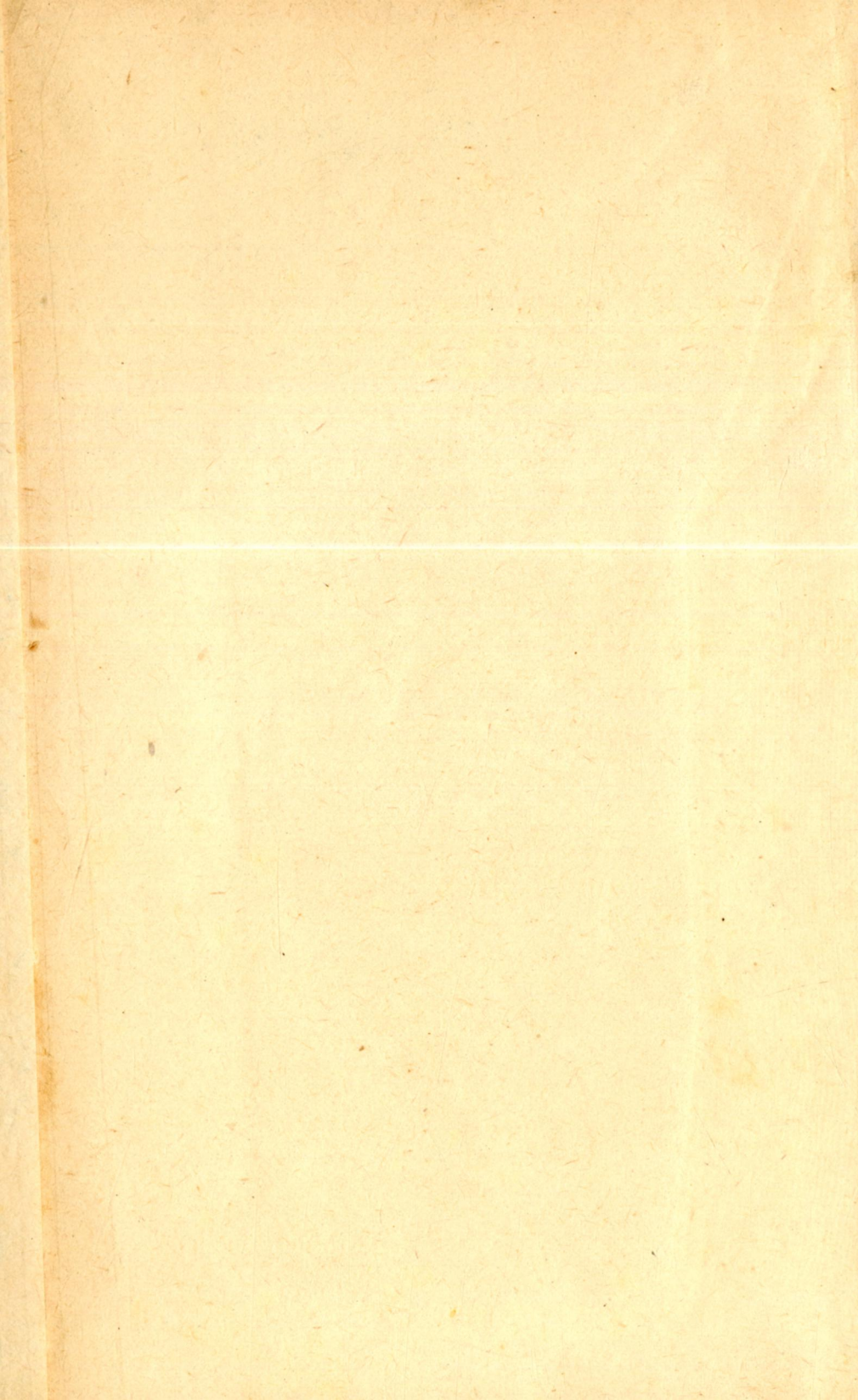

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00553779 (-)

2014

и 13678

То ?

ИСТОРІЯ СКИТУ МАНЯВСКОГО

вразь зъ

Збѣрникомъ грамотъ, листѣвъ и деякихъ судовыхъ документѣвъ,
дотычныхъ того монастыря.

НАПИСАВЪ И УЛОЖИВЪ

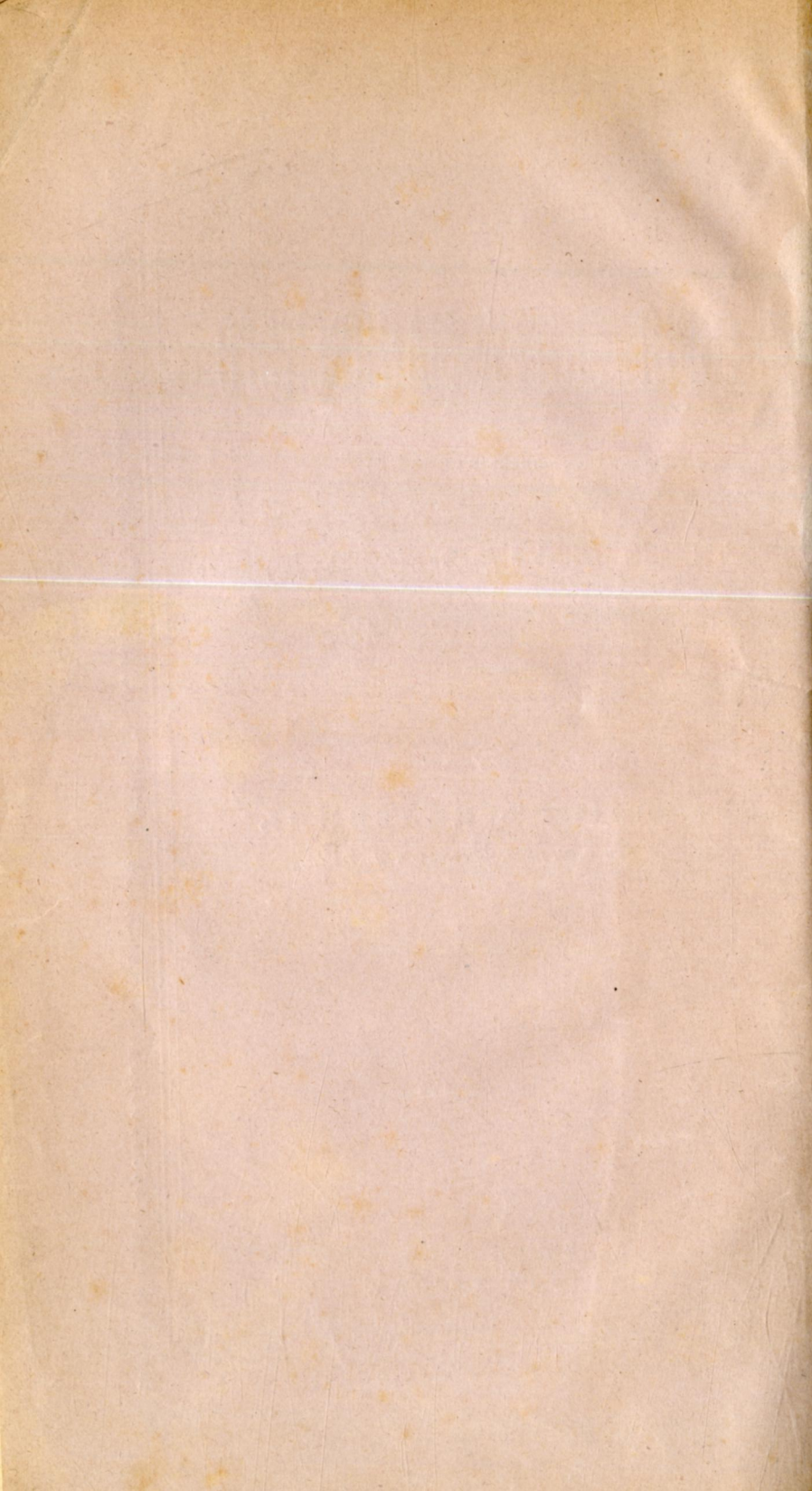
Д-рЪ ЮЛІАНЪ ЦЕЛЕВИЧЪ

професоръ при и. к. академ. гимназій у Львовѣ.

У ЛЬВОВѢ 1887.

НАКЛАДОМЪ АВТОРА.

88.708

ИСТОРІЯ СѢИТУ МАНЯВСКАГО

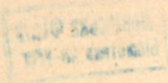
вразъ зъ

Збѣрникомъ грамотъ, листѣвъ и деянихъ судовыхъ документѣвъ,
дотычныхъ того монастыря.

НАПИСАВЪ И УЛОЖИВЪ

Д-ръ ЮЛІАНЪ ЦЕЛЕВИЧЪ

професоръ при и. к. академ. гимназїи у Львовѣ.

У ЛЬВОВѢ 1887.

НАКЛАДОМЪ АВТОРА.

Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка

пѣдъ зарядомъ К. Беднарского.

88.208

В88708 РИ

2р50

III
И. 98426

2 пр.

Львівська Філія
Бібліотеки АН УРСР

~~281.136~~

88.708

Львівська бібліотека
АН УРСР
М Н 98427

ИСТОРИЯ СКИТУ МАНЯВСКОГО

ВЪДЪ ЁГО ОСНОВАНІИ АЖЪ ДО ЗАМКНЕНІЯ (1611—1785.)

B88408 Ru

Вежа велико-скитского монастыря въ Манявѣ.

ИСТОРИЯ СКИТУ МАНЯВСКОГО.

ПЕРІОДЪ I.

Вѣдъ основанія велико-скитского монастыря ажъ до присту-
пленія львѣвской епархіѣ до уніѣ (1611—1700).

ЧАСТЬ I.

Станъ церкви православной въ рускиихъ краяхъ короны польской и Вел. княжества литовского на початку вѣка XVII. Дьяльність монастыривъ. Велико-Скитскій монастырь въ Манявѣ и его основатель Іовъ. Игуменъ Теодозій и уставъ Скитскій.

Православна церковь въ земляхъ рускиихъ, входившихъ въ складъ краѣвъ короны польской и Вел. княжества литовского, знайшлась зъ кѣнцемъ вѣка XVI. и зъ початкомъ XVII. на самѣмъ краю погибели.

Старіи и можніи роды зъ найвысшихъ сферъ аристокраціѣ рускон, хоть еще въ значнѣй части не були перейшли на вѣру латиньску и придержовались православія, стали для церкви вѣтцѣвъ своихъ мало-по-малу холодными и рѣвнодушными, такъ якъ люблинска уніа надѣлила ихъ тыми самими правами, якими користувалась шляхта польска, и они вѣдъ того часу стали заниматись бѣльше справами политичными, чимъ религійными. Привикли они зъ часомъ обертатись въ кругахъ польскихъ своихъ товаришѣвъ, а цѣлею ихъ бажань були достоинства въ державѣ и впливъ на дворѣ, въ соймѣ, въ сенатѣ и въ трибуналахъ. Права политичніи и становіи були у нихъ интересомъ перворяднымъ, sprawy же церковніи выдавались имъ справами партикулярными, провинціональными, за котрыхъ не вартъ було побиватись. Молодша генерація, сыны тыхъ родѣвъ, вѣдчувжились еще бѣльше вѣдъ всего, що рѣдне, бо принявши образоване зъ рукъ чужостороннихъ учительѣвъ, або таки за границею, переймались всѣмъ, що чуже, отже чужими поглядами, обычаями, навѣтъ манѣрами. Своє

питоме, руске, выдавалось имъ грубымъ, неокресанымъ, мѣж тымъ коли то, що набули въ чужихъ товариствахъ, уходило за красне, гладке, за ознаку высшего тону и образования. Чужимъ величали ся они яко ознакою образованости, а своимъ погорджали и встыдались всего, що руске, бо оно выдавалось имъ ознакою невѣжества, грубости и темноты. Зъ шкѣль выходили они вже не православными, але латинниками або протестантами, задержовали однакъ право патронату и презентованя въ рускихъ приходахъ и выконували его въ шкѣду церкви православної. Въ половинѣ вѣка XVII. не много вже рускихъ можныхъ родѣвъ причисляла церковь православна до своихъ исповѣдникѣвъ.

За высокими аристократами потягнула и менша шляхта а небавомъ почавъ той самый обявъ прорѣджувати и ряды богатшихъ мѣщанъ въ бѣльшихъ рускихъ мѣстахъ, въ котрыхъ лютеранизмъ принимавъ ся скоро межи Нѣмцями, а католицизмъ пѣсля обряда латиньского межи православными Русинами.

Чижь выповнило духовенство православне въ тую тяжку добу свѣй пастырскій обовязокъ и чи постояло за свою загрожену церковь?

Не постояло, бо не могло, а не могло, бо знаходило ся само въ станѣ найнизшого упадку.

Старый рускій звычай, пѣсля котрого на опорожненный престолъ владичій выбирало наслѣдника духовенство тѣлько зъ боярами и мѣщанами а король чи то вел. князь литовскій выбраного лише потверджавъ, упавъ бувъ зовсѣмъ, а выбѣръ належавъ въ тѣ часы лише до короля. Годъ дивоватись, що король надавали епископѣ людямъ, въ политичнѣй службѣ заслуженымъ або такимъ, що великими впливами умѣли дѣбратись до ихъ ласки, безъ взгляду на то, чи були способнѣ справувати высокій урядъ душпапастырскій, та чи мали духовне званѣ и чи вѣдзначались потрѣбными вѣдомостями и моральнымъ житѣмъ тай чи посѣдали каноничнѣй услѣвья до той гѣдности, чи нѣ. Подѣбно дѣялось и зъ иншими свѣтскими достоинствами, староствами и т. д. Король мали на оку свои интересы и тѣ были при номинаціяхъ мѣродайними, тымъ бѣльше тутъ, де ишло о добро церкви, до котрой они симпатѣи мати не могли. Зависимѣсть православной ерархѣи вѣдъ

царгородского и вѣдъ трехъ иншихъ орієнтальныхъ патріархѣвъ була бѣльше номинальна а коли до нихъ прибувъ въ р. 1589. еще четвертый, московскій, мусѣвъ король добре наглядати, хто уважася начальникомъ духовнымъ той церкви и якій вѣнъ выконує впливъ, а тымъ бѣльше не могло ему бути рѣвнодушнымъ, хто засѣдає на православномъ митрополіѣмъ и на епископскихъ престолахъ. Показало ся тогда наглядно, о кѣлько выше стояла своимъ устроємъ и своею крѣпкою организацією церковь католицка зъ одинокимъ, загально узнанымъ пастыремъ на чолѣ, независимымъ вѣдъ жадной свѣтской власти, зъ керманичемъ, котрый бувъ якъ разъ покликаний до того, ратувати церковь вѣдъ упадку и постояти за ню супротивъ самоволь властей державныхъ.

Зъ тыхъ причинъ засѣдали на владичихъ престолахъ люде негѣднїи, двоєженцѣ або таки свѣтскїи, жонатїи; не высвячувались они часомъ и по кѣлька лѣтъ, а высвятившись, не переставали вести житя буйного и розкѣшного, якъ впередъ, и часто занимались на соблазнъ вѣрныхъ розбоями, наѣздами и грабежами. Поступованє таке втручало ихъ въ всѣлякїи процеси и судовїи розправы, тому жъ зъ-за рѣжнородныхъ репликъ, манифестацій и апелляцій не могли добачати того, що наказувавъ обовязокъ. Лучало ся, що такїи не высвяченїи еще епископы номинаты вѣдпродували свое право до престолу за грошѣ лицамъ иншимъ а часто бывало и такъ, що до одной епископїи позыскало собѣ право ажъ двоухъ кандидатѣвъ, а тогда не було вже кѣнця взаємной враждѣ и нападамъ на чолѣ гайдукѣвъ, узброєныхъ въ гакѣвницѣ и всѣляке инше оруже. Въ посланїю галицко-русской шляхты до кїевского митрополита Онисифора Дѣвочки зъ 14. лютого р. 1585. дорѣкає ему тая: „Ты самъ даєшь отвертїи листы.. жидамъ противъ церкви Божой на ихъ потѣху и на поруганє нашего св. закона... Въ монастыряхъ, замѣсть игуменѣвъ и братей, живутъ игумены зъ женами и дѣтьми; зъ того, що вѣддано въ честь и хвалу Бога, дѣлають они святокрадство, роблять собѣ поясы, ложки и всѣляку судину для своихъ похотей, зъ ризъ дѣлають саяны, зъ епитрахилѣвъ бармы.. Епископѣвъ постановилось много, по двоухъ на кожду катедру.. Бога ради опамятай ся.. згадай на твоихъ попередникѣвъ и ревнуй въ благочестїю..

Намъ жалъ душѣ и сумлѣнїя твоего...¹⁾ Еще тяжшими докорами дорѣкае православної ерархіи чернець рускій зъ Атосу Иванъ Вишеньскій. „Де въ рускій земли вѣра, надѣя и любовь“? каже вѣнъ, звертаючись до руского духовенства. „Мѣсто вѣры, надѣи и любви обладають безвѣріє, розпука, ненависть, зависть и мерзбѣть. Нынѣ въ польскій земли священники всѣ якъ Іезавелинїи жрецѣ... чревомъ а не духомъ службу совершаютъ... Навѣтъ Турки нехрещенїи честивїишіи вѣдъ васъ передъ Богомъ въ судѣ и правдѣ. Покайте ся... а вы православнїи христїяне не скорбѣтъ... На вашихъ панѣвъ руского роду, на сынѣвъ чловѣческихъ не надѣйтесь... въ нихъ нема спасенїя, они вѣдстуцили вѣдъ живого Бога и вѣдъ вѣры въ него. Нехай будуть проклятїи владыки, архимандриты и игумены, котрїи запустили монастирѣ а зъ мѣсть святыхъ подѣлали собѣ хуторѣ, самїи въ нихъ зъ слугами своими и приятелями тѣлесну и скотску жизнь проводятъ, на мѣсяцяхъ святыхъ лежачи, грошѣ для себе збирають, зъ доходѣвъ, даныхъ богомолцямъ Христовымъ, дочерамъ своимъ вѣно готовятъ, сынѣвъ одягають, женъ украшаютъ, слугъ умножаютъ, кареты дѣлають, коней сытыхъ и одношерстныхъ запрягаютъ, а въ монастиряхъ чернечого чина нема, мѣсто бдѣнїя, пѣснословїя и молитвы, выють собаки. Владыки безбожнїи, замѣсть правила, книжного чтенїя и поученїя въ законѣ Господнїмъ, день и вѣчь надъ статутами сидятъ и въ ложи весь свѣи вѣкъ вправляютъ ся“.²⁾

Легко вже догадатись, въ якѣмъ станѣ знаходилося низше духовенство, такъ черцѣ, якъ и свѣтскїи духовнїи на приходахъ. Въ монастиряхъ запанувала розпуста, навѣтъ кїєвопечерска Лавра не заховувала устава св. Василїя В. Добра монастирскїи переходили въ руки свѣтскїи, такъ якъ и до гѣдности игуменѣвъ дорывалися люде свѣтскїи, гуляки, котрїи и не думали о постризѣ а о тѣмъ лише, щоби чимъ мога бѣльше добути наживы, вести жите выгѣдне и гуляще та годоватися „хлѣбами духовными“. Справедливо отже жалувавъ ся оденъ сучаснїи ревнитель, що „за прехожденїемъ време и прѣмѣненїемъ лицъ оскудѣ благочестїе и иноческоє общежитель-

¹⁾ Акт. зап. Рос. Т. III. Нр. 146. стор. 289—290.

²⁾ Акты югозап. Россїи II: 205 и сл.

ное благочиніе угасе и обители въ заупустѣніе прійдоша¹⁾ Подѣбно и свѣтске духовенство безъ просвѣты и безъ всякихъ наукъ не могло нѣякъ впливати на народъ, не розумѣло само закона Христоваго, соблазняло житемъ своимъ вѣрныхъ и падало поневоли въ ереси. Погорджене и гноблене пануючою верствою, впало оно пѣдъ кождымъ взглядомъ на той уровень, на котрѣмъ проживавъ мужикъ, ба и той не ишовъ радо въ попы, бо встыдавъ ся того стану. При недостатку высихъ шкѣлъ — на цѣлой литовскѣй Руси не було до 70. р. XVI. вѣка кромѣ элементарныхъ шкѣлъ, въ котрыхъ учили лише читати, анѣ одной вышней школы, — дѣйшло було до того, що легче було знайти межи Русинами такого, котрый умѣвъ языка латиньского або грецкогo, нѣжъ такого, котрый бы бувъ розумѣвъ языка церковно-славяньского²⁾. Середъ такихъ ѡтношень не диво, що до початку в. XVII. перейшли були декуды на латинство вже майже всѣ можнѣи и знатнѣи рускѣи роды, однѣи просто зъ православія, другѣи зъ котрой небудь зъ реформованыхъ церковь, до котрой були, опустивши православіе, перейшли або самѣи або ихъ предки³⁾. Не диво, що орденъ Бзунитѣвъ, проваджучи дуже зручно и ревно католицку пропаганду, мавъ такѣи богатѣи жнива, не диво такожь, що зъ другои стороны въ однѣмъ Новгородскѣмъ воеводствѣ, на котре простиралась непосредно епархія самого ми-

¹⁾ Жите Іова. Зоря яко Альбумъ за р. 1860. стор. 234.

²⁾ Ревный въ православію князь Курбскѣи самъ признае: „аще и добуду грецкимъ умѣющогo або латиньскимъ, но словеньскимъ не будутъ умѣти“. Архангельскѣи: Борба съ католичествомъ. Гл. Кіевская Старина. Т. XV. за Май 1886. р. стор. 50. — Иванъ Вишеньскѣи жалуетъ ся такожь, що „славянскѣи языкъ омерзѣвъ многимъ, его не любять и хулятъ“. (Акты зап. Рос. Т. II. стор. 210).

³⁾ Перечисляючи свои страты, не знайшла литовско-руска православна церковь вже тогды мѣжь своими вѣрными княжихъ родѣвъ Слуцкихъ, Заславскихъ, Збаражскихъ, Вишневецкихъ, Сангушкѣвъ, Чарторыйскихъ, Проньскихъ, Рожинскихъ, Соломерецкихъ, Головчицкихъ, Каширскихъ, Масальскихъ, Горскихъ, Соколинскихъ, Лукомскихъ, Пузынѣвъ и много иншихъ, рѣвножь и представителѣвъ иншихъ родѣвъ, славныхъ зъ блеску и хоробрости, якъ Ходкевичѣвъ, Пацѣвъ, Тышкевичѣвъ, Тризнѣвъ, Мѣлцкѣвъ, Калиновскихъ, Сѣмашкѣвъ, Соменовскихъ, Сапѣгѣвъ, Войнѣвъ, Воловичѣвъ и другихъ. Въ кѣнци опустивъ вѣру предкѣвъ своихъ и знаменитый та знаный на весь свѣтъ зъ ревности свои для благочестія рѣдъ князѣвъ Острожскихъ (1608. р.)

трополита, зъ 600 православныхъ шляхотскихъ родинъ осталось при православію въ р. 1596. всего 16 домѣвъ, бо все прочіе перейшли на протестантизмъ, наибѣльше въ крайню секту социніанизму. Глубокій смутокъ и тяжке горе звинить зъ слѣвъ православного ревнителя кн. Конст. Острожского, писаныхъ 21. червня р. 1593., отже само передъ заключенемъ берестейской уніи, до Ип. Потѣя: „Не стало у насъ учительвъ, не стало проповѣди слова Божого, не стало науки. Прійшло наконецъ на насъ таке, що у насъ не остане ся нічого, чимъ бы мы могли утѣшити ся въ нашѣмъ законѣ. Мусимо сказати словами пророка: „кто дастъ головѣ нашѣй воду и очамъ нашимъ источникъ слезъ“, чтобы мы могли оплакувати день и нѣчь зъубожене и упадокъ нашої вѣры и закона. Все похилилось и упало, зъ всехъ сторѣнъ скорбь, смутокъ и бѣда, и если не очутимось, Богъ знае, що зъ нами буде“¹⁾. Словами тяжкой туги але и гѣркой правды жалуютъ ся члены львѣвского ставропигійского братства въ листѣ, писанѣмъ 6 вересня 1592. р. до царгородского патріарха Гремѣи, и додають въ кѣнци, що „все люде одноголосно говорятъ: если не направить ся въ церкви беззаконіе, то въ конецъ розбѣдемъ ся, пѣдступимо пѣдъ римске послушаніе и будемъ жити въ незаколотченѣмъ супокою“. „Церковь наша православна“, доносятъ братчики патріархѣ въ другѣмъ листѣ, писанѣмъ слѣдующого дня въ слѣдъ за першимъ, „наповнила ся всякимъ зловѣремъ, а люде тревожатъ ся обавою, чи не приходитъ вже погибель. Многіе постановили вже предати ся римскому единачальному архіерейству и перебувати пѣдъ папою римскимъ... Народъ каже, що вѣра Христова може правѣрно исповѣдатись и пѣдъ римскою властію, якъ то було колись, бо въ многоначаліи нашѣмъ лежить безначаліе, законъ предкѣвъ подѣптаный и ложъ лицемѣрствующихъ православіемъ учительвъ покрыла церковь“²⁾.

Тое, чога бажавъ пѣсля листу братчкѣвъ львѣвскихъ народъ, наступало дѣйстно на соборѣ берестейскѣмъ. Пять русскихъ владыкъ, а шестый митр. Мих. Рагоза, приняли унію; лишь львѣвскій епископъ, Гедеонъ Балабанъ, и черемьскій, Мих. Копыстыньскій, позбѣтали при православію, и еще деякіе значніи

¹⁾ Акты зап. Россіи Т. IV. Нр. 45. стор. 63 и сл.

²⁾ Акт. зап. Россіи, Т. IV. Нр. 33. стор. 42 и сл.

монастирѣ и приходы въ тамтыхъ, вѣдъ теперѣ вже унитскихъ епархіяхъ. Небавкомъ по синодѣ берестейскѣмъ начисливъ папскій нунцій унитскихъ, церквей 2169, а греко-оріентальныхъ 1089¹⁾).

Доконалось дѣло, котре становить эпоку въ исторіи рускои церкви и руского народа. Русь вѣдступила вѣдъ прибранои матери, засуженои провидѣнемъ, якъ справедливо замѣтивъ славный проповѣдникъ, Петро Скарга, на подвѣиіе скаране: вдовичѣсть и неплоднѣсть, вѣдъ матери, котра своихъ дѣтей вже не могла кормити, бо груди еи були высахли²⁾. Въ униі добачавъ народъ поруку поступу и зближеня до цивили-

¹⁾ Ks. Edw. Likowski: *Historja unii kościoła ruskiego*. Poznań, 1875. стор. 72.

²⁾ Не тоє повинно задивляти, що дѣло униі такъ легко доконалось, але тоє, чому руска церковь скорше не выреклась принадлежности до патріархату царгородского, котрого представителѣ, въ великой части найбруднѣйшій симониты и султанскій наемники, не мали нѣ волѣ, нѣ силы заниматись справами рускои церкви, о котрой говорено, що есть отарою овецъ, котру патріархи стрегуть а не пасуть. Вѣдома рѣчь, що сума 1000 дукатѣвъ, котру обѣцявъ бувъ патріархъ въ р. 1467. платити султанови щорѣчно, поднеела ся вже въ слѣдуючѣмъ року на 2000, а при конці вѣка 16. заплативъ за престолъ патр. Митрофанъ ажъ 24000 дукатѣвъ. Митрофана выперъ на якийсь часъ зъ престола Никифоръ, заплативши навѣтъ 40000, але той повернувъ таки назадъ, зложивши такожь таку суму. Кѣлькожь то митрополитѣвъ и владикъ, межѣ ними може и рускихъ, мусѣли патріархи поставляти то скидати, то зновѣ потверджати, щобы вѣдшукати тѣ грошѣ. Въ р. 1620. примѣромъ, велѣвъ собѣ вел. везиръ заплатити 100 000 дукатѣвъ за тоє, що патріархъ постановивъ въ 10. рокахъ ажъ 300 митрополитѣвъ, але приставъ въ конці на 30.000 таларѣвъ. А кѣлько то уживано при томъ, клеветъ, коварствъ, хитрости и пѣдступу, коли лучало ся, що патріархъ то уступавъ зъ престола, то вертавъ на него назадъ, часомъ и пятьма наворотами. Надармо було отже дожидати звѣден направи и ратунку для упадаючої рускои церкви и усуненя безпорядкѣвъ, котрѣ соблазняли и своихъ и чужихъ, и выставляли еѣ на глумъ. Патр. Царгородскій Бремія, вступивши въ поворотѣ зъ Москвы на Русь, скинувъ вправдѣ двоєженця Онисифора и вынѣсъ на митр. престолъ Мих. Рагозу, але казавъ собѣ томужъ за гѣднѣсть заплатити 14 000 дукатѣвъ, коли однакъ загаль почавъ допоминати ся реформы церкви, скликавъ вправдѣ соборъ, але вѣдѣхавъ зъ грѣшми, закимъ тойже збравъ ся Все тоє дѣяло ся якъ разъ тѣгда, коли церковь римска, вѣдроджена соборомъ тридентскимъ, сіяла ученостію, карностію и чистотою обычаѣвъ своѣго духовенѣства, взяла проводъ на всѣхъ майже поляхъ науки и рознида свѣтло Евангелія по за океаны.

лизаціѣ западно-европейскої, она обѣцяла хоронити обрядъ и цѣлѣный устрѣй церкви рускої, бо мала за собою слово верховного начальника церкви католицкої; она забезпечала церкви рускої певну опѣку зъ стороны престола римского супротивъ змаганъ пануючихъ князѣвъ въ Польщи, котрѣ опѣсля стремили до того, щобы звести унитѣвъ на обрядъ латинскій. Услѣвѣя, поставленї въ Берестю а принятї такъ папою Климентїемъ VIII. якъ и королемъ Жигмонтомъ III., забезпечували церкви унитскѣй цѣлковиту рѣвнѣсть зъ єи сестрицею, церквою латинскою, а унитскѣй єрархіи и шляхтѣ обѣцяно удѣлити всѣ тѣ права въ житю политичнѣмъ и суспѣльнѣмъ, якими користувалась єрархія и шляхта польска.

Въ єю добу найнижшого упадку, найбільшихъ стратъ и очевидной грѣзної небезпечности зѣбрала церковь руско-православна єще разъ всѣ силы и розпочала сильну реакцію.

Муєсла она передовсѣмъ поповнити всѣ хибы и недостатки, щобы зъ успѣхомъ вѣдперти послѣдній ударъ, якїй на ню лагоджено. муєсла дальше зѣбрати всѣ силы, якї ѣй єще позѣстали, и спробувати, чи не удасть ся ѣй вѣдзыскати страчену позицію и надолжити понесенї страты.

Належали до неї єще двѣ єпархіѣ, львѣвска и перемыска, однакъ высша шляхта въ нихъ належала вже переважно до церкви латинскої, а въ бѣльшихъ мѣстахъ становили Русины вѣрѣ православної лише незначну меншѣсть. Можна було навѣтъ обавлятись, що ѣ тѣ православнї владыки, порозумѣвшись зъ єпископами-унитами, пѣйдуть въ ихъ слѣдъ, хоть бы лише для того, що зъ переходомъ на унію уемѣхавъ ся имъ выгледъ на матерїяльнї користи, достоинства и т. д. Тажъ и они оба були зразу пѣдписались вразъ зъ иншими рускими єпископами на актѣ зъ дня 12. червня 1595. р., въ котрѣмъ єпископатъ руско-православный вырѣкъ ся бувъ всякого союзу зъ патрїархомъ царгородскимъ а пѣддавъ ся престолови римскому, та лишь зъ причинъ пѣдрядной ваги вѣдступили опѣсля вѣдъ того намѣреня и прилучили ся на синодѣ берестейскѣмъ 6. жовтня 1596. р. до антисиноду, отвореного въ тѣмъ самѣмъ мѣстѣ и часѣ кн. Конст. Острожскимъ. Въ кѣнци цѣла маса темного сельского народа, замешкуючого обѣ при православію позѣставшї єпархіѣ, т. є. львѣвску и перемыску, не розумѣла зовсѣмъ и не понимала тыхъ

справъ, анѣ не знала рѣзницѣ межѣ православіемъ а униєю. Привязанный до своего обряда греко-оріентального, не занимавъ ся народъ такими пытаннями, чи начальство церкви належить до Риму, чи до Царгороду, и лишавъ тѣ sprawy ерархія, а самъ стерѣлъ лише того, щобы обрядъ бувъ захованный.

Православный могли отже числити лише на низше духовенство и монастирѣ, на рештки вышней и на дробну одностороню шляхту, котра въ тыхъ двохъ епархіяхъ мешкала декуды громадно по селахъ, и на рештки руского православного мѣщанства въ значнѣйшихъ горадахъ.

Щобы отже перевести реакцію въ користь православія, треба було насампередъ взяти, щобы такъ сказати, пѣчь наглядъ обохъ тыхъ владыкъ, добити ся впливу на выбѣръ ихъ наслѣдникѣвъ, загрѣти и одушевити для той sprawy всѣ версты руского народа, вѣдновити упавше монашество, збудити строге житє по монастыряхъ на ново, заводити по мѣстахъ братства, котрѣ бы мали закладати друкарнѣ и школы и выховувати руску молодѣжь такъ, щобъ зъ неи колись выросли крѣпки поборники и ревнителѣ благочестія.

До вѣдродженя церкви руско-православной забрались рѣзько насампередъ патріярхи Оріенту, а зъ разу поперли ихъ цѣлою силою король польскій, Стефанъ Баторый и Жигмонтъ III. Патріярхъ царгородскій, Еремія, скинувъ митрополита кіевского, Онисифора Дѣвочку, зъ престола а посадивъ на его мѣсце загально поважаного Мих. Рагозу (1589). Король Стефанъ заборонивъ зъ своей стороны универсаломъ зъ 15. лютого 1585. р. достойникамъ свѣтекимъ и духовнымъ обряда латиньского вдирати ся до судѣвъ, обрядѣвъ и доходѣвъ рускои церкви, а наслѣдникъ Стефана на тронѣ польскѣмъ, Жигмонтъ III., заказавъ своимъ достойникамъ брати въ завѣдованє майно опорожненыхъ рускихъ епископій, церквей и монастырѣвъ, рѣвнаючи пѣчь тымъ взглядомъ церковь руско-православну зъ римскою¹⁾. Въ р. 1620. посвятивъ на прозьбу Петра Сагайдачного, переѣжджаючи черезъ Кієвъ, патріярхъ ерусалимскій, Теофанъ, Іова Борецкого на митрополита кіевского и 6 владыкъ православныхъ для Полоцка, Володимира,

¹⁾ Дрѣ Ис. Шараневичъ: *Patryjarchat wschodni*, Kraków, 1879. стор. 29—30.

Луцка, Холму, Пиньска и Перемышля, де вже Копыстыньскій не живъ. Мѣщане зновъ почали вязатись въ братства зъ цѣлями не лишъ церковно-економичными и религійно-гуманными, але такожъ зъ задачею, зберѣгати моральнѣсть и чистоту вѣры, охороняти церковь православну, а декотрѣ зъ нихъ основували школы и друкарнѣ, укладали и друковали книги церковно-служебнѣ и поученя науково-моральнѣ, розвивали литературу и розпочали борбу зъ католицтвомъ посредствомъ полемичныхъ книгъ. Деякѣ зъ нихъ були основанѣ таки за иниціативою патріархѣвъ, або дѣставали вѣдъ нихъ привилеѣ ставропигій, щобы були вѣдъ владыкъ независимыми и могли доносити о вѣсѣмъ впрѣстъ царгородскому патріархѣ, если бы н. пр. котрый владыка колебавъ ся въ вѣрѣ и почавъ клонити ся до униѣ. Такъ повстали братства ставропигіальнѣ у Львовѣ (1586—1588), въ Луцку (1588), Кіевѣ и Слуцку (1620), Могилевѣ (1633), въ Почаевѣ и въ Замостю а кромѣ того велике множество иншихъ, звычайныхъ братствъ, н. пр. въ Рогатинѣ, у Львовѣ при церкви св. Онофрія, въ Перемышли, въ Метиславѣ, Гроднѣ, Могилевѣ, (1597), въ Берестю (1591), Миньску (1592), Оршѣ и т. д.¹⁾

Реформу самого духовенства, особливо монастирѣвъ, и на праву обычаѣвъ у вышней ерархіѣ взяли на себе рускѣ черцѣ атоньскѣ, мужѣ, котрѣ сіяли ученостію, ревностію въ вѣрѣ и строгимъ аскетичнымъ житемъ, а широкою и успѣшною дѣяльністію своєю заслужили були собѣ у сучасныхъ на почете майже надлюдску, на имя свѣтѣчѣвъ церкви. На покликъ ревнителѣвъ въ вѣрѣ опускають они свои тихѣ пустельничѣ селитьбы на Атосѣ, вертають зъ вѣдтамъ назадъ на Русь, выступають словомъ и письмомъ рѣзко и отверто противъ всего, що звело церковь до упадку, обличають ерархѣвъ въ ихъ розпустѣ и буйности, накликають грѣшникѣвъ до покаяннѣ, молитвы и поправы, пѣдносять упавшихъ и загрѣвають колыбающихъ и сумнѣвающихъ ся, а передовѣсѣмъ привертають въ монастиряхъ забуте вже строге правило Чина св. Василя Вел.

Мѣжъ тымъ коли Иванъ Вишеньскій грѣмкимъ а сати-

¹⁾ Литер. Сборникъ Матицѣ за р. 1872—1873: „Галицко-русска сводная лѣтопись“, стор. 259 и 597.

ричнимъ словомъ представлявъ рускому свѣтови глубокій упадокъ церкви, забравъ ся Іовъ въ Княгиницкій, основатель великоскитской обители до самой реформы монастирѣвъ¹⁾.

Іовъ, при хрестѣ названный Ивановъ, походивъ зъ маломѣщаньского але шляхотского роду въ Тысьменици. Першій науки побиравъ въ монастирѣ унѣвскѣмъ, вѣдтакъ перебувавъ якійсь часъ въ Острозѣ на дворѣ кн. Василя Острожского, але мимо прозбѣ князя не лишивъ ся тутъ при нѣмъ, бо коли зѣткнувъ ся одного разу зъ переѣжджающими монахами атоньскими, рвалась и его душа до житя, посвяченого службѣ Божій. Побувши якійсь часъ на Атосѣ и вподобавши собѣ богомѣльне жите и безграничне посвячене себе самого задля вѣчного блаженства, вернувъ на якійсь часъ до дому, щобы свое майно роздати межи убогихъ, и пѣйшовъ зновъ на св. Гору, де постригъ ся въ черцѣ и принявъ зъ чернецоу рясоу имя Езекиила. Доперва по 12. рокахъ повернувъ на Русь, здае ся томѣ, що чувъ про тяжкї удары, якї спадали оденъ за другимъ на руску церковь, и добачивъ, якъ дуже рѣдний его край и вѣра потребували мужѣвъ, котрї бы умѣли угасаючїй огонь на ново добути зъ попелу и руины и збудити своихъ до нового житя, до ревности въ вѣрѣ и до подвиговѣвъ. Прїйшовъ учити рускихъ черцѣвъ атоньского аскетизму, котрый ему такъ дуже припавъ до сердца; zagrożене благочестїе потребовало мужѣвъ зъ силоу геройскою, подвижничѣвъ, котрї бы умѣли тѣло свое томити „алчкою, жаждоу стоанїемъ всенощнымъ, оумилнїемъ и плачемъ“ а душею шукати Бога и „оклекати сѣтное житїе мира и мимошедша лѣта живота своєго“. Слава богочестивого пустынника лунала вже тогды широко на цѣлу Русь. Епископъ львѣвскїй, Гедеонъ, просивъ его, щобы прїйшовъ до Унева строити на ново тамошнїй пѣдзупавшїй монастиръ и научити черцѣвъ Чину на ладъ атоньскїй. Вѣнъ повиновавъ ся, звершивъ поручене дѣло, але коли владика хотѣвъ его высвятити въ ереѣ, вѣдмовивъ, бо уважавъ себе негѣднымъ того достоин-

¹⁾ „Житїе и жизнь препод. Отца нашего Іова“ написано еромонахомъ Игнатїемъ зъ Любарова, сообщивъ А. Петрушевичъ“ въ Зорѣ яко Альбумъ на р. 1860, стор. 226—251. Пѣсля житєписи умеръ Іовъ въ р. 1621. маючи около 70 лѣтъ. Родивъ ся отже около р. 1550.

ства, а принявъ лишь схиму, т. е. великій образъ ангельскій, и надавъ собѣ яко схимникъ имя Іова. Запрошенный дѣдичемъ Угорникъ (пѣдъ Отынією), Адамомъ Балабаномъ, устроивъ монастирь св. Михайла на правилѣ аскетичнѣм¹⁾, а потѣмъ учинивъ то само и зъ дерманьскимъ монастиремъ на прозъбу игумена той обители, Ісаака Святогорця. Якъ небудь мило ему було строити монастирь и пѣддвигати упавшій Чинъ, не вдоволяло его однакъ пробуване въ общежительной обители. Вѣнъ затуживъ за безмолвіемъ, уединенемъ и житемъ скитскимъ. Тожъ взявъ костуръ, кусникъ хлѣба и книжку въ руки и пѣйшовъ въ горы въ околицю Краснополя (нынѣшной Солотвины) та почавъ въ глухой лѣсной пустыни, належавшій тогды до Марковы, провадити жите скитске²⁾. Тамъ, де до Манявки впадає зъ правого боку рѣчка Батерсъ нынѣ Скитцемъ звана, построивъ собѣ старый схимникъ „кущу подъ смеречіемъ“ де и перебувавъ якійсь часъ въ молитвахъ, плачу и безмолвію, ажъ поки марковецкій жупникъ, Петро Ляховичъ, не побудовавъ ему маленьку келію. Небавкомъ знайшли старця и тутъ его угорницкій ученики, що разъ бѣльше горнуло ся до него и черцѣвъ и свѣтскихъ, одні за радою въ дѣлахъ совѣсти, другі задля молитвы, або щобы таки разомъ зъ нимъ пожити, але великій подвижникъ мало кого лишавъ при собѣ, а выправлявъ монаховъ назадъ до Угорникъ, до общежительной обители, бо ходило ему передовѣмъ о безмолвію, а не мавъ еще тогды гадки строити въ той пустыни нову общежительну обитель. Деякі вѣдходили по якѣмсь часѣ самі, бо не мали силъ выдержати такъ великихъ подвиговъ³⁾. Для товаришѣвъ своихъ уложивъ вѣнъ уставъ (але не на письмѣ)

1) „Житєпись бл о. Іова“ Зоря яко Альбумъ за 1860. стор. 232. -- Сводная лѣтопись, стор. 43 - 44. Зъ наведенои тутъ грамоты Балабана зъ дня 27. листопада 1612. р. видко, що тойже поклавъ бувъ условіє, щобы той монастирь бувъ ставропигією, „понеже сихъ временъ архієпископъ Кієвскій и Галицкій... отступльше восточной церкви и послушанія св. патріярхи... въ Римское послушенство наемнически отбѣгающе“.

2) Въ той часті Марковы повстало зъ часомъ окреме село Манява; тогды була тамъ лише баня и не много хатъ.

3) „Къ сѣкѣ мало кого пріймаше, да не разорить сѣкѣ оуставъ безмолвія. Йще же нѣккихъ пріймаше, поживши мало, жестокаго поетничества его нетерпаче отхождахъ. (Зоря яко Альбумъ, стор. 234—235).

и чергу молитовъ на поодинокій години дня, дальше визначивъ часъ на чтанє святыхъ книгъ, на ручну роботу и на трапезу. Поки бувъ самъ, живъ лише хлѣбомъ и водою, теперъ же, коли число пустынникѣвъ около него помножило ся, позволивъ варити, але лише одну и то пѣстну страву на день, тѣлько въ суботу и недѣлю давано двѣ стравы, если було зъ чого зварити, а лишь деколи споживано олѣй або рыбу, и то въ велике Свято, коли якій набожный христіанинъ ихъ тымъ надѣливъ. Масла и сыра нѣколи навѣтъ не приймано, такъ само не вѣльно було уживати иншого напитку, кромѣ воды и борщу. Въ годинахъ, визначеныхъ на ручну працю, ходили одні въ лѣсъ за дровами, инші лагодили лубъ и робили коробки, або выструговували зъ дерева ложки та хрестики, деякі плели кошики и роздавали тѣ предметы своего выробу тымъ вѣрнымъ и богочестивымъ людямъ, котрі имъ за молитву приносили ѣдло, а коли прийшла на тоє пора, вшли въ лѣсъ збирати рыжки и квасили тѣ губы на зиму. Межи подвижниками, котрі вѣдвиджували старця, були люде и свѣтскі, мѣщане и шляхта, але було много и черцѣвъ и презвитерѣвъ, бувъ навѣтъ якійсь часъ Иванъ Вишеньскій, поки не вернувъ на атоньску гору, и унѣвскій архимандритъ Ісаіа Балабанъ. Давъ ся небавомъ дуже почути бракъ церкви, тымъ бѣльше, що и на бани (въ Манявѣ) не було еще тогды жадной, такъ що анѣ черцѣ, анѣ робѣтники при бани, анѣ приставы, котрі приѣздили за солюю, не могли въ мѣсци майже нѣколи слухати богослуженя, бо Іовъ не мѣгъ довшій часъ при собѣ держати священникѣвъ, ереѣвъ и діаконѣвъ, и мусѣвъ ихъ по якѣмсь часѣ вѣдсылати до своихъ монастирѣвъ, щобы служили при престолѣ. Тому недостаткови зарадивъ Петро Ляховичъ и збудовавъ за порадою Іова насампередъ въ Манявѣ, таки въ селѣ коло банѣ церковь въ честь св. Іоана Предтечи.

Іовъ вѣдходивъ вѣдъ часу до часу вѣдъ своихъ братѣвъ, ишовъ самъ оденъ въ глубокоу дикую лѣсну пустыню, робивъ собѣ денебудъ пѣдъ деревомъ яку таку колыбу и перебувавъ въ нѣй безъ взгляду чи то лѣто, чи зима, безъ поживлѣння и безъ сну, молячися и роздумуючи, день або и два, а коли потѣмъ вертавъ до своихъ, знали вже они, що має имъ удѣлити якесь важне постановленє. Одного разу, повернувши зъ такого пустынного пристановища, сказавъ утѣшенымъ бра-

тамъ, що знайшовъ надъ Батерсомъ въ лѣсѣ красне мѣсце, неприступне нѣ людямъ нѣ худобѣ, а положене межи потоками, мовъ островъ, де задумавъ заложити келіѣ, збудувати зъ часомъ власну церковцю и основати общежительну обитель, новый рускій Ватопедъ на взбрѣ атоньского. Нечувана радѣсть опановала всѣхъ братѣвъ, бо вѣнъ мовъ бы вынявъ сю гадку зъ ихъ сердець. Зъ теплою любовію подяковали они свому учителеви и сей часъ забрали ся до работы: мѣсце, де нынѣ стоять руины Скиту, — бо се власне мѣсце выбравъ Іовъ, — очищено, часть лѣсу вырубано и выкорчовано, спалено корѣнє и непотрѣбнї колоды, а небавомъ прїйшли и теслѣ, высланї на прозбу Іова Анастасією зъ Балабанѣвъ Воляновскою, и побудовали тутъ першу, цѣлкомъ нову келію, першїй завязокъ Великоскитской общежительной обители. (1611)¹⁾ Ляховичъ додержавъ такожъ слова и казавъ еще въ осени того самого року звозити матерїаль на церковцю и тесати брусы; будову однакъ вѣдложено вже до року слѣдующого. Братамъ казавъ Іовъ черезъ зиму лишити ся еще въ старѣй келїи, поставивши надъ ними дїякона Теодозїя, котрый опѣсля ставъ першимъ игуменомъ новой обители, а самъ перезимувавъ вже въ новѣмъ Скитѣ, куды зъ собою забравъ лише двѣ рѣчи, книжку и сокиру. Заледво стаявъ снѣгъ зъ весною р. 1612., почали теслѣ будувати церковь а въ серпню перенесли зъ давного мѣсця на нове и двѣ келїѣ чернечї.

При работахъ помагавъ майстрамъ самъ ктиторъ Петро Ляховичъ и тогожъ отецъ Теодоръ; оба здоймали зъ возѣвъ разомъ зъ робѣтниками колоды, двигали ихъ на плечахъ и подавали на стѣны и на зрубы, такъ що за оденъ день були обѣ келїѣ зложенї а браковало имъ лише дахѣвъ, котрї тї оба мужѣ такожъ своимъ коштомъ поставили. Не жаловали своихъ рукъ такожъ и черцѣ а Іовъ прилагоджувавъ тымъ часомъ для майстрѣвъ харчѣ, обмывавъ власными руками, рѣзавъ и варивъ мясо, роздѣлювавъ межи нихъ сыръ и масло и всяке инше поживлѣнє, котрого вѣдъ молодыхъ

¹⁾ Рѣкъ 1611. належить отже уважати рокомъ основаня Скиту Манявского. Дотепершнїй келїѣ, збудованї Ляховичемъ пѣдъ горою на пасовиску, були лише келїями для пустынникѣвъ, не були отже, бо и не мали бути общежительною обителию.

лтъ не мавъ въ устахъ и котрого вырѣкъ ся на весь свѣй вѣкъ. Въ серпню було все готове, треба було постарати ся лише о посвячене церкви и келій и о антись. Въ той цѣли выбравъ ся Ювъ зъ Теодозіемъ до Унева, але що саме тогды напали були Татаре на землю галицку и загнались ажъ пѣдъ Львѣвъ, то мусѣли оба ради трѣкогъ перебератись до Унева незаходными стежкама, манѣвцями и лѣсными пустынями на Угrynѣвъ, де въ мѣцевѣмъ монастирку святковали Свято Преображенія, на Крылось и Пѣтричѣ¹⁾. Въ Уневѣ одержали антись и благословенство до начатого дѣла вѣдъ архимандрита Исаѣ и епископа Стагоньского Авраама и повернули разомъ зъ духовникомъ собору унѣвского, Пахоміемъ, и иншими священниками до Скиту, де Пахомій доконавъ посвяченя церкви въ самъ день Воздвженія Ч. Креста и въ имя тогожь (13. вересня 1612. р.).

Такъ повстала въ Манявѣ обитель, звана Велюскитскою „мѣсца Септемврѣа гѣ (13) рокъ лѣви (1612), при великомъ королѣ Жигмонтѣ третѣмъ, и при старостѣ Галицкомъ Блодкѣ, при Епископѣ Львовскомъ Іеремѣ Тесаровскомъ“²⁾.

Ювъ завѣдувавъ отже вѣдъ теперь двома монастирями, угорницкимъ и Скитскимъ; въ угорницкѣмъ лишавъ одного зъ ревнѣйшихъ монахѣвъ своимъ намѣстникомъ, — въ Скитѣ, коли ему лучалось на якій часъ денебудъ выѣхати, лишавъ на своѣмъ мѣсци дѣякона Теодозія. Нова обитель не мала однакъ еще до того часу священника, а коли черцѣ хотѣли мати въ своѣй церковци литургію, мусѣли собѣ спроваджати на часъ або якого священника-пароха або еромонаха зъ якого иншого монастиря. Ювъ забажавъ мати въ Скитѣ своего власного прѣвитера и просивъ Теодозія, щобы давъ ся высвятити, той однакъ довшій часъ „бранаше ся и не хоташе, величества степени священническаго вѣсаша“. Доперва въ р. 1613. давъ

¹⁾ Татаре розбили въ томъ року пѣдъ Дѣжею вѣйско Стефана Потоцкогo, котрый хотѣвъ выгнаного Константина Могилу посадити назадъ на престолъ воеводѣвъ молдавскихъ и заслали его до Цареграду въ полонъ. Такъ само не удали ся и другі походы Сам. Корецкого и Мих. Вишневецкогo, пѣдпринятї въ той самѣй цѣли.

²⁾ Житєписъ Юва въ Зорѣ яко Альбумъ за р. 1860. стор. 241.

ся вклонити и принявъ свячене вѣдь згаданого епископа Авраама.

Побачивши, що дѣло успѣвало, забажавъ Іовъ зложити игуменьство надъ обителею въ инші руки, бо самъ хотѣвъ дожити вѣка середъ подвигѣвъ въ уединенію. Одного разу, повернувши зъ пустынь, въ котрій перебувавъ довшій часъ въ молитвахъ, скликавъ всѣхъ братѣвъ и ктиторѣвъ, поклонивъ ся тричі святымъ иконамъ, приступивъ вѣдтакъ до Теодозія, подавъ ему жезлъ и книгу св. Василія и сказавъ: „Будь пастыремъ и учителемъ стада сего, збранаго Богомъ. Ты еси еромонахомъ и духовникомъ нашимъ, тобѣ подобае бути игуменомъ, а я буду тобѣ по моимъ силамъ помагати, поки буду жити“. Теодозій зборонявъ ся приняти гѣднѣсть и заставлявъ ся зъ слезами въ очахъ своею немочою, рѣвножъ просили Іова браты и ктиторъ, щобы ихъ не покидавъ и жезлъ игуменьства державъ еще самъ въ своихъ рукахъ. Той однакъ упавъ на лице и сказавъ: „не встану и не звезду очей моихъ, доки не спѣвнишь мого бажаня“. Теодозій унимавъ ся еще и теперъ, але коли браты и самъ ктиторъ почали умилно его благати, щобы спѣвнивъ волю свого учителя, принявъ въ кѣнци достоинство игумена. Старець вставъ зъ землѣ, помолвивъ ся Богу, поблагословивъ Теодозія, вѣддавъ пѣдъ его власть братѣвъ и обитель а потѣмъ поклонивъ ся зновъ св. иконамъ и вѣдспѣвавъ зъ вдячности ко Богу „Дѣстойно естъ“. По обычаю монашому попрощались зъ Іовомъ браты поклономъ и цѣлованемъ и вѣнчъ пѣйшовъ назадъ въ свою пустыню въ уединене свое пристановище на пѣстѣ, молитву и безмолвіе.

Коли его потѣмъ запрошено до Кієва, щобы стривъ на ново печерску Лавру и привернувъ въ нѣй пѣдъзуавшій ладь, не вѣдмовивъ старецъ тому покликови и выѣхавъ на довшій часъ въ далеку дорогу. Въ его неприсутности побудовавъ Теодозій кѣлька новыхъ келій и розширивъ трапезу для що разъ бѣльшого числа ново постриженихъ братѣвъ, скопавъ кусень убоча горы (названой потѣмъ Вознесѣнкою) на правѣмъ березѣ Батерса, щобы позыскати бѣльше мѣсця пѣдъ будынки, выкопавъ повыше монастиря ставокъ и поклавъ при нѣмъ млынъ для ужитку обители, а для старця зробивъ тую неспѣдванку, що поклавъ для него въ лѣснѣй

пустыни, въ улюбленомъ его уединеню, малу келію, названу Скитикомъ, де великій подвижникъ проживъ послѣднихъ кѣлька лѣтъ своего богоугодного житя.

Показало ся однакъ, що церковця Скитска була за мала, такъ якъ Іовъ и Теодозій не думали зразу приймати до обители бѣльше, якъ 12 монаховъ. Число ихъ тымчасомъ возросло небавомъ до 40, бо що разъ бѣльше духовныхъ и мірянъ являло ся зъ прошенемъ, щобы ихъ прийняти въ послушники а тяжко було имъ вѣдмовляти дороги до спасенія. И гостей, мірянъ зъ всякихъ станѣвъ, приходило що разъ бѣльше на богомоле въ мѣру того, якъ вмагала ся и росла слава новои обители. Оба начальники порадилися отже зъ старцями соборными и постановили выбудовати другу, велику церковь, и то на взѣръ церкви межигѣрской въ Кіевѣ. Не було однакъ грошей, бо до теперъ вѣдсылано завсѣгды до обители угорницкои кождый готовый грѣшь, чи то поданный богомольцями на молитву, чи внесеныи якимъ нововступившимъ послушникомъ, а для себе не задержовано зовсѣмъ нѣчого. Недостаткови тому зарадила Марія Могилянка, дочка бувшого воеводы и господаря молдавского, Єремій Могилы, знана такожъ пѣдъ именемъ Постельниковои або Домны. Не жаловала она коштовъ, щобы сповнити горяче бажане боголюбивыхъ черцѣвъ и достарчила сама грошей на будову великои Воздвиженської церкви Скитскои¹⁾. Заразъ зачала ся и робота.

Мѣжь тымъ коли на мѣсци рубано брусы и тесано, vybrавъ ся Теодозій въ путь до Кіева, збиравъ по дорожѣ и въ самѣмъ

¹⁾ Житєписецъ Іова, еромонахъ Игнатій зъ Любарова, не згадує вправдѣ о томъ, що Могилянка була основателькою тои церкви але вѣсть тая вѣть зовсѣмъ певна бо подає єѣ царгородскій патріархъ Пайсіій въ своій грамотѣ зъ р. 1748., опираючись на содержаню грамоты своего попередника, Тимотея, выданои въ р. 1620., въ котрой було подано, „что жившаа во онаа времена.. Постельникова Марія именемъ, когалоукинымъ намѣрениемъ подвижниса, соорѣжила и воздвижила собственными ижеденіями священныи и честныи монастыръ, почитаемый во нама честнаго и житєтворящаго Креста“. Житєписецъ Іова згадує впрѣчьмъ такожъ, що Іовъ вѣдзивъ „въ справахъ духовныхъ“ вразъ зъ иншими ревнителями вѣры православной, до Маріѣ, котра тогды мешкала въ Устю. (Гл Зоря яко Альбумъ, стор. 244. — Грамоту Пайсіія гл. въ Наук. Сборнику Матицѣ за р. 1868. стор. 348 и сл. и въ выданѣмъ мною Збѣрнику грам., Скитскихъ, I. 23.)

Кієвъ грошѣ на будову, взявъ взбрѣ зъ церкви межигѣрской, поклонивъ ся св. мощамъ и вернувъ назадъ¹⁾. Весною року 1619. зачала ся будова; основу положено 13. цвѣтня, а на Воздвиженіе Ч. Креста бувъ вже храмъ готовый. Старецъ не позволивъ однзкъ посвятити его въ тѣмъ самѣмъ роцѣ, бо рѣшено перше постарати ся у патріархѣвъ для Скиту о право ставропигіяльне, а поки що вѣдправлявано литургію на подвижнѣмъ антимишѣ; доперва коли р. 1620. вѣдъ патріархѣвъ, Тимотея царгородского и Кирила александрійского, надѣйшла грамота зъ привилеємъ ставропигіяльнымъ, украшено церковь иконами, справлено ризы и книжки, заведено „коларское оулейное пѣніе“ и посвячено храмъ въ тѣмъ самѣмъ роцѣ на празникъ Воздвиженія Ч. Креста и въ честь того свята, мовъ бы въ знакъ, що обитель має здвигнути пѣдъупавшу вѣру на ново²⁾.

Въ виду отже той обставины, що лише два владыки лишили ся вѣрными православію а певности не було, чи и тѣ,

¹⁾ Архимандритъ печерской Лавры давъ на будову церкви Скитской 20 золотыхъ, игуменъ межигѣрскій, Коментарій, вручивъ Теодозієви такожъ „нѣколькокъ златицъ“, рѣвножъ причинили ся на тую цѣль до складки и инши черцѣ и міряне.

²⁾ Житіе и жизнь Іова, Зоря яко Альбумъ 1830 стор. 242—248. — Грамота патріархѣвъ зъ наданемъ права ставропигіяльного зъ часомъ затратилась и не знаходимо еи навѣтъ въ спискахъ документѣвъ, котрі переходились були въ архивъ Скитскѣмъ ажъ до часу знесеня самого монастыря (1785). Въ р. 1748. предкладали еѣ черцѣ царгородскому патріархѣ Пайсієви и той вѣдновивъ и потвердивъ 11. марта т. р. Скитови на ново привилей ставропигіяльный, даный тѣй обители „прежде ста двадцати седми лѣтъ... за патріаршества кышлага ко онѣе время приснопамятного патріарха господина Тимодея“. (Гл Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ Ч. I. 23. Науковый Сборникъ за р. 1688. стор. 348—352 Ч. XXIII) — Въ помяннику ставр. льѣвѣского братства находить ся такожъ записка: „Святѣйшій Патріархъ Тимошей. Отъ того Скитская обитель фундушъ Ставропигіей отримала, звалъ ся Лукарія“. Бѣтъ тутъ очевидно ошибка, бо не Тимошей звавъ ся Люкарисомъ, але Кирило, котрый бувъ другимъ патріархомъ, пѣдписавшимъ р. 1620. привилей ставропигіяльный для Скиту, — и сидѣвъ тогды на престолѣ александрійскѣмъ, мѣжъ тымъ коли Тимошей державъ патріархатъ царгородскій. Кирило вступивъ доперва 5. листопада 1621. р. на патріаршій престолъ царгородскій, бувъ дуже ревнымъ прихильникомъ вѣры кальвиньской, пять разѣвъ бувъ скидываный зъ престола, въ кѣнци згинувъ насильною смертію зъ рукъ Туркѣвъ 1. сѣчня 1638. р.

або ихъ наслѣдники не пойдуть за прикладомъ другихъ и не приймуть такожь уніѣ. знайдено до борбы зъ тоюжь унією нове и то дуже придатне оруже, а именно ставропигіяльнѣи монастирѣ. Такъ якъ свѣтскѣи братства ставропигіяльнѣи мали надзоровати епископѣвъ и громадити около себе въ разѣ потреби для збереженя чистоты вѣры православної въ одну велику оппозиційну фалангу шляхту и мѣщанъ, такъ зновъ аскетичнѣи монастирѣ ставропигіяльнѣи, зъ котрыхъ найважнѣишимъ бувъ Скитъ, взяли на себе задачу, доповнювати дѣяльнѣость тамтыхъ а именно зреформовати монаше житє, переняти провѣдъ надъ вѣсьми монастирями рускими, ученостію и строгимъ, аскетичнымъ житємъ заволодѣти умами и мїрянъ и духовенства, особливо чорного, потягнути его за собою и учинити владикамъ перехѣдъ на унію неможливимъ, бо въ такѣмъ разѣ лишили бы ся були безъ паствы, такъ якъ тѣ версты народа руского, котрѣ придержовались еще православія, розумѣли вже значене справы и ставали зъ нечуванимъ одушевленемъ и повною свѣдомостію до борбы противъ уніѣ. Православіє выпровадило до бою незнану до теперъ, величезну силу, цѣлый рядъ монастирѣвъ, будьто давныхъ а теперъ зреформованыхъ, будь ново основаныхъ, котрѣ всѣ поѣдались проводови Вел. Скиту, сїяючого заразъ въ першихъ часахъ свого повстаня на всю Русь ученостію виправленыхъ до теологичной полемики черцѣвъ, святостію ихъ житя и ревностію въ вѣрѣ та безграничнымъ посвященемъ для благочестія. Уже поѣдъ конецъ вѣка XVII. було въ двохъ тѣлько епархїяхъ, львѣвскѣи и черемыскѣи, ажъ 242 монастирѣвъ, а въ краяхъ литовеско-рускихъ 314, разомъ отже надъ 550, а для вѣсьхъ нихъ бувъ Скитъ тымъ, чимъ бувъ бургундскѣи Клоуниакъ въ вѣкахъ X. и XI. для монастирѣвъ церкви западної¹⁾.

¹⁾ Латиньскихъ монастирѣвъ було около р. 1676. въ земляхъ рускихъ 408. — Крехѣвскѣи монастиръ, хотъ надѣлений такожь привилеемъ ставропигіяльнымъ вѣдъ царгородеского патріярха Кирила (1638. р.), не осягнувъ нѣколи великого значеня, поѣбно, якъ и монастиръ угорницкѣи, першѣи зъ тыхъ, котрѣи стрѣивъ старецъ Іовъ; по желаню ктиторя его, Адама Балабана, мавъ вѣнъ статиь ставропигіяльнымъ, колижь осередкомъ дѣяльности Іова ставъ ся Скитъ и тойже тамъ замешкавъ, поѣзоставъ монастиръ угорницкѣи въ непосреднѣи зависимости вѣдъ Скиту а старшину для него именувавъ зъ разу Іовъ, а по нѣмъ

Зъ кусникомъ хлѣба въ кишени и зъ книжкою въ однѣй а костуромъ въ другѣй руцѣ переходили аскеты-черцѣ черезъ неприступнѣ горы, густѣ лѣсы и дикѣ пустынѣ, зносились зъ собою, обговорювали всѣ важнѣ справы, дотыкаючѣ интересѣвъ православѣя, роздѣлювали межѣ себе працю и умовлялись що до средствъ, якихъ въ борбѣ зъ католицтвомъ уживати належало, такъ що жадна небезпечнѣсть не заскочила ихъ неприготоваными. Хоть унитскѣй чинѣ василѣянскѣй перевѣвъ у себе около того часу при участи унитского митр. Велямина Рутского дуже строгоу централизацю, а попираный правительствомъ и духовенъствомъ латинскимъ, перемагавъ въ борбѣ черцѣвъ православныхъ, всежь таки признати треба, що нѣколи не дорѣвнавъ имъ въ строгости житѣя и въ доповнюваню обѣтовъ монашихъ.

Такъ отже обнимала задача Скитскихъ аскетѣвъ подвѣйный подвигъ: умертвляти „вещественное тѣло“, чтобы стати ся „безвещественнымъ чловѣкомъ“, и пѣддержовати житѣ лишь на стѣлько, чтобы не улетѣла душа, — а при тѣмъ розвинути дѣяльнѣсть для добра благочестѣя на найширшѣй размѣры. И въ однѣмъ и въ другѣмъ бувъ самъ основатель Велико-скитской обители наилучшимъ примѣромъ и взоромъ для всѣхъ. Среди надлюдскихъ подвигѣвъ житѣ пустынного видимо его руку въ всѣхъ дѣлахъ, котрѣ на довгѣ лѣта рѣшучо впливали на долю руско-православной церкви. И такъ стривъ вѣдѣнь, о скѣлько его житѣнисецъ случайно згадуѣ, монастирѣ въ Угорникахъ, въ Уневѣ, де, якъ въ его житѣнисѣ учинено характеристичну увагу, монахи противъ него бурили ся, и не хотѣли ему покорити ся, и въ Дермани, де бувъ помѣчнымъ такожъ при друкованю церковныхъ книгъ. Вѣдѣнь зреформовавъ на ново саму навѣтъ Кѣиво-печерску Лавру. Его то трудамъ завдячала Лавра свое вѣдродженѣ и тую силу, зъ якою опиралась въ тѣмъ вѣку посяганямъ зъ одной стороны унитѣвъ, зъ другой московскихъ патрѣярхѣвъ, а хоть и тутъ славный схимникъ „отъ многихъ возненавидѣнъ бысть“, то таки справлений нимъ уставъ удержавъ ся¹⁾. Читаемо такожъ

если не выбирали, то подтверждали игуменѣвъ угорницкихъ наслѣдники Иова, игумены вразъ зъ соборомъ 12. старцѣвъ Скитскихъ.

¹⁾ Житѣ Иова: Зоря яко Альбумъ, 1860, стор 216; „отъ того часѣ и до нынѣ исправленѣ противъ снакъ отцы содержатъ“.

въ житєписи єго, що заходивъ часомъ и до иншихъ монастирѣвъ, якъ пр. въ въ Угрыновѣ, Крылосѣ, Пѣтричахъ (коло Галича), бувъ и въ якѣмсь монастирю на Полѣю, вѣдвиджувавъ волянського (луцко острожекого) православного єпископа, Павла Корецкого¹⁾, навернувъ княгиню Анну Корецку²⁾ зъ вѣры лютерской на лоно церкви православної, бувъ у Анастасіѣ Балабанѣвнѣ Воляновскѣ, котра на єго прозбу власными людьми и власнымъ коштомъ побудовала р. 1611. въ Скитѣ на новѣмъ мѣсци першу келію, ѣздивъ зъ Балабанами для нарады въ справахъ церковныхъ до Устя въ дѣмъ Домны, т. є. Маріѣ Могилянки, доньки Єреміѣ и Єлисаветы Могилѣвъ а жѣнки брацлавского воеводы, Стефана Потоцкого, о котрѣй выше була бесѣда, одержавъ вѣдъ александрійского архидіакона Нектара, высланого до Молдавіѣ патріархомъ Кириломъ, листъ зъ запрошенемъ, щобы зъ нимъ ѣхавъ на Святу Гору, мѣсце свого постригу, и до св. Гробу, а коли умеръ львѣвскій владика, Гѣдеонъ Балабанъ (1607), не жалує Іовъ свого труда, уживає всѣхъ силъ и цѣлого впливу свого, щобы не вступивъ на престоль чоловѣкъ, котрого ревнѣсть и твердѣсть въ вѣрѣ могла бы улягати сомнѣвови. Довѣдавши ся о смерти Гѣдеона, покрѣпивъ духа свого молитвою, постомъ и безсонністю и пустивъ ся въ путь, напаминати духовенство, панѣвъ шляхту и мѣщанъ, щобы твердо стояли при вѣрѣ православної не слухали слѣвъ прелестяныхъ и выбрали мужа певного и крѣпкого въ вѣрѣ, а коли выбѣръ упавъ на Тесаровского, о котрѣмъ не було певности, чи постоить въ борбѣ за справу, котру Іовъ уважавъ святою, пѣйшовъ пѣшки до Молдавіѣ и закликавъ сучавского митрополита, котрый при недостатку руского православного митрополита высвячувавъ рускихъ владикъ, щобы выбраного єпископа для львѣвскѣи

¹⁾ Було то въ р 1613, отже 7 лѣтъ передъ приѣздомъ єрусалимского патріарха на Русь и высвяченемъ семохъ владикъ для опорожненыхъ рускихъ єпархій. Такъ отже р. 1616. було єще трѣхъ православныхъ владикъ на Руси, у Львовѣ, въ Перемышлі, тутъ однакъ побѣчь єпископа унитского, и въ Луцку (дожь побѣчь унитского владики, Кирила Терлецкого).

²⁾ Княгиня Анна Корецка сестра Кароля Ходкевича, основала р. 1626. въ Бѣлолѣвцѣ гостинницю для полонникѣвъ, повертаючихъ зъ неволь турецкой або татарской, и вѣдала єѣ въ завѣдованє мѣсцевымъ монахамъ Чину св. Василія Вел.

епархіѣ такъ довго не высвячувавъ, поки тойже пѣдъ клятвою и въ присутности свѣдковъ не зложить присяги, що не дасть ся наклонити до униї¹⁾.

Таку дѣяльнѣсть розвинувъ строгій аскетъ, проживавшій, коли его не кликало добро церкви до подвиговъ куды инде въ широкой свѣтъ, лѣтомъ и зимою въ нужденной колыбѣ, або часомъ таки пѣдъ смерекою середь лѣсныхъ манявскихъ пустынь.

Дивнымъ дивомъ выдержало дряхле тѣло Іова такі муки и труды 70 лѣтъ. Въ пятницу передь Рѣздомъ, 22. грудня 1621. р. запавъ въ своѣмъ Скитику въ тяжку горячку, не хотѣвъ однакъ и теперь пріймти одной стравы, довѣдавши ся, що она окремо для него приладжена, а навѣтъ полаявъ послушника, котрый ему тую страву принѣсь, докоряючи ему, що чинить роздоръ и розрушає обычай. Въ среду, въ день св. Стефана, заосмотрили его браты св. Тайнами и освятили Ёлей, але не могли его наклонити до повороту въ обитель, противно, розпорядивъ вѣнъ, щобы по смерти тѣло его не забирали зъ Скитику, але щобы погребали таки на мѣсци въ пустыни. Въ noci змѣнивъ однакъ свое постановленє; передь свѣтомъ пѣславъ по игумена, и попросивъ его, щобы еще за житя спровадивъ его до обители, бо „хочу“ казавъ, „скѣнчити въ общѣмъ житю: такъ якъ зачавъ и цѣлу жизнь трудивъ ся, такъ и бажаю спочити разомъ зъ иншими послушниками“. Зъ великою бѣдою спровадили его на саяхъ до обители, а тутъ помѣстивъ его игуменъ въ своѣй келіи и казавъ презвитерамъ вѣдчитати надъ нимъ тетроевангеліе. Въ субботу рано причащавъ ся еще разъ св. Тайнъ а вечеромъ того дня вѣддавъ великой подвижникъ зъ молитвою на

¹⁾ Житіе Іова I. с. стор. 235.: „всѣа трѣды показа, пѣшь странствѣа, оубѣждаа и молаа гражданъ, презвитеровъ превзашныхъ и благородныхъ къ шлахѣтствѣ пановъ, яко дакъ стѣлаи мѣжествиннѣ при святѣй Апостолѣтѣй Церкви и догматѣхъ еа и тыратиса изкрати достойна мѣжа на тѣю Епископію и кляустиа и гиѣратиса .. прѣлѣстїю; за що много оуничженїа, порѣганїа, нахѣхнанїа отъ мнѣшнихъ кыти православныхъ подати и вса сїа претерпѣкъ съ всацѣмъ смиренномѣдрїемъ...; егдаже оузрѣ, яко ничтоже оуспѣваеть и яко мало по благочестїю ревнителїи обрѣтѣса, прочїи же яко тростина вѣтромъ колѣкаемїи и Епископа изкраша, право не добровѣ имѣща,.. оустраменїа къ Молдавіи, странствѣа къ Антрополїтѣ, яко да не прежде рѣкоположить онаго, дондеже .. обѣтъ съ клятвою сѣтворить .. иже кы неприклонїаа ко прѣлѣсти и ажи“.

устахъ Богу праведного своего духа (29. грудня 1621. п. юл. кал.). Черцѣ похоронили своего учителя въ притворѣ новой церкви по правѣй сторонѣ вѣдъ входу, въ понедѣлокъ, 31. грудня т. р.

Ювъ Княгиницкій, основатель Скита, не лишивъ по собѣ на письмѣ жадного завѣта духовного, якъ то чинили ишіи основатели монастырѣвъ. Поки живъ, не потребовала обитель писаного устава, разъ для того, що то бувъ еще, щобы такъ сказати, часъ пробы, а потѣмъ зъ той причины, що такой ревный и досвѣдченный учитель, якъ Ювъ, не потребувавъ писаного устава. Вънъ правивъ новою обителию такимъ ладомъ, якій пѣзнавъ и до якого втягнувъ ся бувъ самъ на горѣ афонскѣй. Теодозій не подпринимавъ, поки старецъ живъ, жадного важнѣйшого дѣла, не засягнувши вѣдъ него рады и благословенія. Его то трудами и заходами розширила ся обитель, побудовано нові будынки, число монаховъ помножило ся значно, а кѣльканадцять-лѣтний досвѣдъ показавъ, що монастырь сповняе цѣль, для котрой бувъ основаный. Щобы отже зъ часомъ устрой внутрѣшній не змѣнивъ ся и строгіи правила не пѣйшли въ непамять, написалъ Теодозій для обители уставъ, або якъ его назвавъ, завѣтъ духовный, котрый мавъ обовязувати се духовне братство на вѣки вѣчній, або до насильного розвязаня монастыря¹⁾.

Головні правила, котрѣ въ собѣ той духовный завѣтъ мѣстять, суть слѣдующіи: обителию управляє игуменъ зъ соборомъ выбранныхъ и заприсяженныхъ 12 старцѣвъ, котрыхъ число вѣтъ вѣчне; игумена выбираютъ всѣ соборный старцѣ зъ помежи себе и то лише на оденъ рѣкъ, можна однакъ того самого подтверждати въ тѣмъ достоинствѣ и на дальшіи роки, але вѣльно такожь, коли накаже конечна потреба, скинути его и вѣдобрати вѣдъ него жезлъ и печать навѣтъ и середъ року. Игуменъ має во всѣмъ зважати на раду собора. Его заступника и першого по нѣмъ старшину, такъ званого намѣстника, рѣвно якъ ключника, завѣдателя ризницѣ (палат-

¹⁾ Завѣтъ духовный въ іеросхимонасехъ Θεοδοσία, игумена бывшаго обители Святой Скитской, къ воспоминанію и свѣдѣтельству, духовному настоятелю, иже по мнѣ сущему игумену и всѣмъ, яже о Христѣ Отцемъ и братіямъ моимъ и чадомъ по духу ихъ же собора благодать божія. Гл. Науковый Сборникъ за р 1863. стор. 109—155, сообщивъ А. Петрушевичъ. — Манускр. библ. Осесл. Ч. 2180.

ного) и економа, выбирає соборъ такожь на рѣкъ. Инші служитель, якъ трапезарь, кухарь, пекарь и прочіи уступають свое мѣсце иншимъ вже по трехъ мѣсяцяхъ, щобы тяжка праця не спадала лише на однихъ, мѣжь тымъ коли бы другіи не мали анѣ заняты, анѣ способности вправляти ся въ тыхъ роботахъ. Кромѣ сихъ згадує ся еще про завѣдателя церкви (еклесиарха) и сповѣдника.

На всѣ години дня, вѣдъ першого ранку до пѣзної ночи, були вызначені богослуженя и молитвы, або рукодѣльна праця. По навечерниці не вѣльно вже було нѣчого бесѣдовати, кождый мавъ мовчки ити до своєї келіи, якъ до гробу. Безъ позволеня игумена не вѣльно було нѣкому вѣддалити ся зъ монастыря анѣ на оденъ крокъ, а коли кому игумень позволивъ, або самъ куды выславъ, то выходило разомъ що найменше двоухъ. Чернецъ не повиненъ нѣколи зъ женщинами розмовляти, навѣтъ повиненъ выстерѣгати ся, щобы ся зъ ними не стрѣтивъ, а коли ся таке припадкомъ лучить, має вѣдвернути ся, або спустити очи въ долину и не дивитись на нихъ, а особливо, каже уставъ, „съ юными бесѣдованіа кѣжи, якоже дрѣвья діавола; аще тебѣ исти іадъ смертенъ, нежели съ женою исти, аще и вѣдетъ ти мати или сестра“. Ъда дозволяє ся лише рослинина, мяса и набѣлу не вѣльно було нѣколи поживати. Теодозій въ своѣмъ уставѣ каже, що дотычно покарму уступає въ дечѣмъ вѣдъ дуже строгаго права, впровадженого Іовомъ, бо переконавъ ся, що черезъ недостатокъ поживленя многіи зъ братѣвъ, особливо молодшіи, надмѣрно падали на силахъ и такъ дуже ослабали, що не могли навѣтъ выповняти службы монастырской. Теодозій не жадає отже такой повздержливости вѣдъ покарму, якѣи пѣдававъ ся вѣнъ самъ зъ покѣйнымъ своимъ учителемъ, Іовомъ, коли то они оба, вынявши суботы, недѣлы и великій свята, живили ся лише оденъ разъ на добу. Всежь таки дотычніи приписы були и теперъ доволѣ тяжкіи: не въ всѣ дни заставляно два разы трапезу, т. е. на обѣдъ и на вечеру, а було досыть и такихъ днѣвъ, въ котрыхъ вѣдпадала вечера, а коли припадавъ бѣльшій якій пѣстъ на пятницю, то радивъ уставъ обходити ся зовѣмъ безъ ѣдженя, позволявъ однакъ споживати пареніи овочѣ, але дуже умѣрено и щобы не были солодженіи, „да скорѣкъ чрѣво познаваетъ“. Звычайніи

стравы були: борщъ, кисель, затирка и каша, а такъ звані прилоги: огирки, редьковъ, рыжки, бѣбъ, капуста и т. д. Загальнымъ правиломъ поставивъ Теодозій: „да бѣдетъ всегда на трапезѣ едино вареніе рѣдко, а второе гѣсто, едино kwasно а второе сладко, ради разныхъ природъ и немощей“. Стравы заправлялись часомъ ольемъ або медомъ; до лакощѣвъ, дозволенныхъ деколи, почисляе Теодозій оселедцѣ и рыбу, „аще есть“, такъ само позволяе споживати колачѣ, „аще Богъ пошлетъ презъ кого“, або коли игумень позволить упечи пѣдъ празникъ, „да оутѣшеніе братъ возметъ“, однакожь мае ся тѣ присмаки бѣти дуже умѣрено, а кому буде за мало, нехай, яка каже уставъ, поправитъ житнимъ хлѣбомъ. „Строеныхъ же вымыслами колачѣвъ, тѣ есть пирогахъ, плацковъ, конечно оубѣгати“, каже Теодозій и выражае ся досыть некористно о „пироготворцахъ и сластождцахъ“ Напитокъ: вода и борщъ; пива, если зъ вѣдки буде, вѣльно выпити въ дни скоромнѣ по чарцѣ або по двѣ, а „медъ или ракію (горѣвку), аще отъ когѣ христяювца прійдетъ“, вѣльно уживати лишъ въ хоробѣ, або пѣдъ свято, и то по якомъ великомъ постѣ.

Еще тяжше правило обовязувало тыхъ, котрѣ ишли въ Скитокъ, збудованый колись въ глубокѣмъ лѣсѣ пѣдъ Погаромъ и Кливою для Юва, а теперъ вѣдновлений Теодозіемъ и заосмотреный церковцею Пресв. Богородицѣ. Игумень мавъ право высылати до Скитику тыхъ, що забажали якийсь часъ „безмолствовати“, числомъ 4. або 6., и передававъ надзѣръ надъ ними одному зъ старшихъ¹⁾. Тутъ вже не перерывала лѣсною тишины навѣтъ жадна бесѣда, хѣба тихій гамбѣръ молитвы, або протяглый гомѣнь свѣву монашого. Зголоджені и вухудлі пустынники, въ грубѣй старѣй одежи и зъ босыми ногами, вѣдчитували молитвы, приписані богослуженя и псалмы, вѣдговорювали щоденно шѣсть вервицъ молитвы Господной въ день, а шѣсть въ ночи, вѣддавали Богу що найменше рано 300 поклонѣвъ и тѣлькожь вечеромъ, а въ вѣльныхъ хвиляхъ вырабляли ложки, хрестыкы або що небудь зъ вовны,

¹⁾ I. с. Послѣдняя часть завѣта духовного пѣдъ надписею: Регула или уставъ паче же правило постническаго иноческаго живота, на Скитку Храму Пречистыя Богородицы, идеже есть и предѣль преподобнаго Отца нашего Ануфрія великаго“.

а výroбы тѣ вѣддавали въ субботу або въ недѣлю до обители. Лише два разы въ тыждень, въ субботу и въ недѣлю, або въ велике свято подавано тутъ вечеру, впрочѣмъ брано покормъ лишъ разъ на день, часомъ ѣджено самі толькы пареній овочѣ, не користано отже зъ тыхъ уступствъ, якѣ починивъ Теодозій для обители, а заховувано такій самый строгій пѣсть, якій заховували Іовъ и самъ Теодозій. На Скитику не дозволяло ся нѣколи споживати рыбу, анѣ пити пиво, напиткомъ була лише „кода или корць и се съ воздержаніемъ“.

Вступаячи въ слѣдъ Іова, именувавъ Теодозій самъ еще за житя своего наслѣдника, котрый по его смерти мавъ обняти яко игумень завѣдательство монастыря. Такимъ поставивъ вѣнъ въ своѣмъ завѣтѣ духовнѣмъ еросхимонаха Доротея, поблагословивъ его вѣдъ себе и вѣдъ отця своего (Іова), „щобы тое, що самъ зъ болѣзною начавъ и духомъ породивъ, тойже подвоивъ и спасеніемъ уплодоносивъ, и вручивъ ему передъ Богомъ и церквою и своѣй урядъ и обитель и братію всю и трудъ весь и промыслъ, котрымъ управлявъ св. обитель“.

Яке значенє и впливъ на вѣдродженє монастырѣвъ рускихъ мавъ Скитъ манявскій, видимо зъ того, що на грамотѣ кїевского собора, вѣдбувшого ся въ серпню 1628. р. пѣдъ предѣдательствомъ митр Іова Борецкого, нѣдписавъ ся игумень Скитскій въ такій спосѣбъ: „Многорѣшный Ѳеодосій, Игумень Скитскій и Угорникъ, Протъ монастырей воеводства Руского, Белзкого и Подольскаго власною рукою“¹⁾. Коли ся зважить, що церковь православна не знала до того часу спѣльного начальства надъ бѣльшимъ числомъ монастырѣвъ и що, противно, каждый монастырь бувъ независимымъ вѣдъ другого и надъ собою кромѣ власти епископской або патріяршой не узнававъ жадной иишой, то не тяжко буде здогадатись, що признанє Скитскому игуменови титулу „прота“ монастырѣвъ трехъ воеводствъ мало важній причины. Тоє добровѣльное пѣдчиненє кѣлькохъ сотокъ монастырѣвъ пѣдъ верховодство Скиту було зъ одной стороны узнаемъ вышности тои обители, устроеной на ладъ монастырѣвъ Святогорскихъ, надъ всѣ другіи и доказомъ вѣдчности за переведенє

¹⁾ А. Петрушевичъ, Наук. Сборникъ. 1868. стор. 157.

реформы підъунавшого на Русѣ житя монашого, а зъ другой стороны було оно такожь наслѣдованемъ переведенои митр. Веляминомъ Рутскимъ централизаціѣ унитскихъ монастирѣвъ литовскихъ, котрѣ за иниціативою того унитского ревнителя сполучились на соборѣ игуменѣвъ 20. липня 1617. р. въ Новгородовичахъ въ одну конгрегацію зъ протоархимандритомъ и конзульторами на чолѣ, а при тѣмъ піднесли и у себе упавшу карнѣсть, привернули давный порядокъ, закладали школы а самѣ образувались підъ покровомъ папъ римскихъ въ богословскихъ школахъ, будьто въ краю, будь въ Римѣ, и стали небавомъ поровень зъ першими лат. орденами.

Хотя и обитель Велико-скитска засіала була вже тогды на всю Русь славою и осягнула въ дальшѣмъ розвитку церкви рускои, яко первовзѣръ житя чернечого и посвященя за вѣру, перворядне значене, а еи сила моральна забезпечена була и на будуще такъ завѣтомъ духовнымъ Теодозія, якъ и привилеемъ ставропигіяльнымъ, всежь таки мусѣла она тревожитись, чи не доведе ся їй скоро упасти або ограничитись въ своѣй дѣяльности задля недостатку матеріяльных средствъ. Аджежь самъ монастирь стоявъ на грунтѣ чужѣмъ, нѣ дарованѣмъ, нѣ купленѣмъ! Вправдѣ Петро Ляховичъ, завѣдатель банѣ, позволивъ Іовови и его першимъ пустыникамъ побудоватись на грунтѣ старостиньскѣмъ, але поки того не подтвердивъ галицкій староста и самъ король, такъ довго не могла обитель впевнятись, що їй принесе завтрѣшній день, чи не доведе ся черцямъ опустити „св. мѣсце“ и розбѣтись зновъ по свѣтѣ. Єще передъ смертію залагодивъ щасливо Теодозій и тую справу. За его то безперечно старанемъ подтвердивъ тогдышній галицкій староста, Станиславъ Потоцкій, грамотою, выданою въ Галичи дня 12. липня 1628. р, Скитови посѣдане тыхъ земель въ Марковѣ (т. е. въ Манявѣ), котрѣ тогды були въ его уживаню¹⁾.

¹⁾ Гл. Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ Ч. I. 1. Привилей Потоцкого есть тутъ дословно вмѣщенный въ универсалѣ Володислава IV. зъ 26. жовтня 1634. р. Теодозій мусѣвъ въ вѣмъ часѣ, коли Потоцкій тую грамоту выдавъ, т. е. въ липню 1628. р., выбирати ся вже на соборѣ до Кіева, котрый вѣдбувъ ся тамже на Успеніє Пр Богородицѣ, а котрого ухвалы, якъ выше згадано, підписавъ власноручно. Грамота Станислава Потоцкого не исдае докладного топографичного ограничени

По великихъ трудахъ и наилучшимъ успѣхомъ увѣчаныхъ подвигахъ упокоивъ ся Теодозій, другій игумень и уставодатель Скиту и соподвижникъ Юва, 24. вересня 1629. р., переживши своего учителя лишь о 8 лѣтъ. Тѣло его похоронили черць въ притворѣ церкви Воздвиженской, побѣчъ мощей Юва, и вскрыли спѣльный грѣбъ обохъ першихъ игуменовъ Скиту великою и тяжкою плытою зъ чорного мрамору на 1'6 метра довгою (не вчисляючи въ тов рамы), а на метерь широкою. Патріяршіи трираменный хрестъ, выробленный, якъ здае ся, зъ якогось металлу и прибитый до плиты (нынѣ его нема, есть лише выжолоблене въ камени мѣсце того вида) дѣливъ его на два поля. Зъ тыхъ мало поле по лѣвѣй сторонѣ слѣдуючу выжолоблену и красками запущену надпись: **Престави са отъ временна во вѣчнѣю жизнь блаженный штець нашъ схимонахъ Ювъ, первоначальникъ скытыа шкителан Скитскаа, къ лѣто зрѣд мѣсца декемврїа ѿ** — а зъ другой стороны, т. е. на поли по правѣй рудѣ, читаемо: **„Соподвижникъ блаженный штець нашъ йеросхимонахъ Теодосій по многыхъ трудехъ асхровныхъ зъде оупокоеный въ лѣто зрѣн мѣсца септемврїа ѿд. Вѣчнаа имъ памать“.** Пѣдъ обома надписями на долинь, рѣвножь и надъ ними на горѣ, знаходять ся круглі ямки, отже по двѣ на кождѣй сторонѣ, такожь неправильно выжолоблені, котрі, якъ видко, були вскрыті металевыми кружками. Надъ головнымъ раменемъ хреста есть умѣщена надпись **ІС ХС** а понизше, буквы **Ц и С**; пѣдъ раменемъ зъ одной стороны **Н И**, зъ другой **К Я** — а еще низше слѣдуючі буквы одна пѣдъ другою: **К М Р Г** — а зъ другого боку: **Т Л Б и Г**. Плыта цѣла знаходитъ ся нынѣ въ престолѣ церкви марковецкой и служить замѣсть жертовника¹⁾.

посѣлостей Скитскихъ, лишь згадуе загально о „pizyległościach, iako po te czasu (роз. Oucowie kałahurowie) uzywali“. Друга грамота тогожь старосты, зъ дня 12. липня 1629., котра въ собѣ мѣститъ дуже докладне описание границъ посѣлостей Скитскихъ, подана нами на самѣмъ кѣнци нашего „Збѣрника грамотъ“, не есть автентичною, але якъ тамже доказано, пѣдробленою (около р. 1765.).

¹⁾ Всякіи инші вѣсти о основаніи Скиту суть або поетичными утворами (Скитъ Манявскій А. Могильницкого), або на иѣчѣмъ не основаными догадами, позбавленными всякою историчною правды (Skit w Maniawie, Wagilewicz, 1848). Вагилевичъ, примѣромъ, хоть знавъ децо про

Мощь обохъ подвижниковъ спочивають отже не за Батерсомь, де бувъ цмнтарь Скитскій, але таки середь руинъ підъ кам'яними фундаментами колишньої Воздвиженської церкви, котрі можна еще добре розпізнати. По обохъ сторонахъ брамы, котрою в'їздило ся въ монастирь, а надъ котрою вносила ся мурована дзвінниця, видко еще нинѣ на мурѣ въ нижахъ два образы, представляючі черцѣвъ въ монашихъ рясахъ и зъ каптурами на головахъ. Надъ образомъ черця по лѣвѣй сторонѣ брамы стоить надпись: „в'лженій в'иць нашъ Іовъ схимонахъ“, а по правѣй: „в'лженій в'иць нашъ Θεодосій Іеросхимонахъ“.

дѣяльність Іова, не вѣдкинувъ однакъ и переказѣвъ и не позбувъ ся в'ѣры въ тую неправдыву в'ѣсть, будь то Скитъ бувъ вже около р. 1280., отже по знищеню Кієва черезъ Монголівъ, черцями кієво-печерскою Лавры оснований, що опѣсла, по 300 рокахъ зновъ спустошивъ, ажъ поки его Іовъ на ново не піднѣсь зъ руины.

Замѣчаємо еще въ кѣнци, що въ манускриптѣ библ. Оссолиньскихъ, означенѣмъ числомъ 827., знаходять ся межи иншими два письма, зъ котрыхъ одно на стор. 287—288 мѣстигъ въ собѣ повитане Теодозія, коли тойже вертавъ въ вѣвторокъ, 26. сѣчня 1619. р. зъ Кієва. Не знаємо, чи тая бомбастична бесѣда була дѣйствию выголошена авторомъ того манускрипту, Кириломъ Ставровецкимъ, або кимъ иншимъ, чи то може тѣлько реторичный елаборатъ, се лише подносимо, що Теодозій дѣйствию вертавъ въ тыхъ часахъ зъ Кієва, де оглядавъ церковь межигѣрську, на взѣръ котрой мала будоватись церковь въ Скитѣ, — и що день 26. сѣчня (а пѣсля лат. рахубы 5. лютого) припадавъ въ р. 1619. дѣйствию на вѣвторокъ. Знаходить ся въ тѣмъ письмѣ уступъ: „Живи, живи, отче и пастырю нашъ, .. на долгій лѣта, живи великое церкви православной въ странахъ сихъ свѣтло“. Такъ само мае ся рѣчь и зъ другимъ письмомъ на стор. 213—215, въ котрѣмъ мѣститъ ся повитане Іова, написане ося якою монструальною правописею: „Поздорованіе братіамъ инокамъ которыхъ чинилъ къ скитѣ 8 старца Іезекила нареченного къ Схимонасехъ Іова за селомъ Марковомъ къ скитѣмъ вѣстелъ Воздвиженія Честного и животворящего Креста Хва свѣтаюцимъ сеже вѣсть лѣта 1619 мѣсца Іанварія 11 къ Понедѣлокъ“. Єсть се, здає ся, проба реторичной вправы, хоть и се правда, що Іовъ въ тыхъ часахъ перебувавъ дѣйствию довшій часъ въ Угорникахъ и мѣгъ 18 сѣчня (т. е. 28. пѣсля лат. рахубы), котрый то день припадавъ въ р. 1619. справдѣ на понедѣлокъ, вертати назадъ до Скиту. Впрочемъ и не мають оба письма нѣякого важного содержания.

„Завѣтъ духовный“ Теодозія находить ся такожъ въ бібліотекѣ Оссолиньскихъ въ манускриптѣ підъ Ч. 2180. Въ „Наук. Сборнику“ Матицѣ за р. 1868. стор. 109—155 помѣстивъ его о. А. Петрушевичъ пѣсля рукописи, котра переходує ся въ монастирь Подгорецкѣмъ.

ЧАСТЬ II.

Дальшій розвитокъ Скиту відъ р. 1629. до 1700., перерваний на короткій часъ зруйнованємъ монастиря черезъ Татаръ, року 1676. Дьяльнѣсть черцьвъ.

Игуменскій жезлъ обявъ по Теодозію именованый нимъ еросхимонахъ Доротей. Сей новый игумень просивъ вразъ зъ другимъ монахомъ, Юріємъ Кунашовичемъ, у короля Володислава IV., коли тойже перебувавъ осеню року 1634. у Львовѣ, о подтверженє наведенои грамоты донацийной Стан. Потоцкого, що тойже и учинивъ. Король призваливъ своимъ универсаломъ зъ 26. жовтня 1634. Скитови еще бѣльше, нѣжь мѣстила въ собѣ грамота галицкого старосты, бо кромѣ посѣлостей, о котрыхъ згадує Потоцкій, забезпечує вѣнч монастиреви такожъ посѣданє города въ Марковѣ и вѣльный врубъ въ лѣсахъ королѣвскихъ¹⁾, не подає однакъ, подѣбно якъ и Стан. Потоцкій, навѣтъ загально границъ посѣлостей монастирскихъ, котрѣ узнає ихъ власностію²⁾. Почувши ся властителемъ землѣ, котра хоть въ части могла заспокоити потреби монастиря, почувши надъ собою опѣку права а за собою заслужену честь и безграничне довѣре а навѣтъ матеріальну помѣчь чорного и бѣлого православного духовенства и рускои шляхты, о скѣлько она въ першѣй половинѣ т. в. придержовалась еще благочестія, розвивавъ ся Скитъ що разъ бѣльше, а зъ его розвиткомъ ставалась и дѣяльнѣсть его чимъ разъ ширшою. Правда, що не маємо надто богато письменныхъ доказѣвъ, зъ котрыхъ бы можна впрѣсть

¹⁾ На томъ мѣсци треба дѣйстви розумѣти таки село Маркову (а не Маняву), бо тутъ мавъ Скитъ справдѣ великій городъ, котрый занимавъ понизше нынѣшної церкви кѣлька теперѣшнихъ городѣвъ тамошнихъ селянъ и бувъ въ посѣданю Скиту ажъ до его знесеня. Не можна однакъ знайти слѣду, хто дарувавъ Скитови той грунтъ, бути може, що такожъ Петро Ляховичъ еще за часѣвъ Юва, а може надавъ его хтось доперва межи р. 1628. а 1634. Стан. Потоцкій не згадує о нѣмъ въ грамотѣ зъ р. 1628. еще нѣчого

²⁾ Другій, подложеный универсалъ Володислава IV., въ котрѣмъ той король будь то подтвержає (такожь подложеноу) грамоту Ст. Потоцкого зъ дня 12. липня 1629. р., мѣстячу въ собѣ докладне топографичне означене границъ, носить такожъ дату 26. жовтня 1634. р.

заключати на таку дѣяльнѣсть Скитскихъ черцѣвъ, а то вже зъ тои причини, що ихъ праця була тиха и не обчислена на розгосль, але и тѣ нечисленнѣ вѣсти, якѣ мы що до ихъ участи въ борбѣ обохъ церковъ могли позбирати, пѣдносять наше твердження до вартости незбитои правды. Хоть черцѣ зъ надѣ Батерса не мали впливу на мѣродайнѣ власти, т. е. на корону и на найвысшихъ достойникѣвъ державныхъ, хоть ихъ не було при рѣшающихъ нарадахъ, ухвалахъ и рѣшеняхъ чи то соймовыхъ, чи трибунальскихъ, чи синодальныхъ, бо тамъ навѣтъ вступу не мали, то все таки числено ся зъ ними, бо умѣли постояти за вѣру, ставали середѣ розгару борбы въ першѣ ряды и давали своимъ оклики до бою. Около р. 1640., отже заледво 10 лѣтъ по смерти Теодозія, мѣстивъ Скитъ вже около 200 черцѣвъ, жиющихъ ангельскимъ образомъ, якъ выражае ся Петро Могила, — число черцѣвъ, котре не перевышавъ жаденъ иншѣй монастырь на Руси, нѣ рускѣй, нѣ латиньскѣй¹⁾. Велика обитель мала однакъ и великѣ потреби и не була бы могла удержати такъ значного

¹⁾ *Αἶθος* albo kamień z procy prawdy... Kraków, 1642. Въ той книжцѣ выданѣй Петромъ Могилою (?) пѣдѣ именемъ Пимена, дав авторъ на стор. 364—368 нагляднѣй доказы розвитку православныхъ а мнимого упадку унитекскихъ монастырѣвъ и каже межѣ иншими: „Pódz na Pokucie do Skitu: tam Aniołów w ciele żyjących do dwuch set w kupie, onych dawnych pustelników życia nasladujących znajdziesz. Poyrzyz pod Lwów na Krechowski i tam obaczysz tym że kształtem, iako i w Skicie kilkadziesiąt zakonników...“ Що авторъ „Литосу“ не пересаджувавъ, порѣвнюючи жите черцѣвъ Скитскихъ до жита ангельского въ небѣ, доказомъ найбѣльшѣй зъ помежи сучасныхъ противникѣвъ православія, котрѣ тоже кладуть Скитъ взоромъ и для монастырѣвъ католицкихъ, такъ що до точного заховуваня строгого правила, якъ и що до святости жита. Признае тое и пр. Кассианъ Саковичъ, котрѣй перейшовъ зъ православія на унию, а опѣля таки на обрядѣ латиньскѣй и ветупивъ до монастыря Августинѣвъ, въ своѣй книжѣ „*Επιστολῆς*“, выданѣй въ Краковѣ року 1612., въ котроѣ авторъ закидае православнымъ, що наукою своею зближили ся вже до науки протестантскои и що самовѣльно змѣняють обряды церковнѣй. На стор. 84 тои книжки величае Саковичъ аскетичне жите Скитскихъ черцѣвъ, пѣдносить дов, що не ѣдятъ нѣколи нѣ мяса нѣ масла, а лишь деколи, и то рѣдко, поживають олѣй, и застанавлае ся въ кѣнци надѣ великимъ дожиткомъ, якѣй бы они принесли церкви римскѣй, „коли бы ся зрели ехисмы и приступили до едности зъ церквою католицкою“. Згаданѣй „*Αἶθος* albo kamień z procy prawdy Cerkwie świętey prawosławney ruskiej... wypuszczony“ бувъ власне выданѣй яко

числа инокѣвъ, если бы не була знайшла людей богатыхъ а щодрыхъ и собѣ прихильныхъ. На щасте знайшлись такі прихильники, не жалуючі лепть и земель на проживлене монахѣвъ и умножене славы Божои. Александеръ Балабанъ наслѣдившій по первѣмъ своѣмъ брату, Адамъ, Угорники, затвердивъ угорницкому монастиреви, подчиненому Скитови, все добра, якими бувъ обдаровавъ его Адамъ, и вѣсь дотычный актъ донаціиный до книгъ суду теробовельского¹⁾. Той самый Александеръ надѣливъ и Скитъ якимсь значнымъ добромъ, може и суюмо грошевою²⁾. Зъ Москвы дѣстававъ Скитъ вже въ першѣй половинѣ т. в. богослужебнѣй книжки, якъ о томъ свѣдчить книга Ефрема Сирина, знаходяча ся въ библиотецѣ перемыской капитулы подъ ч. LII. D. 12. зъ такою надписею: **Сію книгу Єфремъ госѣдарь царь и великій князь Ялѣкій Михайловичъ всеа Русии пожаловалъ Кіевскіа Митрополіа Скицкаго монастыря Игмена Дорожа зъ братью лѣга зѣна годѣ (1643)³⁾. Якою дорогою церковнѣй книги доходили зъ Москвы до Скиту и чи кромѣ того дѣстававъ вѣнъ зъ вѣдтамъ такожь може грошѣ абѣ ризы церковнѣй, о томъ не находили мы нѣгде жадной змѣнки, знаємо лишъ, що въ архивѣ ставропигііекого Института у Львовѣ знаходять ся слѣды, що монастирь Скитскій побиравъ такожь богослужебнѣй книги вѣдъ львѣвского ставр. братства.**

вѣдповѣдъ „na skruszenie... paszkwila od Kassyana Sakowicza w r. 1642 wydaneго“, т. в. противъ „Επιτομή των“ Саковича.

¹⁾ Сводная лѣтопись, стор. 44—45. Въ томъ актѣ задержує Александеръ собѣ и своимъ наслѣдникамъ „wolne podawanie starszego do tego monastera t. i. Ihumena albo archimandryta“ и признає на тую гѣднѣсть „Ousa Izaiasza Sulatyckiego, człowieka pobożnego religiey starożytney greckiey“. Видко, що въ лютомъ р. 1629 (грамота датована 4. лютого) не бувъ Теодозій вже игуменомъ угорницкимъ, мѣжь тымъ коли на грамотѣ собору кіевского, списанѣй на Успеніє Пр. Бог. р. 1628., подписавъ ся еще яко игуменъ скитскій и угорницкій. Здає ся, що поворотѣ зъ Кієва зложивъ гѣднѣсть игумена угорницкаго.

²⁾ Acta Terr. Hal. Lib. 86. стор. 715. Зъ помѣщеного тутъ, дуже нечительного, бо стертого а мѣсцями навѣтъ повыдираного акту можна лише тѣлько вѣдчитати, що мѣстила ся въ нѣмъ якась донація Александра Балабана „in rem Monasterij Skith Tituli S. Crucis Rithus Greaci. sub vadio mille marcarum“.

³⁾ Сводная лѣтопись, стор. 94.

За тоє то добродѣйство признали монахи Скитского монастыря львовске ставроп. братство своимъ ктиторомъ¹⁾.

Найбольшими добродѣями и почитателями Скиту були можнѣй достойники, ба й самѣй воеводы и господарь молдавскѣй.

Монастирь сучавицкѣй, основаный молдавскимъ господаремъ Бремсію Могилою р. 1581, бувъ подѣупавъ зъ невѣдомыхъ намъ причинъ дуже скоро. Донька основателя, славна зъ ревности въ вѣрѣ Марія Могилянка, о котрой выше была бесѣда, пожаловала, що богоугодне дѣло, довершене єи вѣтцемъ, не успѣвало, попросила отже тогдѣшнього господаря землѣ молдавской, Василя, щобы тойже спровадивъ до подѣупавшого монастыря черцѣвъ Скитскихъ и вѣддавъ имъ єго зовѣсмъ въ зарядъ. Тронутый духомъ ревной религійности, спровадивъ господарь дѣйстно при кѣнци р. 1642., або зъ початкомъ слѣдующого, на стровне того монастыря черцѣвъ Скитскихъ, бо довѣдавъ єя, що обитель Скитска не змѣнила богоугодного житя киновіятскогого, заведеного „блаж. отцемъ Іовомъ и отцемъ Теодозіємъ“, и забажавъ, „щобы и въ єго краю цвила лоза зъ тои Богомъ насажденной винницѣ и приносила оwoчѣ спасенныхъ дѣлъ“, та вѣддавъ имъ єго въ тымчасовый зарядъ зъ цѣлымъ майномъ, подданными и всѣми рѣчами, належачими до него. Колижь по пяти рокахъ побачивъ, що прибувшѣй черцѣ завѣдують монастыремъ дуже добре и тутъ такъ само заховують свои строгѣй правила, якъ въ Скитѣ, вѣддавъ имъ тойже монастырь сучавицкѣй листомъ, выданнымъ въ Ясахъ 31. марта 1648. р., на вѣчнѣй часы „зъ всѣми селами, винницями, циганами и доходами“²⁾. Монастирь Воскресенія Христового въ Сучавица (не въ Сучавѣ!) стоявъ вѣдъ того часу подѣ зарядомъ черцѣвъ Скитскихъ ажъ до знесеня Скиту, зарѣвно, якъ и инші села и добра, дарованѣ опѣсля монастыреви сучавицкому. Въ 17 лѣтъ по выданю наведеного листу надѣливъ зновъ воевода и господарь молдавскѣй, Евстратій Дабиза, грамотою зъ 18. марта 1665. р. монахѣвъ Скитскихъ въ обители сучавицкѣй селомъ Мамаѣвцѣ вразъ зъ 20. хатами подданныхъ, зъ млынами на Прутѣ, чотырома пасѣками и зъ всѣми доходами, щобы имъ служило яко фѣльва-

¹⁾ Ibid. стор. 132.

²⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, III 1.

рокъ, зъ тымъ однакъ, абы имя его вписали въ великій помяникъ, и о нѣмъ при св. престолѣ на вѣчный часы творили память¹⁾. В. логотеть землѣ молдавской, Соломонъ Барладіанулъ, додавъ до тыхъ посѣлостей сучавицко-скитскихъ еще урочище Ревно, притыкающе до границъ мамавецкихъ, що господарь Илія Александръ подтвердивъ вразъ зъ посѣданемъ Сучавицѣ и Мамаевицѣ листомъ зъ дня 1. вересня 1667. р.²⁾ Монахи Скитскій не пропускали жадной нагоды, щобы у каждого господаря, въ сей часъ по вступленю его на престолъ, выпросити собѣ нове подтвержене тыхъ великихъ посѣлостей въ Молдавіи, такъ якъ при безнастанныхъ забуреняхъ и политическихъ змѣнахъ въ тѣмъ краю не можна було числити анѣ на новіи и щодрїи даровизны и облиги, анѣ на безпечне и супокѣйне уживане набутои вже власности. Такъ выпросили они собѣ дальшїи подтверженя у госп. Дуки дня 9. лютого 1669. р.³⁾, а вѣдтакъ въ тѣмъ вѣку еще у господ. Стефана Петра дня 26. марта 1673. р.⁴⁾. Мамавѣцѣ и Ревно належали отже вразъ зъ Сучавицею и тамошнимъ монастыремъ до Скиту. Кромѣ того набувъ Скитъ непосредно на свою власнѣсть такожь право до десятины зъ вѣсѣхъ доходѣвъ зъ Черновець зъ выемкою доходѣвъ зъ пасовискъ, а то на пѣдставѣ донаціиной грамоты воеводы Стефана зъ 23. лютого р. 1660, а еще глубше въ Молдавіи. за нынѣшнюю границуе буковинскою, набувъ вѣнѣ село Филиповѣцѣ (Philipouz), присѣлокъ Мікулицѣ (Mikuliz)⁵⁾ и 8 винницъ коло Спаріецы (Sparietzy),

¹⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, III. 3. Жаль дуже, що згинувъ помяникъ Скитскій. Упокоившїи ся въ сѣмъ роцѣ парохъ манявскій, Лука Головацкїи, казавъ намъ за житя свого, що передъ кѣлькама роками знаходивъ ся еще той помяникъ въ мѣсцевѣи церкви и наводивъ намъ навѣтъ зъ него деякии имена. Въ послѣднихъ рокахъ не мѣгъ его вже вѣдшукати.

²⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, III. 4.

³⁾ Ibidem, III. 5.

⁴⁾ Дальшїи подтверженя, числомъ 17., припадають вже на вѣкъ XVIII. Кромѣ наведенихъ чотырѣхъ листѣвъ, наданихъ господарями молдавскими, а перехованихъ въ перекладѣ польскѣмъ въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ, не могли мы прочихъ знайти, а дѣстали до рукъ тѣлько самїи имена воеводѣвъ, котри тї давнїи грамоты подтверждали, а при кождѣмъ день и роцѣ, коли подтвержене выдано.

⁵⁾ Имена тыхъ мѣсцевостїи молдавскихъ подали мы такъ, якъ ихъ знайшли на згаданѣмъ урядѣмъ списѣ, зладженѣмъ по знесеню Скиту.

въ часѣ однакъ, коли Скитъ зносили, не знаходивъ ся жа-денъ актъ що до тыхъ трѣхъ донацій, анѣ нѣхто не знавъ сказати, чѣя то даровизна и коли зроблена, бути може, що еще въ періодѣ передъ р. 1700.

И тымъ заграничнымъ посѣлостямъ Скитскимъ не вѣд-мовляли керманичѣ политики польскои своего покрова, хоть не могло имъ бути тайно, що православне духовенство такъ руске, якъ и молдавске, не могло мати до правительства поль-ского, яко до головного заборолу уніѣ, нѣякихъ симпатій, а противно, знали добре, що оно поклало свои надѣѣ на сул-тана, котрый небавомъ въ р. 1681. черезъ утворене окремои подѣльскои митрополіѣ пѣдъ верховною властію патріярхату царгородского давъ доказъ, що хоче ухоронити руску цер-ковъ такъ вѣдъ впливу уніѣ, отже Польщѣ, якъ и патріяр-хату московского, отже Россіѣ, а тоє зовѣмъ згаджало ся зъ во-лею руско-православного духовенства. Такъ н. пр. увѣльнивъ Вел. гетманъ коронный, Станиславъ Яблоновскій, коли вертавъ зъ нещасливои вышравы на Татаръ зъ Молдавіѣ на-задъ до Польщѣ, а его вѣйско, знищене трудами и голодомъ, выглядало на „ватагу жебракѣвъ и страшилъ“¹⁾, универсаломъ своимъ зъ дня 4. листоп. 1691. р. посѣлости черцѣвъ суча-вицкихъ вѣдъ всякихъ кватирункѣвъ жовнѣрскихъ, данинъ и тягарѣвъ вѣйсковыхъ, що середъ тогдышнихъ обставинъ становило неоцѣненный привилей²⁾.

Пѣдчасъ бунтѣвъ козацкихъ и тріумфѣвъ Хмельницкого въ р. 1648. и слѣдующихъ, коли забуреня обгорнули були и нашу галицку Русь ажъ поза Надвѣрну, вѣддалену вѣдъ Скиту лише двѣ милѣ, додержали монахи Скитскіѣ твердо и непохитно вѣрнѣсть королеви и Рѣчипосполитѣѣ, хоть без-перечно бачными очима слѣджено ихъ поступоване. Якійсь шпѣгунъ козацкій, Ярема Кончевичъ, придержанный въ Воло-ховѣ и спровадженный 30. липня т. р. передъ судъ галицкій³⁾, збзнавъ вправдѣ, що луцкій епископъ Атаназій пѣславъ Криво-носowi 70 гакѣвницъ и кѣлька бочокъ пороху и олова, а вла-дика львѣвскій три бочокъ олова и куль, та що якійсь Скит-

¹⁾ Józef Szujski: „Dzieje Polski“ T. IV. pag. 118: „Jan Sobieski od- prowadził do granic polskich tłum żebraków i straszyciel“.

²⁾ Зббрникъ грамотъ Скитскихъ, III. 7.

³⁾ Сводная лѣтописъ, стор. 105—106.

скій чернець ему (Яремъ) мавъ сказати, коли була бесѣда о повстаню козакѣвъ: „хто лѣпшій, тому Господи поможи“, то таки зъ того не можна було що до Скиту нѣякого набрати подбѣрѣня о якій зрадливій намѣреня, а противно, похваливъ черцѣвъ самъ король Янъ Казимиръ въ грамотѣ зъ дня 28. липня 1653. за тов, „що подчасъ пожалованя гѣдного заколоту въ тѣй Рѣчипосполитѣй статочной и непохитной маѣстатови нашому и вѣтчинѣ додержали вѣрности“¹⁾, а галицкій староста, Андрѣй Потоцкій, подносить такъ само въ привилею зъ 12. лютого 1659. ихъ „особлившу, статочну вѣрнѣсть, котру оказовали и оказують, охороняючи у себе шляхту и си майно передъ неприятелями св. Креста“²⁾. Въ тыхъ двохъ универсалахъ забезпечує ся Скитови правный покровъ и потверждає ся его въ посѣданю набутихъ земель и привилеѣвъ. Цѣкава рѣчь, що король надає той привилеѣ „*maïac Zaleconą od Niektorych Panow Rad Naszych, iakoteż od roznych Stanu Szlacheckiego Ludzi Cnotey*“, бо видко, що въ половинѣ того вѣка було еще кому поручати православныхъ ласцѣ королѣвскѣй. Въ тѣмъ самѣмъ року, въ котрѣмъ король выдавъ згаданий универсалъ, т. е. 1653. р., увѣльнивъ воевода кѣвскій и гетманъ польный кор., Стан. Потоцкій, листомъ зъ 22. липня Скитъ вѣдъ всякихъ вѣйсковыхъ данинъ, кватирункѣвъ, нѣчлагѣвъ и т. д., — незмѣрно важный привилеѣй, такъ якъ вѣйска, розложєні на кватирахъ, руйновали часто цѣлі околицѣ³⁾.

Рѣчь природна, що черцямъ найбѣльше мусѣло залежати

¹⁾ Збѣорникъ грам. Скитекихъ, I. 5.: „...którzy téraz podczas Żalosego wtey Rzeczypospolitey Zamieszania Stateczney y nienaruszoney Maïestadowi Naszemu y Oyczyźnie dotrzymali Wiary“.

²⁾ Ibidem I. 6.: „za ich osobliwą zyczliwosc y wiernosc, którą oswiadczali y oswiadczaïą Obywatelom Szlachcie w Przytuleniю onych samych dobra ich od nieprzyziaciol Krzyża Świętego biorę w swoïą Protekcyę“.

³⁾ Ibidem, I. 4. Есть то той самъ Станиславъ Потоцкій, котрый яко галицкій староста выдавъ бувъ Скитови р. 1628. выше згадану грамоту. Знаний бувъ вѣнъ сучаснымъ подѣ именемъ Реверы. Бувъ вѣнъ зразу дворникомъ подбѣльскимъ, вѣдтакъ каштеляномъ каменецкимъ, небавомъ потѣмъ воеводою брацлавскимъ, потѣмъ подбѣльскимъ, кѣвскимъ а въ кѣнци краѣвскимъ. Умеръ р. 1677. зѣоставши въ пѣзиѣй вже старости польнымъ гетманомъ короннымъ. Вѣнъ почавъ въ р. 1654. будувати мѣсто Станиславѣвъ. Гл. Barącz, Pamiątki miasta Stanisławowa, Lwów, 1858. стор. 5—8, нота.

на тѣмъ, щоби вѣдъ старостѣвъ и вѣдъ короля выхлопотати для себе признане повной власности цѣлого обшару надъ рѣчкою Батерсомъ, занимающого що найменше чотыри міріары землѣ, переважно лѣсу, бо анѣ листъ Станислава Потоцкого зъ 12. линія р. 1628., анѣ потвердительна грамота короля Володислава IV. зъ 26. жовтня р. 1634., не подавали навѣтъ загальными словами границъ посѣлостей Скитскихъ. Конечнѣсть була тымъ бѣльша, що селянинъ зъ Бабчого, Яцко Черевко, за довгъ и пѣдъ услѣвемъ, що черцѣ дадутъ ему удержане до смерти, записавъ обители вѣ р. 1652. свѣй грунтъ, положеный на пѣвнѣчнѣмъ боку горы (Вознесѣнки), котрой полудневе убоче сточуе ся вже до Батерса, припираючій отже до границъ обшару, зѣстающого вже вѣ уживаню Скиту, але не забезпеченого ему еще жаднымъ кор. универсаломъ¹⁾. Якъ видко зъ грамоты галицкого старосты, Андрѣя Потоцкого, зъ 12. лютого р. 1659., надавъ бувъ тойже черцямъ вже давнѣйше, отже передъ р. 1659. окремымъ универсаломъ тѣ посѣлости (ktorych wszystkich [poz. gruntów] specificie maia odepnie osobliwym okryslone listem moim y ograniczone)²⁾, и се бувъ першій успѣхъ вѣ тѣмъ дѣлѣ. Вѣ згаданѣй грамотѣ признае вѣнъ имъ еще разъ обшаръ „między dwiema Gurami w puszczy nad Potoczkiem Batorsa“ и позволяе имъ старати ся у короля о потверджене тыхъ широкихъ границъ³⁾. Вѣ кѣлька мѣсяцѣвъ пѣзнѣйше удало ся запобѣгливымъ черцямъ осягнути и тоє. За прозьбою митрополита, Діонизія Балабана, и иншихъ православныхъ епископѣвъ и панѣвъ, потвердивъ вѣ кѣнци и король Янъ Казимиръ Скитови грамотою зъ 8. червня 1659. р.⁴⁾ монастиреви не лише єго при-

¹⁾ Ibidem, I. 3. ²⁾ Той универсалъ затративъ ся и не дѣйшовъ до насъ. ³⁾ Ibidem, I. 6.

⁴⁾ Ibidem, I. 7. Кіѣвскими православными митрополитами були вѣдъ высвяченя рускихъ владикъ ерусал. патріярхомъ Теофаномъ: Іовъ Борецкій (1620—1631), Ісаія Копинскій (1631—1633), Петро Могила (1633—1647), Сильвестеръ Коссовъ (1647—1657), Діонизій Балабанъ (1657—1663), Іосифъ Нелюбовичъ Тукальскій (1663—1679) на вѣхѣднѣй и Антоній Винницкій (1663—1679) на западнѣй сторонѣ Днѣпра, Гедѣонъ Четвертинскій (1679—1691) и Варлаамъ Ясинскій (1691—1703), по котрого смерти Петро В. зинѣсъ рѣвночасно зъ патріярхатомъ московскимъ и вѣдвѣчну митрополию кѣвску. Вѣ Кіѣвѣ сидѣли вѣдъ тогды лише архієпископы, зъ котрыхъ першій бувъ Круковскій, Діонизій Балабанъ,

вилей ставропигіальний, але и подавъ вже въ короткихъ словахъ границь обшару Скитского „вѣдъ верха хребтомъ горы одной (роз. Каниюковатою вѣдъ полудня) ажъ до горы другой (роз. Погару, Кливы Манявскою и Ясѣнника вѣдъ всходу), а дальше до верха и хребтомъ горы третей“, (т. е. Вознесенскою вѣдъ пѣвночи, почавши вѣдъ жерель Батерса ажъ по за монастирь, де тая гора урывае ся надъ Манявкою). Зъ четвертой стороны, т. е. вѣдъ западу, стоить чотырокутний обшаръ Скитскій отворомъ до русла Манявки. Тая грамота згадуе такожъ про малый Скитокъ, т. е. той, въ котрѣмъ проживавъ Іовъ и для котрого надавъ Теодозій окремый уставъ. Стоявъ вѣдъ въ тѣмъ кутѣ, де граница полуднева стыкае ся зъ всхѣдною, отже тамъ, де Каниюковата кѣнчить ся и гѣрскимъ вертепомъ вѣддѣляе ся вѣдъ Погару и Кливы¹⁾. Вкѣнци заявляе король въ тѣй грамотѣ, що наказавъ своѣй канцелярїи, чтобы выслала на мѣсце окрему комисїю въ цѣли вытыченя границь, а вѣдтакъ чтобы свѣй еляборать предложила ему на найблизшѣмъ соймѣ до потвердження, що однакъ для невѣдомыхъ намъ причинъ не наступило.

Право ставропигіальне и посѣлѣсть въ Манявѣ були безперечно найважнѣйшимъ услѣвомъ иснуваня и успѣшною дѣяльностью Скиту. Тому то посылали черцѣ въ сей часъ, на коли хоть дуже ревный поборникъ православїя, бувъ прихильникомъ культуры западно-европейскою, а противникомъ пѣдчиненя руской церкви пѣдъ патрїархатъ московскій. Стоявъ вѣдъ крѣпко при главенствѣ патрїарха царгородского. Въ взглядѣ политичнѣмъ стоявъ вѣдъ заключеня гадацкого договору разомъ зъ Ів. Выговскимъ при Польщи, и тому мавъ на короля якій-такій впливъ. — Черга митрополитѣвъ унитскихъ, почавши вѣдъ унїѣ берестейскою: Мих. Рагоза до р. 1599; Іпатїй Потѣй (1600—1613); Веляминъ Рутскій (1613—1635); Рафаилъ Корсакъ (1637—1641); Анастазїй Сѣлява (1645—1655); Гаврїилъ Коленда (1663—1674); Кипрїянъ Жоховскій (1674—1693); Левъ Заленьскій (1694—1708); Юрїй Сасъ Винницкій (1708—1713); Левъ Кишка (1713—1728); Атаназїй Шептицкій (1729—1746); Фльорїанъ Гребницкій (1748—1762); Федїцїянъ Володковичъ (1762—1778); Левъ Шептицкій (1778—1779); Язонъ Смогоржевскій (1779—1788) и Теодозїй Ростоцкій (1788—1795, †1805).

¹⁾ Нынѣ видко тамъ завалену пивницю и фундаменты, на котрыхъ стояла церковца Пресв. Богородицѣ До недавна було тамъ еще кѣлька овочевыхъ деревъ. О другѣмъ Скитику зъ церковцею Вознесенїя Христового, котрый стоявъ надъ самою обителею, на урвистѣмъ и стрѣмкѣмъ причолку Вознесѣнки, нема въ грамотѣ змѣнки, здае ся, що его еще тогда не було.

новый король вступивъ на престоль, депутацію до тогожь зъ прозьбою о подтверженє одного и другого. Король Мих. Вишневецкій учинивъ то въ той способъ, що навѣвъ въ своѣмъ универсалѣ зъ дня 19. листопада 1669. р.¹⁾ три грамоты своихъ попереднякѣвъ дословно, межи ними грамоту кор. Володислава IV. зъ р. 1634. и Яна Казимира зъ р. 1659., — о третѣй, такожь Яна Казимира зъ р. 1663. буде еще бесѣда, — и затвердивъ ихъ такожь зъ свои стороны. Янъ III. Собѣскій зновъ выдавъ для Скиту пѣдъ днемъ 3. марта 1676. року²⁾ окремый универсалъ, въ котрѣмъ заявляє, що Скитскій „соenobithae Wiare у Zyezliwosc ku Oycyzynie nie tylko zachowuią, ale tez у na osobliwy sobie zarobili Respekt у ztąd nie mieyszą od roznych Stanow odbieraią rekomendacyą kiedy po te wszystkie czasy inkursyiey roznych returnuiących do siebie w ochronę akceptowali а niektrych prowidywali“, тожь задля тыхъ заслугъ бере ихъ пѣдъ свѣй покровъ, забезпечує имъ право ставропигіяльне и посѣданє всѣхъ земель и доходѣвъ, якими ихъ въ минувшихъ часахъ обдаровано, а при кѣнци пѣдносить еще разъ зъ натискомъ, що ихъ заховує „przy... wolney на Starszego у Rządcow Cerkiewnych elekyeу bez wszelkiey tak Metropolitow Archiepiscopow Episcopow teraz у na potym będących prepedityeу“. О се послѣдне выразне застереженє, котрого не подыбуємо въ попереднихъ привилєяхъ, уважали черцѣ симъ разомъ рѣчею потрѣбною просити короля доконечно, бо мусѣли запримѣтити, що Шумлянскій скланяє ся вже до униѣ, и що при евентуальнѣмъ его переходѣ на унию настане найбѣльша вражда межи нимъ а независимыми вѣдъ него братствами и ставропигіяльными монастырями³⁾. Тую грамоту Собѣского предложили черцѣ

¹⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, I. 10.

²⁾ Ibidem, I. 12.

³⁾ Наступило тоє дѣйстно рѣкъ пѣзнійше Дня 7. марта 1677. вырѣкъ ся вѣнъ на разъ тайно вѣры православной и зложивъ присягу на вѣрнѣсть престолови римскому въ Варшавѣ въ королѣвскѣй палатѣ, въ присутности короля Яна III. и униетского митрополита Кипріяна Жоховского. Причину, задля котрой не принявъ униѣ явно, але лише тайно, подає Шумлянскій самъ въ листѣ, писанѣмъ того самого дня до папы Инокентія XI., въ котрѣмъ зложивъ католицке исповѣданє вѣры. „Expedit tamen“, пише въ томъ листѣ, „.. donec aliqua monasteria meae dioecesis industria apostolica capiam, occultum

Скитскій вѣднці до потвердження и Августови П. Той такожь не вѣдмовивъ прозьбѣ черцѣвъ и потвердивъ єъ въ повнѣй основѣ универсаломъ зъ 30. серпня 1699. р.¹⁾ зъ тою выразною увагою, щобы Скитови анѣ латинскій и унитскій, анѣ навѣтъ православнїи архїереѣ не смѣли чинити нїяком кривды и не нарушали єго звычайѣвъ и вѣльностей.

Вѣ виду того, що политика польского правительства стремѣла очивидячки до того, щобы православїе привести до упадку и привернути черезъ унию єднѣсть въ рускѣй церкви, до чого уживано, почавши вѣдъ андрешѣвского розѣму, що разъ бѣльше рѣшучихъ а навѣтъ строгехъ мѣрѣ, задивляе зъ одной стороны готовѣсть королѣвъ и старостѣвъ до выдаваня Скитови вѣслякихъ привилѣѣвъ, а зъ другой стороны вѣрне додержованє даныхъ обѣтницѣ и дѣйстви охорона въ уживаню запорученыхъ єму правѣ и свободѣ. Вже то годѣ було Скитови надѣяти ся зъ той стороны на яку небудь даровизну або облигу, але таки свѣдчено єму иншою дорогою великїи ласки, зъ котрыхъ черцѣ тягнули не малый хѣсенѣ. Черцѣ высылали именно въ подальшїи навѣтъ стороны свои пѣдводы и збирали вѣдъ ласкавыхъ и щодрыхъ дателѣвъ для свои обителя вѣсляку милостиню, часомъ наповняли свои возы с олею, закупленою въ бани марковецкѣй або краснопѣльскѣй (солотвиньскѣй), и розвозили єъ въ далекїи стороны, навѣтъ на Волянѣ и Украину, та мѣняли за збѣже або иншїи продукты. Така „мѣвнѣ“, яка и нынѣ въ горахъ практикує ся, приносила черцямъ великїи хосенѣ, але значна часть заробкушла на вѣслякого рода мыта и цла по коморахъ, прикоморкахъ, брѣдахъ, рогачкахъ та по гостинцяхъ, котрый то зыскѣ побирали чи королѣ, чи мѣста, або свѣтскїи и духовнїи паны, пѣсля того, до кого дотычнїи коморы и рогачки належали. Вѣдъ найдавнѣйшихъ часѣвъ, може таки заразѣ по своѣмъ основаню, одержавъ Скитѣ вѣдъ солотвиньскихъ старо-

me sed verum et realem Sanctitatis Vestrae obedientissimum geram filium“. Theine, mon. Pol. III. 550. Межи услѣвями, якїи поставивъ, находимо справдѣ въ точцѣ 4: „Confraternitates omnes subjiciantur episcopis“, а въ точцѣ 18: „Religiosi pertineant ad loci Ordinarios“. Рукопись митр. Льва Кишки. Переховує ся она въ библиотечѣ гр. к. перемыской капитулы. Сводная лѣтопись, стор 185—186.

¹⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, I. 19.

стѣвъ позволене побирати въ мѣсцевыхъ (краснобѣльскихъ) баняхъ що року бесплатно по два черены сыровицѣ и перероблювати єѣ на сѣль бочкову, а право тоє потвердили опѣсля старосты краснобѣльскій, Володиславъ Рей, 13. серпня р. 1673¹⁾ и Янъ Рей, 17. жовтня 1683. р.²⁾ Привилеѣвъ на увѣльненє вѣдъ всякихъ оплатъ мыта и цда при збираню милостинѣ и розвожованю соли чи то выробленои зъ признаныхъ двоухъ черенѣвъ, чи таки готовои закупленои набани, назбирали мы до періоду передъ р. 1700. ажъ 7, и то чотыри королѣвскій, Яна Казимира зъ 26. мая 1659. р., Мих. Вишневецкого зъ 7. листоп. 1669. р., Яна III. Собѣского зъ 12. липня 1686. р. и Августа II. зъ 24. жовтня 1698. р., а кромѣ тыхъ три вѣдъ найвысшихъ достойникѣвъ въ державѣ, т. є. вѣдъ гетмана польного, Андрѣя Потоцкого, котрый въ часѣ высправы вѣденської завѣдувавъ державою, — сєй згадує въ своѣмъ привилею зъ дня 15. липня 1689. р. вже о кѣльканадесяти возахъ соли, розвожованои черцями Скитскими, — вѣдъ Вел. гетмана Стан. Яблоновского зъ 29. мая 1693. р. и вѣдъ обоухъ королевичѣвъ Собѣскихъ, Александра и Константина зъ 18. червня 1699. р.³⁾ Любопытна рѣчь знати, въ якій способъ мотивує Янъ Казимиръ наданє дотычного привилею. Кажє вѣнъ именно, що чинить то въ нагороду за набожне житє черцѣвъ, дальше зѣ взгляду на нихъ убожество, котре такъ велике, що мусєть удержуватись зъ працѣ рукъ своихъ, бо вѣдъ єго попередникѣвъ, давнѣйшихъ королѣвъ польскихъ, не одержали жаднои данины, потѣмъ зъ вдячности, що за попередникѣвъ єго, ба вже и за єго часѣвъ, оказували завєсгды державѣ и королеви пѣдчасъ нападѣвъ неприятельскихъ статочну вѣрнѣсть, а въ кѣнци тому, щобы той привилеѣй бувъ „in loco Elemosinae, sobysmy im z Skarbu Naszego y Caŋey Rpst. pokazac y uyac mieli w nagrodę

¹⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, II 3. ²⁾ Ibidem, II. 4. Въ грамотѣ солотвиньского старосты, Володислава Рея, зъ дня 13. серпня 1673. року, стоить: *maiać pewną Relatią, że Oycowie Sw. Bazylego Reguły Monasteru Skitskiego od Antecessorow moich Starostwa Solotwinskiego cieszyli się pozwoleniem na dwa Czeryny w Baniach Kramopolskich y bezckowey soli robien'em*“. Потвѣрждає тоє и єго наслѣдникъ на солотв. старостѣвъ, Янъ Рей, въ привилею зъ дня 17. жовтня 1683. р. Тѣ давнѣйшїй привилеѣ затрадилиєь однакъ безъ слѣду.

³⁾ Ibidem II. 1. 2. 5. 8.; 6. 7. 9.

nieumuiac Skarbu^a. Въ подѣбный способъ величае въ своѣй грамотѣ и Мих. Вишневецкій ихъ богоугодне жите, жилищивѣсть и статочну вѣривѣсть, зъ якою кождымъ разомъ вѣдпирали неприятеля, а горнули и охороняли около себе околныхъ людей, шукающихъ въ ихъ монастырѣ захисту и ратунку¹).

Щобы однакъ по при черцѣвъ не користавъ ся хго иншій надаными имъ привилеями, мусѣли пристава, котрї зъ мажами (пѣдводами зъ солею) выбирались въ дорогу, складати присягу на галицкѣмъ замку, що сѣль, зъ котрою выбирали ся въ путь, естъ ихъ власна, набута на Покутю. Въ однѣй книзѣ галицкого суду знаходить ся рота присяги, котру зложили Feria quarta post Dominicam Conductus Paschae (т. е. 29. цвѣтня) А. Д. 1699. два Скитскї пристава, презвитеръ Серафинъ и дїяконъ Виталий. Звучить она такъ: Ja Seraphin, Ja Witalius Przysięgamy Panu Bogu Wszzechmogącemu w Troycy S.

¹) Зъ обохъ тыхъ листѣвъ видко, що монастыр мусѣвъ бути вже здавна укрѣпленный и оборонявъ ся кѣлькома наворотами вѣдъ набѣгѣвъ неприятельскихъ. Муръ, оточуючїй цѣлый майданъ, на котрѣмъ стояла обитель, вѣдъ Батерса ажъ по гору Вознесѣнку, сягаючїй еще нынѣ декуды до 3. метрѣвъ высоты, мусѣвъ вже въ тыхъ часахъ стояти. Вѣнъ збудованый не зъ цеголь, але зъ зовсѣмъ необтесаныхъ и неправильно сповныхъ плыть, лишь прогалины межї ними заллянї тинкомъ. Про той старый муръ доносить оденъ Нѣмецъ въ р. 1775., отже 10 лѣтъ передъ знесенемъ Скиту: „Dieses Kloster ist mit einer ungefähr 3. Klafter hohen Mauer eingefast, dessen Länge ungefähr 300 die Breite 150 Schritte enthaltet“. Не можна однакъ выслѣдити, якї то неприятель опирались о мурѣ Скитскї и коли се було. Янъ Казимиръ згадуе въ своѣмъ листѣ зъ 28. липня 1653. р. про „Zamieszanie w tey Rzeczypospolitey“, а Андрѣй Потоцкій въ привилею зъ 12. лютого 1659. р хвалить монаховъ за „wierność, która oswiadczali.... Obywatelom Szlachcie w Przytuleniu onych samych dobra ich od nieprzyjaciół Krzyza Świętego“. Естъ тутъ очевидячки згадка про якїйс набѣгъ татарскїй. Задля крѣпости мурѣвъ и ретельности черцѣвъ зносили пѣдчасъ нападѣвъ неприятельскихъ люде зъ близька, а навѣтъ зъ подальшихъ сторѣнъ, до Скиту въ переховокъ свои скарби, такъ и пр. давъ имъ передъ рокомъ 1666., або въ томъ року, вѣйти пѣдгаецкій, Юрїй Домовичъ, въ переховокъ суму або рѣчи вартости около 6000 зол п. На его квитацїи зъ дня 10. червня 1666. р., въ котрѣй заявляе, що суму тую вже вѣдъ черцѣвъ назадъ вѣдобравъ, естъ пѣдписаный кромѣ него такожъ „Stephan Burmistrz“. Актъ той втягнувъ въ галицкій книги городскї дїяконъ Скитскїй Варшено. (?) Hal. Castr. Lib. 161. p. 783—784.

Jedynemu, Szto (sic) Sol, ktorey prowadziemy Maz szesnascie na Wołyn albo tam gdzieby Snadniey mogliemy na własną potrzebę Conwentu Skitskiego naszego sprzedac albo na Zboze wymieniac jest prawdziwa naszego Conwentu na Zupach Pokucia zebrana. Tak nam Panie Boze dopomoz y niewinna Мєка Chrystusa Pana¹⁾. Лише разъ оденъ въ тѣмъ періодѣ, т. е. зъ весны р. 1673., лучило ся монахамъ, що арендарь въ „мѣсточку“ Кукольнікахъ, жидъ Яковъ, не зважаючи на тѣ привилеї, здержавъ имъ 12 возѣвъ зъ солею, заграбивъ волю и казавъ собѣ заплатити мыто по 6 грошѣвъ въдъ воза. Черцѣ однаковожъ заскаржили его передъ галицкимъ судомъ, выграли процесъ и жидъ мусѣвъ имъ не лише звернути забранї грошѣ, але и заплативъ еще кару²⁾.

И околична руска люднѣсть спомагала Скитѣ, о скѣлько ей засобы на тоє позволяли. Селяне сходили ся до св. обители, особливо на бѣльшї свята, навѣтъ зъ далека, а идучи на богомолє, брали зъ собою на молитву за живыхъ и усопшихъ, на що котрого стало, чи то грошей, щобы ихъ зложити на престолѣ, чи збѣжа трохи або чого иншого до монастирской коморы. Дрѣбнѣйша, але досытѣ заможна шляхта, котрой въ поблизкихъ селахъ, Журакахъ, Старуни, Грабѣвци и Переросли було тогды доволѣ, надѣлювала ихъ за житя бѣльшими сумами, або вѣдказувала имъ дещо въ передсмертныхъ завѣщаняхъ; иншї зновъ, котрї дѣзнали доволѣ скорбы и печали, а нѣчого, щобы ихъ до свѣта вязало, покидали его добровѣльно и постригали ся въ черцѣ, та брали на тѣло волосѣнницю, щобы въ молитвахъ доконати вѣка, осягнути спасенїе и спочити на св. мѣсци.

Межи благодѣтелями своими почислявъ Скитѣ и митр. Петра Могилу, бо въ завѣщаню своѣмъ, списанѣмъ передъ смертію, не признавъ и за него и надѣливъ его такожъ якоюсь сумою³⁾. Марухна зъ Корчиньскихъ Грабовецка, шляхтянка зъ Журакъ, записала въ своѣмъ завѣщаню зъ 5. марта р. 1650. Скитови 400 зол. п.⁴⁾; Яцко Черевко, селянинъ зъ Бабчого, вѣдступивъ ему письмомъ зъ

¹⁾ Hal. Cast. Plenip. Proth. 82. (ad 1694—1716)

²⁾ Castr. Hal. 404. p. 1427; Proth. 344. p. 573.

³⁾ Сводная лѣтопись стор. 509.

⁴⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, I. 2.

16. червня р. 1652. свѣй грунтъ (черевкѣвскій) еще за житя, щобы за него „многгрѣшного Господа Бога благали“, а сынъ его, Никита, подтвердивъ въ р. 1684. той записъ своего вѣтця¹⁾, а въ кѣнци Василь Загвѣздскій вѣдказавъ тестаментомъ зъ 26. сѣчня р. 1676. „Отцямъ Скитскимъ“ на свѣй похоронъ 200 а на обитель 1000 зол. п. зъ тымъ, щобы дѣти вѣдпровадили его тѣло до св. обители Скитскои, а отцѣ духовнѣи абы поховали его пѣсля христїянъского звычайу²⁾.

Дуже великои ваги були для Скиту задля невеликого вѣддаленя свого вѣдъ монастиря и задля дуже значного обшару грунты въ Журакахъ, вѣдступленїи ему шляхтичемъ Павломъ Журакѣвскимъ и его сыномъ Стефаномъ, назвавшимъ ся по вступленю въ черцѣ Созипатромъ. Они оба ужили ишои формы запису, якъ попереднїи благодѣтелѣ Скиту, именно, не писали при свѣдкахъ власноручныхъ тестаментѣвъ, щобы ихъ опѣсля подавати въ судъ до обляты, лишъ заявили свою волю просто въ урядѣ, а той вмѣщувавъ имена и границѣ парцель такъ, якъ и имена даруючого и обдарованого въ довгу шабльонову формулку и втягавъ даровизну до актѣвъ, не жадаючи вже на подтвержене жадныхъ свѣдкѣвъ. Зъ обохъ документѣвъ подаемо отже лише даты, имена тогдышнихъ игуменѣвъ и назвы парцель. И такъ дарувавъ Павло Журакѣвскій 17. червня 1672. р. Скитови на руки игумена Доротея „Łaz na Gorze Dmitrowiat poczawszy od wywozu Wirzbowego az do Gory nazwanej Huboczka miedzy Im. Pana Piotra Kuropatwy Łazem a Jey Msci Paniey Hrynieckij Petryczki Zurakowskiej takze Łazem Item Sianozec nazwana Myniszcza poczawszy od Gory mianowanej Dmitrowiat az do Brzegu Rzeki Bystrzycy, Druga Sianozec w Łuhach

¹⁾ Ibidem, I 3. ²⁾ Ibidem, I 11. Тая сума 1000 зол. п. мала бути перше вѣдобрена вѣдъ Дѣдушицкихъ (имя тоє писало ся тогды навѣтъ въ латиньскѣмъ текстѣ Diduszyci). Сынъ Василя Загвѣздского, Николай, не вѣддававъ Скитови тои сумы ажъ до р. 1681., хоть довгъ у Дѣдушицкихъ бувъ вѣдобравъ. Тому скарживъ его Скитъ въ р. 1680. два разы (Hal. Castr. Lib. 183. pag. 1641 и 1883; Lib. 406. pag. 795—796). Игумень Скитскїи Гераклїи довѣвъ бувъ въ процесѣ ажъ до урядового оголошеня кары баницѣвъ, якѣи подпавъ Николай Загвѣздскїи. Доперва 17. лютого 1682. р. поквитувавъ его за тую суму „Ananyia monach Zurakowski Imieniem konwentu“. (Castr. Ha. Inscript. 58. p. 734. Prot. 476 p. 171).

wielkich począwszy od Gruntow Im. Pana Dominika Potockiego Starosty Chmielnickiego aż do stawu Skitskiego Między gruntami pomienionego Im. Pana Starosty Chmielnickiego a między Im. Pana Michała Zuczka Zurakowskiego a to u w nagrodę tego, że Syn Recognoscentis in Monasterio Skitensi zostaie¹⁾. Сынъ Павла, Стефанъ-Созипатеръ, здає ся той самъ, о котрѣмъ въ своѣмъ документѣ отецъ єго згадує, вѣдступивъ Скитови 13. сеприя 1698. р. на руки игумена Софронія рещту-батькѣвскои землѣ вразъ зъ дворомъ, а именно, потверждає напередъ донацию вѣтця, наводячи майже тѣ самѣ границы, якѣ тойже подавъ, а дальше наводить: „Item aream seu osade dworską olim Nobilis Pauli Zurakowski Parentis Sui Recognoscentis cum hortis duobus et pomarijs Item Łazy na Gorze Dmitrowiат Item Łanek za brodem Bystrzycznym ku Horocholinie Item Niw dwie tamze niedaleko Łazu tegoz Item Sianożęc na Zapodru (?) Item Sianożęc w Łęgach Zasławskiego Item Sianożęc na Rakowcu u niw trzy tamze na Rakowcu Item Sianożęc pomiaski (?) dictum od Granicy Monasterczanskiєy. Item niwę wzwyż Pana Jana Korczynskiego Między Potokami nazwaną Wołosiana Item на Поризnym Polu w Carzynie два Łany z ktorых Łanow tamze бѣдących teraz ieden w Zastawie zostaie u Pana Vladislava Podbilskiego w Piętnastu Złotyh“. На копіи обляты сего документу дописано зъ боку: Cum pacto Retroemendi eadem Bona pro Summa Quinque Millium Florenorum Polonicalium in posterum per Quempiam Nobilem Zurakowski sui Recognoscentis Consanguineum“, додатокъ, умѣщенный кимъ въ злѣмъ замѣрѣ,

¹⁾ Castr. Hal. Prot. 476. p. 352. Подъ тымъ актомъ подписали ся: „Jeromonach Josaphat Fastowski imieniem Swym i Oуca Ihumena u wszyskiego Conuentu Skitskiego. Jeromonach Barlaam Philipouicz swym Imieniem u Oуca Igumena u wszyskiego Conuentu Skitskiego“. Облята сего документу знаходить ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу; побѣчь печатки суду галицкогo дописано на нѣй: „Intabuletur Decretum in Sessione Caesareo Regiae Commissionis Tabularis Leopoli die 2. Mensis 8bris 1781 ao. Franciscus Balicki, m. p. Actuarus. Lectum et concordatum cum Actis per Pawłowski m. p.“ Трохи ниже: Donatio praesens apud Caesareo Regias Tabulas Provinciales Galicienses impetrata... consensu in Libro Donationum Tomo 2. p. 368 de verbo ad verbum ingrossata atque in Libro Praenotationum Tomo 5. p. 148. N. 4. est praenotata. Actum Leopoli die 19. mensis 9bris 1781 Ao. Theophilus Szczuka Caesareo Reg. Tab. Registrator. Дальше кодо орла австрійскогo: Nobilis Zurakowski Conventui Skitensi Donat. Feria Sexta in Crastino Festi Sacratissimi Corporis Christi in Castro Hal.

якъ здає ся, межи р. 1736—1739., коли то Ладновекій розпочавъ зъ Скитомъ о тѣхъ грунтахъ дуже великій и завзятый процесъ¹⁾.

Въ книгахъ галицкихъ *Inscriptionum*, такъ городскихъ якъ и земскихъ, подыбуємо кромѣ того въ тѣмъ періодѣ значне число поменшвхъ донацій, заставѣвъ грунтѣвъ за пожиченій грошѣ, контрактѣвъ, вѣлякихъ договорѣвъ, квитаций и иншихъ документѣвъ, зъ котрыхъ важнѣйшій наводимо²⁾.

1672. На самѣй долині дописка черцѣвъ: Павелъ жураков. отецъ созипатровъ вербній лаз и сѣножать тамже одну а другу в лугахъ коло ставу Скит. монастировѣ дарує. отъ пана павлини (?) Жураковского. *Porrexit Ioannes Nowosidlski.*

Якъ видко, були тѣхъ грунтахъ въ рукахъ Скиту еще въ часѣ знесенія монастиря и забрано ихъ зъ прочими на рѣчь релігійного буковиньского фонда.

1) Въ гор. актахъ галицкихъ не могли мы того документу вѣдшукати и не знаємо, чи и тамъ дописано условіє що до права выкупу. Копія обляты, зъ котрой мы повышеу донацію выписали знаходитъ ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу и має дату *Feria Quarta ante Festum Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virg. Mariae A. D. 1698.* (т. е. 13 серпня). Коло печатки гал. суду дописано зъ правої стороны: *Ex Prothocollo Actorum Castr. Capit. Halic. Extradit. correxit Kozlowski m. p., а зъ лѣвої Intabuletur Decretum in Sessione Caesareo Regiae Commissionis Tabularis Leopoli die 2. mensis 8bris 1781. ao. Franciscus Balicki m. p. Actuarius.* Понизше: *Donatio praesens apud Caes. Regias Tabulas Provinciales Galicienses impetrato praevis consensu in Libro Donationum T. 2 pag. 373. de verbo ad verbum ingrossata atque in Libro Praenot. Tomo 5. p. 15. N. 9. est praenotata. Actum Leopoli Die 19 mensis 9bris 1781 ao. Theophilus Szczuka Caes. Reg. Tabul. Regist. ator. — Legi cum Actis et Concord. Kernacki m. p. (Ур. Печ.)* На чолѣ документу: *Religiosus in Christo Pater Zurakowski Monasterio Ritus Graeci Skitensi Donat. 1698 in Castro Halicien. Feria quarta ante festum Assumpt. in Coelum Glor. V. Mariae.* На долині: На лазѣ вербній въ Журакахъ отъ Отца Созипатра Жураковского и на инніи грунта.

2) Урядова стилистика подобныхъ документѣвъ була въ XVII. вѣку такъ неясна, що зъ нихъ не можна по найбільшій части набрати певности, чи сей або той актъ потверждає правдиву донацію, чи лише звичайный заставѣвъ грунту за пожиченій грошѣ, бо хоть въ послѣднѣмъ злучаю знаходитъ ся звичайно условіє: „*in vim redemptionis vulgo na Wyderkaiff*“ (т. е. *Wiederkauf*). то така увага не выключаетъ випадку, що хтось мѣгъ таки дарувати, н. пр. Скитови, якусь суму, не маючи однакъ еї подѣ рукою, вѣдступивъ ему кусень грунту, зъ которого дохідъ рѣвнать ся вѣдсоткамъ вѣдъ дарованої сумы, зъ тымъ, що добувши грошѣ, зверне имъ ихъ, а грунтъ возме назадъ въ свое посѣданє. Зваживши однаковожь, що Скитъ въ другѣй половинѣ того вѣка

Такъ пр. передае Володимиръ Журакѣвскій 29. цвѣтня 1642. р. игуменови Доротеєви за 300 зол. п. грунтъ въ Граббвци, званый Онофрїевскимъ, вѣдъ горы Острои ажъ до потѣчка¹⁾; 23. мая р. 1645. бере тойже игумень тую парцелю въ посѣдане за несплаченный еще довгъ²⁾; 5. лютого р. 1668. вѣдступаютъ три братья Володимира, Александръ, Петро и Василь, той грунтъ званый тогда „Дошатымъ“, Скитови на руки игумена Теофиля вже на вѣки (dant, donant),³⁾ а 14. червня сл. р. 1669. потверждае тую донацію и наймолодшій зъ братѣвъ, Иванъ, вже тогда повнолѣтний⁴⁾. Тео-

наслѣдкомъ щодрыхъ донацій не потребовавъ вже удержоватись „зъ працѣ рукъ“, а противно, розпоряджавъ значными грѣшми, що проте околична дробна шляхта въ клопотахъ не разъ въ монастирѣ глядѣла помочи и просила о пожички, уважаемо документы того рода якъ: „N. N. . Igumeno... agram suam N. . in summa ducentorum fl. pol. . inscribit et obligat..“ легализоваными контрактами заставу за пожиченій грошѣ, — мѣжь тымъ коли акты подобій якъ сей: „N. N. . bona sua propria N. . Igumeno N. . in aevum dat donat et resignat“, не можуть означати навѣтъ продажи, лише правдиву донацію. Що однакожь и при такойъ выразной стилистикѣ що до даровизны можна ошибнутись показуе актъ замѣщенный въ Ter. Hal. Proth. 123. стор. 749., въ котрѣмъ чернець Пафнутій — Петро Журакѣвскій 5. лютого р 1685. ставитъ передъ судъ Корчиньского. „quia tu ce tam sortem in villa Zuraki. (рез. у Пафнутія) vendidisti, satisfactionem plenariam de manibus Actoris accepisti, inscriptionemque donatoriam coram Actis . recognoscere te submittisti, cui submissioni tuae satisfacere non vis.“ Вѣдъ спродаючого жадае отже тутъ купуючий письмо донаційного.

¹⁾ Hal. Castr. Inscr. 30. p. 1152—1154. ²⁾ Hal. Castr. Rel. 138. p. 336 ³⁾ Hal. Terr. 89. p. 421. ⁴⁾ Hal. Castr. Inscr. 51. p. 1102. Копія обляты сего документу находить ся такожь въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу, бо и тая парцела была власностію Скиту ажъ до его знесеня и перейшла по р. 1785. на власнѣть религіиного фонда буковиньского. Черцѣ дописали на нѣй: „на лазъ под дошатымъ отъ Іана Лехновича Жураковскаго братія своихъ донаціи Скитови потвержденіе Року 1669.“ Побѣчь печатки галицкото суду дописано зъ право стороны: Ex Actis Castr. Cap. Hal. Extraditum. Correxit Wasilowski m. p., а зъ лѣвою: Intabuletur Decretum in Sessione Caesareo Regiae Commissionis Tabularis Leopoli 1781 aо Franciscus Balicki m. p. Actuarius. Lectum et Confrontatum cum Actis p. Pawłowski, Legit Wasilowski. Nob. Zurakowski Monasterio Skitensi approbat. На самой долинѣ: Approbatio praesens apud Caesareo Regias Tabulas Provinciales Galicienses impetrato praevie consensu in libro Plenipotentiarum Tomo I. P. 16. de verbo ad verbum ingrossata a'que in Libro Praenotat. Tomo 5 P. 147. N. 3. est praenotata. Act. Leopoli die 19. 9bris 1781. Aо. Theophilus Szczuka Caesareo Regiarum Tabularum Registrator. (Ур. печать).

дозій Журакѣвскій зъ Старунѣ заставивъ 3. червня р. 1666. игуменови Доротееви двохъ пѣдданныхъ, Илька и Яцка Савчукѣвъ, за 260 зол. п.¹⁾ а Иванъ Корчиньскій дарувавъ монастиреви на вѣчнїи часы 4. марта р. 1686. на руки игумена Іосифа пѣдданого Яцка Косика въ Журакахъ зъ всѣми его грунтами и роботизнами²⁾. Въ Старуни державъ монастирь вѣдъ 5. вересня 1670. р. въ заставѣ вѣдъ Зофїѣ Корчиньскои долину Дземину на пѣдставѣ угоды добровѣльной, потвержденон въ судѣ 8. лютого 1672. на жадане игумена Доротее³⁾, и вѣдступивъ еѣ 5. липня 1687. р. подѣльскому пѣдхорунжому Юрію Александрови Скаржиньскому за 200 зол. п., а Калинице за 120 зол. п., т. е. въ тѣй сумѣ, въ якѣй самъ тїи кавалки державъ⁴⁾. Кромѣ тыхъ знаходимо въ згаданныхъ книгахъ еще много иншихъ пѣдѣбныхъ документѣвъ, по найбѣльшой части въ справѣ заставѣвъ; и такъ: 5. марта 1650. р. заставивъ бувъ Скитови Василь Журакѣвскій свои грунты въ Журакахъ за 1500 зол. п.⁵⁾; Илія Речиньскій 3. липня 1653. за 500 зол. п. свое поле въ Грабѣвци надъ млынѣвкою⁶⁾; Анна зъ Бандрѣвскихъ Шумлянська вѣддала Скитови 28. липня 1656. р. такожъ за 500 зол. п. въ заставѣ половину якогось грунту въ Грабѣвци⁷⁾ а Михайло Журакѣвскій передае обители на руки игумена Алексѣя 15. грудня 1657. за 60 зол. п. свои права до якогось части въ Журакахъ „z Falszą“⁸⁾. Актомъ донаційнымъ зъ дня 12. вересня 1661. р. дарувала Кристина зъ Шумлянскихъ Голыньска, сестра обохъ владикѣ, Іосифа (еп. льѣвѣского) и Атаназїя (еп. луцкого), а тета Гедедона (еп. миньского) и Кирила (еп. переяславского), монастиреви Скитскому на имя игумена Филярета 600 зол. п., котрїи записала на своихъ грунтахъ въ Пасѣчнѣй и Черперослї⁹⁾, а еи мужъ, Василь Голыньскій, заставивъ Скитови 19. серпня 1671. р. за 300 зол. п. „Apisterium vulgo Gay na Pasiekę z pa-

¹⁾ Ibidem 48. р. 398. ²⁾ Hal. Terr 90. р. 1018; Prot. 123. р. 749. Ошибочно помѣщено межїи актами зъ р. 1677. ³⁾ Castr. Hal. Prot. 476 р. 226. ⁴⁾ Castr. Hal. Inscr. 60. р. 635. ⁵⁾ Castr. Hal. Inscr. 37. р. 299—300. ⁶⁾ Ibid. 39. 567—569. Въ слѣдующихъ 4. рокахъ знаходить ся въ книгахъ еще иншихъ кѣлька маловажныхъ документѣвъ, дотыкающихъ справѣ межїи Речиньскимъ а Скитомъ. ⁷⁾ Ibid. 41. р. 1705. ⁸⁾ Ibid. 41. р. 2171. ⁹⁾ Ibid. 41. р. 141.

sieka wybudowana y z sianozęcią na Poberezu¹ въ Переросли и передавъ того дня объ парцель игуменови Доротеви въ уживане¹). Якъ въ Корчиньскій заставивъ Скитови 22. марта 1663. р за 200 зол. п. свѣй грунтъ въ Журакахъ, званый Бѣлымъ Берегомъ²), а 30. червня 1666. р. зложивъ Петро Журакѣвскій передъ судомъ урядове заявлене, що виненъ Скитови 3000 зол. п. и обовязуе ся платити вѣдъ той сумы провизію по 8 вѣдъ ста въ двохъ пѣврѣчныхъ ратахъ, а въ заставъ вѣддае ему на руки игумена Доротея Блажеіовского всѣ свои грунты зъ Журакахъ, Старуни и Грабѣвци³). Въ р. 1669., пѣдъ днемъ 14. червня, знаходить ся документъ Константина Журакѣвского, котрымъ тойже именемъ своимъ и брата своего Илиѣ даруе Скитови на руки игумена Теофиля на вѣчнѣ часы поле въ Журакахъ, зване „Петричиною Дмитровою“, котре було въ посѣданю монастыря еще въ часѣ его знесеня⁴). Дальше заставила Скитови 28. мая 1674. р. Катарина зъ Шумлянскихъ Шиманѣвекъ а за 80 зл. п. сѣножать въ Журакахъ, звану Паньковате и Рекометце⁵), а Юрій Грабовецкій Рашковичъ 20. листоп.

¹) Terr. Hal. Proth. 128. p. 46. ²) Castr. Hal. 45 p. 1023 ³) Ibid. 48. p. 440. Бути може, що то бувъ той самый Петро Журакѣвскій, котрого въ рокахъ 80-тыхъ подыбуемо межѣ черцями пѣдъ именемъ Пафнугія: „in Religione Pachnutius in Saeculo olim Petrus Zurakowski“. Сума тая (3000 зол. п.) мае бути еще нынѣ предметомъ спору межѣ ц. к. ескарбовыми властями буковиньскими а властителемъ грунтовъ въ Журакахъ, п. Веселімъ.

⁴) Castr. Hal. Proth. 474. p. 343 и слѣд. — На чолѣ копій облаты, захованой въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ ескар. у Львовѣ, написамо: Nobilis Zurakowski Monasterio Skitensi Donat. Anno Domini 1669. — „Отъ п. Константина жураковскій брата своего Скитови на осадю петричина дмитрове донація...“ (кѣлька слѣвъ нечительныхъ) „Отъ пановъ Жураковскихъ Петриковія и Костія и Ильяша на Petruczyno Dmitrowe Dacowizna (IV)“. Пѣдъ текстомъ: Ex Act. Castr. Capit. Hal. extrad. correxit Wasilowski absente vicenotario. Leg. et confr. cum Actis per Pawłowski. Intabuletur. etc. Leopoli die 2. mensis 8bris 1781. Franciscus Balicki. Donatio praesens apud. Caes. Regias Tabulas Provinciales Galicienses impetrato praevis consensu Libro Donationum T. 2. p. 364. de verbo ad verbum Ingrossata atque in Libro Praenotationum T. 5. p. 147. N. 2. est praenotata. Actum Leopoli die 19. mensis 9bris 1786. (нечительно) Theophilus Szczuka Caes. Reg. Tabularum Registrar. (Ур. Печ.)

⁵) Castr. Hal. Inscr. 54. p. 601.

т. р. за 60 зол. п. лань въ Грабѣвци, званый Корчинѣвскимъ, натомиеть дарувавъ ему на вѣчнѣсть тамже положеній парцель Потѣчокъ и „Берѣгъ, поки вода займе“¹⁾. Въ томъ самѣмъ еще р., дня 5. грудня, передавъ Скитови въ заставъ за 310 зол. п. Станиславъ Ясѣньскій лазъ въ Журакахъ, званый Васишлинымъ „въ сиглѣ“, и поле Васишлине „на горбахъ“ на 6 плугѣвъ²⁾; дня 17. цвѣтня року слѣд. Теодоръ Бѣличка Журакѣвскій свѣй грунтъ „Пилипѣвъ“ за 300 зол. п.³⁾, а въ першихъ мѣсяцахъ нещасливого для обители р. 1676. взяла таяжъ за довги въ заставъ вѣдъ околичной шляхты ажъ три великїи грунты, а именно 23 сѣчня вѣдъ Александра Журакѣвского всѣ его землѣ въ Журакахъ и Старуни вразъ зъ дворомъ⁴⁾, вѣдъ Марїяны зъ Хржонетковскихъ Журакѣвской того самого дня за 600 зл. п. лазъ „Прикрый“ въ Журакахъ и двѣ нивы „Тимкѣвскїи въ лузѣ“⁵⁾, а 24. марта вѣдъ Ивана Журакѣвского за 500 зол. п. поле, зване „Урочище прикре“, такожь въ Жу-

¹⁾ Ibid 54. p. 681. 683. На копїи обляты, знаходячи ся въ архивѣ ц. к. Прокураторїѣ Скарбу у Львовѣ выписано на чолѣ: „Porrexit Joannes Nowosielski Plns. Szlachetnie Urodzony Pan Jerzy Grabowiecki Swoim Imieniem y Brata swego Potoczek y Brzeg poki Woda zaumie Monasterowi Skitskiemu wiecznością daruie. — Отъ Грабовецкого Юрка на поточкъ и берегъ донація въ Грабовцѣ где ставъ. 1674. п. грабовецкого Рашковича.“ Подъ текстомъ: Ex Actis Castr. Capit. Hal. Extrad. Correxit Sanicki. Lectum et confrontatum cum Actis per Pawłowski. Intabuletur Decretum in Sessione Caes. Regiae Commissionis Tabularis Leopoli die 2. mensis Octobris 1781 ao. Franciscus Balicki actuarius. Donatio praesens apud Caes. Regias Tabulas Provinciales Galicienses Tomo 2 P. 270 de verbo ad verbum ingrossata atque in libro Paenot. Tomo 5. p. 148. N. 5. est praenotata actis. Leopoli die 19. mensis 9bris 1781. Theophilus Szczuka Caes. Reg. Tabularum Registrator. (Ур. Печать). ²⁾ Ibid. 54. p. 692. ³⁾ Ibid. 55. p. 969. ⁴⁾ Ibid 55. p. 1118. ⁵⁾ Ibid. 55. p. 1122. Копїя обляты сего документу переходуе ся такожь въ архивѣ ц. к. Прокураторїѣ Скарбу у Львовѣ, зъ чого видко, що и тїи парцель задержались въ посѣданю Скиту ажъ до его знесеня и перейшли потѣмъ на рѣчь буковиньского фонду религїйного. Дописано на нѣй: Ex Act. Castr. Capit. Halicien. Extrad. Correxit Nehrebecki m. p. Lectum per Nehrebecki Intubulat. Decret. in Sessione Caes. Regiae Commissionis Tabularis Leopoli Die 2. mens. 8bris 781. ao. Franciscus Balicki Actuarius. Col. Patkiewicz cum Mundante. Mund. A. Chylinski. Надпись документу: Copia Tabularis. Ex Lib. Oblig Tomo 7. p. 463. ad N. Exhib. 1375. sub praesent. 15. Junij 781. Anno.

раках¹⁾. Грунты ті передано обители на руки тогдышнього игумена Арсенія.

Въ горѣ споминали мы, що Скитъ вѣдъ часу свого основаня завѣдувавъ непосредно монастиремъ угорницькимъ, хоть бувъ вѣдъ него молодшимъ, можна бы сказати дочернымъ угорницького. Около половины в. XVII. пѣйшли по воли своихъ основателѣвъ въ подобне завѣдательство Скиту еще два инші на Покутю ново заложені монастирѣ, т. е. въ Товмачику и въ Коломыи. Пѣсля старого переказу була въ тѣмъ мѣсци, де опѣсля повставъ монастирь товмацкій, глуха пустыня. Одного разу уснувъ въ тѣй пустыни пѣдъ дубомъ коло кернацѣ якійсь путникъ, и дѣставъ въ снѣ приказъ, побудовати на тѣмъ мѣсци церковь въ честь Пресв. Богородицѣ. Путникъ услухавъ Божого голосу и збудовавъ зъ того дуба церковцю Успенія Пресв. Дѣвы. При тѣй церковци повставъ небавомъ и монастирокъ, а коли Татаре церковцю спалили, выбудовано на тѣмъ мѣсци другу²⁾. Основатилемъ монастиря бувъ мѣсцевый дѣдичъ, Станиславъ Дымѣдецкій, якъ посвѣдчае его сынъ, Михайло, листомъ зъ 13. червня 1686. р., потверджаячимъ фундацію свого вѣтця³⁾. Станиславъ вѣддавъ монастирь вѣдъ разу въ зарядъ черцѣвъ Скитскихъ и вывѣнувавъ его полями, сѣножатями, лѣсами, садами и саджавками, положеными середъ границъ „вѣдъ потоку при дорозѣ Залѣскої до другого потоку при дорозѣ Ивановецкѣй, а на доляѣ за рѣчкою до дальшой млаки, выходячої вѣдъ границѣ Ивановецкои“, що все его сынъ Михайло въ згаданѣй грамотѣ потвердивъ⁴⁾.

²⁾ Ibid. 55. p. 1240.

¹⁾ Галатовского : „Небо“, Львѣвъ 1665. р. стор. 90.; Сводная лѣтопись, стор. 529—530. — Згаджуемо ся зовсѣмъ зъ гадкою о. Петрушевича, що монастирь въ Товмачику бувъ около р. 1650. основаный. Грамоту Стан. Потоцкого зъ р. 1629., въ котрої вже згадуе ся о тыхъ обохъ монастиряхъ, т. е. о товмацкѣмъ и коломыйскѣмъ, яко монастиряхъ, пѣдвластныхъ Скитови, уважаемо отже пѣдложеною. Гл. Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ на кѣбци. Згаданый листъ Потоцкого, вмѣщенный въ универсалѣ кор. Володислава IV. зъ р. 1634., подавъ о. Петрушевичъ въ Литер. Сѣборнику Матицѣ за р. 1868.

²⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, III. 6.

³⁾ Тѣ грунты звані нынѣ „Шумлянчиною“, (Товмачику перейшовъ по Дымѣдецкихъ на власнѣть родины Шумлянскихъ), стано-

Про основане монастирка коломыйского не лишила ся нѣ найменша вѣсть зъ вѣка XVII., згадує о нѣмъ лише намѣстникъ Скитскій зъ р. 1767., Донать Милянскій, въ своѣй манифестаціи зъ дня 26. вересня т. р., утверждаючи, що на его реставрацію давъ коломыйскій староста, Станиславъ Потоцкій, много грунтоўвъ, пѣль, лѣсовъ и сѣножатей, а Скитъ причинивъ ся до тои „ерекціѣ“ своєю участію, не подає однакъ котрый то бувъ Потоцкій, коли то було, анѣ не покликуює ся на жаденъ документъ, хотъ справа того вымагала. Не було мабуть таки жадныхъ документѣвъ, дотычныхъ того монастирка, и нема ихъ и нынѣ нѣ въ актахъ гр. к. парохіѣ коломыйской, нѣ въ краєвѣмъ архивѣ¹⁾.

Можна такожъ припустити, що Скитъ мавъ черезъ якійсь часъ и въ завѣдательствѣ монастиря погоньского акусъ участь. Вказує на тоє грамота краковскаго каштелянича и полковника вѣйскъ королѣвскихъ, Якова Потоцкого, котрый, выѣжджаючи зъ приказу королѣвского зъ полкомъ своимъ на Украину, розпорядивъ грамотою своєю, датованою въ Тысьменици 22. листопада 1658. р., щобы положеный въ его дѣдицтвѣ а охоронюваный его предками монастирь погоньскій стоявъ вразѣ зъ своими принадлежностями пѣдъ спѣльнымъ завѣдательствомъ черцѣвъ Скитскихъ (Oycowie Czerci Skitecy),

влять теперъ ерекцію гр. кат. парохіѣ и на нихъ стоять теперѣшня парохіальна церковь Успенія Пр. Богородицѣ и ерекціиѣ будынки. Селяне тамошнїи называютъ еще нынѣ помешканє священика мѣсцевого монастиремъ. Зъ монастиря нема вже и слѣду. Надъ керницею стоить каплиця и еще нынѣ приходять набожнїи люде зъ околицѣ численно, щобы тутъ помолити ся и зачерпнути воды, котру уважають чудотворною. Въ мѣсцевой церкви знаходить ся образъ, на котромъ представленъ спячїй путникъ, котрому появляє ся въ снѣ Матерь Божя. Дорога Залѣска, котра вѣдмежувала наданїи монастиреви грунты вѣдъ пѣвночи, затратила зъ часомъ тоє имя и называє ся нынѣ „Глинською“, бо веде зъ Товмачика до Глинокъ.

¹⁾ Незнати, чи то бувъ Станиславъ Ревера Потоцкій (†1667 р.), котрого привилей зъ р. 1628 умѣщено въ Збѣрнику грамотъ Скитскихъ (гл. I. 1), чи его внукъ того имени, котрый згинувъ въ битвѣ пѣдъ Вѣднемъ, 12. вересня 1683. р., бо оба були якійсь часъ „коломыйскимъ старостами“. Впрочѣмъ говорить Милянскій въ той манифестаціи лише о реставраціи монастирка коломыйского, и то, якъ здає ся, пѣсля переказу, захованого въ Скитѣ, мѣжь тымъ коли о самѣмъ основаню згаданого монастиря мабуть и переказу жадного не було.

пѣдскарбниковою чернигѣвскою, Катирини Угорницкою, и мѣщанъ братства тысменицкаго, „щобы заряджували нимъ пѣсля совѣсти свои, поставляли гѣднихъ людей до хвалы Божои, такъ само якъ и дѣвицѣ-инокиѣ, абы хвала Божя на тѣмъ мѣсеци не уставала, а мѣсеце тое щобы зѣставало въ всякомъ порядку“¹⁾. Въ сѣй справѣ не знаходимо однакъ нѣгде бѣльше нѣ найменшою змѣнки. Не можна навѣть цѣлкомъ певно утверждувати, що въ тѣй грамотѣ естъ дѣйствио бесѣда о черцяхъ Велико-скитского монастыря, бо и при иншихъ обителяхъ, якъ примѣромъ при плѣсенско-пѣдгорецкѣй, закладано часомъ на взѣръ Скиту малѣ Скитики, въ котрыхъ перебували тѣ монахи, котрѣ не вдоволялись вѣльнѣйшимъ уставомъ, а заводили у себе „чинъ хожденія въ трапезу и сѣданія и исхожденія правиломъ уставомъ святя Скитскія обители“, тожь могли въ самѣмъ Погонѣ бути такѣ „Oucowie Czereci Skitey“ и тымъ то мѣгъ признати Якѣвъ Потоцкѣй участь въ завѣдательствѣ власного монастыря. Въ кождый способъ, хотъ бы и припустити, що тутъ бесѣда таки о Великомъ Скитѣ, то не можна бы таки прирѣвнювати того сиѣльного завѣдательства монастыря погоньского зъ цѣлковитымъ и непосреднымъ, на вѣчнѣй часы наданымъ зарядомъ, якѣй выконувавъ Скитъ надъ обителею сучавицкою, або хотъ зъ его начальствомъ надъ трѣма монастырками покутскими т. е. угорницкимъ, коломыйскимъ и товмацкимъ.

Завѣдуючи тыми трѣма монастырями, мали черцѣ тую користь, що не лише розширили значно свѣй впливъ, але не потребовали въ частыхъ своихъ знѣшеняхъ зъ Сучавицею завѣздити и ночувати по чужихъ, публичныхъ гостинницахъ, бо були вже власнѣ етапы зъ самого Скиту ажъ до Сучавицѣ въ Молдавіи. Выѣхавши рано зъ Скиту, можна було легко на першу нѣчь заѣхати до Угорникъ, на другу до Товмачика або Коломыѣ, а третого дня дотерти ажъ до границѣ молдавской. Тутъ приходило ся имъ вже заѣздити до чужихъ гостинницъ, тымъ бѣльше, що мусѣли на граници задержовати ся якѣйсь часъ задля самыхъ рогачокъ.

Знайшли ся люде щодрѣй, що надѣлили Скитъ и тутъ на граници молдавскѣй (нынѣ буковинскѣй) землю, на ко

¹⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, III. 2.

трій могли собѣ черцѣ побудовати власный хутѣрь. Около р. 1650. дарувавъ имъ молдавскій логотетъ, Гаврила шь оденъ грунтъ въ Снятынѣ „od Zamku idac w Ryнку podle Simiona Salika“, а мѣщане снятынскій, Григорій и Маріяна Ивашкевичѣ записали имъ 28. марта 1663. р. въ снятынскѣмъ урядѣ мѣйскѣмъ „грунтъ пустый зъ садомъ на передмѣстю побѣчъ Момоткового грунту“, котрї то обѣ даровизны король Янъ Казимиръ листомъ зъ 13. серпня 1663. р. потвердивъ зъ тымъ, що черцямъ вѣльно на тыхъ грунтахъ класти всѣлякі будынки, чи то зъ дерева, чи зъ цеголь, и що будуть свободнї вѣдъ всякихъ податкѣвъ, тягарѣвъ и стацій жовнѣрскихъ¹⁾. Мих. Вишневецкїй потвердивъ той привилей своего попередника 19. листопада 1669. р.²⁾ До тыхъ даровизнъ въ Снятынѣ прибула въ р. 1673. еще одна, а именно дарувавъ имъ — а може лише вѣдпородавъ — 27. цвѣтня т. р. купецъ и мѣщанинъ снятынскїй, Иванъ Сенковичъ вразъ зъ сестрою своею Анною Процьовою садокъ зъ городомъ на передмѣстю, Хоментѣвкою названѣмъ, таки въ межу зъ парцелями, дароваными имъ Григоріемъ и Маріяною Ивашкевичами³⁾.

Що до дѣяльности а тымъ самымъ и значеня Великоскитского монастыря середъ руской суспѣльности, а особливо ерархїѣ, маємо нечисленнї вправдѣ, але досаднї вѣсти на доказъ того, яке довѣріє мавъ вѣнъ у православного духовенства, и якъ виконувавъ свѣй впливъ въ користь православія. Оденъ зъ кандидатѣвъ до льѣвского владичого престола зъ р. 1667, Іосифъ Шумлянскїй, уважавъ рѣчею потрѣбною, щобы одержати ся противъ другому, Бремїи Свистельницкому, мати за собою игумена Скитского, удавъ ся отже до Скиту, сповѣдавъ ся у игумена Теофиля, а той выдавъ ему дѣйстно, яко духовный его отецъ, пѣдъ днемъ 22. червня т. р. свѣдоцтво⁴⁾, що уважає его будущимъ крѣпкимъ

¹⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, I. 8. Даровизну Гаврилаша называє тутъ король „danina... od lat kilkunastu konferowana“. ²⁾ Ibidem I. 10. ³⁾ Бѣтъ о тѣмъ згадка въ актѣ угоды межи Скитомъ а мѣстомъ Снятыномъ зъ 30. серпня 1766. р. Ibidem. I. 33.

⁴⁾ Ibidem, I. 9. Въ жовтнї р. 1681., отже въ пѣвъ року по тайномъ заприсяженю униѣ въ Варшавѣ зѣхавъ бувъ Іосифъ Шумлянскїй вразъ зъ владикою перемыскимъ, Инок. Виницкимъ, кухмистромъ Галецкимъ и Анд. Журакѣвскимъ зъ приказу короля въ незнанѣй намъ справѣ до Скиту на комисїю, а при тѣй нагодѣ рѣшавъ

поборникомъ благочестія а протє и достойнымъ „на сицєвое благословенное дѣло, сирѣчь, на степень епископства санъ воспріяти ему“ — въ чѣмъ, якъ вѣдомо, игуменъ ошибнувъ ся.

Въ очахъ православныхъ уходявъ Скитъ за такъ святе мѣсце, що навѣтъ и міряне, коли ихъ на тоє ставало, казали ся похоронювати тамже на цминтари монастирскѣмъ. Спочили тамъ межи иншими Анна Шумлянська, мати епископа Іосифа и гетманъ Иванъ Выговскій зъ жѣнкою своєю¹⁾.

Не забувъ такожъ Скитъ я́кколи на одну зъ першихъ задачъ, приписаныхъ и виконуваныхъ основателемъ своимъ, Іовомъ, т. є. на строење пѣдъупадаючихъ монастирѣвъ, якъ де показала ся потреба, и на приверненє въ нихъ карности. Часомъ выбирали собѣ чужій монастирѣ добровѣльно игуменѣвъ зъ помѣжъ черцѣвъ Скитскихъ, такъ н. пр. покликало львѣвске братство ставропигіяльне на игумена для монастиря св. Онофрія Скитского монаха Аѣтиногена, котрому митр. Петро Могила листомъ, писанымъ зъ Лавры печерскои дня 20. лютого 1645. р., удѣливъ свого благословенія²⁾, — а часомъ залюдняли и строили они на ново зъ власной волѣ безъ всякого поклику монастирѣ, опущеній наслѣдкомъ нещасливыхъ випадкѣвъ. Въ р. 1659. н. пр. прійшовъ до обителя Плѣ-

вразъ зъ ними судомъ полюбовнымъ сѣбръ межи Скитскимъ монахомъ Пафнутіємъ и Семигиновскими о саджавку и наслѣдцину по Анастасіи Журакѣвскѣй въ Журакахъ. Рѣшенє выпало въ користь Пафнутія. Ibid. I. 17. Зъ вѣсти, поданои въ рукописи Льва Кишки до р. 1651: Skit z Szumlanskim wadzą się, o co komissia in Octobri w Skicie przez Galeckiego kuchmistrza persecutora Unionis, który Skitskich continet in officio“, видко, що самъ Шумлянскій мавъ якійсь сѣбръ зъ монастиремъ Скитскимъ. Владика Шумлянскій приѣздивъ часомъ до Скиту задля высвячуваня монахѣвъ, и такъ рукополагавъ въ Скитѣ 28. листопада 1669. р.; высвятивъ тамже 18. жовтня 1659. р. 8 презвитерѣвъ, зъ тыхъ 6. еромонахѣвъ для самого Скиту, а 27. серпня 1697. р. одержали въ Крылосѣ зъ его рукъ рукополаганє презвитерске межи иншими такожъ монахи зъ Скиту и зъ Угорникъ. Сводная лѣтопись стор. 161—162, 226, 257.

¹⁾ Въ Чернигѣвскѣй короткѣй лѣтописи, выдр. Н. Бѣлозерскимъ въ Южныхъ лѣтописяхъ въ Кієвѣ р 1856., стоить: Похованъ (Ив. Выговскій) у Великомъ Скитѣ и съ жєною своєю Стеткевичовною, которой когда сказано, же пана забыто, пала и умерла, оставивши сына своего, еще не великого“. Сводная лѣтопись, стор. 175.

²⁾ Patryjarchat wschodni, стор. 106. нота 2.

ениско-Погорецкои, якъ доноситъ Синописецъ того монастыря, зъ Скиту діяконъ Созонтъ Ломиковскій, щобы вѣдшукати своякѣвъ, але не вернувъ теперъ назадъ, тѣлько лишивъ ся вже тутъ и вѣвъ жите чернече зъ другимъ монахомъ. Небавомъ, 4. септя 1661. р., прійшовъ до него, побужденый голосомъ Божимъ, честный старецъ, еромонахъ Илія Гостиславскій, такожь зъ св. обители Скитскои¹⁾. Оба мужъ постановили тутъ построити другу окрему обитель (розумѣе ся зъ строгимъ правиломъ Скитскимъ) и попросили игумена Скитского Партенія о позволеніи и благословеніи на тоє дѣло. Зъ радостію и единокорно поблагословили ихъ отцѣ Скитскій, желаючи имъ, щобы на нихъ спочило благословеніе Отцѣвъ Святои Горы, а молитвы блаж старця Іова, и всѣхъ отцѣвъ и братѣвъ, котрї вже упокоились и котрї еще въ обители проживають, нехай имъ помогутъ довести дѣло до пожаданого кѣнця. Зъ любовію приняли оба подвижники благословенство Велико-скитскои обители и приложили ся до дѣла зъ подвоєною ревностію, прикладаючи трудъ до труда. Епископъ луцкій, кн. Гедеонъ Четвертинскій, зѣзволивъ имъ и зъ свои стороны строити нову обитель, назначивъ Илію игуменомъ еи а Созонта высвятивъ р. 1662. въ презвитеры. Въ р. 1663. була вже обитель готова; 10. грудня 1663. р. затвердивъ еѣ епископъ Гедеонъ и надавъ їй уставъ, въ котрѣмъ выбѣръ старшины монастирскои лишивъ самымъ черцямъ, застерѣгаючи право потверджуваня собѣ и своимъ наслѣдникамъ, якъ довго будуть вѣрными исповѣдниками благочестія, а коли бы ся вѣдвернули вѣдъ него, право потверджуваня має перейти на кїѣвскихъ митрополитѣвъ. Игумень Илія уложивъ для новои обители правило або „чинъ хожденія въ трапезу и сѣданія и исхожденія“ на взѣръ устава, наданого Скитови Іовомъ и Теодозіемъ, а матерна обитель Скитска наказала придержуватись его пѣдъ клятвою и неблагословеніемъ, вѣдступила однакъ що до монастыря Плѣсенско-пѣдгорецкого вѣдъ своего строгого устава въ тѣмъ, що дозволила въ дни розрѣшенія поставляти на трапезу масло и молоко²⁾. Если бы однакъ ко-

¹⁾ „Синописецъ Подгорецко-Плѣсенского монастыря“ Гл. Сводная лѣтопись, стор. 130.

²⁾ Ibidem, стор. 135—136.

трый монахъ бажавъ подвизати ся въ постѣ, тóму радивъ уставъ, „да слѣдуетъ уставу св. обители Скитскія, благоизволивши со масломъ деревянымъ яти“.

Але не довго стояла нова обитель, бо вже въ р. 1676. розбѣгли ся монахи зъ страху передъ надтягающимъ войскомъ турецко-татарскимъ по Божьмъ свѣтѣ, и келіѣ стояли зновъ порожній. И зновъ взявъ ся Скитъ за строеніе. За благословеніемъ Скитского игумена, Доротей, выбравъ ся Созонтъ, котрый бувъ повернувъ до Скиту „послушанія ради“, другій разъ до Пльєниска, сямъ разомъ зъ монахомъ Томою, и оба покликали опущену обитель другій разъ до нового житя. Епископъ Четвертиньскій поставивъ теперъ Созонта игуменомъ.

Лучало ся и такъ, що основателѣ новыхъ монастырѣвъ заявляли въ фундаційныхъ своихъ грамотахъ бажане, щобы поставлена ними обитель позѣставала пѣдъ надзоромъ игуменѣвъ Скитскихъ, якъ примѣромъ учинивъ Анд. Журакѣвскій при основаню мон. пацькѣвского. Въ фундаційнѣмъ листѣ жадае сей основателъ межи иншими, щобы монахи той обители „носили старымъ общежительнымъ звычайемъ пѣдкапки и клобуки, пѣдѣбно, якъ то носятъ на Св. Горѣ атоньскѣй и въ Скитѣ, та поставляе самъ монастырь „pod dyrekcyej i starszeństwo Wielebnego Ihumena Skickiego teraz i na potem będącego, aby nikt inszy tylko pomieniony Wielebny Ihumen Skicki... godnego w cnotach i pobożności dobrze cwiczonego na starszeństwo monasterowi temu ...podawał i naznaczał“. Пѣдѣбно и Янъ Собѣскій, надѣляючи въ р. 1672. ново основаный монастырь въ Бесѣдахъ зъ его трѣма церквами веѣлякими привилеями, велѣвъ черцямъ що до выбору старшины держати ся способу, уживаного въ Скитѣ и Креховѣ¹⁾.

Мала однакъ обитель и сумній роки, въ котрыхъ доводилось ѣй зносити тяжкїй навѣты Божїй. Въ роцѣ 1652. навѣстило еѣ морове повѣтре, котре скрѣзь по Европѣ забирало дуже численнїй жертвы. Въ одной записцѣ читае ся, що „въ ...монастыру Скитскомъ повѣтре великое пановало, отъ которого много померло законниковъ“²⁾. Бувъ переказъ,

¹⁾ Коссакъ, Щематизмъ, стор. 159—160 ; 176.

²⁾ Записки на книзѣ Галаѣовского „Новое небо“, гл. Сводная лѣтопись, стор. 116 ; Monastyr Skit w Maniawie przez D. J. Wagilewicza, Lwów 1848.

що 22. грудня того року появила ся єромонахови, пѣзнѣйшому игуменови, Филяретови, въ снѣ Пресв. Дѣва въ багрянѣмъ плащи игуменьскѣмъ. Бачивъ вѣнъ, якъ входила черезъ браму въ монастирь, дѣйшла до церкви Пресв. Богородицѣ и тутъ сказала: „вже устане помѣръ, покайте ся и жийте, якъ велить правило монастирскѣ“. Потѣмъ поїшла въ царекѣй дверѣ, а Филяретъ пробудивъ ся. Зъ тымъ днемъ, отже доперва въ зимѣ, устало повѣтре.

Єще бѣльше нещастѣ принѣсь р. 1676. Ибрагѣмъ паша, званый Шейтаномъ (сатаную), посуваючи ся зъ вѣйскомъ турецкимъ въ вересню т. р. на короля пѣдъ Журавно, спаливъ по дорозѣ Чорткѣвъ, Бучачъ, перейшовъ Днѣстеръ, зруйновавъ Ђзупѣль, Тысьменицю и спаливъ 12. т. м. передмѣстя Станиславѣвскѣй, не мѣгъ однакъ здобути тамошнього замку, оборонюваного хоробро Яномъ Каминьскимъ, и посунувъ ся черезъ Галичъ, котрый такожъ спаливъ, дальше на западъ ажъ пѣдъ Журавно. Мѣжь тымъ напали Татарѣ на Скитъ, здобули его 6. вересня и то якъ каже переказъ, захований єще до нынѣ, въ той спосѣбъ, що вѣдтяли єму воду, спроваджувану зъ водозбору пѣдъ горою Вознесѣнкою, спалили все, чога лише бравъ ся огонь, а монахѣвъ, котрѣ не повѣткали задалегѣдъ, и людей зъ околицѣ, мѣрянѣ, схоронившихъ ся для ратунку за муры обители, вырѣзали въ пень¹⁾. Згорѣла отже тогды и церковь, збудована Теодозіємъ на взбрѣ Межигѣр-

¹⁾ Сводная лѣтопись подає до р. 1676. кѣлька записокъ, дотычныхъ той руины, а двѣ зъ межѣ нихъ подають дату того нещасливого випадку, т. є. 6. вересня пѣсля юліяньского кал. або 16. т. м. пѣсля григор. кал. (въ тѣмъ вѣку выносила рѣжниця обохъ календарѣвъ 10 днѣвъ). Зъ вѣдки монахи добули опѣсла вѣсти, подану въ рѣшницѣ на оденъ процесъ, котрый рѣшавъ ся въ галицкѣмъ судѣ 10 жовтня 1783. року, мовъ бы то колись бувъ „monasterium . per invasionem Cosacorum et seditiosae Plebis Rabiem penitus devastatum et in nihilum una cum duodecem sacerdotibus combustum“, и до котрого часу вѣдносила бы ся тая згадка, годѣ дѣйти, здає ся, що въ 100 лѣтъ по руинѣ заховались межѣ монахами лише єще якѣсь неяснѣ вѣсти про сєй нападъ татарскѣй зъ р. 1676., такъ що черцѣ приписували его зъ часомъ козакамъ, мѣжь тымъ коли згадка про „Rabies Plebis“ єсть оправдана, бо якѣсь опрышки не позволяли справдѣ обители по згаданѣй руинѣ татарскѣй вѣдбодуватись, ажъ поки король, Янъ III Собѣскѣй, не взявъ єъ въ охорону. (Hal. Castr. Proth. 449. p. 556. ad a. 1783). Загаломъ видко зъ пѣзнѣйшихъ

скои въ Кієвѣ, загаломъ цѣла рухома власнѣсть монастыря, ба и много рѣчей и актѣвъ, котрї тутъ люде були позносили, надѣючи ся, що укрѣплена обитель остоить ся¹⁾. Зъ монастыря лишилися звалища, черцѣвъ уратовалось утечею зале-

документѣвъ Скитскихъ, особливо ихъ репликъ, вношуванихъ черцями до суду, що Скитъ не мавъ зовсѣмъ жадныхъ власныхъ записокъ и не мавъ нѣколи порядку въ своѣмъ архивѣ. — Замѣчаемо тутъ, що ошибочный бувъ здогадъ знатокѣвъ, выголошений въ часѣ археологичной выставки у Львовѣ въ р. 1885., будъто бы иконостасъ церкви богородчаньскои, походячїй зъ Скиту а закупленный по знесеню монастыря для руской церкви въ Богородчанахъ за 60 зол. п., походивъ зъ першо и половины вѣка XVII. Зъ того, що сказано въ горѣ, видко ясно, що може вѣкъ походити найранше зъ кѣнца того вѣка, бо въ р. 1676. згорѣла и деревяна церковь Воздвиженьска вразѣ зъ иконостасомъ.

¹⁾ Що тогды въ Скитѣ погорѣло много цѣннихъ рухомостей и актѣвъ, позношуванихъ тамъ околичною шляхтою, знаемо зъ численныхъ манифестацій, внесенныхъ заразъ по рѣку 1676. до книгъ суду галицкого, а навѣтъ зъ процесѣвъ, котрыхъ предметомъ бувъ зворотъ вѣлякихъ чужихъ, будъто бы черцями укрывшихъ предметѣвъ. Тому то не можна дати вѣры лѣтописцеви Величцѣ, котрый въ своѣй лѣтописи (II. стор. 371) утверждае, що „Турчинъ.. вїйшовъ съ многими силами.. на Малую Русь, подѣ державою Польскою зостающую, а пребывши первѣе подѣ знаменитїй и богатїй монастырь Скитскїй (въ котромъ по донесенїю фалшивомъ многихъ Польскихъ надѣялся достати сокровищъ и скарбовъ) доставши оній безъ великой трудности, омилїлся въ своей надѣи; понеже тамъ шляхетскихъ скарбовъ необрѣтши, монастырскими тїлко единими и то немногими добрами ненасыщенїй свой афектъ втѣшилъ мало; братїю засѣ монастыря онаго одну выбилъ а другую по пустинї тамошной распудилъ; на остатокъ обитель тую Скитскую въ конецъ разоривши и огню предавши, рушилъ далѣй“. Ошибае ся сей лѣтописецъ и въ тѣмъ, що спалене Скиту кладе на мѣсяць серпень 1675. р. (Сводная лѣтопись, стор. 357—358, до р. 1675).

Игуменомъ въ тую нещасливу добу мавъ бути Доротея, якъ стоить въ одной записцѣ, котра знаходить ся въ посѣданю о. Петрушевича: „Тогоже року и часу мѣсяца Септемвриа дня шестого Св. обитель Скитскую Турцы разорили, огнемъ сожегши въ то время игуменствующу въ Св. обители Скитской честному отцу Доротею и паки велїе въ земли сей быеть смятенїе“. Въ гал. книзѣ городскѣй Ч. 55. стор. 1118 и 1240. знаходимо три документи, два зъ 23. сѣчня а оденъ зъ дня 24. марта 1676. р, въ котрыхъ есть наведено имя игумена Арсенїя. Въ р. 1677. не знайшли мы имени игумена, ажъ въ р. 1678. подыбуемо на тестаментѣ Ивана Корчиньского имя игумена Доротея, може й того самого, о котрѣмъ згадуе выше наведена записка вже подѣ р. 1676 (Гл. Збѣрникъ гр. Скитскихъ, I. 15).

дво кôлькохъ, народъ зъ цѣлон околицѣ розбѣгъ ся по свѣтѣ, або пôйшовъ въ полонъ татарскій¹⁾.

Деякі документи Скитскій выратовались въ той способъ, що ихъ заздальгôдъ вывезено до Сучавицѣ въ Молдавію. Що до чужихъ документôвъ, знесеныхъ до Скиту на переховокъ и спаленыхъ въ пожежѣ разомъ зъ монастиремъ, заходила обавя, що колись можуть ихъ властителѣ або тыхже потомки о нихъ въ дорозѣ судовôй допоминати ся, а пôдозрѣне, будьто монахи ихъ такожь заховали, але въ злобѣ своѣй затаѣли, могло выдаватись вѣры достойнымъ. Тому то внесли р. 1677. до галицкого суду дотычне заявлене шляхтичъ Мих. Журакôвскій 6. липня що до документôвъ чужихъ, а чернець Петро Журакôвскій 11. серпня таки що до деякихъ монастирскихъ писемъ, котрѣ „sub tempus hostilitatis.... et extremae Ruinae Monasterij“ погорѣли²⁾. Що така осторожнôсть була потрѣбна, показують численні напастливі процеси о такій попалені документи и рѣчи, а кôнца судовымъ розправамъ въ такихъ дѣлахъ не було ажъ до знесеня Скиту. Вже въ р. 1686. одержавъ игуменъ Іосифъ цитацію судову, выдану пôдъ днемъ 2. сѣчня, щобы отвѣчавъ на скаргу Матвѣя Яеѣньского, въ котрôй тойже домагае ся вôдъ Скиту звороту переданыхъ ему давнѣйше въ переховокъ рѣчей, межи тыми „каняку рубиногого“, т. е. перель, и пупокъ соболевыхъ³⁾.

Передовѣмъ треба було пôднести зъ руины розграблену обитель и побудовати на ново спалену церковь, келіи и го-

1) Татары спалили между иными и Перегнисько, але мешканцѣ того села оборонились на горѣ Чутѣ надъ рѣчкою того имени, впадающею зъ лѣвой стороны до Лôмницѣ Зъ припадково умѣщенныхъ манифестаций довѣдуемо ся примѣромъ, що и зъ Журакъ пôйшла въ полонъ Хржонстковска зъ двома сынами и донькою (Hal. Castr. 179. p. 371 ad 1678) и селянинъ журацкій, Стефанъ Петрусôвъ, „a Biat jego Tymko per Hostilitatem zubożaly, poszedł precz zywiąc się pomiędzy Ludzie. Grunt tylko pusty... został“. (Ibid. 187. p. 728). Бисурмане брали людей въ полонъ и по журавеньскôй выправѣ, коли вже вертали домôвъ, якъ то сталося пр. зъ селяниномъ Фитеемъ и его женою Евдокією зъ Волѣ Якобôвскою (пôдъ Отынією). Въ однôй манифестаціи (Ibid. 184. p. 239) читаемо, що обоє були „iam post Expeditionem ad Zurawno per hostes, in Regiones suas redeuntes, Captivati, et quidem Laboriosus Fitey decollatus, Consors vero eius Laboriosa Eudochia in Captivitate Turcicam adducta“. 2) Hal. Castr. 178. p. 1382, 1538. 3) Ibid. 187. p. 43.

сподарскій будинки, справа тымъ тяжша, що околичні опрышки забрали решту, що ся еще було лишило, и не давали черцямъ на давнѣмъ мѣсци навѣтъ осѣсти.

Не було вже однакъ руско-православныхъ вельможъ, котрѣ бы були дали помѣчь, не було вже Ляховичѣвъ, Могилѣвъ, Воляновскихъ

Рѣшено просити царя о помѣчь, а короля польского о пашпортъ... до Москвы.

Удалось и одно и друге.

Однимъ универсаломъ зъ дня 21. грудня т. р., отже въ два мѣсяць по спаленю монастыря, поручае Янъ III. черцѣвъ Скитскихъ, выбираючи ихъ за милостинею до Москвы, ласѣ вѣхъ достойникѣвъ и урядникѣвъ такъ въ Польци якъ и „extra Limites“ а чинитъ то, якъ каже, по перше зѣ взгляду на тоє, що Татаре знесли ихъ монастырь огнемъ и мечемъ, такъ що заледво кѣлька особъ позѣстало при житю, а по друге томѣ, що здавна и теперъ, „uti omni suspicione carentes“ зѣстають пѣдъ его особливимъ покровомъ¹⁾. Другимъ зновъ универсаломъ. выданимъ того самого дня, взымае король генерала земель русскихъ и гетмана польного коронного, Станислава Яблоновского, воеводу кѣвского, Андрѣя Потоцкого, Доминика Потоцкого, Петра и Станислава Куропатѣвъ и иншихъ сосѣдѣвъ, щобы черцѣвъ взяли въ оборону передъ сваволею и розбоями опрышкѣвъ²⁾. Рѣчь зовѣмъ природна, що въ Москвѣ черцямъ помочи не вѣдмовлено и що зѣ вѣдтамъ не повернули зѣ порожными руками. Надѣлено ихъ тамъ грѣшми, ризами и книгами церковными, навѣтъ сукиномъ на одѣжь³⁾. Царь Теодоръ Алексѣевичъ давъ имъ оправлену въ сѣбѣло мниму частину св. Креста, а листомъ зъ 19. липня 1680. р. назначивъ для нихъ на вѣчнѣ часы зѣ державной касы по 300 рублѣвъ що 5 лѣтъ⁴⁾.

¹⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, I 13. ²⁾ Ibidem I 14.

³⁾ О. Петрушевичъ посѣдає книгу „Прологъ“, выдруковану р. 1675. въ Москвѣ, на котрой знаходить ся така записка: „рпцн (7188) Юла къ 13 сю книгѣ перѣю половинѣ Пролога, пожаловалъ Великій Госѣдарь Царь и Великій Князь Теодоръ, Ялѣѣвичъ всѣмъ великимъ и малымъ Росѣи Самодержицѣ къ Скитской пѣстынной Воздвиженской Монастырь, которой къ Галицкомъ повѣтѣ“. Сводная лѣт. стор. 198

⁴⁾ Сѣ вѣсти выписали мы зѣ урядового документа, на котрымъ

Підъ такимъ покровомъ и при такихъ засобахъ вѣдновилась и вѣдбодувалась обитель на ново и стала може еще богатшою, якъ була передъ руиною.

Не можемо замовчати уваги, яка ся намъ конечно насуває при поглядѣ на незвичайно непрактичне и неконсеквентне поступоване короля Собѣского взглядомъ исповѣдникѣвъ православія, мешкавшихъ середъ границъ польскихихъ и литовскихихъ. Той самый король, Янъ III, за котрого першій соймъ (коронаційный) пѣдорвавъ истноване вѣхъ ставропигій, головной опоры православія, наказавши имъ зносити ся зъ патріярхами оріентальными sub poena colli et confiscationis bonorum и наказавши, щобы вѣ справи ставр. братствъ рѣшали або мѣсцеві епископы або суды свѣткі¹⁾, той самъ король лишивъ Скитъ на тѣмъ самѣмъ соймѣ при его „Prawach Stauropigion, protekcyach, Wolnosciach“ и при вѣльныхъ выборахъ старшины „bez wszelkiej tak Metropolitow Archiepiscopow Episcopow... prepeditiei“²⁾. Єсть то доказъ крайной неконсеквенціѣ и дуже незрѣлой, колибаючої ся политики, а що тая политика була при тѣмъ и непрактична, ба навѣтъ дѣ интересѣвъ польской державы шкѣдлива, видко ось зъ чого: зѣрвано звязъ зъ патріярхомъ царгородскимъ, хотъ тойже выконувавъ надъ церквою рускою бѣльше идеальне начальство и не мѣгъ нѣякъ впливати шкѣдливо пѣдъ взглядомъ политичнымъ на руске духовенство, бо его володаръ бувъ бисурманиномъ, зъ пѣдъ котрого радъ бувъ патріярхъ и самъ свою церковь высвободити, — а натомиєтъ давано православнымъ пашпорты до Москвы, не зважаючи на тоє, що такі зношеня могли зъ часомъ збѣлшити впливъ Россіѣ и потягнути за собою для

12. сѣчня р. 1775. (австрійскимъ) повѣтовымъ урядомъ въ Тысьменици списані були вѣ доходы, привилеѣ и посѣлости Скиту.

¹⁾ Архивъ Юго-Западной Россіи, часть I. Т. IV. N. XV. стор. 29; Volumina Legum T. V. стор. 180. N. 39.: „waruiemy y zakazuujemy, aby żaden tak z swieckich, iako y duchownych osob tam iezdzić ani posyłać nie ważył sie, ani z tamtąd tu do Panstw naszych przyjezdzać bez pasu naszego y wyraznego pozwolenia sub poena colli et confiscationis bonorum... Bractwa zaś wszystkie, ktore się z iurydykcyi Wielebnych Władyków swoich Loci Ordynaryuszow wylamują, iurisdictioni y sądowi tychże to Władyków subijcimus y relacye więcey do Patryarchy Konstantynopolskiego iako pod nieprzyjacielem Krzyża S. mieszkającego zakazuujemy sub poenis suprascriptis salva appellatione... do sądu naszego“.²⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ I. 12.

Польщѣ грѣзній наслѣдки, хотѣ руско-православне духовенство, навѣтъ въ областяхъ, вѣдступленыхъ розѣемомъ андрушѣвскимъ р. 1667. Россіи, т. е. на Заднѣпрянщинѣ и въ самѣмъ Кіевѣ, зъ митрополитами на чолѣ мимо гнѣву царского и найсильнѣйшого напору опиралось переходови зъ пѣдъ патріярха царгородского пѣдъ начальство патріярха московского, а то задля того, що православне духовенство въ Россіи було въ житію горожаньскѣмъ, а навѣтъ въ сферѣ духовной своєї дѣяльности зовеѣмъ пѣдчинене власти урядѣвъ и вельможъ и жило въ крайнѣмъ пониженіи¹⁾.

¹⁾ Такъ примѣромъ Сильвестеръ Коссовъ не хотѣвъ узнавати навѣтъ по договорѣ переяславскѣмъ нѣ царя, нѣ моск. патріярха и жадавъ вѣдъ нихъ черезъ своего посла Инок. Гизеля, щобы 1) лишили руску церковь пѣдъ начальствомъ патр. царгородского, 2) щобы владыкѣ выбирало собѣ по давному звичаю руске духовенство и міряне и 3) щобы Россіянъ не посылали на духовній посады на Украину. Ёго наслѣдникъ. Діон. Балабанъ, пѣддавъ ся зъ Выговскимъ Польци, почѣмъ гет. Бруховецкій жадавъ вѣдъ царя, щобы присылавъ владыкѣ зъ Россіи, бо руске духовенство не схоче узнати патріярха московского. Тому то не узнали ёго въ Москвѣ, а поставили завѣдатедемъ митрополіѣ епископа метиславского, Методія, въ надіи, що сей буде прихильникомъ стремленъ политики московской, однакъ вѣдъ сказавъ, що наколи прійде митрополитъ зъ Москвы „то мы запремо ся и тогды нехай насъ за ноги выволѣкутъ и увязнять, то таки не уступимо, а коли бы и царгородскій патріярхъ на тоє приставъ, то право вѣльного wyboru владыкѣ лишитъ ся таки при насъ. Въ ёго слѣды пѣйшовъ и новый управитель митрополіѣ на Заднѣпрянщинѣ, еп. чернигѣвскій, Лазарь Барановичъ, котрый такъ само, якъ признаний митрополитомъ кіѣвскимъ черезъ патр. царгородского Іосифъ Тукальскій въ правобережній Украинѣ тожъ не пѣдчинявъ ся патріяршѣ московскому. Смутній обставины на Руси выродили вѣднці, чого до тыхъ часѣвъ не можна було и припускати, нове сторонництво, турецке. Такъ Методій, якъ и Лазарь, стояли зъ Дорошенкомъ на чолѣ того нового сторонництва, котре не вѣрило вже нѣ Польци, нѣ Москвѣ, а дождало лучшой долѣ для народу и церкви вѣдъ султана. Дперва по заключенію вѣчного мира межі Россією а Польщею (1686. р), въ котрѣмъ тая послѣднія привериудла православнымъ въ той части Руси, котра ся при нѣй лишила, 4 епархіѣ, льѣвѣску, перемѣску, луцку и могилѣвску, коли нѣ Лазарь Барановичъ нѣ печерекій архимандритъ, Варлаамъ Ясинскій, хотѣ були першими кандидатима на митрополію, не хотѣли ѣхати въ Москву на поставленѣ, дперва тогды принявъ зъ рукъ моск. патріярха сакру Гедеонъ Четвертинскій, противъ чому тамтѣ оба заложили протестъ. Черезъ якийсь часъ не хотѣвъ зависимости кіѣвского митрополита

Така политика принесла гѣркіі овочѣ: король запросивъ на 24 сѣчня 1680. р. всѣхъ высшихъ духовныхъ и ставр. братства, такъ унитѣвъ, якъ и православныхъ, на торжественный зѣздъ до Люблина, щобы полагодити справу сполученя рускихъ церковь, т. е. наклонити православныхъ до униѣ, а Андрѣй Потоцкій выдавъ Скитскимъ монахамъ 26. версеня 1679. р. на дорогу убезпечаючій листъ, тымчасомъ тѣ поѣхали, замѣсть до Люблина — до Москвы, до царя Теодора, вѣдъ котрого тогды, якъ згадано, одержали листъ на правильну запомогу, т. е. 300 рублѣвъ що 5 лѣтъ. Въ Люблинѣ не явили ся православнїи, кромѣ лише кѣлькохъ, и синодъ не вѣдбувъ ся зовсѣмъ.

вѣдъ патріархату московского признати нѣ патр. ерусалимскїи, Доситей, нѣ царгородскїи, Дїонизїи, але коли посоль росїйскїи, Алексѣевъ, давъ обомъ по 200 золотыхъ, а Дїонизїю въ додатку еще соболѣ, пристали въ р. 1687. оба радо на тоє, а Доситей писавъ навѣтъ въ тѣмъ дѣлѣ листы до царя и до патр. московского Такъ отже зрели ся въ роцѣ 1687. патріархи Веходу начальства надъ церквою рускою за дешеvu цѣну, и такъ вѣдвдячилися рускѣи церкви за тоє, що мимо тяжкихъ страданъ въ найприкрѣйшѣи добѣ, додержала имъ вѣрности. („Исторїя Россїи“ Сергїя Соловьева, Москва, Т. X—XV. Руководство къ рускѣи церковной исторїи, Знаменскїи, Казань. 1816. стор. 248 и сл.). Що патріархи Веходу не забули о колишнїмъ своѣмъ вѣрнѣмъ стадѣ рускѣи и пѣзнїйше, о тѣмъ стадѣ, котре за нихъ страдало и не трохи понесло жертвъ, показує ся наглядно зъ листу, писаного патр. ерусалимскимъ Доситеемъ до Петра Вѣд. въ р. 1702, т. е. тогды, коли головнымъ пытанемъ въ Россїи було, кого вынесе царь на патріаршїи престолъ по смерти патр. Адриана (умъ въ жовтнї р. 1700). „Аще прїйдуть отсыды“, — пише Доситей — „или Сервы или Греки или отъ инаго народа туды аще бы и случайно были мудрѣйшїи и святѣйшїи особы, вашеє.. царствїє да никогда сотворитъ митрополитомъ или патріархомъ Грека, Серва или Русянина, но Москвитяновъ, и не просто Москвитянь, но природныхъ Москвитянь... аще и не мудрїи суть.. и да будетъ тамо митрополитъ Москвитянинъ природный, безлукавинный и нелюбопытательный и да имѣеть Русины, Греки и Сервы учителя“. То само дораджувавъ вѣнїи цареви и другимъ листомъ, писанымъ 28. сѣчня 1705. року, въ котрѣмъ додає вѣдъ себе увагу, що „Москвичу... и хотя не будетъ философъ, довольно ему знати церковная и можетъ имѣти архїереевъ или клириковъ мудрыхъ служащихъ ему“. (Исторїя Россїи С. Соловьева Т. 15 Приложенїя, стор. 419. IV., 1 и стор. 426 5.) Петро не потребувавъ чужої рады; вѣнїи не выбравъ нѣ Грека нѣ „Русянина“, нѣ Москвитянина. — лишь зївѣвъ, якъ вѣдомо (1703), и патріархатъ московскїи и митрополию кїївску, а вѣдкрывъ 14 лютого 1721. р.

Въ виду того, що всѣ змаганя, щобы перевести православныхъ на унію, остались зновъ безъуспѣшными, зложивъ Іосифъ Шумлянскій вразъ зъ еп. перемыскимъ, Инок. Винницкимъ, 26. марта 1681. въ Варшавѣ другій разъ присягу на унію, але и теперъ тайно, бо не було надѣѣ, щобы монастирѣ и братства єѣ такожь приняла. Такъ само, якъ мотивувавъ Шумлянскій въ листѣ до папы зъ 7. марта р. 1677., т. е. при першомъ своємъ переходѣ на унію въ тѣмъ року, свое жаданє що до тайны тымъ, що не може на разѣ єѣ явно въ своѣй епархіи оголошувати, „donec“, якъ каже, „*aliqua monasteria cariam*“, подѣбно зажадавъ и теперъ захованя тайны зъ боязни передъ монахами-аскетами и ставр:

„святѣйшій синодъ“, въ складѣ котрого навѣтъ не входивъ архієпископъ кївскій Синодъ ставъ ся институцією рядовою, черезъ котру правленє церквою, такъ виѣшне, якъ и внутрѣшне, ввійшло зовсѣмъ въ складѣ загальнои державнои администраціѣ. Єго узнали патріярхи, царгородскій, Єремїя, и антиохійскій, Атаназій, грамотами, присланными 23. вересня 1723 р., и назвали „возлюбленнымъ братомъ нашимъ о Господѣ“.

Вѣдома такожь рѣчь, якъ дуже було пониженє духовенство православне въ царствѣ росїйскѣмъ. Самъ патр. московскій, Іоасафъ II, именувавъ надъ нимъ судїєю не духовне але свѣтске лице, а кары, вымѣрюванї на винныхъ, були въ найвышшѣмъ степени ганьблячї. Хотѣвши було добратисъ до владики, треба було обдаровати до 40 людей, а „чолобитная“, выслана до царя московскимъ духовенствомъ р. 1667., подносити зъ жалемъ, що за крайну зневагу священника була вызначена кара лише така, якъ за зневаженє Черемиса або Мордвина, т. е. 5 рублѣвъ и т. д. Петро Вел. бравъ до своихъ епархїй Русинѣвъ, бо тї, яко люде свѣтлї, виховуванї въ академіи кївскѣй, розумѣли єго реформы и знали вартѣсть культуры, котру царь старавъ ся розширити, мѣжь тымъ коли духовенство росїйске, темне и необразованє, перешкаджало царевї въ тѣмъ дѣлѣ и поддержовало реакцію, якъ при мѣромъ еп. тамбовскій, Ігнатїй, плакавъ, коли єму читано фанатичнї тетрады, въ котрыхъ доказовалося, що царь Петро єсть антихристомъ, а еп. нижегородскій, Ісаїя, узнавъ войну шведску карою за вѣдступництво царя. Руске духовенство не радо шло на архієрейскї посады въ епархїѣ росїйскї, бо єго, яко поступове, не люблено тамъ, называно обливанниками, черкасами, ляшѣньками, и переслѣдовано. Лучалось и такъ, що Русины, священники, не хотѣли принимати свяченя епископского, и выкручовались помимо выразного приказу царя, якъ лишь могли, щобы тѣлько не ити въ епархїѣ великорускї. Тымъ то ся и выясняє, чому митрополиты кївскї такъ дуже зборонялись подступати подъ московскї патріярхатѣ.

братствами. „Звяжуть ся они“, — каже епископъ въ своѣй записцѣ, въ котрой выложивъ польскому рядуvi програму дальшого ширеня униѣ, — „въ союзъ по всѣхъ епархiяхъ, будутъ противитись униѣ до послѣдней крайности а духовенство буде на сповѣди мiрянъ укрѣпляти въ вѣрѣ. Черцѣ-аскеты „fundacyi nie mając, żebrząc i z łaski dobrodziejów żyjąc, gdyby się ostać nie mogli, tedy ob egestatem ad extrema by się udawać musieli i w różne pouciekałyby strony, popsowałyby serca osciennych narodow przeciw ojczyźnie, która potrzebuje securitatem w wojnie przeciw Turczynowi“. „Признали ся навѣтъ ему въ довѣрю“, каже дальше владыка, „що волѣли бы переселити ся въ Туреччину, бо пѣдъ тираньскимъ ярмомъ Туркѣвъ мали бы хоть *liberum suae religionis exercitium*¹⁾. Правительство не мае на разѣ средствъ до розширеня униѣ, такъ якъ при змагающѣмъ ся роздраженню годѣ и думати о мирномъ наклонюваню и пероконуваню, а до средствъ строгихъ тожь не пора середь военного часу а до того при загальнѣй солидарности православныхъ. Такимъ способомъ, если бы рѣчь розголосила ся, наразили бы ся унитскѣй владыки на смерть“.

Такъ отже опозиція була страшною задля солидарности православныхъ, на котрыхъ чолѣ стояли черцѣ-аскеты, передовѣмъ Велико скитека обитель.

Можна сказати на певно, що якъ бы не Скитъ и его дѣяльнѣсть и впливъ на монастирѣ и загаломъ на духовенство, була бы епархiя львѣвска перейшла на унию пѣвъ столѣтя скорше, якъ то ся стало, а найдальше въ р. 1677. або 1681.

Скитъ зновъ не бувъ бы мѣгъ розвинути такои дѣяльности и выконувати такого впливу, ба й самъ бувъ бы безперечно остигъ въ своѣй надмѣрнѣй ненависти до униѣ, якъ бы рядъ польскѣй не бувъ въ другѣй половинѣ вѣка XVII. пѣдприймавъ насильныхъ мѣръ на выгублене православiя, а унитамъ бувъ заховавъ обѣцяне и св. престоломъ римскимъ завсѣгды щиро оборонюване рѣвноуправлене зъ латинниками²⁾.

¹⁾ Архивъ юго-зап. Россiи ч. I. т. IV. N. XXV. стор. 47. — „Очеркъ отношенiй польскаго государства къ православию“ въ Монографiяхъ В. Б. Антоновича Т. I. Кiевъ 1885. стор. 294 — *Patryjarchat wschodni* дра Ис. Шараневича стор. 157—158.

²⁾ Переловлюване рускои шляхты впрѣсть на обрядъ лат. мало вже

Въ р. 1692. приняла вкѣнци унію епархія перемыска, въ р. 1700. львѣвска, а 1702. луцка, такъ що зъ початкомъ в. XVIII. признавали ся до уніѣ все 9 рускѣй епархій, а православнѣ въ границяхъ Польщѣ мали лише одного владыку, могилевскаго, котрого значна часть дієцезіѣ лежала въ Россіи.

Ставропигіяльне братство львѣвске приняло унію 1709. р., зъ тымъ, що буде зависѣти впростѣ вѣдѣ римскаго престола, на що папа Климентій XI. грамотою зъ 5. цвѣтня т. р. збѣволивъ.

тогда дуже погубнѣ наслѣдки для уніѣ. Унитскій епископатъ, зъ митр. Велям. Рутскимъ на чолѣ, названымъ вѣдѣ папы Урбана VIII. Атаназіемъ Руси, Атласомъ уніѣ и стовпомъ церкви, скаржить ся на тоє въ письмѣ до конгрегаціѣ de propaganda fide: „Jam queritur: post decennium quid remaneret ex nobilitate apud Ruthenos? Dicetur, manebunt rustici. Contra est. Contra tamen unio, quia rustici non defendent unionem a schismaticis“. „Et certe, quam diu licentia haec durabit, frustra volumus, ut reliqui schismatici in septentrione ad unionem redeant, semper nobis ad unionem invitantibus respondent: Assecurate nos, quod post accessum ad unionem cum liberis nostris tuto permanebimus in ritu nostro“. (Informatio data ab Episcopis Ruthenis sub Metr. Rutski Roman S. Congregationi praeposita negotiis Ruthenorum. Annales Eccl. Ruth. Harasiewicz, p. 254—293. Сводная лѣт. стор. 448; 463—464). Розумѣючи тоє добре, заказавъ щирѣй покровитель уніѣ, папа Урбанъ VIII. 7. лютого 1624. р. „ne... Ruthenis unitis, sive laicis sive ecclesiasticis, tam saecularibus quam regularibus... ad latinum ritum quacunquē de causa, etiam urgentissima, sine speciali sedis apostolicae licentia transire liceat“ и заказавъ унитскимъ владыкамъ кого небудь вѣдпускати зъ свога обряду а латинскимъ принимати на обрядъ латинскій sub poenis nullitatis actus. Въ однѣмъ мѣсци скаржить ся митрополитъ Рутскій конгрегаціи въ Римѣ: „Sacerdotes nostri a quovis percutiuntur sine excommunicationis reatu, hoc est a suis Dominis, qui jus Patronatus habent, carceribus mancipantur, et aliis poenis afficiuntur. Nonnulli nobiles in eam devenerunt impietatem, ut eos laborare tamquam subditos cogant, et si noluerint, puniant. Consulatur huic malo, si declarabitur illos etiam includi in Canone: Si quis suadente diabolo percusserit clericum, anathema sit.“ На пониженє унитскаго епископату черезъ латинскій скаржить ся и митр. Гавр. Колєнда: Vehementer enim scandalisamur, пише вѣдъ, quod ab ecclesiasticis episcopis latinis contemnimur, a saecularibus honoramur et promovemur. Summopere aedificamur ex Illis Nuntiis Apostolicis, quod in praesentia illorum nos aequali complectantur honore... Nihilominus ipsi (лат. епископы) audientias apud ipsos nobis difficultant, ut quandoque Metropolitae et episcopi cogantur vel abscedere. vel turpiter diuque expectare in antecameris ipsorum“. (Theiner Mon. Pol. III. pag. 593—601.) Чижь могло

При православію лишивъ ся на Червоной Руси лише Скитъ зъ своими трѣма монастирками, въ Угорникахъ, Товмачику и Коломыи.

Еще закъмъ то наступило, выпросили собѣ Скитскій монахи 30. серпня 1699. р. у короля Августа II. привилей, котрымъ тойже потвердивъ универсалъ Яна III. зъ дня 3. марта 1676. р. зъ выразною увагою, щобы имъ не смѣвъ чинити кривды жаденъ епископъ, нѣ латинскій або унитскій, нѣ православный¹⁾.

Додаемо еще вѣкъци замѣтку, що въ книгахъ судовыхъ галицкихъ находимо вже въ тѣмъ періодѣ деякі документи, вѣдносячі ся до процесѣвъ, котрі Скитъ мусѣвъ провадити будь то зъ сосѣдами набутихъ грунтоѣвъ въ Журакахъ, або Старуни, будь то таки зъ наслѣдниками тыхъ, що Скитови записували сумы або землѣ на вѣчнѣсть або вѣддавали

таке поступоване суспѣльности и ерархіѣ польскои зъ унитами православныхъ принадлежи до униѣ, чи радше вѣдстрашати вѣдъ неи?

Той самый митрополитъ, Гавр. Коленда, доносячи тымъ листомъ, писанымъ зъ Супрасля 18. грудня 1671. р. кардиналамъ о станѣ, въ якѣмъ находилась тогды униѣ, пише о львѣвскѣй православной епископії. „Episcopatus Leopoliensis... nulla bona et villas habet. Statim enim, ac Schismaticis cessit, occupata fuerunt bona per potentiam variorum Magnatum“. Въ нишѣмъ мѣсци доносить: „in hoc episcopatu (Luceoriens'), et in alio Premisliensi et Leopoliensi plurimi reperiuntur Rutheni Schismatici Nobiles, sed fere omnes pauperes, idiotae, impotentes, non eloquentes, ideoque ne timendi, nisi quod pro Schismate facile tumultus ad normam Cosacorum concitent“ (Theineri Monumenta Poloniae et Lithuaniae, T. III. p. 593—601).

Жаль, що не переведено въ в. XVII. гадки Вел. Рутского що до утвореня окремого патріархату руского, котрый бы поки що обнимавъ зарѣвно унитѣвъ, якъ и православныхъ. Бувъ за тымъ и Володиславъ IV., якъ видко зъ его листу, писаного зъ Вильна 5 вересня 1636. р.: Wiemy, iż naygłówniejsza kwestya między wiernosciami Waszemi i onymi będzie o pierwszeństwo, ktore oddawacie Patriarsze Konstantinopolskiemu, ale gdy wiernosci wasze uważaia, co się z tamtą stolicą działo i teraz dzieje, snadnie w to potrafią, ze salvis juribus Patriarchalibus mogą to wiernosci wasze przykładem Moskwy i innych panstw mieć doma, czego zkađ innądz zaciągacie. (Тургенева: Supplementum ad hist. Russiae Monumenta, Petropoli 1848. N. LXII. p. 174). Плянъ той набиравъ видѣйшихъ формъ въ р. 1649., коли то задумовано основати рускій патріархатъ, котрый бы бувъ звязаний зъ Римомъ, але не зрываѣвъ и зъ Царгородомъ, та тому супротивлялись самі владыки униты (митр. Коленда и Жоховскій) и вѣдводили престолъ римскій вѣдъ подобного намѣреня. (Theiner, Mon. Pol. III. 588, 605). ¹⁾ Гл. стор. 40.

поодинокі парцелѣ на якійсь часъ въ заставѣ. Въ тѣмъ першомъ періодѣ не було однакъ такихъ процесѣвъ много, а якъ котрый розпочавъ ся, то и звичайно падавъ скоро, таки по першій або другій цитаціи. Розпочинавъ ихъ майже виключно Скитъ, а противникъ уступавъ скоро, бо право було звичайно по сторонѣ Скита; злобы, пристрасти и крутанины не було, разъ тому, що результатъ процесу не мѣгъ улягати сомнѣвови, а вѣдтакъ и задля великої почести, яку мали черцѣ у околичной однодворной шляхты православної, зъ членами котрой доводилось имъ найчастѣйше ставати передъ судомъ. Часомъ не можна зъ актѣвъ задля ихъ недокладности навѣтъ дѣзнатись, о що процесъ ишовъ, а правильно нема въ книгахъ нѣякої змѣнки, якъ ся скѣнчивъ, бо не було причины вписувати до актѣвъ добровѣльныхъ договорѣвъ, котрыми правильно и sprawy залагоджувано.

Для прикладу наводимо кѣлька процесѣвъ.

Въ р. 1668. заскарживъ иг. Теофиль кѣлькохъ шляхтичѣвъ журацкихъ, межи ними Юрка Голубовича, що 2. жовтня т. р. зѣгнали на ланъ монастирскій въ Журакахъ худобу, конѣ и безроги, и змѣсили 120 кѣпъ вѣвса, а Голубовича еще окремо о тоє, що вправъ зъ сокирою до монастирской пасѣки и праесconcepto quodam Odio et Rancore contra Religiosos Patres Fratres Skitenses покальчивъ тамъ послушника Теодора такъ дуже, що обитель обавляє ся о его житѣ¹⁾. — Въ листопадѣ року 1680. оскаржили черцѣ селянъ, Петра и Настку, пѣдданныхъ Доминика Потоцкого, а тымъ самымъ и его самого, якъ и его посесора, Яцка Сулярицкого, о тоє, що тѣ селяне забрали на свое обѣствѣ 100 копиць сѣна, зробленого черцями на сѣножати, котру Скитъ державъ вже вѣдъ якихъ 15 лѣтъ въ заставѣ за пожичені грошѣ, и довели 13. сѣчня р. 1681. ажъ до оголошеня баницѣ на пѣзванныхъ²⁾. — И Кристину зъ Шумлянскихъ Голыньску, сестру владикъ, пѣзвали черцѣ въ роцѣ 1686., отже въ 25 лѣтъ по тѣмъ, якъ записала обители 600 зол. п., бо тыхъ грошей не заплатила, а парцелѣ, на котрыхъ була тая сума заставлена, взяла на силу назадъ въ свое посѣданѣ³⁾. — Въ р. 1692. оскаржили ся взаємно Скитъ зъ Мих.

¹⁾ Hal. Castr. 165. p. 1667; 1689. ²⁾ Ibid. 183. p. 1878, 1888. ³⁾ Ibid. 187. p. 725 Гл. выше стор. 48.

Жураковскимъ о якіей ланѣ и городъ въ Журакахъ, а черцѣ зачитували въ р. 1698. тогожь противника еще и за тоѣ, що напавъ на двоухъ послушникѣвъ, Ипатія и Луку и на ихъ слугу Ивана, коли гонили полемъ безроги, и побивъ тяжко „baculo grando bonestum Iwan“¹⁾.

Зношеня межи Скитомъ а львовскимъ братствомъ ставропигіяльнымъ були въ тѣмъ періодѣ того рода, що Скитъ одержовавъ вѣдъ тогожь братства не лише книги церковнѣ, але и датки грошевѣ, або пораду и помѣчь при якихъ небудь орудкахъ, чи то на складахъ товарѣвъ чи на ярмаркахъ. Доказомъ того листы игуменѣвъ Скитскихъ до братства, зъ котрыхъ чотыри заховались до нынѣ въ архивѣ ставр. Института у Львовѣ²⁾. Въ одномъ зъ нихъ, писаномъ игуменомъ Теофілемъ 20. сѣчня 1658. р., вѣддаѣ тойже „вѣще милостивымъ панамъ ктиторамъ и добродѣламъ“ львовского братства поклѣнь за всякѣ добродѣства, котрѣ обитель вѣдъ нихъ дѣзнаѣ, и просить, щобы надѣлили и теперъ милостынею соборного старця Іону, котрого „нѣжданнхъ ради Монастирскихъ на ярмарокъ выправилismo, а бардзо нѣждани зостаѣмъ, за щобы кѣпити“³⁾.

Листъ бувъ припечатаный меншою печаткою монастирскою. Въ серединѣ, на пѣдвышенѣмъ мѣсци, мабуть на амвонѣ, стоять архіепископъ въ ризахъ церковныхъ (въ саккосѣ и зъ мѣтрою на головѣ) и держить въ горѣ, надъ головою, звычайный (не трираменный) крестъ. Побѣчь него два священики, одинъ зъ нихъ, по правѣй руцѣ архіерея, кадить,

¹⁾ Ibid. Lib. 191. p. 134, 329. Lib. 195. p. 828. ²⁾ Листы тѣ дѣстали мы до рукъ доперва тогды, коли кѣнчивъ ся друкъ першого періоду сѣи розправки. Векодѣст. сеніоръ Инст. ставропигійского, дрѣ Ис. Шараневичъ, позволивъ намъ вѣдписати тѣ письма и помѣстити въ Збѣрнику грамотъ Скитскихъ, за що складаѣмо ѣму прилюдну щиру подяку. Оденъ листъ належить до слѣд. періоду. Гл. Збѣрникъ грам. Скитскихъ, Вѣддѣль IV. ³⁾ Такъ отже именувавъ Скитъ ктиторомъ своимъ львовске ставр. братство Усп. Пр. Дѣвы Маріѣ не доперва въ р. 1660, якъ доноситъ о. Петрушевичъ въ Сводной лѣтописи (на стор. 132), опираючись на Актахъ Ставр. архиву, але ранше, бо иг. Теофіль называѣ тоѣжь братство, а властиво членѣвъ его ктиторами Скитскими вже въ р. 1658. и говоритъ вже о „всякой добродѣчинности, котройсмо ѣдинокавѣкъ дѣзнавали“.

другій молитъ ся, а оба пѣддержують рамена его. Доокола напиеь: печатъ монастыра скитского Воздвиженїа с. креста господна.

Другїй листъ писавъ именемъ цѣлого собору Скитского до львѣвского ставр. братства 2. мая 1665. р. игумень Доротей и передавъ его черезъ намѣстника обители Скитской, Теофиля. И сей игумень засылае „веще Милостивымъ и Благороднымъ ихъ Милостемъ Паншмъ Христороуменовъ Братствѣ“ подяку „яко Ктиторшмъ и Благодѣтелемъ нашимъ... завсакшю и влчелмшю намъ св. милостиню“ и просить дальше, щобы спродали имъ книги церковнїи „на Сѣзднѣхъ для нѣжной потрекы обители нашей Гдѣ Бгѣ на похвалѣ и пречсткѣй Бго Бгомтри и всѣмъ Святымъ а Блшнимъ милостемъ на спасение“. Сей листъ бувъ припечатанный другою, бѣльшою печаткою, котра рѣжнить ся вѣдъ меншою лише тымъ, що архїепископъ, чи патрїяхъ, надъ головою взносивъ трираменный крестъ, а самъ, хоть въ ризахъ церковныхъ, не мае однакъ на головѣ мїтры. Доокола надпись: печатъ монастыра скитского храмѣ воздвиж. чесн: крестъ: Зъ боку дописано на томъ листѣ: за книги... шцъ въ скитѣ книхъ (?) на золотыхъ 82.

Въ третѣмъ вѣкнцї листѣ, написанѣмъ 21. жовтня 1675. р., отже рѣкъ передъ татарскою руиною, игуменомъ Арсенїемъ, доносить тойже, що обитель по довгихъ трудахъ и заходахъ вѣдважила ся остаточно на дѣло, до которого забирала ся вже вѣдъ многихъ лѣтъ т. е. взяла ся „сворѣжати на похвалѣ Гспдѣ Богѣ и на шздокѣ Обители“, хоть засобѣвъ потрѣбныхъ немає а до того „не зъвсѣкмъ часѣ спосовный и спокойный“. Знайшли ся люде щодрїи и набожнїи, котрїи ложать на тоє спасенїя рады власнїи засобы, помимо того однакъ звертае ся обитель еще до ласки епископа и братства львѣвского, щобы не вѣдмовили Скитови порады, а може бы й схотѣли, „ежели вѣдетъ ласка и любовь къ Обители нашей, чимколвекъ до тогоєа офкрнкѣ приложити“. Передовѣсмъ просить она о доброго ремѣсника, щобы не змарнувавъ ся матерїалъ и не було великого кошту. На кѣнцї засылае братству сожалѣнє, що члены львѣвского ставр. братства Стефанъ Лавришевичъ и Петро Афендыкъ еще не повернули зъ (турецкой) неволѣ и запевняе, що обитель при безкровныхъ жер-

твахъ Господа Бога благе и благи буде, щобы сподобивъ имъ обомъ якъ найскорше въ добромъ здоровю повернути на утѣху и львѣвского братства и Скитской обители. Листъ припечатанный печаткою ббльшою.

Можна догадуватись, що нові будинки Скитскій, котрї тогды ставлялись, а о котрыхъ въ томъ листѣ згадуе Арсеній, були мурованї, ходило отже игуменови о мулярѣвѣ, бо за теслями не треба було шукати ажъ у Львовѣ. Бути може, що тогды ставляли муровану дзвѣнницю надъ входовою брамою и вежу, зъ котрой рунну представляе образокъ, прилученый до сей розправки. Оба члены львѣвского братства, надъ котрыми сожалѣе Арсеній, що еще не повернули зъ неволь, пѣшли въ турецкїй полонъ пѣсля облоги мѣста Львова черезъ Туркѣвъ въ р. 1672. и мали тамъ такъ довго позѣстати, поки мѣсто не выплатить цѣлого окупу, т. е. 80.000 дукатѣвъ, на рахунокъ котрыхъ дано на разѣ лише 5000 червоныхъ золотыхъ. Всѣхъ закладникѣвъ давъ тогды Львѣвъ 12, межи ними були и оба згаданї члены львѣвского братства ставропигїяльного, а повернули они доперва по журавеньскѣй выправѣ наслѣдкомъ договору межи королемъ и Турками.

(Сей першїй періодъ исторїи Скиту бувъ помѣщенный въ Справозданю ц. к. акад. гимназїи у Львовѣ за р. 1885/6.)

ПЕРІОДЪ II.

Вѣдъ приступленія львѣвскои епархіѣ до униї ажъ до знесенія монастыря Скитского (1700—1785).

ЧАСТЬ I.

Вѣдъ приступленія львѣвскои епархіѣ до униї до прилученія Галичины (небавомъ и Буковины) до Австрій (1700—1772).

Зъ починомъ вѣка XVIII. отворились для Скиту дуже сумній выгяды на будущнѣсть. Наставъ для него, если бы не приступивъ тоже до униї, часъ тяжкихъ досвѣдѣвъ, часъ пробы, котру треба було выдержати въ борбѣ не зъ властями и не зъ католиками обряда латиньского, бо тѣ хотъ вѣдносились до него холодно, однакъ не ворожо, але що гѣрше, треба було рѣшитись на еще завзятѣйшу борбу, т. е. на усобицу зъ братами-унитами, отже зъ своими по крови, а до недавна еще й по духу. Тѣ, для котрыхъ обитель була основана, котрыхъ змагалось духовне братство удержати при благочестію своею ревностію въ вѣрѣ и цѣлковитымъ безъусловнымъ пожертвованемъ чувствъ и утѣхъ свѣтовыхъ, котрѣ надѣляли до недавна тую обитель щдрою милостынею, а самѣ учились вѣдъ неи постояти за вѣру, тѣ опустили еѣ теперъ, пѣддались движеню, яке принѣсь бувъ зъ собою духъ часу и лишили дружину Скитскихъ борцѣвъ, одиноку православному оселю на цѣлый просторъ вѣдъ Карпатъ ажъ по область кѣвску, власной доли, ба и стались небавомъ найзавзятѣйшими еи неприятелями.

Мусѣвъ отже Скитъ выбрати одно зъ двохъ, або приступити тожь до униї и заняти межи унитскими монастырями почестне мѣсце, и хотъ бы навѣтъ прійшло вѣдступити въ дечѣмъ вѣдъ дуже строгаго аскетизму, стати ся участникомъ

далеко высшего образованя, якимъ перевышали его Васи-
ліяне-униты, або, лишившись при православію, выдержати въ
оборонѣ своєї власности тяжку усобицю зъ братами-уни-
тами, а впрочѣмъ задля неможности дальшої дѣяльности въ
краю, замкнутись разъ на завсѣгды въ собѣ и вѣддатись
едино подвигамъ религійнымъ. Третього виходу не було, бо
не було нѣ найменшої надѣѣ, щобы той станъ коли небудь
змѣнивъ ся и щобы коли для него могло въ будучности отво-
рнитись яке нове поле до дѣланя.

Скитъ рѣшивъ ся за другимъ: не приступивъ до
уніѣ, а ле лишивъ ся при православію. Переставъ
однакъ вже бути забороломъ православія, бо за нимъ не було
вже вѣрного стада, а тымъ самымъ и устала религійна борба
на Руси Червоної, борба межі католицизмомъ а правосла-
віемъ. Засклепившись по страченю всякої звязи зъ рускимъ,
вже унитскимъ духовенствомъ въ византизмѣ, вѣдчужавъ
ся Скитъ вѣдъ теперъ що разъ бѣльше вѣдъ своихъ и стававъ
ся для нихъ що разъ бѣльше чужимъ, та й лишивъ ся вкѣнци
одинокимъ, мовъ бы памятка вѣковой борбы Выходу зъ За-
падомъ, въ котрѣй вѣнъ такъ велику мавъ участь. Дальше
свое истноване завдячавъ Скитъ тѣй обставинѣ, що бувъ вже зо-
всѣмъ нешкѣдливимъ, що набожнимъ и богоугоднымъ житѣмъ
своихъ затворникѣвъ умѣвъ удержатись въ загальномъ пова-
жаню и нѣколи не давъ причины до пѣдозрѣваня о якій непевній
зношеня зъ котрою небудь заграничною державою. Если бы
при такихъ обставинахъ рядъ польскій бувъ наказавъ Скитъ
замкнути, то тымъ не бувъ бы допустивъ ся бѣлшой нетер-
пимости супротивъ православныхъ, нѣжъ Людвикъ XIV. до-
пустивъ ся въ тѣмъ самѣмъ часѣ взглядомъ камизардѣвъ,
нѣжъ Петро Вел. въ Полоцку, отже на території чужбѣй, т. е.
на земли заприяненой зъ нимъ Польщѣ, взглядомъ унитѣвъ,
або навѣтъ нѣжъ власти австрійскій передъ повстанѣмъ
Франца П. Ракоczego взглядомъ акатоликѣвъ въ Угорщинѣ.
Замкнене Скиту, одинокон оселѣ православної середь людно-
сти унитеской, було бы ся дало, хоть бы було и зъ религій-
ныхъ мотивѣвъ наступило, скорше оправдати, якъ примѣромъ
указы Катерины П., выданій заразъ по занятю Бѣлой Руси
(въ р. 1772), котрыми унію знесла а унитамъ приказала, щобы
признавались або до православія, або просто до вѣры латинь-

сков, а хотъ потѣмъ и вѣдстунила вѣдъ того приказу, то пѣдорвала за тоє унію въ иншіи способѣ, наказавши въ листопадѣ р. 1783. губернаторови тои землѣ, гр. Чернишевови, щобы не дозволивъ унитамъ зносити ся зъ папою и щобы наказавъ имъ молити ся при литургіи за синодъ петербургскій. Коли бы остаточно рядъ польскій бувъ хотѣвъ шукати иншихъ мотивѣвъ знесеня Скиту, бувъ бы середъ тогдышнихъ обставинъ мѣгъ ихъ доволѣ знайти въ сферѣ политично-администраціиныхъ взглядѣвъ, такъ якъ ихъ знайшовъ цѣсарь Іосифъ II, котрому за знесенє Скиту чейже нѣхто не учинить закиду религіиной нетерпимости. Справедливѣсть вымагає признати, що власть державна въ Польщи не допустилась анѣ въ сѣмъ періодѣ, анѣ въ попереднѣмъ, нѣ найменшой кривды, нѣ навѣтъ ворогованя супротивъ Скиту.

На першій поглядъ не выдавалось навѣтъ, щобы станъ Скиту улягъ значнѣйшій якѣи змѣнѣ. Строге правило, котрымъ обитель управлялась, не унало, давна карнѣсть задержалась и жите аскетичне не переводилось, але заховало ся въ первѣстнѣи строгости; нѣхто не силувавъ черцѣвъ покидати православія, нѣхто не пѣдконувавъ ихъ поваги и не пѣдрывавъ ихъ впливу и значеня, особливо у простого народа, котрый и теперъ, якъ давнѣйше, горнує ся до Скиту навѣтъ зъ далека на богомѣлє, а хотъ и довелось имъ небавомъ понести зъ рукъ братѣвъ-унитѣвъ деякі страты, то ихъ надоложили хотъ по части нові набутки, нові даровизны, навѣтъ зъ стороны унитѣвъ и латинникѣвъ. Не було Скитскимъ монахамъ навѣтъ зборонєно зносити ся зовсѣмъ свобѣдно зъ Царгородомъ, Московію и Молдавією, а привилєями на увѣльненє ихъ пѣдводѣвъ при розвожуваню соли вѣдъ мыта и цла надѣлювали ихъ поодинокі польскі магнаты такъ само, якъ впередъ.

Придивившись однакъ лѣнше, не тяжко запримѣтити, що було вже таки инакше, що звѣзда обители Скитской блѣднѣла и гасла. Ситуація Скиту погѣршилась майже рѣвночасно зъ приступленємъ Іос. Шумлянського до унїѣ еще и наслѣдкомъ того, що Туреччина, крайно упокорєна цѣсарскими вѣйсками, звернула Польщи въ покою карловицкѣмъ (1699) Подѣлє зъ Каменцемъ, черезъ що упала и подѣлєска митрополія православна, передъ 18. роками основана, и такъ само якъ Скитъ не росейскому, а царгородскому патріярсѣ

пôдчинена, а притыкаюча границями своїми до Покутя. Навѣть и тѣсний союзъ межи Августомъ II. и Петромъ Вел., заключенный задля спôльного провадження вел. вôйны пôвнôчною, не бувъ для Скиту пожаданымъ фактомъ, бо союзники не мали нѣ часу, нѣ охоты, вглядати оденъ въ державу другого, якъ тамъ обходять ся зъ его одновѣрцями такъ, що за евентуальнѣй кривды не мôгъ Скитъ надѣяти ся на покровъ або на якѣ рекламаціѣ зъ стороны царя. Предметомъ знôшень Скиту зъ Царгородомъ, Москвою и Молдавією не могла бути въ сѣмъ періодѣ яка небудь дѣяльнôсть монастыря въ користь православія, бо вôнъ бувъ теперъ вôдъсобненный и ограниченый въ духовнôй юрисдикціи на границѣ своихъ посѣлостей, а зъ ширшимъ свѣтомъ зносивъ ся лише о стôлько, о скôлько доводилося часомъ черцямъ выправитись куды зъ поклономъ, або по милостыню або по подтвержденю якого привилею, отже задля матеріяльныхъ интересôвъ монастыря. Скитъ розумѣвъ и самъ свою некористну ситуацію, въ яку его зôпхали новѣй випадки; знавъ вôнъ и тоє, що зъ много сторôнъ звертано на него очи зъ недовѣрчивостію и слѣджено его кроки, особливо вôдъ часу, якъ Россія почала що разъ смѣливѣйше вôдгравати ролю опѣкунки исповѣдникôвъ православія въ обохъ сусѣднихъ, упадаючихъ вже державахъ, т. е. въ Польщи и Туреччинѣ.

Характеристична рѣчь, що за цѣлыхъ 66 лѣтъ, т. е. вôдъ р. 1699. ажъ до р. 1765, не выходили собѣ черцѣ Скитскѣй въ королѣвскôй канцеляріи не лише жадного нового привилею, але навѣть анѣ одного подтвердження котрого небудь зъ давнѣйшихъ листôвъ королѣвскихъ, мѣжь тымъ коли въ попереднôмъ періодѣ, такъ само задовгôмъ (1634—1699), одержали ихъ ажъ 13. За цѣлый той часъ (1699—1765) подыбуемо всего-на-всего лише оденъ привилей зъ подтверженемъ права ставропигіяльного, а именно выданный на прозьбу господаря „Оунгровлахѣн... въ тоє время прескѣтлѣйшимъ господарствомъ Молдовлахѣйскимъ правителствовавшого“ Грвгорія Гики, царгородскимъ патріархомъ Пайсіємъ 11. марта 1748 р.¹⁾ Покликуючись на привилей, наданный Скитови передъ 127. роками его попередникомъ Тимотеємъ, признає патріархъ то-

¹⁾ Збôрникъ грамотъ Скитскихъ, I. 23.

мужь монастиреви еще разъ достоинство, права и свободы ставропигіяльнїи, и додае зъ своей стороны, що тойже монастирь мае бути „со всѣмъ свободный, никомѣже подлежащїи... непорочноцѣлемый, незлобляемый, самовластный, самоначальный, отъ всакихъ дачъ вольный, ни отъ когоже на сѣдѣ позываемый или смѣцѣлемый или оутѣснаемый, ктобы онъ былъ, никомѣ ничего дати не долженствующїи, ниже самой нашей великой Христовой церкви, но одному нашему патріаршескомѣ вселенскомѣ престолѣ подлежащїи, отъ него владѣемый и оуправляемый, сѣдимый и разсѣждаемый и правимый“.

Найтязшимъ ударомъ для Скиту въ сѣмъ періодѣ була утрата вѣхъ трѣхъ подчиненныхъ ему монастирѣвъ, т. е. угорницкого, товмацкого и коломыйского.

Монастирь угорницкїи зъубожѣвъ бувъ подъ конецъ вѣка XVII. мабуть дуже, коли высылавъ своихъ черцѣвъ за милостынею въ далеки стороны, ажъ до Кіева и въ Задніпряньщину. Въ р. 1697. явились передъ православнымъ митрополитомъ кївскимъ, Варлаамомъ Ясиньскимъ, два угорницкїи черцѣ, намѣстникъ Исаія и єромонахъ Серапіонъ зъ листомъ вѣдъ игумена, въ котрѣмъ тойже просивъ митрополита о письмо поручительне для згаданныхъ обохъ черцѣвъ, выбирающихъ ся „на Задніпрѣ къ города малоросїйскїи“. Таке поручительне письмо давъ имъ митрополитъ 26. лютого 1697. р. зѣ взгляду на нанищениый монастырь ихъ . . . не могущїи мѣкти поратована милостинного къ странѣ своей для гоненїа инокѣрцевъ“, а що черцѣ користали зъ него довгий часъ, свѣдчить дописане на томъ письмѣ подтвержене зъ стороны наслѣдника Ясиньского († 1703) на кївскомѣ престолѣ архїєпископскомѣ, Іоасафа Кроковского.¹⁾

Зъ початкомъ вѣка минувшого бувъ игуменомъ монастиря угорницкого бувшїи генеральний офиціалъ Іосифа Шумлянського и своякъ тогожь, Онуфрїи Шумлянскїи, званый такожъ Кирилломъ. Мусѣвъ вѣнъ бути вже унитомъ (въ р. 1703 яко офиціалъ), выбранный однакъ опѣсля угорницкимъ игуменомъ, ставъ ся мабуть православнымъ, бо

¹⁾ Сводная лѣтопись, ст. 256—257.

иначе не дала бы ся выяснитя тая обставина, що ему, яко игуменови, 24. грудня 1706. р. російській генераль, кн. Александръ Меншиковъ, заславъ зъ головної своєї кватиры въ Жовквѣ протекційну грамоту, а то якъ стоить въ запискахъ монастыря угорницкого, по тій причинѣ, що „Его царское Величество позволилъ взять тотъ помянутой монастырь и загородниковъ пѣдъ свою высокую протекцію“¹⁾. Его наслѣдникъ въ игуменьствѣ вѣдстувивъ вже вѣдъ православія и зложивъ торжественно католицке исповѣдане вѣры 7. липня 1710. р. въ руки унитского митрополита, Юрія Винницкого, а въ присутности пиньского епископа, Порфирія Кульчицкого²⁾.

Оба другі, Скитови пѣдвластнїи монастырки позбѣставали еще поки що пѣдъ его зарядомъ, але нетерпимѣсть религійна, зъ якою вѣдносились униты до черцѣвъ православныхъ, возросла була тогды до того степеня, що черцѣ Скитскїи поносити мусли, н. пр. въ Коломыи, вѣдъ мѣщанъ, а навѣтъ вѣдъ уряду

¹⁾ Сводная лѣтопись, ст. 45. Дивна рѣчь, що король по насильномъ вывезеню до Россїи луцкого еп. Дїон. Жабокрицкого поручивъ того Онофрія-Кирила унитскому митр. Юрію Винницкому и воляньскѣй шляхтѣ при выборѣ на еп. луцкого. (Архивъ юго-зап. Россїи, часть I. Т. IV. Ч. XCIX. ст. 217). Завѣвъ вѣнъ надѣвъ унитѣвъ въ сей часъ по своѣмъ выборѣ (16. червня 1710 р.), бо на посвяченє, замѣсть до Львова до унитского митр. Винницкого, поѣхавъ до Кїева, до православного архїепископа Кроковского, котрый для православныхъ жителѣвъ Польщи и Литвы все еще державъ титулъ митрополита. Заведеный король писавъ до папы въ жовтню 1711. р. листъ зъ Штральзунда зъ жалемъ на апостазію луцкого номината и увѣдомивъ папу, що вже выдавъ заказъ, абы его нѣхто не узнававъ владыкою. (Theiner Mon. Pol. T. IV. p. 60). Августъ II. выдавъ дѣйствию на Онофрія грѣбный универсалъ, въ котромъ ему закинувъ зраду державы, а шляхта воляньска, згодивши ся зъ волею короля, узнала его выборъ неважnymъ, вѣдобрала вѣдъ него актъ выбору, а епархію луцку вѣддала въ завѣдательство унитскому холмскому владыцѣ. (В. Б. Антоновичъ. Очеркъ сост. прав. церкви, Моногр. I. ст. 321—322.) Переслѣдованый владыка втѣкъ до Кїева, а по чотырѣхъ рокахъ вступивъ на владичу катидру въ Переяславу, де и умеръ. Образъ, представляючїи его въ мантии и митрѣ, переховує ся въ Народнѣмъ Домѣ у Львовѣ Пѣсля написи, яка знаходить ся на томъ образѣ, умеръ той владыка въ р. 1736., мѣжь тымъ коли пѣсля Антоновича наступило тоє р. 1726. (Patiujarchat wschodni ст. 151. нота)

²⁾ Сводная лѣтопись, ст. 45.; вѣсть тая подана зъ рукописи митр. Льва Кишки.

мѣйскаго вѣлякѣ кривды и пакости. Такѣ вѣдношеня очивисто не вѣщували Скитови на будуще спокѣйнаго посѣданя тыхъ монастирѣвѣ. Виравдѣ звернувъ ся вѣнъ бувѣ до львѣвскаго епископа, Варлаама Шептыцкаго, наслѣдника Іос. Шумлянскаго на львѣвскѣй катедрѣ, зѣ прозьбою о покровѣ, а той не вѣдмовивѣ тѣй прозьбѣ, и листомѣ, писанымѣ вѣ Уневѣ 1. лютого 1711. р. до коломыйскаго уряду мѣйскаго и до тамошнихъ мѣщанѣ, напинавѣ, щобы не чинили анѣ монастиреви коломыйскаму, анѣ пѣдданымѣ, котрѣ ещѣ належали до его юрисдикцѣй духовной, жадной кривды, — а листѣ той потвердивѣ и наслѣдникѣ Варлаама, Атаназѣй Шептыцкѣй, однакъ такѣ напинаня не знаходили послуху вѣ розгарѣ пристрасной борбы¹⁾. Василияне униты наважились були и на тѣ оба православнѣй монастирки и постановили ихъ будещо-будѣ вѣдобрати. За старанемѣ ревнителя унитскаго, митр. Льва Кишки, сполучили ся вѣ тыхъ часахъ Василияне-униты дѣецезѣй володимирскаго, луцкаго, холмскаго и львѣвскаго на ладѣ конгрегацѣй литовскаго вѣ нову, руску конгрегацѣю имени Покрова Пресв. Богородицѣй (на соборахъ: вѣ Уневѣ р. 1711.; вѣ Замостю р. 1720., де ухвалено вынати монахѣвѣ зѣ пѣдѣ власти епископѣвѣ а поставити пѣдѣ зарядѣ протоархимандрита; у Львовѣ, 1739. р. и вѣ Дубнѣ р. 1743., де вѣкѣнци обѣ конгрегацѣй, руска и литовска, збллялись вѣ оденѣ орденѣ зѣ генераломѣ и чотырѣма конзульторами на чолѣ). Тоу централизацѣю власти и ученостѣю своею достутили они такоу значеня и могучости вѣ справахъ церковныхъ, що самѣ епископы, ограниченѣй ними вѣ своѣй власти, мусѣли зѣ тымѣ рускимѣ орденомѣ перевести завзятый спѣрѣ. Якѣ же мавѣ такѣй силѣ оперти ся Скитѣ, не маючи нѣкого, хто бы за нимѣ бувѣ постоявѣ?

Ратувавѣ вѣнъ свою власнѣсть, якѣ довго мѣгѣ.

¹⁾ Листѣ той, написанѣй Варлаамомѣ Шептыцкимѣ, а потверженѣй Атаназѣемѣ, не дѣйшовѣ до насѣ, але мусѣвъ его ещѣ мати пѣдѣ рукоу вѣ р. 1767. намѣстникѣ Скитскѣй, Донатѣ Милиновскѣй, бо покликывавѣ ся на него, ба й подавѣ зѣ него коротке содержанѣ вѣ судовѣй манифестацѣй, котру виѣсѣ до книгѣ галицкихъ вѣ тѣй цѣли, щобы доказати право Скиту до тыхъ обоухъ монастирѣвѣ, котрѣ тогды вже вѣдѣ якихъ 35 лѣтъ позѣставали вѣ рукахъ Василиянѣ-унитѣвѣ. Гл. Збѣрникѣ гр. Скитскихъ, Ш. 11.

Коли синодъ унѣвскій (1711) рѣшивъ підчинити малі монастирки, котрыхъ число було въ краю дуже велике, бѣльшимъ, а надзѣръ надъ ними и строене передати игуменамъ еусѣднихъ бѣльшихъ монастирѣвъ, мусяли ся черцѣ Скитскій побояти, чи не буде колись тая ухвала приложена и до ихъ обохъ монастирѣвъ и чи не дасть то колись Василиянамъ-унитамъ покрывки до забору тыхже. Просили отже вже задалегѣдъ Павла Шумлянського, братанча владыки и нового дѣдича товмацкого, на котрого перейшли були добра Дымѣдецкихъ, щобы подтвердивъ тамошньому монастиреви землѣ, якими були его вывѣнували попередній посѣдатель. Павло Шумлянскій не вѣдмовивъ и подтвердивъ безъ всякихъ застережень фундацію Дымѣдецкихъ листомъ зъ 20. марта 1715. р.¹⁾ Не помогло однакъ и тоє, бо въ р. 1732. одержали они письмо офиціала епархіѣ галицкои, Антонія Седлевича, писане въ Крылосѣ 8. червня т. р., въ котрѣмъ тойже заявляє черцямъ Скитскимъ, що вже вѣдъ трехъ лѣтъ (отже вѣдъ р. 1729.) має вѣдъ метр. Атаназія Шептыцкого инструментъ на тѣ оба монастирки, товмацкій и коломыйскій, зъ наказомъ, щобы ихъ вѣдобравъ и прилучивъ до катедры крилоскои. Довѣдавши ся, пише Седлевичъ въ тѣмъ листѣ, що игуменъ Скитскій заславъ до тыхъ монастирѣвъ на строене якогось черця, о котрѣмъ вѣнъ не знає, чи єсть посвяченый, чи волоскій (?), поручає зъ свои стороны строене и зарядъ тыхъ монастирѣвъ проигуменови Скитскому Антонію Тузяковскому и наказує ему, щобы тамтого строителя, высланого Скитомъ, прогнавъ и щобы списавъ инвентаръ на двѣ руки, зъ котрыхъ оденъ має выслати до Крылоса.²⁾ Здає ся зъ того всего, що Скитъ выславъ до тыхъ монастирѣвъ еще давнѣйше зъ свои обители на строене Тузяковского, той однакъ або приступивъ отверто до униѣ, або бодай тайкомъ порозумѣвавъ ся зъ митрополитомъ унитскимъ черезъ Седлевича, а Скитъ, довѣдавшись о тѣмъ, вѣдобравъ ему право, а на его мѣсце выславъ иншого. Седлевичъ уважавъ тую хвилю вѣдповѣдно до рѣшучого выступленя, именувавъ Тузяковского завѣдателемъ зъ своего рамени, а того другого, волоского, (т. зн. пра-

¹⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, III. 8.

²⁾ Ibidem, III. 9.

вославною), казавъ прогнати. Що найменше до осени т. р. державъ ся однакъ еще Скитъ зъ помочю мѣсцевыхъ дѣдичѣвъ при своѣмъ правѣ що до монастиря товмачкого, о чѣмъ свѣдчить нове потвержене фундаціи монастирскои, выдане для Скиту сынами Павла, Дмитромъ, Андреемъ и Ивановъ Шумлянскимъ еще 20. вересня 1732. р.¹⁾ Остаточно заняли таки въ обохъ монастиряхъ мѣсце черцѣвъ православныхъ Василян-е-униты. Закимъ тоє наступило, еще передъ р. 1728., основали униты въ Товмачику побѣчь монастиря православнаго на тыхъ самыхъ грунтахъ, т. е. на Шумлянщинѣ, унитску парохію и церковь парохіяльну, бо въ книзѣ, зв. „конскрипція“, а знаходячѣи ся въ пар. архивѣ Товмачика, стоять: *Гоздася храмъ сей во Слакѣ пресвѣтѣи и нераздѣлимѣи Тройцы во рокѣ 1728. Тшаніємъ, трудомъ и коштомъ пречестнаго отца Янтоніа Левицкаго*“, и така сама надпись находила ся надъ дверми старои, въ р. 1847. погорѣвшою церкви, котра стояла межи теперѣшнимъ приходствомъ и церквою новою, отже такожь на „Шумлянщинѣ“. Побѣчь унитского пароха сидѣли въ монастирку, якъ здає ся, унитскій Василян-е-вѣдъ р. 1732. до р. 1744., отже черезъ 12 лѣтъ, бо монастирокъ бувъ доперва въ р. 1744. разомъ зъ иными малыми монастирями знесеный, а рухоме єго добро сталоє власностію катедры крилоскои.²⁾ Чернецъ Скитскій, Донатъ Милянвскій, реклямуючи тѣи оба монастирки, заявляє въ одной манифестаціи зъ р. 1767., що „начальство унитске, такъ духовне якъ и свѣтске, доконало забору по якѣиь войнѣ турецко-татарскѣи и по дуже великѣи заразѣ, наслѣдкомъ котрой одной монахи вымерли, а другіи порозбѣгались по свѣтѣ. Коли нещасте уступилоє и черцѣ повернули домѣвъ, щобы церковь и обитель вѣдбудовати, напали на нихъ униты, переслѣдували по гостинцяхъ, били, рабували и грозили смертію, а вкѣнці „gwałtownym sposobem Zakonników Skitskich... zdarłszy, złupiwszy, Zbitych, Zdręzonych wygnawszy“. забрали и присвоили собѣ ихъ церковь, монастирь всѣ будынки и рѣчи³⁾.

¹⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, III. 8.—11.

²⁾ Коссакъ, Шематизмъ монастирѣвъ, стор. 171. Єсть тутъ лишь тая ошибка; що замѣсть „Товмачокъ“, стоить „Товмачъ“.

³⁾ Збѣрникъ гр. Ск., III. 11. На потвержене того не находимо однакъ жадного документу, здає ся, що манифестантъ подавъ тѣи вѣсти

Василіане-униты задержали собѣ лише монастырь угорницькій, бо той мавъ богаті фундаціѣ въ земляхъ и много пѣдданныхъ, мѣжь тымъ коли тамтѣ два, убогі монастырки прилучено небавомъ (1744) до катедры галицкои.¹⁾ Землѣ, на котрыхъ бувъ основаный монастырь, становили потѣмъ дотацію мѣсцевой унитской парохіѣ и для неѣ то потвердивъ тѣ саміе грунты зъ тыми самыми границями, що и давнѣйшій дѣдичѣ, новый патронъ церкви, перемыскій епископъ, Онофрій Шумлянскій, грамотою зъ дня 16. лютого 1748. р.²⁾

О монастыри коломыйскѣмъ не знаходимо жадной окремой згадки; Милянвскій доносить въ згаданѣй манифестаціи лише тѣлько, що униты вѣдобрали и его въ той самыѣ способѣ и въ тѣмъ самѣмъ часѣ, що и товмацкій.

Додатною справою для Скиту було основане Скитского монастырка черницъ, припадаюче въ першу четвертину минувшого вѣка. Хто и коли его основавъ, и коли вѣнъ зникъ, не могли мы дѣйти, бо не знаѣшли жадныхъ до-

пѣсля устного переказу, захованого въ Скитѣ Дивно, що Скитѣ не подавъ заразы по вѣдобранию тыхъ монастырѣвъ жадного протесту до книгъ судовыхъ. — Въ церкви мѣсцевѣй знаходитъ ся старе Евангеліе, друковане въ Москвѣ р. 1701., въ котрѣмъ на 1. сторонѣ ad marginem на долинѣ дописано: Monasterii Tlumaczensis⁴, а дальше на ст. 14—29 писано: Сію книгѣ при помощи Гда Бга Отца, Сына и Сѣга ДСха и протекціи Пречистой Дѣвы Маріи Бцы чѣдетворной мѣстцемъ Святыхъ Товмачницкой Церкви храмѣ ея, одокрахъ отъ БК ОО. Наслѣановъ за повеленіемъ Іисусе Е. С. Милости кнѣзѣ Льона Шентыцкого Еппа Львовского, Галицкого, Каменецкого, Яридандриты Мѣлицкого, Пана и Пастыра моего, а сію книгѣ зъ инними вещами Церкви Товмачницкой вѣлек. отецъ Геронимъ Козкевичъ взялъ былъ зъ монастыра Товмацкого, такъ и обороченна естъ шкода парохіальной Церкви Товмачницкой Храмѣ Оуспініа Пресвѣтой Бцы. Чимѣ азъ нижиѣ выраженіи Свѣдѣтельствѣю: Данъ въ Крылосѣ dnia 29 маѣ 1754 рокѣ. Николай Ославскій, протопопъ отенскій, Парухъ Товмачницкій, Ивановецкій и Раковецкій. Записка тая потверждае вѣсть, подану въ згаданѣй манифестаціи Доната Милянвского, що „Bazylianie Unici Manasterki... w Tlumaczyku i Kołomyi Leżące... do katedry Halickiey Inkogrogowałi⁴. Пѣсля Шематизму монастырѣвъ наступило тое въ р. 1744. Акту замкненія монастырка товмацкого доконавъ пѣсля наведеноѣ записки якійсь отецъ Еронимъ Возикевичъ Тоѣ Евангеліе вѣддали однакожь въ р. 1754. Василіане крылоского монастыря до церкви товмацкой на руки протопопа (декана) отынѣйского и товмацкого пароха, Николая Ославского.

¹⁾ Ibidem, III. 11.

²⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, III. 10.

кументѡвъ, дотычныхъ того монастирка, але въ галицкихъ актахъ городскихъ и земскихъ находимо около 10 документѡвъ частныхъ, дотычныхъ черницѣ Маріянны Голыньской, вдовицѣ по Иванѣ Вайпанѣ Журакѡвскѡмъ, котра взявши черничі ризы на себе, приняла яко *Monialis Monasterii Skiten-sis* имя Магдалены. Найдавнѣйша згадка про той монастирокъ сягає до 18. липня р. 1729., въ котрѡмъ згадує ся о нѣмъ яко о вже истнуючѡмъ, а послѣдня до 23. марта р. 1753.¹⁾

Страты, які Скитъ понѣсь черезъ заняте трехъ, пѡдчиненыхъ ему мужескихъ монастиркѡвъ, покрыли ся новыми, богатыми даровизнами въ Молдавіи. Зъ спису документѡвъ Скитскихъ, находячого ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ, доводимо ся, що 8. липня 1710. р. дарувала Ильяна Беніаса, донька Василя Човруля, непосредно Скитови село Миткѡвъ (*Mitkow*) въ Молдавіи и що динацію тую потвердивъ 4. липня 1712. р. господарь и воевода землѣ молдавекой, Николай Александръ. Вирочѣмъ посѣдавъ Скитъ въ Чернѡвцяхъ кромѣ десятины зъ мѣйскихъ доходѡвъ еще якусь хатку, даровану ему въ невѣдомѡмъ часѣ якимсь Бреміємъ, сыномъ Марка, за досмертне удержане. Веѣ грамоты молдавекі, о котрыхъ мы тутъ якъ и въ періодѣ попереднѡмъ згадували, були въ протягу вѣка минувшого, вѡдъ р. 1701. до 1772. 18 разѡвъ воеводами молдавскими потверженіи, послѣдній 19 тый разъ російскимъ генераломъ Румянцевомъ 12. грудня 1772. р.²⁾

¹⁾ *Hal. Castr.* 70. p. 1039: *Proth.* 494. p. 186 Пѡсля переказу находилась тая обитель не въ Манявѣ, але въ Солотвинѣ, тамъ де нынѣ стоитъ цегольня скарбова, по правѡй сторонѣ дороги, ведучои зъ мѣсточка до Марковы. — Покѡйный парохъ манявскій, о Головацкій, пригадовавъ собѣ добре, що въ Скитскѡмъ помяннику находились такожъ и имена черницъ межѣ ними имя игумены Сапѣжанки.

²⁾ Въ згаданѡмъ списѣ не естъ однакъ подано, котру динацію потвердивъ сей або той воевода, находить ся лише имя воеводы и дата потверженя Оббѣмає вѡнъ слѣдуючій имена и даты: Константинъ Дука, 6. липня 1701. р.; Мѣхая Раковіць, 9. сѣчня 1704. р.; Антиохъ Константинъ, 13. червня 1705. р.; Мѣхая Раковіць, 9. грудня 1708. р.; Николай Александръ, 2. марта 1710. р.; Димитрій Кантимиръ, 31. сѣчня 1711. р.; Николай Александръ, 4. липня 1712. р.; Мѣхая Раковіць, 20. мая 1716. р.; тойже, 18. липня 1720. р.; тойже, 27. липня 1721. р.; Константинъ Николай, 25. липня 1733. р.; Григорій Гика, 20. серпня 1740. р.;

И въ власнѣмъ краю набувъ Скитъ въ тѣмъ періодѣ значнїи сумы а навѣтъ грунты, однїи наслѣдкомъ передсмертныхъ завѣщанъ, або таки посредствомъ донаціонныхъ грамотъ, другїи въ дорожѣ записѣвъ, довершеныхъ звычайнымъ способомъ въ галицкѣмъ судѣ.

Епископъ Іосифъ Шумлянскїй, першїй унитъ на львѣвскѣмъ владичѣмъ престолѣ, записавъ самъ въ своѣмъ духовнѣмъ завѣщаню, списанѣмъ у Львовѣ 1707. р., монастыреви Скитскому 1000 зол. п. „za duszę matki moiej, którey exuviae tamże w tym monasterze złożone, aby duszy oney dzwigali“, ¹⁾ а вже 22. серпня 1709. р. сквитувавъ игумень Скитскїй, Филаретъ, братанича тестатора, жидачѣвского мечника, Павла Шумлянського, за тую суму. ²⁾ Далше знаходимо обяты слѣдующихъ тестаментѣвъ на рѣчь Скиту: черця Атаназїя Грабовецкого зъ Грабовець зъ дня 2. жовтня 1716. р. на суму 260 зол. п. и 80 талярѣвъ, та еще на деякїи грошѣ, котрїи має на довгахъ, при чѣмъ жадае, щобы его тѣло було поховане въ Скитѣ а за душу его щобы тамже вѣдправлялись сорокоусты; ³⁾ Теодора Журакѣвского Загѣрного зъ р. 1720. на 400 зол. п. зъ жаданѣмъ, щобы его похоронили черцѣ Скитскїй ⁴⁾; згаданого выше Павла Шумлянського зъ датою въ Боковѣ дня 4. сѣчня 1721. р. на суму 800 зол. п. для Скиту а 400 зол. для монастирка въ Товмачику ⁵⁾, и въ кѣнци тестаментъ Михайла Кадзиньского зъ Грабѣвця зъ дня 20. червня 1750. р., списаный „za przybyciem zakonników dwoch tu do Grabowca“ на 1000 зол. п. зъ тымъ

Іоанъ Николай, 23. жовтня 1744, р. дотычно десятины зъ доходѣвъ Черновець; Скарлатъ Гика, 6. липня 1757 р.; Іоанъ Теодоръ, 24. мая 1759. р.; Григорїй Іоанъ, 7. липня 1762. р.; Григорїй Александеръ Гика, 20. лютого 1766. р.; Григорїй Калимахъ, 20. червня 1767. р., а въ кѣнци потвердивъ 12. грудня 1772. р. росїйскїй польный маршалокъ, Петро Александеръ Румянцевъ, занявши Молдавію, одну зъ грамотъ донаціонныхъ, дотычныхъ села Мамаевецъ. (Гл. стор. 33—34).

¹⁾ Гл. Наук. Сборникъ рускои Матицѣ за р. 1868. ст. 87—104. Оригиналъ завѣщаня еп. Шумлянського находить ся въ архивѣ рускои митр. капитулы у Львовѣ. ²⁾ Hal. Castr. 65. p 1030. ³⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, I. 20 ⁴⁾ Ibid. I. 21. ⁵⁾ Ibid. I 22. На рѣжнїи костелы унитскїи церкви и на тїи два православнїи монастирѣ записавъ вѣнъ загаломъ 10000 зол. п.

жаданемъ, щобы за помершихъ членѣвъ его родини вѣдправлялись въ Скитѣ сорокоусты, а за живыхъ що суботы акафистъ до Пресв. Дѣвы.¹⁾

Щобы по утратѣ монастирковъ товмацкого и коломыйского монахи Скитскій мали яке-таке власне пристановище на нѣчлѣги въ подорожахъ до Молдавіѣ, казавъ имъ воеводичъ белзкій, Николай Потоцкій, грамотами зъ 9. лютого и 19. вересня 1764. р. выдѣлити грунтъ въ Саджавцѣ (недалеко Коломыѣ) на три дни ораня и дерево та прутѣ на хату и загороду, увѣльняючи ихъ рѣвночасно взглядомъ тои посѣлости вѣдъ всякихъ повинностей двѣрскихъ и громадскихъ, а ихъ пѣдводы вѣдъ мыта.²⁾

Еще на початку сего періоду, а именно 19. цвѣтня 1710. р. прибула Скитови и въ Снятынѣ до давныхъ посѣлостей зновъ одна черезъ даровизну: того дня вѣдступила имъ на вѣчній часы на власнѣсть Маріянна Рошковска въ Снятынѣ на передмѣстю Волоскомъ за брамою замковою своєю нарцелю, котру тамъ посѣдала.³⁾ Всѣ свои посѣлости снятынскій, кромѣ тои одной, дарованои Рошковскою, промѣнявъ однакъ пленипотентъ Скитскій, еромонахъ Іосифъ Чоловскій, угодою, заключеною 30. серпня 1766. р. зъ урядомъ мѣйскимъ Снятына, за кусникъ толоки, 120 лѣктѣвъ заширокій а 160 завздошквій, положеный при дорозѣ, котра вела до Городенки, идучи зъ мѣста по правѣй руцѣ, зъ правомъ побудованя тамже хутора для выгоды переѣжджающихъ пѣдводѣвъ Скитскихъ и зъ увѣльненемъ вѣдъ всякихъ мѣйскихъ тягарѣвъ и податковъ.

Кромѣ тестаментарныхъ записѣвъ, вычисленыхъ въ горѣ, знаходимо въ галицкихъ книгахъ Inscrptionum за цѣлый вѣкъ XVIII. лише три записы судовѣ. Маріянна, — пѣзвѣйше яко черниця — Магдалина зъ Голыньскихъ Журакѣвска, записала Скитови 18. липня 1729. р. „aspirando ad sacra Claustra Monialium sub Regula Divi Basilij M. Monasterij Magni Skitensis degentium Deoque Ter Optimo Maximo per Professionem dicare se conando, ex Zelo et pietate erga Deum

¹⁾ Ibid. I. 24. За тую суму. сквитувавъ Скитъ родину тестатора 7. сѣчня 1754. р. Castr. Hal. Proth. 494. р. 287. ²⁾ Ibidem, 28, 29.

³⁾ Бсть о томъ згадка въ актѣ угоды межи Скитомъ а Снятынѣмъ зъ 30. серпня 1766. р. Ibid. I. 23.

Beatissimam Virginem Mariam et omnes Sanctos“ въ руки игумена Касіяна Комаряньского на своѣхъ дѣдичныхъ добрахъ въ Старуни 4000 зол. п. зъ правомъ выкупна¹⁾, котрый записъ побѣльшила оцбеля еще новымъ зъ дня 23. марта 1753. р. на суму 500 зол. п.²⁾; зъ подобногo мотиву, „ex Zelo et pietate erga Deum“, записавъ 27. червня 1748. р. въ судѣ галицкѣмъ Скитови въ руки игумена Олимпія Гриневича Андрѣй Корчиньскій зъ Журакъ 1420 зол. п. и забезпечивъ тую суму на своѣхъ добрахъ, положеныхъ въ Журакахъ надъ Быстрицею, зъ тымъ обовязкомъ, щобы черцѣ молили ся за душѣ его предкѣвъ, а по смерти его и его жѣнки щобы вѣдправили за вѣчный упокой торжественну литургию³⁾; въ кѣнци позволивъ Юрій Ярошковскій игуменови Никодимови Назаркевичови, яко заступникови цѣлои обители, урядовымъ документомъ, списанымъ въ галицкѣмъ судѣ 23. марта 1753. р., обтяжити свѣй городъ и поле „на Горбахъ“ въ Журакахъ, на котрыхъ вже Скитъ мавъ забезпеченыхъ 204 зол. п., еще сумою 300 зол. п. пѣдъ услѣвемъ, щобы монахи за душѣ помершихъ членѣвъ его родины вѣдправляли що найшенше разъ на рѣкъ акафистъ до Пресв. Дѣвы⁴⁾.

Хлѣбъ на власну потребу набувавъ Скитъ въ тѣмъ вѣку, такъ якъ въ минушѣмъ, по части зъ „мѣны“, т. є. зъ розвожуваня соли въ далекѣ стороны, богатѣ въ плоды и зъ замѣны єи на збѣже. Въ очи впадає зновъ велике число новыхъ привилеѣвъ, поданыхъ Скитови зъ стороны найвысшихъ достойникѣвъ державы на свободный перевѣзъ пѣдводѣвъ Скитскихъ зъ увѣльненемъ вѣдъ всѣлякихъ данинъ по гостинцяхъ и рогаткахъ, новый доказъ, що хоть загаль суспѣльности польскои змагавъ ся затерти всякѣ слѣды православія внутрь державы польскои, поодинокѣ члены тои суспѣльности умѣли однакъ пошанувати чесноту и жите праведне и непорочне, хоть бы и въ иновѣрцѣвъ, и узнавали черцѣвъ Скитскихъ такожь, хоть заблуждеными, але все членами великой родины християньскои. Згадує ся въ тыхъ привилеяхъ о гетманьскихъ пашпортахъ, зъ котрыми монахи выбираютъ ся на „мѣну“ два разы до року, о 12. мажахъ соли, выправлюваныхъ що року

¹⁾ Castr. Hal. Inscr. 70. p. 1039. ²⁾ Castr. Hal. Proth. 494. p. 186.

³⁾ Hal. Cast. Inscr. 76. p. 1319. ⁴⁾ Castr. Hal. Proth. 494. p. 187.

до Олыки (на Волыни), и о присязѣ, котру приетавы муебли складати на тоє, що сбль есть ихъ власна и що позыскане зббже буде такожь ужите на власну потребу обители. Такй привилеѣ выдали Скитови въ тѣмъ періодѣ: вовв. брацлавскій Янъ Алекс. Конецпольскій, (7. грудня 1708. р.); вел. кор. хорунжій, Алекс. Янъ Яблоновскій (15. вересня 1709. р.); вел. гетманъ коронный, Адамъ Сѣнявекій, (2. цвѣтня 1711. р.); вовводичъ Игнатій Сапѣга (6. марта 1735. р.); вел. гетманъ кор., Іосифъ Потоцкій, (28. мая 1736. р.); комисія Скарбу коронного, (10. грудня 1767. р.) и кор. Станиславъ Августъ, котрый межи иншими подтвердивъ 3. грудня 1766 р. дотычный привилей Яна Казимира (26. мая 1659. р.)¹⁾.

И въ сѣмъ періодѣ лучило ся черцямъ, именно въ жовтнѣ р. 1723., що ихъ мажѣ зъ солею, выправлені ажъ на Украину, задержали жиды-пахтярѣ въ Могильници и хотѣли черцѣвъ змусити до заплаченя мыта. Тѣ потягнули однакъ жидѣвъ за тоє заразы на другій день передѣ теребовельскій судѣ²⁾.

Нові надѣѣ не лише на свобѣдне исповѣдане православной вѣры и заховане давно набутыхъ привилеѣвъ и вѣльностей, але такожь на явне выконуване юрисдикціѣ духовной въ цѣлѣй окрестности Манявы, о скѣлько деякі зъ околчныхъ людей признаватись мали еше въ другѣй половинѣ минувшого вѣка до вѣры православной, заблисели для Скиту по вступленю на престолѣ Станислава Августа, улягавшого пѣдѣ кождымъ взглядомъ впливамъ политики російской. Въ трѣхъ привилеяхъ, зъ 6. липня 1765. р., 3. грудня 1766. р. и 11. грудня 1767. р.³⁾ подтвердивъ той король ему все давнѣйші листы королѣвскіѣ бѣольшой ваги, мѣстячій въ собѣ забезпеченя права ставропигіяльного, запоручене вѣльного выбору старшины и правосильности посѣданя набутыхъ грунтоѣвъ въ Манявѣ, Марковѣ и Снятынѣ, и увѣльненя вѣдѣ оплаты мыта и цла при розвожуваню соли на мѣну, а межи иншими подтвердивъ 3. грудня 1766. р. и пѣдложеноу въ тыхъ часахъ

¹⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, II. 10. 11. 12. 13. 14. 15. — I. 34.

²⁾ Tremb. Castr. 165. р. 2065.

³⁾ Збѣрникъ гр. Ск., I. 39. 34. 35.

грамоту кор. Володислава IV. зъ 1634. р. зъ замѣщеною въ нѣй, рѣвножь пѣдложеною грамотою Стан. Потоцкого зъ р. 1629., незважаючи на тоє, що границѣ манявскихъ грунтоѡвъ, поданѣ въ тѣй послѣднѣй грамотѣ, не згоджували ся зъ границями, вытычеными передѣ рокомъ (12. жовтня 1765. р.) высланою нимъ комисією, котрой еляборать, такожъ потвердивъ (28. грудня 1765. р.¹⁾

Прійшовъ часъ конфедераціѣ радомской, вѣддавшон ся пѣдѣ опѣку Россіѣ, и сойму жовтневого 1767. р.; ухвалено знаный актъ лимиты того сойму зъ речинцемъ до 1. лютого 1768. р., продовженымъ опѣсля до 1. марта т. р., и вызначено делегацію въ цѣли переговорѡвъ зъ россіѣйскимъ посломъ Репниномъ, котрый членами тои делегаціѣ повертаѡвъ, мовъ автоматами, туды, куды казала цариця Катирина II. Делегація тая нараджувалась въ присутности Репнина, православного епископа могилевского, Конинского, и сѣмохъ депутатовъ диссидентѡвъ и дисъунитѡвъ. До 19. листопада т. р. скѣнчились нарады тои делегаціѣ, дотычнѣй справъ религіѣйныхъ; признала она цѣлковиту вѡльнѡсть исповѣданя для диссидентѡвъ, суды мѣшанѣ въ справахъ спѡрныхъ и узнала рѡкъ 1717. нормальнымъ, вѣдѣ котрого почавши позволено дисъунитамъ — теперъ вже названымъ неунитами, — доходити своихъ правъ до укороченыхъ свободъ и забраныхъ церковныхъ дѣбръ.

Еще делегація не була укѡнчила цѣлои своєи работы, еще не зѡйшовъ ся бувъ навѣтъ соймъ въ лютоѡмъ 1768 р., котрый мавъ доперва тѣ ухвалы делегаціѣ потвердити, а вже появилъ ся намѣтникъ Скитскѣй въ галицкѡмъ судѣ (6. лютого 1768. р.) и втягнувъ въ книги именовъ игумена Исаѣй Запайдовича и цѣлого собору Скитского манифестацію, въ котрѡй заявивъ вѣдѣ мешканцѡвъ, проживаючихъ въ околици монастыря, *cuiuscunque Status et Conditionis*, котрѣй и давнѣйше належали до духовной юрисдикціѣ Скиту, що „*Jak tylko dowiedzieli się, iz Nayiasnieyszy Król. y Nayiasnieysza Rzeczpospolita za powaznym wstawieniem się Nayiasnieyszey Imperatorowey... teraznieyszym Traktatem Religyi Greckiey Nieunickiey Prawami opisaną wolnosć przywracaia y Oną Ubezpieczaią tu-*

¹⁾ Ibid. I. 34. 32.

dziez przesładowania za Oney wyznanie zakazują, natychmiast Publicznym Oswiadczeniem tę Prawosławną Wiare Świętą Dotychczas w Sercu Dzierzaną, teraz Sercem i Usty przed Niebem y Swiatem wyznają y w Niey y za Oyczyzne Swoią przy zachowaniu wiernego Poddanstwa Nayiasnieyszemu Krolowi y Całey Rrpltey Panom Swoim Miłosciwym Zyc y Umierac pragną¹⁾. Сей послѣдній уступъ, заключающей въ собѣ заповѣнене вѣрности взглядомъ короля и Рѣчиполоитои, уважали монахи рѣчею потрібною приложити, бо исповѣдникѡвъ вѣры православной, за котрою такъ горячо унималась Россія, держано конечно за приверженцѡвъ Россіи и пѡдозрѣвано ихъ, що були бы готови, зрадити державу. Потверджає тов еще друга манифестація Скятска, втягнена до книгъ 30. марта р. 1769., отже вже по стлумленю Гайдамаччины. Скаржаться въ нѣи и вносятъ торжественный протестъ монахи Скитскіи, „що деякі люде, зъ упередженя вже ненавидящій насъ, осмѣляють ся розсѣвати на наше братство клевету, будь то бы мы были въ змовѣ зъ якимись розбиками, (т. зн. гайдамаками), котрыхъ мы зовсѣмъ не знаємо, и такими выдуманymi сплетнями хотять на насъ кинути зле свѣтло“²⁾.

1) Ibid. I. 36.

2) Ibid. I. 37. „Quia Personae certae... praeconcepto quodam maleroso animo et odio, Conventui... Cointelligentiam quandam cum quibusdam Personis acsi Rebellibus Conventui... ignotis... laesive objicere, Eundemque Conventum... per excogitatas per se fabulas prostituere ausi sunt. Intuitu quorum... praecavendo... ne in post similia fiant, et ne aliquid exinde mali emergat et memorato Conventui noceat, iterum atque iterum... manifestatur“. Що розсѣване пѡдбнихъ вѣстей могло монастиреви въ тыхъ часахъ, рѡвнаючихъ ся майже цѣлковитѡй анархii. принести дѣйстно незмѣрній шкоды, и потягнути за собою найгѡршій наслѣдки, показує ся обставина, що такому самому пѡдозрѣваню пѡдпадали навѣть рускiй владыки-униты, знаий зъ своєї непохитной и постояннои вѣрности и щирои преданности до трону и вѣры. Такъ и. пр писали начальники барской конфедераціи, Красинскіи и Пулавскіи, 13. серпня 1769. р до еп. луцкого, Сильв. Рудницкого що „руске духовенство, на скрбѣзъ переняте крайною ненавистію до обряда латиньского, уживає сповѣди до святотатского пѡдбурюваня поспѣльства противъ панѡвъ и жидѡвъ въ тѡй цѣли, щобы держава сталає здобычею чигаючого зъ давна на єи згубу неприятеля“. Взывають про те епископа, щобы або вѡдвернуть злѡ, або „z swoim duchowienstwem gornodluzney spodziewał się przyszłości“. Три владыки унитскiй, между

Заходы Скиту около выкористаня новои ситуаціѣ не скѣбчилися на тыхъ двоухъ манифестаціяхъ. Задумавъ вѣнъ заразъ по завязаню радомскои конфедераціѣ и по примусовѣмъ принятю черезъ ню готового манифесту, поданого высланникомъ російскимъ, упѣмнутись о забраніѣ ему передъ 33. роками монастирки, котрѣ, якъ доказувавъ, були ему неправно забраніѣ. Тожъ поручивъ соборъ Скитскій своему намѣстникови, Донатови Милянковскому, доходить нарушенихъ правъ и забранои власности, и давъ ему пѣдъ днемъ 20. серпня 1767. р. пленипотенцію „do attentowania roznych spraw Interessow w jakimkolwiek sądzie y urzędzie mianych a osobliwie do Interesu windykowania oderwanych od Skitu Monasterków z Ich Należytościami i Przyległościami w Warszawie na seymie ad praesens intymowac się mającego“. Пленипотенцію тую пѣдписавъ игумень, Олимпій Гриневичъ, и 12 соборныхъ еромонахѣвъ, почѣмъ еѣ Милянковскій подавъ 26. вересня т. р. до обляты¹⁾, рѣвночасно зъ наведеною въ горѣ манифестацію що до неправного забору монастирковъ Василіянами-унитами²⁾. Зъ тымъ готовымъ еляборатомъ выбравъ ся безперечно Милянковскій на соймъ до Варшавы, котрый вѣдбувавъ ся въ жовтнѣ т. р., чи однакъ тамъ бувъ и доходивъ права, незнаемо; вѣдомо намъ лишь тое, що успѣху не було, бо тѣ три монастирки, зъ котрыхъ два, т. є. товмацкій и коломыйскій, були вже вѣдъ 23. лѣтъ Василіянами-унитами знесені, не повернули вже нѣколи пѣдъ зарядъ Скиту.

ними епископъ львѣвскій и администраторъ митрополіѣ, Левъ Шептыцкій, запротестували противъ такихъ злобныхъ вѣстей, заклиналися на Бога передъ Римомъ и Рѣчиполоитою и покликались на тое, що безнастанно наминають универсалами своими духовенство свое, щобы „w powinney... modestyi zachowało się... z okazji wszczętych na Ukrainie w roku przeszłym buntów chłopskich y niewinney krwie nawet i duchowienstwa jurysdykcji naszej rozlania“. Львѣвскій владика, Левъ Шептыцкій, выдавъ подѣбный листъ пастырекій до духовенства и вѣрныхъ свои епархіѣ еще 9. лютого 1769. р., въ котрѣмъ наминае ихъ до спокою и вѣрности, и выяснюе, що Богъ самъ розположивъ чины и роздѣливъ станы, „единныхъ постави другими владѣти, иннымъ повелѣ раболѣбно властилиномъ покарятися“. Brodowicz, Widok przemocy, II. 25—28. — Narasiewicz — Malinowski, Ann. Eccl. Ruth. p. 437.

¹⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, III. 11.

²⁾ Подаемо имена всѣхъ соборныхъ вразъ зъ игуменомъ зъ того року, такъ якъ ихъ въ документѣ знаходимо (Castr. Hal. Fasc. 292 N.

Що до приватныхъ процесѣвъ, якѣ Скитъ мусѣвъ въ сѣмъ періодѣ провадити зъ околичною, по найбільшій часті рускою, однодворною шляхтою, належить запримѣтити, що рѣзнять ся они підъ многими взглядами вѣдъ процесѣвъ въ періодѣ минушѣмъ. Що до ихъ числа, підносимо насампередъ тоє, що єсть ихъ въ сѣмъ, такъ само задовгѣмъ періодѣ, якъ попередущій, що найменше въ четверо бѣльше въ порѣвнаню до періоду передъ унією. Загаломъ було записѣвъ и даровизнъ вѣдъ околичныхъ людей що разъ менше, а процесѣвъ що разъ бѣльше. Сторона зачѣплена єсть завсѣгды Скитъ, правда єсть правильно по єго сторонѣ. Рѣчь иде звичайно въ тыхъ процесяхъ зъ найближими сусѣдами журацкими и старуньскими о парцелѣ, або даровані дуже давно, часомъ передъ 100. роками Скитови, або вѣдступлені єму за якусь суму *in vim redemptionis*, коли наслѣдникъ дателя, часто єго потомокъ, а часомъ и цѣлкомъ чужій, захотѣвъ якусь парцелю назадъ вѣдобрати, такъ однакожъ, щоби грошей, за котрі она була заставлена, не вѣддавати. Въ такѣмъ разѣ шукавъ собѣ звичайно якои приключки, зсылавъ урядникѣвъ або возныхъ на визіѣ и розпочинавъ потѣмъ процесъ, а часомъ забиравъ грунтъ, до котрого підноеивъ претенсію, силомѣцю въ посѣданє, а розпочинанє процесу лишивъ Скитови, въ обохъ разяхъ въ тѣй надѣи, що всѣлякими ключками протягати єго буде въ нескѣнченѣсть, ажъ поки не змусить зводженємъ процесу на що разъ нові дороги и всѣлякими иншими выкрутами не ознакомлєныхъ такъ добре зъ такими справами монахѣвъ до уступленя, або хотъ до якои для себе користной угоды. Хѣдъ процесѣвъ стає ся що разъ бѣльше пристрастнымъ, тягання въ судахъ безъ лѣву и кѣнця, обі стороны вносять до обляты актъ за актомъ, число всѣля-

576.): X. O. Hryniewicz Ihumen Skitski m. p. X. Cyryl Bielikiewicz m. p. Namiestnik Skitski. K. Theofilat Martynowicz Ekklezyarcha Skitski. X. Abramiusz Jurkiewicz Proihumeń Skitski. X. Dawid spowiednik Skitski mp. X. Gedeon Korczyński soborny mp. X. Izaiasz Zapaydowicz Pro Ihumen mp. X. Nathaniel Wolanski Soborny. X. Athanazy Fostykiewicz Soborny. X. Jonasz Dobrowianski Soborny mp. X. Józef Czołowski Soborny. X. Irzy Lewicki Soborny mp. Якъ видимо, самі Русины, такъ якъ загаломъ не подыбали мы за цѣлый часъ, якъ довго Скитъ стоявъ, ані одного монаха, котрого имя нагадувало бы на походженє росіійске або волоске.

ких манифестацій, визій, цитацій и т. д. росте въ безконечность, а коли рѣшене выпало, якъ звычайно бывало, въ користь Скиту, иде противна сторона до вышихъ судовъ а часомъ опирае ся справа ажъ о люблинскій трибуналь.

Найтязшимъ, а зовсѣмъ несправедливымъ процесомъ переслѣдувавъ монаховъ Скитскихъ властитель жупы сольной въ Гвоздѣ, Семень Ладновскій. Бувъ то бутный и зарозумѣлый шляхтичь, шаленый завидѣя, зухвалый и завзятый процесовичь, котрый не розумѣвъ, якъ хтось мѡгъ перечити, коли вѡнъ казавъ: „се нѣчѣ, а мое“, словомъ, тузъ на цѣлу землю галицку. Книги галицкїи зъ тыхъ рокѡвъ заповненїи его процесами не лишъ зъ Скитомъ, але и зъ иншими сусѣдами. Держачи вѡдъ белзкого пѡдчасого, Онофрїя Стадницкого, въ заставѣ все его землѣ въ Журакахъ и Старуни, занявъ вѡнъ р. 1736. зовсѣмъ несправно три парцелѣ, котрїи Скитъ посѣдавъ вразѣ зъ иншими въ Журакахъ на пѡдставѣ донаційныхъ документѡвъ, выставленыхъ Скитови Павломъ Журакѡвскимъ въ р. 1672., и его сыномъ, Стефаномъ-Созипатромъ р. 1698¹⁾. Зъ кѡльканадцяти наведеныхъ тамъ парцель забравъ Ладновскїи самовѡльно три, кажучи, що они належать до Куропатовщины, котру вѡнъ вѡдъ Стадницкого державъ въ заставѣ; весною р. 1736. зѡгнавъ велику силу людей на лазъ Дмитровый, котрый монахи запустили були на лѣсъ, казавъ его силомѡцю зрубати, забравъ дрова до своѣхъ жупъ, одну сѣножать зѡравъ, а другу казавъ скосити.

О тоє почавъ ся процесъ.

Чернецъ Амвросїи Филиповичъ вїнѣсь именемъ игумена Касїяна Комярянского до суду галицкого 9. червня 1736. р. жалобу, що Ладновскїи забравъ зъ монастырского лѣса 1000

¹⁾ На стор. 45—46 и 46 нота 1. подали мы вѣсть, що не могли донаціѣ Созипатра въ книгахъ галицкихъ вѡдшукати, и заявили нашъ сомнѣвъ, чи въ нѣй находилось услове „*cum pacto retroemendi*“, пѡдѡбно якъ въ копїи обляты, котру мы мали пѡдъ руками, чи може той уступъ бувъ пѡдступно доданный доперва около р. 1736., коли о тї землѣ розпочавъ ся великїи процесъ. Тымчасомъ удалось намъ дотычну донацію знайти въ книзѣ *Castr. Hal. Inscr. 63. pag. 525—527.* пѡдъ датою *Feria Quarta ante Festum Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virg. Mariae proxima A. 1698.* (т. е. 13. серпня 1698. р.) и въ нѣй подыбали справдѣ згаданный уступъ, о котромъ мы ошибочно думали, що бувъ доперва пѡнїйше дописанный.

Фѣръ дровъ и зачавъ ужитковати кромѣ того двѣ Скитскіѣ сѣножатв.¹⁾ Ёще того самого дня вышла зъ галицкаго суду до Ладновскаго цитація, котрой копію зложивъ возный 18. т. м. въ дворѣ пѣзваного. Судъ рѣшивъ, що до 6. недѣль має зѣхати на мѣсце на спѣльный кошть обохъ сторѣнъ комисіа, котра має розглянутись въ справѣ, рѣшити и повѣдомити о веѣмъ судъ. Комисіа тая зѣхала однакъ доперва по 20 тыждняхъ, 7. сѣчня 1737. р., т. є. другого дня Рѣдзва, за игуменьства Зеновіа Бодачевскаго. Комисаремъ бувъ вице-реентъ галицкій, Гонсевскій. Яко свѣдки явили ся: чернецъ Панкратій Яворскій, Ант. Пенковскій, пленипотентъ Ладновскаго, котрый мавъ бути тогды хорымъ, и кѣлькохъ зъ шляхты, якъ Петро Журакѣвскій, Олекса Гошовскій и Казимиръ Иваницкій. Скитъ заступавъ самъ игумень зъ своимъ речникомъ Андр. Корчиньскимъ, пѣзваного боронивъ Пенковскій и его речникъ Станиславъ Юркевичъ. Комисаръ выслухавъ обѣ стороны, списавъ до протоколу пытаня (interrogatoria), подавъ ихъ сторонамъ, чтобы на нихъ вѣдповѣдали, а потѣмъ казавъ однимъ и другимъ прочитати собѣ тоє, що противна сторона втягнула. Теперъ впроваджено свѣдкѣвъ. Обѣ стороны увѣльнили однакъ свѣдкѣвъ противныхъ вѣдъ присяги, бо довѣрювали имъ взаємно, а на тоє приставъ и комисаръ. Вѣдчитано вѣдтакъ протоколы, переслухано свѣдкѣвъ и розслѣджено документы, якій предложила одна и друга сторона. Монахи подали оба донацийні документы зъ р. 1672. и 1698. и заявили, що ихъ ажъ до того часу нѣхто не непокоивъ въ сунокѣйнѣмъ посѣданю тѣхъ грунтѣвъ, ажъ доперва Ладновскій вырубавъ ихъ красный лѣсъ, котрый они самі були выплекали, а на Лугахъ накосивъ вже въ сѣмъ роцѣ три копицѣ сѣна, котрій однакъ безъ ихъ вѣдомости спалила черница Журакѣвска.

По переведеню розправы выдавъ Гонсевскій такій за-судъ: веѣ три грунты суть безперечно власностію Скита. Ладновскій має ихъ зъ першою весною звернути Скитови; шкоду въ лѣсѣ оцѣнює не на 1000, але на 500 фѣръ дровъ,

¹⁾ Хѣдъ того прецесу уложили мы зъ рѣжныхъ, по галицкихъ судовыхъ книгахъ безъ хронологичнаго ладу порозкидованыхъ документѣвъ, котрыхъ число доходить до 30.

за котрї має Ладновскій заплатити по 10 грошївъ (grossos) вѣдъ фѣры, отже 166 зол. п. и 20 грошївъ, а зверхъ того має Ладновскій заплатити 14 марокъ за заколотъ спокою, — все тоє пѣдъ карою вѣчнои баницїѣ.

Ладновскій не пѣддавъ ся тому засудови и вїѣсъ рекуресъ до повного суду галицкого, жадаючи, щоби тойже роземотрївъ еще разъ протоколы и вѣѣ документы. Повный судъ потверждае однакъ повнїѣ lectis et mature examinatis inquisitionibus et documentis рѣшене комисаря, называе домаганя Ладновского узурпацїєю и безправнымъ загарбанемъ чужои власности и велить, щоби вѣддавъ и выплативъ все, якъ розсудивъ Гонсевскїй, а кромѣ того наложивъ на него еще нову кару 14 марокъ.

Ладновскїй однакъ не повинуе ся и не платить. Скитъ жадае отже вѣдъ суду выконаня кары баницїѣ. Такъ и стало ся. Возный Буерманъ увѣдомивъ 19. лютого 1737. галицкїй судъ, що вже оголосивъ баницїю *in loco publicationum solito alta sua et sonogosa voce*.

Майже въ тѣмъ самѣмъ часѣ, еще 16. лютого 1737. р., дѣстае вже игумень цитацїю пѣдъ именемъ Августа III. до кор. трибуналу въ Люблинѣ. Въ рекуресѣ своѣмъ до того найвышого суду протестувавъ Ладновскїй такъ противъ рѣшеню комисаря, якъ и противъ вѣдкнненю его вѣдклику до повного галицкого суду. Каже въ тѣмъ рекуресѣ, що на свое нещасте бувъ хорый и не встававъ зъ лѣжка, коли запали тї два несправедливїѣ засуды, видить ся отже змушенымъ, заскаржити вѣѣхъ галицкихъ судїѣвъ, дальше старосту солотвиньского, Павла Бенуе, Стан. Єронима Козебродского, а особливо вице-регента Гонсевского; скаржить дальше своего пленипотента Пенковского за тоє, що приставъ на засудъ, не маючи доброй информаций, и зъ найбѣльшимъ жалемъ заносить скаргу на черцѣвъ. „Они знали добре“, пише въ рекуресѣ, „що тї парцелѣ належать до него (Ладновского); на Дмитровѣмъ выплекавъ вѣнъ для себе лѣсъ и нїхто не заперечувавъ ему спокѣйного посѣданя тогожъ черезъ кѣлькадесять лѣтъ; колижъ казавъ его зрубати и почавъ косити свои сѣножати, выступили черцѣ на диво зъ якимись урѣеными правами, обжаловали его, спалили ему кѣльканадцять копиць сѣна, а що найсумнѣйше, выграли процесъ зъ покривдженемъ правды и

справедливости, а судъ галицкій ошибувъ ся до того степеня, що навѣтъ велѣвъ оголосити на него, невинного и покривдженого, баницію⁴.

Зъ конечности выступили монахи въ Люблинѣ и зъ своєї стороны зъ жалобою, явили ся на речинець... и выграли процесъ такожь и въ тѣй инстанціи.

Ладновскій не пѣддавъ ся однакъ и теперь засудови, але ждавъ, що буде дальше, а грунтоувъ не выпускавъ зъ рукъ.

Новый игумень, Теофанъ Смеречанскій, подавъ тымчасомъ до галицкого суду прозбу, щобы тойже передавъ урядово Скитови въ посѣдане выграніи парцелѣ. Судъ выславъ въ тѣй цѣли до Журакъ старостиньского субделегата, Казимира Чарнецкого. Той выконавъ поручене дѣло, впровадивъ черцѣвъ дня 26. вересня 1738. р. назадъ въ посѣдане ихъ питомыхъ грунтоувъ, вѣддавъ имъ ихъ власнѣсть, а потѣмъ приступивъ до списаня инвентаря Ладновского, щобы зъ него часть выдѣлити и передати Скитови за признану ему, але еще доси не сплачену суму (166 зол. и 20 грошѣвъ). Найвѣдповѣднѣйшимъ вѣдшкодованемъ узнавъ Чарнецкій двоухъ пѣдданныхъ Ладновского, братѣвъ Гриня и Ивана Мельниковыхъ, котріи вѣдрабляли въ его дворѣ по однѣй днинѣ на тыждень а до того платили рокѣвщину вѣдъ волѣвъ, оденъ 4 а другій 5 зол. п., — и вѣддавъ ихъ обоухъ зъ тою роботизною и даниною обители Скитской.

Ладновскій не перешкаджавъ Чарнецкому въ урядованю и ждавъ дальше. Черцѣ хотѣли теперь забрати польтокъ за той рѣкъ и явили ся зъ своими слугами на сѣножатахъ, але вѣнъ прогнавъ ихъ, а оба пѣдданіи не хотѣли тожь ити до Скиту вѣдробляти панщину. Въ три дни по Воздвиженю Ч. Креста, отже по празнику Скитскомъ, т. е. въ субботу, 27. вересня, вечеромъ, прійшли до хаты обоухъ пѣдданныхъ три монахи Скитскій, т. е. игумень Теофанъ Смеречанскій, еромонахъ Іоанникій Матковскій и діаконъ Язонъ Гундачъ, а зъ ними деякіи зъ шляхты, якъ Мартинъ Журакѣвскій, Илія Корчинскій, Иванъ Жѣрскій и два пѣдданіи, Павло и его сынъ Андрѣй Слѣпый, звязали обоухъ Мельниковыхъ, положили на фѣру и везли до Скиту. Въ тѣмъ зайшовъ имъ дорогу на кони Ладновскій зъ сыномъ Петромъ, оба узброеніи,

а коло нихъ ихъ наймиты: Андрѣй Луганюкъ, Стефанъ Яцишинъ, Ревчакъ, слуга Иванъ и фѣрманъ Осипъ Мазуръ. Ладновскій ставъ домагатись, щобы черць выпустили на волю обохъ повязаныхъ. Монахи спирали ся. Настала суперечка, небавомъ лайка а потѣмъ бѣйка. Посыпалось камѣне, одинъ другихъ почали обкладати кѣями и колами, а коли чернець Іоанникій вырвавъ Ладновскому мечъ и напавъ нимъ на него, вхопивъ тойже за стрѣльбу и вцѣливъ черця такъ нещасливо въ праве колѣно, що куля выйшла другимъ бокомъ ноги, а Іоанникій въ кѣлька хвиль пѣзнѣйше бувъ неживый. Другому монахови, Гундачеви, задавъ Ладновскій мечемъ тяжку рану на долони лѣвои руки.

Фактъ сей выкликавъ незвычайну сензацію въ цѣлѣй околици. Монахи возили въ отвертѣй домовинѣ мертве тѣло Матковского, одягнене въ ризы монашѣй, и показували всюды его розтрѣскану ногу и кровію закипѣлу рану Гундача, та й голосили, що Ладновскій есть виновникомъ всего. На ихъ прозбу обвѣстивъ судъ галицкій черезъ возного, Павла Каспровича, тоє убійство на замку и въ цѣлѣмъ повѣтъ, и казавъ засеквеструвати 6. жовтня т. р. въ добрахъ Ладновского въ Гвоздѣ, Старуни и Журакахъ всѣлякихъ рѣчей на 8000 зол. п. за всѣ кривды, кошта процесу и за убійство. Обѣ стороны запѣзвали себе зновъ на галицкѣмъ замку, наступили новѣй цитаціѣ, новѣй трудности и зволѣканя, всѣлякого рода протесты, манифестаціѣ и т. д. Черць оскаржили Ладновского за убійство, доконане зъ засѣдки „cum frameis evagipatis, scopetis et Bombardis longioribus“, а той показувавъ въ судѣ синяки на тѣлѣ и закровавлену одѣжъ. Зъ всѣхъ дотычныхъ актѣвъ подаемо одно цѣкаве заявлене, подане Ладновскимъ 16. грудня 1738. р. до актѣвъ, бо оно доказує, якъ мудро умѣвъ вѣнъ звергати вину зъ себе на монахѣвъ и що навѣтъ знавъ штуку денунціяціѣ. Жалує ся вѣнъ именно въ своѣмъ протестѣ, що Скитскѣй черць вѣдобрали ему его власнѣсть, выграли якимесь дивнымъ способомъ sine ullo juris fundamento, процесъ и въ Галичи и въ Люблинѣ, а субделегать городскѣй выконавъ той несправедливый засудъ и вѣддавъ имъ nescito quo motivo его пѣдданыхъ. „Черць прѣйшли

¹⁾ Castr. Hal. 241. p. 2062.—2064.

27. вересня вечеромъ, — каже вѣнъ, — до хаты его пѣдданныхъ пѣдъ покрышкою, що потребують ихъ до роботизны, хотяй кождый знае, що святї каноны заказують всѣмъ, тымъ бѣльше монахамъ, робити въ Недѣлю и Свята. Незважаючи на тоє, прїйшли черцѣ до хаты Ивана и Гриня, зловили ихъ, повязали и хотѣли везти до Скиту, чтобы ихъ замкнути въ своѣй вежи; всего того допустивъ ся Скитъ, про котрый нѣхто не скаже, до якого вѣнъ належить царства, чи королѣвства, чи до якои провинціѣ. Довѣдавши ся, що его добрѣ и добрѣ его пѣдданныхъ загрожене, взявъ вѣнъ зброю, приличну особѣ шляхотскѣй, причваливъ верхомъ на мѣсце и почавъ *nullo habito ancore aut odio* просити монаховъ смиренно, чтобы лишили его пѣдданныхъ въ спокою. Та куды! На его чемнї слова обкидали они его камѣнемъ и мало не вбили на смерть; хотѣвъ вѣнъ втечи, але они забѣгали ему дорогу, дѣгнали въ кѣнци, вырвали ему зъ боку мечъ и рубали, незважаючи, чи по головѣ, чи по руцѣ, збили, покалѣчили, посѣкли, *consecarunt, conerberarunt, concusserunt, convulnerarunt, consartiarunt, obsanguinelarunt..* Нехай Господь хоронитъ впасти ся межѣ такихъ пїячищѣвъ, що вѣдъ горѣвки свѣта Божого не бачуть. Его скривдили они и покалѣчили, а пѣдданныхъ его хотѣли завезти до вежѣ, а зверхъ того еще скажуть и обносятъ его по судахъ такъ, що хто думавъ бы, що то люде святї, невиннї, а то розбишаки, про котрыхъ вѣнъ мѣгъ бы не одно сказати, та здержуе ся, бо занадто почитуе станъ духовный, въ дальшѣмъ однакъ процесѣ, при слѣдуючѣй розправѣ, буде мусѣвъ оповѣсти все, що знае. На теперъ просить, чтобы судъ взявъ въ оборону его честь, добутокъ и жите, на котре наважили ся тї тяжкї его ворога“.

Про забїйство анѣ згадавъ.

Справа цѣла закѣнчила ся по кѣлькохъ новыхъ речинцяхъ рѣшенемъ полюбовного суду. Дня 31. сѣчня 1739. р. зѣбравъ ся той судъ въ помешканю галицкого мѣщанина, Михайла Вартановича, пѣдъ предѣдательствомъ Франца Кеавера на Пїотровѣ Нитославского, ловчого землѣ холмской, гор. судїѣ воеводства кїевского и полковника королѣвского; обѣ стороны мали кромѣ него по двохъ судїѣвъ: зъ стороны Скиту бувъ Семень Гришанъ, пѣдчашїй червоногородскїй, и Станиславъ Тышковскїй, стольникъ витебскїй, — першїй

зъ нихъ бувъ, якъ здає ся, еще вѣры православною, бо читаемо его имя межи добродѣями монастиря. Другу сторону, т. є. оскарженого Ладновского, заступали Николай Іосифъ Дунинъ Головинскій, пѣдчашій закродимскій, и Лука Михалевскій, пѣдчашій новгородскій. Справу цѣлу розважувано въ присутности старостинскихъ судіѣвъ галицкихъ, двоухъ Сокольницкихъ, Антона, стольника овруцкого, и Петра, пѣдстольника цѣхановского, дальше Мих. Погорецкого, Петра Сѣдлецкого, Ивана Баранецкого, Антона и Альберта Пентовскихъ. Оскаржувавъ самъ тогдышній игумень, Касіянь Комаряньскій, зъ намѣстникомъ Скитскимъ, Іовомъ Юшинскимъ, а Семень Ладновскій боронивъ ся самъ зъ сыномъ своимъ Петромъ. Кромѣ того було много свѣдкѣвъ зъ одной и другой стороны.

Що до спѣрныхъ грунтѣвъ, рѣшивъ той судъ, розсмотрѣвши всѣ документи и пересправы судові трилѣтнего процесованя, що Ладновскій має ихъ въ сей часъ звернути правому властителеви, т. є. Скитови, а за вырубаний лѣсъ, за уживане кѣлькалѣтне грунтѣвъ и за кару, що розпочавъ несправедливый процесъ, мавъ, разомъ взявши, заплатити монастиреви 397 зол. п. и 2 грошѣ до 3. лютого, отже до 4 днѣвъ за поквитованѣмъ игумена.

Що до бѣйки въ Журакахъ и насильной смерти єромонаха Іоанникія Матковского, велѣвъ судъ насампередъ списати обомъ сторонамъ протоколы на даній пытаня и давъ тѣ списаніи протоколы обомъ противнымъ сторонамъ до перечитаня. Вѣдтакъ переслухано устно однихъ и другихъ, а потѣмъ свѣдкѣвъ.

Засудъ выпавъ такій: Ладновскій допустивъ ся безнечено убійства, але и друга сторона не безъ вины. Замѣсть жадати вѣдъ пѣдданныхъ, щобы вѣдробляли роботизну на грунтѣ, хотѣли ихъ черцѣ неправно на силу забрати до Скиту, повязали ихъ посторонками и повыкидали на возы. Учинила ся колотнеча и сварка, скоро збѣгла ся цѣла товна людей. Въ тѣмъ надѣхавъ верхомъ Ладновскій и просивъ черцѣвъ умильно, щобы вѣдступили вѣдъ намѣру. На тоє почавъ его монахъ Іоанникій лаяти нечемными и уражающими словами, впавъ заразъ въ еще бѣльшій гнѣвъ, почавъ на него метати камѣне, ба выдеръ ему мечъ и рубавъ его, незважа-

ючи, чи по плечахъ, чи по головѣ або рукахъ, чи плазомъ, чи вѣстремъ. Боячи ся, щобы розлученый чернець не позбавивъ его житя, вхопивъ Ладновскій за стрѣльбу и вцѣливъ его такъ нещасливо въ колѣно правой ноги, що той небавомъ вѣдавъ Богу духа. Та хотъ Ладновскій боронивъ своего житя, то таки и его вина не мала, бо оборона не вымагала такъ великой жертвы, и тому пѣдае вѣнъ карѣ криминальнѣй: засуджае ся отже его на 12 недѣльну вязницю въ горѣшнѣй вежи замку галицкого, котру то кару мае зачати вѣсиджувати за 4 дни. Кромѣ того мае заплатити кару до суду 56 марокъ, Скитови за убійство монаха (*taxam capitis*) 120 марокъ, а за ужите пистолету (*brevioris bombardae*) такожь Скитови 100 марокъ. Натомѣсть зносять ся вѣсь прочій рѣшеня, якъ примѣромъ наложеное арешту на рѣчи Ладновского до высокости 8000 зол. п. и инше, пѣдъ карою вѣчнои баницѣй.

Сямъ разомъ смиривъ ся вже завзятушій процесовичъ и сплативъ суму, признану Скитови. Межи иншими вѣдступивъ ему претенсїю на суму 304 зол. п., котру ему бувъ виненъ Юрїй Ярошковскій, и передавъ игуменови заставъ за тую суму, котрый самъ державъ до теперъ въ рукахъ, т. е. городъ и поле „На Горбахъ“ въ Журакахъ, власнѣсть Ярошковского, а кромѣ того позволивъ заарештувати у своего пѣданого, Михайла, 100 зр. п., котрїй тойже мавъ тогды при собѣ за спроданого вола зъ обору Ладновского. И другому рѣшеню судовому пѣдавъ ся Ладновскій. Въ означенѣмъ речинци, т. е. 3. лютого т. р., зголосивъ ся до горѣшнѣй вежѣ замковой, щобы зъ божою помочїю вѣсидѣти кару (*favente Deo explere sessionem turricam*). Того самого дня втягнувъ возный, Павло Каспровичъ, манифестацію до судовыхъ книгъ, що запровадивъ Ладновского въ присутности двохъ свѣдкѣвъ, Мих. Пшисецкого и Стан. Стопского, до горѣшнѣй вежѣ, и тамъ его лишивъ¹⁾.

¹⁾ Такъ отже вѣсть вѣсть, подана въ Шематизмѣ пров. Спасителя Чина св. Василя на стор. 166., а зъ вѣдѣи взята о. Петрушевичомъ и до Сводной лѣтописи стор. 326, будь то Семень Ладновскій бувъ добродѣемъ Скиту, зовсѣмъ ошибочна, а повстала она зъ вѣдѣи, що знайдено лише згаданий записъ на 304 зол. п. зъ стороны Ладновского на користь Скиту, а не розсмотрювано прочихъ документѣвъ, зъ котрыхъ ясно виходить, що то була примусова кара и вѣдшкодоване а не до-

Всежь таки було число подбныхъ процесовъ въ першій половинѣ въ порбваню зъ числомъ тыхже зъ другою половиною минувшого вѣка не надто велике, а до того можна найчастѣйше претенсіямъ противной стороны признати еще хоть правный позбръ. Въ другій половинѣ однакъ того вѣка росте число процесовъ незвычайно скоро, стороны не оглядають ся вже майже зовсѣмъ на тоє, щобы свои мнимі права хоть якъ небудь умотивовати, але идуть майже розбоємъ, робять наѣзды, забирають чужу власнбсть зъ одинокимъ лише мотивомъ: се мое. Судові розправы тягли ся въ безконечнбсть, а рѣшень вже не можна було дбждатись. Деякі зъ тыхъ процесовъ утихли, хоть незакончній, разомъ зъ занятємъ Галичини черезъ Австрію, а деякі не покбнчилися ажъ до замкненя Скиту.

Такъ примѣромъ заскаржили монахи весною р. 1767. рбвночасно Семигиновскихъ и Кропивницкого за тоє, що забрали имъ безправно поле „за вышимъ бродомъ“, зборали его и засѣяли, хоть оно належало до нихъ вбдъ найдавнѣйшихъ часовъ; дальше потягали передъ судъ двохъ братбвъ Корчинскихъ, що заняли для себе ихъ сѣножать, звану „пбдъ Прикрымъ“ и городъ въ Журакахъ, за котрый не платяють нѣ чиншу, нѣ вбддають хотьбы частину полѣтку; Кшеминьского, що забирає грунтъ, званный „Головами“, а Яворского за грунтъ и городъ въ Журакахъ званный городомъ „на Зарѣнку“. На той городъ зробивъ Яворскій въ вересню т. р. наѣздъ зъ двома пбддаными, збивъ пбдданого Скитского, Макарого, котрый тамъ городивъ плбтъ, и переваливъ его „*baculo perg-rando alias kołem per Caput et alia corporis membra*“, порозкидавъ кбле и поломивъ або покидавъ зъ прутемъ въ Быстрицю, а еромонаха Геліодора, котрый знаходивъ ся тогды

бродѣйство. Всѣ документы, зъ котрыхъ мы уложили хбдъ того процесу, знаходять ся переважно въ книгахъ *Castr. Hal. Lib. 237—247*, въ кождой по кблька. Декретъ суду полюбовного *ibid. 242. p. 296—301*; згаданий записъ Ладновского *ibid. 245. p. 201.* (пбдъ р. 1741.). Парцель, вбдтегушений Ладновскимъ Скитови, не були выкуплені еще въ р. 1781. Дня 7. мая т. р. була въ книги (*Castr. Hal. 315. N. 387*) втягнена цитація до Скиту, яко посѣдателя тыхъ заставбвъ, пбдъ именемъ цѣсаря Юсифа II., выдана по причинѣ тыхъ грунтбвъ на жадане родины Витвицкихъ.

въ соєднѣнѣмъ городѣ, зганьбивъ тяжкими и згѣрными словами¹⁾. Розлютивши ся на Скитъ, зачавъ Яворскій его що разъ бѣльше переслѣдовати. Довѣдавъ ся вѣнъ, що Скитъ въ тыхъ часахъ вѣдшукавъ ажъ въ Сучавици деякі свои старі документи, котрі уважавъ страченими, и въ сей часъ запѣзвавъ монахѣвъ, що у нихъ десь переховують ся и его давній рѣдиннї акт, данї его предками передъ р. 1676. до Скиту въ переховокъ, заявляючи, що нѣякъ не вѣрять, абы они пѣдчасъ руины татарской погорѣли²⁾. Зъ иншими грунтами Скитскими поступивъ собѣ тойже Яворскій совѣтнїйше, бо такъ н. пр. не вѣдобравъ наѣздомъ „Лазу Прикрого“, вѣдстунленого въ заставѣ Скитови, якъ въ горѣ сказано, Мар. Хшонетковскою въ р. 1676., и грунту, званого „Филоповымъ“ а даного въ заставѣ Теодоромъ Журакѣвскимъ въ р. 1675., лишь розпочавъ о нихъ процесъ³⁾, утверджаючи, що вѣнъ собѣ набувъ право до Лазу Прикрого вѣдъ Юрка Лехновича Журакѣвского а до Филипового разомъ зъ грунтами Семигоновскихъ. Скитъ боронивъ ся, якъ мѣгъ, и покликувавъ ся на тоє, що тї куєники держить вѣдъ 150 (?) лѣтъ, и що выплекавъ на Филиповѣмъ, оплачуючи побережникѣвъ, красный лѣсъ, чейже не для когосъ. а для себе. Скитъ почавъ рубати той лѣсъ, щобы ся збути чимъ скорше клоноту, и спродавъ одну его часть еще въ тѣмъ самѣмъ року жидови зъ Богородчанъ, Морткови, до жупъ сѣльныхъ, а другу часть тому самому купцеви зъ початкомъ року 1766⁴⁾. Процесъ не скѣнчивъ ся, хоть Яворскій небавомъ потѣмъ умеръ, бо его вдовица, Марїянна, провадила его дальше и оскаржила черцѣвъ, що спродали каштеляновѣи Каменця Под., Косаковскѣи, до жупъ въ Молодьковѣ дровъ за 1400 зол. п., та й обложила секвестромъ все порубане дерево въ Прикрѣмъ, яке знаходило ся на фѣльварку пѣдъ надзоромъ черця Антицы, и засеквестровала та кожъ часть лѣсу, еще не стятого⁵⁾, противъ чому внесли монахи 20. сѣчня 1770. р. протестъ⁶⁾. Дивна рѣчь, що до того самого лазу „Прикрого“, а кромѣ того еще на два города и деякі нивы въ Журакахъ, якъ и на „Дошате“ въ Грабѣвци зголосили ся и инші процесовичѣ, а то два швагры, Мих.

¹⁾ Terr. Hal. 98. p. 1821. ²⁾ Castr. Hal. Fasc. 291 N. 273. ³⁾ Ibidem Fasc. 289. N. 317 ⁴⁾ Terr. Hal. 98. p. 1994.; Castr. Hal. Fasc. 291. N. 272.; ibid. 295. N. 205. ⁵⁾ Castr. Hal. Fasc. 295. N. 659. ⁶⁾ Ibid. 296. N. 38.

Кошевскій и Мих. Качковскій, зять Мартина Лехновича Журакѣвскаго¹⁾. Такихъ напастей було чи мало. Въ протоколахъ галицкихъ означувано подѣбнїи скарги часомъ словами: *Traci Skitem*, а оборону монаховъ словомъ: *Nieday*, або „*Naraszé*“. До того було дѣйшло, що Скитъ выдавъ, якъ самъ въ однѣй манифестаціи зъ р. 1767. заявляє, лише на всѣлякїи документи, потрібнїи до тыхъ процесѣвъ, ажъ 800 зол. п., суму, котру имъ нѣхто не звернувъ. Що при тѣмъ вражда межи спорячими сторонами доходила до найвысшого степеня, разумѣе ся само собою. Такъ примѣромъ внесли скаргу до галицкого суда 30. грудня 1772. р. двѣ дѣвочки Яворецкого, Александра и Олена, а властиво въ ихъ имени ихъ мужѣ, Кропивницкїи и Дрогомирецкїи, що коли обѣ выйшли въ лѣсъ Вербный на грибы, напавъ ихъ якїисъ чернець, сторожь того лѣсу, зганьбїивъ словами неприличными, незважаючи на тое, що то женщины, а еще до того шляхтянки, взявъ вѣдтакъ за кѣй, вхопивъ за волосе, збїивъ ихъ ажъ до крови, здеръ и розсыпавъ коралѣ, вартости трехъ талярѣвъ, и безвѣстидно пошарпавъ на нихъ одѣжь, а коли надбѣгъ самъ Кропивницкїи, кинувъ ся и на него зъ величезною ломакою, — та до того всего еще самъ ввѣсь скаргу до суда²⁾.

И селяне зъ сусѣдныхъ селъ, Маркови, Бабчого, Битькова, ба и самой Манявы, вдирали ся въ посѣлости монастырскїи и змушували черцѣвъ шукати у властей правнои опѣки. Вже въ р. 1727. наказавъ на частїи скарги и зажаленя Скиту Стан. Покутыньскїи листомъ, писанымъ, 2. лютого, наставникови банъ, Каловскому, щобы взявъ Скитъ въ оборону передъ людьми марковецкими, бабецкими и манявскими, абы не важились стинати и вывозити дерево зъ запустѣвъ, належачихъ до малого Скитика на Вознесѣнцѣ.³⁾ Мимо того не уставали сварити и пѣзнѣйше; бабецкїи люде навѣтъ загарбали були собѣ передъ р. 1763. деякїи кавалки на тыхъ убочахъ Ясѣнника, зъ котрыхъ выплыває Батерсъ, але въ р. 1763.

¹⁾ Ibid. Proth. 381. p. 419. ²⁾ Castr. Hal. 298. N. 561. (P.oth. 381).

³⁾ Збѣрникъ грам. Скитскихъ, I. 26. На той горѣ бувъ отже тогды другїи Скитокъ, т. е. келїи и церковця зъ празникомъ Вознесенїа Христоваго. Грамота Стан. Потоцкого зъ р. 1628. и Яна Казимира зъ р. 1659. згадують лише о однѣмъ Скитику Пресв. Богородицѣ, въ котрѣмъ колѣсь проживавъ Ювъ, и для котрого Теодозїи давъ окремый уставъ.

выправували собі черць власність свою назадъ. Не на довго то однакъ помогло, бо 12. жовтня 1765. р. бачимо вже въ Скитѣ комисію, выслану галицкимъ старостою, Фр. Ксав. Браницкимъ, котра на мѣсці, скликавши людей зъ сусѣднихъ сель, вытычила межѣ якъ найточнѣйше, а тымъ самымъ и позалагоджувала спори зъ сусѣдними громадами.¹⁾ Король Станиславъ Августъ потвердивъ еляборатъ той комисіѣ въ повной основѣ 28. грудня того самого року.²⁾

Не дасть ся заперечити, що до тыхъ завзятыхъ спорѣвъ и безнастанныхъ процесѣвъ причинила ся въ другой половинѣ минушого вѣка що разъ бѣльше змагаюча ся нетерпимѣсть межи унітами а православными, обявъ, котрого не замѣчаемо еще въ першой половинѣ тогожь вѣка. Такъ примѣромъ записавъ першой львѣвскій епископъ унїтъ, Іосифъ Шумлянскій, въ завѣщаню своѣмъ Скитови, якъ въ горѣ сказано, 1000 зол. п., а выдвигнувши въ р. 1707. на ново пѣдупавшій катедральный монастырь св. Успенскій въ Крылоєѣ, завѣщує, щобы черць той обители „прикладомъ монастыря Скитского... въ приличной зъ собою згодѣ, любви, святости и тверезости... хвалу Богу при томъ мѣсці пѣдносили,“ чимъ вѣддає, хоть самъ въ очахъ Скиту апостатъ, томужь найбѣльшу, але, якъ видко, заслужену похвалу³⁾; чернець Скитскій, Атаназій Грабовецкій, записавъ 2. жовтня 1716. р. въ власноручно списанѣмъ тестаментѣ значну квоту Скитови, але жадає рѣвночасно, щобы кѣлька битыхъ талярѣвъ, котрї має у матери, роздати на сорокоусты въ поблизшихъ, отже унїтскихъ парохїяхъ, якъ въ Цуциловѣ и Тысьменичанахъ. Если унїтскій епископъ записує значну суму на пра-

¹⁾ Збѣрникъ грам. Ск. I. 31. ²⁾ Ibid. I. 32. Въ томъ еляборатѣ не загадує ся вже нѣчого о Скитику Вознесенія Христоваго, хоть по при томъ мѣсцішла марковецка граница, а обмежене єсть описане точно. Видко, що єго чомусь вже не було, такъ якъ и въ списѣ будынкѣвъ, котрї лишились по знесеню монастыря, не знаходимо того Скитика и церковцѣ, лише „alteß Gehölz von der Kirche auf dem Berge Oznesenka“, мѣжъ тымъ коли иншї три церкви, т*є.; двѣ въ самой обители, а трета въ Скитику пѣдъ; Ясѣвникомъ еще при знесеню стояли дѣло. Кромѣ тыхъ чотырѣхъ церковъ стояла надъ Манявкою, якъ каже переказъ, мала кашличка, першій будынокъ, на котрый натрафляли путники, вступаячи на територію монастырску. ³⁾ Коссакъ, Шематизмъ, ст. 146.

вославному обителю, а православный чернец дае на Боже до унитскихъ церковь, то о враждѣ, бодай о великойъ враждѣ межи исповѣдниками обоихъ церковь нема бесѣды. Мечникъ жидачѣвскій, Павло Шумлянскій, (братаничъ епископа), обдѣливъ въ своѣмъ завѣщаню зъ дня 4. сѣчня 1721. р. сумою 10000 зол. п. дуже много костеловъ и монастырѣвъ латинскихъ въ цѣлой околици станиславовскій, заровно якъ и монастырѣ и церкви православнїи (Скитъ и Товмачокъ) и унитскїи (межи тыми церкви св. Юра и Успенїя Пр. Богор. у Львовѣ), при чѣмъ однакъ паде въ око, що на першомъ мѣсци вычисляе костелы и монастырѣ латинскїи, а доперва на кѣнци, и то сумѣшь унитскїи и православнїи, для котрыхъ призначае меншїи сумы, якъ для латинскихъ, зъ чого бы можна зновъ догадуватись, що самъ належавъ вже до обряда латинскогого. Додаемо вкѣнци еще и тую примѣтку, що на завѣщаню Мих. Кадзиньскогого, списаномъ 20. червня 1750. р. въ присутности двоихъ Скитскихъ черцѣвъ, а мѣстачомъ въ собѣ записъ 1000 зол. п. для Скиту, пѣдписали ся межи иншими свѣдками такожъ оба унитскїи парохы зъ Грабовця, т. е. Стефанъ Гошовскїи и Ив. Грабовецкїи.¹⁾

Зъ прочихъ дробныхъ вѣстей, якїи еще декуды дались позбирати, показуе ся, що Скитъ и въ сѣмъ перїодѣ не лише що не вѣдступивъ въ нѣчѣмъ вѣдъ своего строгого аскетичного правила, на котромъ бувъ основаный, але яко такїи яснѣвъ и набувъ славы еще бѣльше, нѣжъ впередъ. Причинили ся до того кромѣ карности и святости житя, еще иншїи обставины, якъ примѣромъ богатство обителя такъ, що черцѣ не потребовали оглядаться за милостынею, ба въ другой половинѣ того вѣка не видимо вже навѣтъ, чтобы ѣздили зъ мажами соли на мѣну. Въ цѣлой околици не було рѣвно богатого, — чтобы вже о карности не говорити — нѣ межи унитскими, нѣ латинскими монастырями. До широкои его славы причинялись дальше торжественнїи богослуженя, приписанїи и такъ уставомъ. Монахи могли и умѣли надати имъ незвычайнои вѣличи, бо и ризниця была богата, число монаховъ велике, а во всемъ ладѣ и порядкѣ. До того знаходилась въ церкви мнима частина Живот. Креста, отже святощѣ, котрымъ вѣддати честь, згромаджувались

¹⁾ Гл. ст 84.

несчисленній товпы набожного народа всякихъ станбѣвъ. Церкви и богослуженя, вѣдправлюваніи въ нихъ славными затворниками, змушували богомолцѣвъ до покоры и покаяння, та настроювали духа до глубокой релігійности у кожного, що зближавъ ся до тои глухой лѣсної пустынѣ, въ котрій день и нѣчь гомонѣла хвала Божа. Середъ гѣрѣ виднѣла, коли ся було наблизити, мовъ крѣпостна башта, чворогранна вежа-скарбниця монастирска и банѣ обохъ церквѣ та дахи малыхъ пустынныхъ келій чернечихъ на высокѣмъ березѣ Батерса; надъ самою обителею, на шпилью високой и стрѣмкой горы, вносилася мовъ пѣдъ облаки церковця Вознесенія Христоваго зъ малою келією для еримитѣвъ, и витала зъ далека путникѣвъ, надходячихъ марковецкою дорогою, а хто додавъ собѣ труду и бажавъ звѣдати всѣ храмы Скитскій, мусѣвъ ити еще дальше въ пустыню горѣ Батерсомъ, въ темный лѣсъ, и тамъ знаходивъ середъ найдикшой околицѣ предѣлъ св. Онофрія и еще оденъ найстаршій Скитокъ, той самъ, котрый построивъ бувъ Теодозій для свого учителя Іова. Тутъ було пристановище затворникѣвъ, одягненихъ въ грубу чернечу одѣжъ, зъ волосѣнными клобуками на головахъ, мѣсце пробуваня строгихъ постникѣвъ и безмольвнихъ молитвенникѣвъ. За Батерсомъ, за высокимъ, мурованымъ мостомъ, могила коло могилы, а всѣ зъ хрестами. Тамъ спочивали трудженники, вѣдкликаніи вже до вѣчности, mezi ними и міряне, котрі казали ся тутъ на св. мѣци похоронити.

Що року, на кожде Свято, особливожъ на Свято Воздв. Ч. Крета сходили ся до Скиту на процѣ цѣлыми громадами набожнїи люде, униты, а навѣтъ и латиняники.¹⁾ Вѣдъ опрышкѣвъ, котрі особливо въ першѣй половинѣ минувшого вѣка вели въ Карпатахъ свое розбишацке ремесло на великій розмѣры, не дѣзнавъ Скитъ въ тѣмъ періодѣ нѣ найменшой пакости. Въ манускриптѣ, означѣнѣмъ въ бібліотечѣ Оссолинскихъ числомъ 1351 (*Liber variorum actuum crimin.*), читаемо въ однѣмъ

¹⁾ Въ метрицѣ усопшихъ Богородичной Церкви въ Солотвинѣ знаходить ся н. пр. така записка: „Року 1759 Мѣсяця Мая дня 20. Преставися Василій ізъ сыномъ своимъ, младенцемъ Григоріємъ, которїи потопили ся идучи (зѣ) Скита у водѣ пѣдъ Мѣстомъ Солотвина. Схованїи тѣломъ въ храмѣ рожд. Пр. Бци въ мѣстѣ Солотвинѣ — обитатели бивши зъ веси Лесювки“. Село тоє вѣддалене вѣдъ Скиту около 25. км.

протоколѣ, списаномъ зъ половленими опрышками, товаришами Ол. Довбуша, що коли одного разу, по зрабованю Добросѣльскаго въ Вербѣжа, переходили они горами по при Скитѣ, подыбали въ лѣсѣ на самотѣ одного черця. Побачивши коло себе узброєныхъ вѣдъ головы до нѣгъ опрышкѣвъ, почавъ монахъ дрожати, зложивъ руки и розплакавъ ся. Довбушъ кивнувъ на молодцѣвъ, и чотырехъ зъ нихъ вѣдпровадило переляканого черця до обители.¹⁾ Иншимъ разомъ напавъ бувъ Довбушъ зъ 7. товаришами на двѣръ Рушиця въ Воскресѣнцяхъ, а зъ здобычи, котру тутъ забрали, одержавъ Скитъ зъ рукъ опрышка Палѣя цинову миску.²⁾

Що до числа монахѣвъ Скитскихъ, маємо лише одну вѣсть, котра вѣдносить ся до р. 1724. за игуменства Лаврентія. Ревизія игуменѣвъ зъ т. р. подає число монахѣвъ, мешкавшихъ тогды въ самѣмъ Скитѣ, не вчисляючи тыхъ, що пробували въ монастиряхъ, ему пѣдвластныхъ, вже лише на 30. Межи черцями було много зъ околичной шляхты, але були межи ними и мѣщане солотвинскій, якъ свѣдчить старый помѣникъ церкви Рожд. Пресв. Богородицѣ въ Солотвинѣ, списаный парохомъ Илією Грибовичемъ (1698—1730). Межи именами усопшихъ парохѣвъ або и мѣщанъ солотвинскихъ находимо черцѣвъ: ерсахимонаха Теофилакта и еромонахѣвъ Юресту (Ореста?), Харитона и Серапіона, а въ другѣмъ, по-

¹⁾ Зъ Довбушомъ були тутъ Гуцулы и зъ нашего и зъ угорскаго боку, межи иншими два Джеמידжуки, котрї мали за щось злѣсть на Добросѣльскаго, Срѣбнарчукъ зъ Ясенева, Федѣръ Никоракъ зъ Микуличина и Василь Палѣй зъ Ясенева Палѣви, одному зъ найсмѣливѣйшихъ ватажкѣвъ, припало було тогды въ здобычи 8. битыхъ талярѣвъ, кармазиновый жупанъ, котрый спродавъ опѣля жидови въ Брустурахъ за 8. зол. п., и дещо инше. ²⁾ Опрышки забрали тогды зъ двѣра въ Воскресѣнцяхъ 3. пары пистолетѣвъ, 2. рушницѣ, 4. шаблѣ, 2. партеры, 18. полумискѣвъ, грошѣ, порохъ, олово, полотно, полгѣ солонины и таке инше Палѣви припавъ бувъ зъ того при подѣлѣ здобычи 1 пистолетъ, 3 таляры и цинова миска, котру давъ до Скиту, а за свои 3 таляры вѣдкупивъ потѣмъ у Довбуша пару пистолетѣвъ. Довбушъ рабувавъ вѣдъ р. 1738. до 1745. въ котрѣмъ 24. серпня згинувъ въ Космачи пострѣленный черезъ Стезана Дзвѣнку, на котрого хату бувъ напавъ, якъ зовсѣмъ правдиво представляє пѣсню народна. Мотивомъ нападу на хату Дзвѣнки не були однакъ любощѣ, але проста пѣмета. Гл. мой вѣдчить о опрышкахъ, выдрукованый въ фейлетонахъ „Дѣла“ за р. 1882. Ч. 36—40.

вѣйшбѣмъ помяннику еромонаха Меркурія Купчака, о котрѣмъ въ его родинѣ еще нынѣ живѣ переказъ.

Такъ отже перебувъ Скитъ и сей періодъ мимо деякихъ стратъ, пакостей, злобно розсѣванныхъ, ложныхъ поголосокъ и що разъ бѣльше змагаючи ся ненависти, ба и вражды околичной, рускои шляхты однодворной, т. е. унитскихъ потомкѣвъ тыхъ сусѣдѣвъ, котрѣ въ минушбѣмъ еще періодѣ разомъ зъ нимъ стояли за православіемъ. О якѣмъ небудь натиску зъ стороны властей, о переслѣдованю, або укороченю чи то въ правахъ, чи въ посѣлостяхъ зъ стороны державы не бачимо анѣ слѣду. Монастирки въ Товмачику и Коломыи, котрѣ до р. 1732. стояли пѣдъ зарядомъ Скиту, вѣдобрали ему, якъ мы въ горѣ бачили, не власти, не магнаты, анѣ не латиньске духовенство, але... Василянє униты. Противно, королѣ и велике число магнатѣвъ, достойникѣвъ коронныхъ и литовскихъ, забезпечують ему вѣльнѣсть вѣдъ всякихъ данинъ и мытъ при розвожуваню соли, а Николай Потоцкїй надѣляе ихъ навѣтъ землею и матерїаломъ на будову фѣльварку въ Саджавѣ.

Чомужъ не принявъ самъ Скитъ унїѣ, побачивши, що Фанаръ спродавъ руско-православну церковь за Юдинїи сребренники противъ еи волѣ патрїархамъ московскимъ, що въ Россїи не дано церкви нѣ найменшихъ станovýchъ правъ, знесено патрїархатъ, вѣдобрано ерархїи всяке значене и повагу, а навѣтъ переслѣдовано еѣ и гноблено н. пр. за царицѣ Анны и еи протестангскихъ дорадникѣвъ?¹). Чому не узнавъ зверхности престола римекого и не прилучивъ ся до того Хри-

¹) Якъ вѣдомо прикорочувавъ Петро Вел. права высшой ерархїи, а навѣтъ пѣдрывавъ повагу еи, якъ лише мѣгъ. Ослабляючи всяку „народъ удивляющую славу“ высшого духовенства, зїѣсъ патрїархатъ и переставъ владикамъ давати гѣднѣсть митрополитѣвъ, лишь въ рѣдкихъ випадкахъ, а „регламентъ“, выданный нимъ для духовенства, заказавъ, щобы владикъ, поки они здоровї, не водити по пѣдъ руки, не кланятись имъ до землѣ и не вѣддавати имъ „лишней и почитай царской чести.“ Монашества и черцѣвъ не любивъ, зносивъ монастирѣ меншї, въ бѣльшихъ позменшувавъ число монахѣвъ, бо они, якъ стоить въ его указѣ, „поядаютъ чуждые труды и ширятъ забобоны, ереси и суеврїя“. Монастирѣ перемѣнявъ на гостинницѣ, школы и шпиталѣ, помѣщувавъ въ нихъ убогихъ, хорыхъ або выслуженныхъ салдатѣвъ, заказавъ черцямъ безъ позволеня настоятеля мати папѣръ и чернило,

стового стада, надъ котрымъ бувъ оденъ пастьоръ, котрый вѣтцѣвскою опѣкою обнимавъ зарѣвно унитѣвъ якъ и католикѣвъ иншихъ обрядѣвъ?

Причина лежить въ тѣмъ, що церковь руско-унитска теперь вже на цѣломъ просторѣ польско-литовской державы не то що не дѣждалась, мимо вставлюваня ся престола римского, обѣцянои рѣвноправности зъ церквою латиньскою, але зверхъ того пѣддатись мусѣла пониженю, прозирству и на смѣшкамъ, а то тымъ бѣльше, чимъ бѣльше зникали слѣды православія, зѣ взгляду на котре еще якійсь часъ оточувано унію опѣкою. Вправдѣ не выдавано законѣвъ анѣ на гнетъ, анѣ на понижене унїѣ, але тї версты, въ котрыхъ рукахъ була власть, не таились теперь нѣ трохи, що унію уважають лишь мѣрою посередною, часовою, котра має тѣлько служити степенемъ до переходу въ латиньство. Мовъ бы пѣсля якоисъ зъ горы умовленои системы, хотъ такой не укладано, по-

переходячихъ монахѣвъ зъ одного монастыря въ другїй казавъ карати яко бродягъ, а затворникѣвъ або розганявъ, або казавъ имъ чимъ небудь трудити ся, въ мужескихъ монастыряхъ столарствомъ, малярствомъ и т. д., а монахинь заставлявъ шити, прясти куджѣль, або що небудь вышивати. Еще тяжша доля впала на православне духовенство за царицѣ Анны. Си повѣрники и любимцѣ, зъ роду Нѣмцѣ-протестанты, завели найпоганїйшу тиранию, котра желѣзною рукою придавила церковь православию и духовенство. Владикъ скидувано зъ престоловъ за саме тѣлько пѣдозрѣне, що не любятъ протестантскихъ чужоземцѣвъ, тягано по протоколахъ, замыкано, брано на тортуры, пѣдтягано шнурами въ воздуху и бито, а ненависть властей до монастырѣвъ змогла ся такъ дуже, що въ деякихъ лишилось лишь по кѣлька старикѣвъ, а другїй стояли пустками, бо новый указъ не позволявъ нѣкого постригати, лише священникѣвъ-вдѣвцѣвъ и выслуженыхъ салдатѣвъ, такъ що „св. Синодъ“ заявивъ обаву, абы въ Россїи монашество не зникло зовсѣмъ. Нечуваными податками знищено всѣ доходы зъ дѣбръ церковныхъ, якъ и пр. велика часть доходѣвъ зъ дѣбръ епископскихъ ишла на кѣньскїй здогони, бо Биронъ бувъ пристрастнымъ любителемъ коней. Священникѣвъ розстрегали за малу часомъ неувагу, били и вѣддавали въ салдаты, навѣтъ такихъ, котрї мали бѣльше, якъ 40 лѣтъ и зовсѣмъ не мали здорова. Въ р 1740. було въ чотырѣхъ пѣвночныхъ губерніяхъ ажъ 182 такихъ парачїѣвъ въ котрыхъ не було вже нѣ священника, нѣ причта церковного. Сомнѣваемо ся отже, чи Скитъ бажавъ въ часахъ тої тяжкой Биронѣвщины мимо тыхъ 300 рублѣвъ, даваныхъ ему що пять лѣтъ, перейти зъ пѣдъ власти католицкого короля польского пѣдъ скиптръ „боголюбивои“ царицѣ.

нижувано всюды унію и давано почути, що хотяй тую вѣру въ Польщи терплять, то все таки она єсть вѣрою хлоскою, зъ котрой вольно глузувати¹⁾. Мѣсяцами роблено заѣзды на унитскій церкви и монастирѣ безъ данои причины, лишъ щобы свою охоту вдоволити, забираю церковній добра, зборювано часомъ зъ стороны патронбѣвъ вѣдправляти богослуженя, будовати нові, або направляти старі унитскій церкви, бито и глузовано зъ священникѣвъ и потягано ихъ самыхъ и ихъ семіѣ до панцины, а все то, на жаль, не деколи, выемково, але густо-часто! Чи мѣгъ примѣромъ наклонити черцѣвъ Скитскихъ до принятя уніѣ слѣдуючій поступокъ старосты борецкого, Даниловича, зъ унитскимъ священникомъ въ Дѣдушицяхъ Малыхъ, — поступокъ, котрый вѣдбувъ ся въ кѣлька мѣсяцѣвъ по приступленю львѣвскои епархіѣ до уніѣ, а до того въ вѣддаленю лише кѣлькохъ миль вѣдъ Скиту. Маючи гвѣвъ до унитского священника въ тѣмъ селѣ, пѣслав вѣнъ пахолкѣвъ по него до церкви, тѣ розбили пѣдчасъ богослуженя дверѣ церковній, замкненіѣ зъ середины народомъ, вдерли ся царскими вратами до престола, порозмѣтували и подоптали ногами св. Тайны и вытягнули нещасливого священника и его брата зъ церкви и збили ихъ въ страшный спосѣбъ на цминтари. Зъ тяжкѣмъ жалемъ описує тую справу еп. Шумлянскій въ листѣ, писанѣмъ у Львовѣ 25. сѣчня 1701. р. до гетмана І. Яблоновского, и додає зъ найглубшою печалею: „Czego in disunione nigdy nie cierpiało duchowieństwo, teraz in sancta cierpieć musi unione, a mnie serce kraie się y na takowe patrzac bezprawia, umierać bez czasu muszę.“²⁾ Подѣбнѣ факты выплывали поки що зъ самоволь и буйности поодинокихъ фанатикѣвъ, — заходила однакъ обава, що таке злѣ станєсь системою, коли лат. єпископъ перемыскій (пѣзнѣйше, 1759—1780, архієп. львѣвскій) Стѣраковскій поручивъ свому духовенству, щобы всюды, де лишъ зможе, переловлювало унитѣвъ на латинство, бо унія була пѣсля его перекованя лише терплена и не представляла повноты и чистоты релігійнои

¹⁾ „Очеркъ состоянія правосл. церкви“ В. Б. Антоновича. Монографія Т. І. ст. 336. и сл.

²⁾ Supplém. ad Hist. Rus. Monum. ст. 221—221, № LXXX. Справа тая буда оперлась навѣтъ о галицкій судъ.

науки.¹⁾ Тому то Скитъ не приступивъ до униї, хоть певно самъ бачивъ, що нема и не було въ Фанарѣ „единого па-стыря для единого стада“, въ тѣмъ зѣпсутомъ, спродайномъ Фанарѣ, котрый зъ глубины сердца ненавидѣвъ и переслѣдувавъ Славянъ; стоявъ однакъ Скитъ при православію, яко живой протестъ противъ легковаженю и умысному понижуваню церкви унитеской, противъ недодержованю обѣщаной ѣй рѣвноправности зъ церквою латиньскою и противъ система-тично вже провадженюму душехватству, на котре такъ часто заносили унитескї святитель до Риму вже въ вѣку XVII. тяжкї скарги. Подѣбнї зажаленя унитѣвъ, особливо на душехватство зъ стороны латиньского духовенства, давались чути и въ минувшѣмъ вѣку и мали завсѣгды той наслѣдокъ, що папы римскї и ихъ нунціѣ въ Польци унимались горячо за покривдженными унитами, ба часомъ навѣть и самї латиньскї епископы выдавали на наляганя будь то унитескихъ митрополитѣвъ, будь самыхъ нунціѣвъ пастырскї листи до своего духовенства противъ перетяганю унитѣвъ въ латинство, але всѣ тї мѣры не помагали, бо тенденціѣ суспѣльно-сти польской були иншї.²⁾

¹⁾ Архивъ юго-зап Россїи Ч. I. Т. IV. Н. CCV. Въ тѣмъ томѣ подыбуемо незвычайно велике число подѣбныхъ примѣровъ, якъ наведеный тутъ брутальный поступокъ Даниловича.

²⁾ Такъ примѣромъ папа Бенедиктъ XIV, похваливши въ булї „Inter Plures“ зъ дня 2. мая 1744. р. митр. Атан. Шептыцкого за ревнѣсть для униї и поднесши заслуги руского народа около вѣры, заповняе опѣбля, що „nullatenus Ruthenis, ad communionem sanctae Sedis nuper adjunctis, impositam esse legem, ut abdicatis propriis Ritibus, Ecclesiae Latinae ritus amplecterentur“, а коли 7. липня 1751. р. занесли до него два рускї владыки, львовскїй и перемыскїй. скаргу на душехватство зъ стороны латинникѣвъ, вѣдписавъ имъ тойже папа 18. вересня т. р.: „uti bene nostis, venerabiles Fratres, nostri praedecessores transitus hos abho. ruerunt, et nos ipsi abhorremus, utpote qui non destructionem sed conservationem ritus Graeci summo. pe. desideramus“, нарѣкае однакъ при кѣнци листу на „resistentiam, factam a rege Poloniae (Жигмонта III.) decretis Urbani VIII. (зъ 7. лютого 1624. р.), in quibus transitus fuerat prohibitus“. Подъ днѣмъ 8. червня 1744. р. выйшовъ подѣбный декретъ вѣдъ нунціатуры въ Польци, зъ выразнымъ заказомъ, щобы ані латинники не нарушали неприличными словами святости обряда унитеского, ані вѣдворотно, и заоструе, „ne aliquis parochus Latinus inducat homines ritus Graeci ad transeundum ad ritum Latinum“, не згадуе однакъ нічого о переходѣ ла-

Ошибнувъ ся еп. львѣвскій, Левъ Шентыцкій, коли въ своій реляціи до римскои куріи зъ дня 29. липня 1761. р. о станѣ своихъ трехъ діецезіи, львѣвскои, галицкои и подѣльскои, згадуючи и про Скитъ, заявляє свое переконане, що тойже (Скитъ) приступивъ бы цѣлкомъ певно до униѣ, наколи бы ему при тѣй перемѣнѣ забезпечено такі самі доходи и таку саму матеріальну помѣчь, яку має зъ Россіи и Молдавіи. Причини, задля котрыхъ вѣнъ не принявъ униѣ, були, якъ сказано, зовѣмъ виші. Впрочѣмъ той самъ владыка, въ тѣй самѣй реляціи, нарѣкає гѣрко, що латинскіи священники противъ выразныхъ приписѣвъ св. престола и противъ розпорядженю своего архиепископа, Іоана Скарбка, зъ дня 14. червня 1714. р., крестятъ дѣти обохъ полѣвъ зъ мѣшаныхъ подружій латинникѣвъ зъ унітами на свѣй обрядъ, латинскій, що свѣтскіи люде латиньского обряда ему самому чинятъ всѣлякі пакости а деякі патроны церковні забирають рускимъ парохіямъ землѣ, если лише парохъ не може выказати ся донацііною грамотою, и не зважають на тоє, що ті кусники землѣ, котрыми приходства суть вывѣнованіи суть найчастѣйше одинокимъ удержанемъ парохѣвъ, и то такъ дуже убогихъ парохѣвъ, що самі мусять на рѣли працювати. Коли лише парохіи не можуть выказати ся, хто дарувавъ ті землѣ приходамъ, въ такомъ разѣ въ сей часъ заби-

тинникѣвъ на обрядъ унитскій, бо такихъ прикладѣвъ мабуть не було.

Межи лат. епископами, котрі въ тыхъ часахъ нагадували своему духовенству рѣвноправієсть обохъ обрядѣвъ, бувъ першимъ Конст. Казимиръ Бржостовскій, вильненскій епископъ лат. обряда. Кажє вѣнъ въ своѣмъ листѣ зъ дня 14. сѣчня 1712. р., що „J. W. Nuncyusz Apostolski w krolestwie Polskim i Wielkim Xięstwie Litewskiem na żądanie J. W. Metropolity ruskiego i innych zjednoczonej Rusi Pałatów, toż Breve (роз. п. Урбана VIII.) z cieniów starożytności wydobyte do nas przesłał, aby ogłoszone zostało,“ и кажує принимати унитѣвъ на обрядъ латинскій, хоть бы ся навѣть самі зголошували, „a bardziej onychże sposobami zakazanemi do przejscia z swego obrządku namawiać i nakłaniać“. Зовѣмъ безсторонній и справедливій приписъ дотычно рѣвноправности обохъ обрядѣвъ выдавъ дальше лат. архієпископъ львѣвскій, Іоанъ Скарбекъ 14. червня 1714. р, дальше нажжадане унитского митр. Льва Кишки лат. епископъ луцкій и берестейскій, Стефанъ Богуславъ Русневскій, листомъ пастыремъ зъ 15. лютого 1728. р, и вильненскій епископъ, Михаиль, декретомъ зъ 16. липня 1745 р. (Annales Eccl. Ruth. pag. 393—414).

рають „надуті своєю могутістю патрони“ церковні поля и сѣножати, а такі церкви, позбавлені своїх фондів и опущені парохами, мусять упадати¹⁾.

Въ р. 1772. наступивъ першій розбѣръ Польщѣ. Зъ Галичиною перейшовъ и Скитъ въ пѣдданство австрійске.

ЧАСТЬ II.

Скитъ пѣдъ панованємъ австрійскимъ вѣдъ р. 1772. Знесенє Скиту 1785. р.

Въ сей часъ по занятю Галичини черезъ Австрію внесла обитель Скитска до трону цѣсаревои Маріѣ Тересіѣ прозьбу о увѣльненє вѣдъ мыта за спроваджовану до монастиря живнѣсть и о потверженє набутыхъ нимъ вѣдъ давна привилєѣвъ и земель, а въ цѣвѣтнѣю 1773. р. подавъ игуменъ, Донатъ Миляновскій, въ тѣй цѣли до перегляду 8 Скитскихъ документѣвъ просто до канцеляріѣ губернатора графа Пергена.

¹⁾ Копія тои реляціѣ, написанои въ лат. язѣцѣ, знаходить ся въ архивѣ митр. Капитулы у Львовѣ. Яковъ Головацкій перевѣвъ єѣ на языкъ рускій и помѣстивъ въ Зорѣ яко Альбумъ на р. 1860^а. (стор. 254—269).

Пытанє, чи Скитъ зносивъ ся зъ львѣвскимъ братствомъ ставропигіальнымъ по приступленю тогожь до униѣ (1709. р.) зѣстає поки що не рѣшенє. До поясненя тои справы служить намъ всего на-всего одєнь листъ, писанній 7. серпня 1736. р. Скитскимъ игуменомъ Кассіаномъ, (якъ знаємо зъ иншихъ документѣвъ, звавъ ся вѣнъ Комариньскимъ), до львѣвского братства зъ дуже умыльною прозьбою, чтобы тоє зволило обитель Скитску надѣлити церковными книгами „ман денежнымъ дарствовати Єспламентомъ“. Здає ся, що вѣдъ р. 1703. до 1736. була всяка звязъ межѣ православною Скитскою а унитскою львѣвскою Ставропигією зѣрвана, бо инакше не бувъ бы потребувавъ игуменъ Кассіанъ пригадувати въ тѣмъ листѣ колишнимъ львѣвскимъ ктиторамъ, що Скитъ „отъ древнихъ временъ имѣаше (отъ) Предѣсорокъ Милостѣй Башинъ, нашихъ особливыхъ Докредежъ... благодѣтелство“, и що тоє мусить бути „самымъ... Милостемъ Башинъ .. неискѣдомое“. Сей листъ, помѣщенный нами такожь въ „Збѣрнику грамотъ Скитскихъ“, заносить ажъ надто византійскою смиренностію и униженою покурою. Звертаємо увагу и на тоє, що знаходить ся въ нѣмъ кѣлька слѣвъ російскихъ. — Впрочемъ нема нѣ найменшого слѣду якихъ небудь зношенъ межѣ обома братствами по р. 1736.

Що до мыта, прійшла прихильна вѣдповѣдь зъ Вѣдня дуже скоро; вже 17. вересня 1773. р. увѣдомила монахѣвъ о тѣмъ львѣвска губернія, зъ тымъ однакъ, що поѣдъ взглядомъ правъ и привилеѣвъ наступить резолюція доперва тогды, коли мешканцѣ краю зложать цѣсаревѣй голдъ¹⁾. Въ справѣ же посѣдана грунтѣвъ запевнила цѣсарева надворнымъ декретомъ зъ 28. червня 1776. р. Скитскій монастирь, що, якъ кождому властителеви грунту, такъ и єму забезпечав ся супокѣйне уживане всѣхъ набутихъ нимъ земель, и що нѣколи не позволить ся, абы хто небудь чинивъ єму яку кривду, якъ то универсалами було вже обвѣщено, въ сѣмъ випадку тымъ бѣльше, що цѣсарева обовязана до того зъ одной стороны выразнымъ договоромъ, заключенымъ межи нею а Рѣчпосполитою польскою взглядомъ диссидентѣвъ и православныхъ въ Галичинѣ, а зъ другой стороны самою уставою австрійскою (*juxta modernis Regiminis formam*). О тѣмъ увѣдомила львѣвска губернія начальство Скиту вже 18-го дня по выданю того декрету, т. е. 16. липня т. р.²⁾ Заразъ потѣмъ подавъ игумень, Донатъ Милянскій, до губерніѣ прозьбу (зъ

¹⁾ Збѣрникъ грамотъ Скитскихъ, II. 16

²⁾ Збѣрникъ гр. Скитскихъ, I. 37. Застанавляе тутъ наведеный договоръ межи Австрією а Польщею, (*tractatus inter altefactam Majestatem et Republicam Polonam respectu Dissidentium et Graecorum non unitorum*), котрымъ Польша встунилась на дворѣ вѣденскѣмъ за иновѣрцями, мешкаючими въ Галичинѣ, и то въ такѣмъ часѣ, коли Австрія певно нѣхто не смѣвъ закинути нетерпимости религійной. Артикуль V. згаданого трактату (гл. *Volumina Legum*, T. VIII. ст. 12. и сл.) звучить: *Dyssydenci y Grecy Nie-Unitci będą uzywać w Prowincyach ustapionych wszystkich własności y possessyi, co się tyczy stanu cywilnego, a względem religii będą zupełnie zachowani in statu quo: to jest w tymże samym używaniu wolnym cultus et disciplinae ze wszystkimi y takimi kościołami y dobrami kościelnymi, które posiadali w czasie przejscia pod Panowanie Najiasniejszey Cesarzowy Królowy Apostolskiej w miesiacu wrzesniu w roku 1772. y Najiasniejsza Cesarzowa krolowa Apostolska nie będzie nigdy uzywać prawa samowładztwa naprzeciw statum in quo została religia dyssydentow y Nie-Unitow w zwyz wyrazonych Państwach*. (*Ibid.* pag. 17) Такъ отже вымовила Польша у Австріи для Скиту, одинокои православной оселѣ въ Галичинѣ, повну свободу въ уживаню набутой власности и въ исповѣданю православной вѣры. Беть то обявъ тымъ дивнѣйшій, що въ тѣмъ самѣмъ майже часѣ (р. 1775.) Россія, вдоволившиє въ подобраною вѣдъ Польшѣ Бѣлою Русею, пожертвовала въ договорѣ варшавскѣмъ, заклю-

датою у Львовѣ, 25. липня 1776. р.), щобы тая зволила 1. выклопотати у цѣсаревон для Скиту потвердженє его привилеѣвъ, о що тойже вже 17. вересня 1773. р. просивъ, 2. щобы монастирь сучавицкій, положеный въ тѣй части Молдавіѣ, котра само тогды поѣшла пѣдъ скиптръ австрійскій, (т. є. въ Буковинѣ), позбоставъ и дальше пѣдъ непосреднымъ зарядомъ Скиту (sub plenaria Directione Monasterii Skitensis), такъ якъ то було вѣдъ основаня того монастиря; 3. щобы потвердила Скитъ въ супокѣйнѣмъ уживаню города и двоухъ сѣножатей въ Журакахъ, наданыхъ єму 1669. р. Иваномъ Лехновичемъ

ченѣмъ зъ Польщею, вѣру православну тамже зовсѣмъ католицкому зелотизмови упривилеюваныхъ станѣвъ въ Польщи, а именно згодилаь, щобы православнїи були выключенїи зъ сенату и зъ министерства, щобы права, прислугуючїи и православнѣи шляхтѣ, не розширялись на тыхъ, котрїи приступили бы до православїя доперва по заключеню сего трактату, на соймѣ абы не було бѣльше депутатѣвъ некатоликѣвъ, якъ трѣхъ, публичнїи похороны и дзвоненє при церквахъ абы було православнымъ лишъ условно позволене и т. д. (Ibidem, pag. 21 и сл.) Въ додатку, прилученѣмъ до трактату зъ Россїєю и названѣмъ „Akt osobny“, на ст. 47—48 читаємо: Artykuł I 1. „Najiasnieysza Imperatorowa Jeymość wszec Rossyi, chcąc przez skutek moderacyi swoiey uprzatnać wszelkie nawet pozory do niezgody między narodem Polskim, pozwala, aby odtąd szlachta Grecy Nieuenci y dyssydenci wyłączeni zostali od Senatu y a Ministerio w Koronie i Litwie.“ 2. „Prawo szlachty dissydentow y Greków Nieunitów na funkcye Poselskie zmniejszone będzie do liczby trzech, to jest jednego z kazdey prowincyi...“ 4. (на стр. 48): Gdy dyssydenci y Grecy Nieuenci będą chcieli chować umarłych swoich w święta, aby to czynili bardzo rano albo po skonczonym nabozenstwie publicznym katolików.“ 5. „Dyssydenci nie będą używać w przyszłym czasie dzwonow u kościołow swoich pod kondycyą iednak, aby takowe dla tego za oratoria nie były poczytane. To się ma rozumieć tylko o kościołach, które będą wystawione w przyszłym czasie po wsiach.“ Шеста точка того артикулу постановляє, щобы sprawy разводѣвъ въ подружкахъ мѣшаныхъ рѣшали завсѣгды коненеторїѣ католицкїи и т. д. Толерантна Австрія за часѣвъ іосифиньскихъ обовязує ся отже хоронити рѣвноправнѣсть вѣры православної зъ католицкою, хоть того вымагала вже и такъ єи „regiminis forma“, являє ся отже покровительскою пригнобленого православїя, мѣжъ тымъ коли Россїя, уймаючись мнимо за православїємъ, недавно передъ тымъ у неї самої такъ тяжко поневѣрцямъ, заляла вѣйками своими Польщу, довела до єї розбору, а досягнувши черезъ заборы свою политичну цѣль, кинуда тоє православїє, яко зъужите средство, на жертву єго неприєднанныхъ противникѣвъ. (Очеркъ состоянїя правосл. церкви въ I. томѣ монографїѣ В. Б. Антоновича, Кїєвъ, 1885, стр. 334—335.)

Журакѣвскимъ, въ р. 1672. Павломъ а 1698. тогожь сыномъ, Стефаномъ Журакѣвскимъ, и щобы признала принадлежнѣсть до Скиту чотырѣхъ пѣдданныхъ въ Журакахъ и заставленого Ладновскимъ за 304 зол. п. кавалка грунту, а въ кѣнци 4, щобы губернія еще разъ забезпечила Скитови, такъ якъ въ р. минувшѣмъ, увѣльнене вѣдъ мыта при спроваджуваню 400 мѣрокъ молдавского вина на потребу монастиря.¹⁾ Потвердження привилеѣвъ однакъ не дѣждавъ ся Скитъ. Власти австрійскѣй не мали вправдѣ нѣчого противъ того, щобы все документы дѣнаційнѣй, рѣвно якъ и потвердження тыхже, були втягненѣй въ дѣтучнѣй книги табулярнѣй, не могли однакъ приняти и лишити въ силѣ такихъ привилеѣвъ, акъ примѣромъ право набувати землѣ (прив. Собѣского зъ 3. марта 1676. р.), або такѣй, котрыми черцѣ набули право вѣльного врубу въ лѣсахъ корѣльвскихъ, що можна було надѣуживати. (Прив. Яна Казимира зъ 8. липня 1659. р., Собѣского зъ 3. марта 1676. р., Августа II. зъ 30. вересня 1698. р.) Що до будѣвляного матеріялу, сказано монахамъ, щобы кождымъ разомъ, коли его запотребують, внесли прозьбу, а дѣтучнѣй уряды рѣшати, чи зѣволити на тое, и де назначити имъ мѣсце до рубаня дѣрева.

Впрѣчѣмъ не одержавъ Скитъ въ тѣмъ послѣднѣмъ, 13-лѣтнѣмъ періѣдѣ жадной новой даровизны; не находимо жадныхъ документѣвъ того рода, анѣ дѣнаційнѣхъ грамотъ, анѣ тестаментѣвъ, анѣ иншихъ якихъ небудь записѣвъ.

Зѣ процесѣвъ, розпочатыхъ околичною дробною шляхтою противъ Скиту еще въ періѣдѣ минувшѣмъ, видимо деякѣ слѣды и по занятю Галичины черезъ Австрію, але хѣдъ ихъ стае ся повѣльнѣйшѣй, пристрасти що разъ бѣльше утихомиряють ся, цитацій есть що разъ менше, вкѣнци все тѣ sprawy оказують ся безпѣдставными и упадають. Новыхъ процесѣвъ прибуло теперъ всего два, оденъ въ галицѣкѣмъ судѣ, а другѣй въ черновецкѣмъ аудиторіятѣ, але и тѣ два не вѣдзначались анѣ важностею-предмету спору, анѣ не довели обохъ сторѣнъ до бѣльшой заѣлости, або якого небудь пристрастного кроку.

Въ галицѣкѣмъ судѣ вѣнсь 25. цѣвтня 1781. р. якѣйс

¹⁾ Вѣдпись той прозьбы находить ся въ нашихъ рукахъ.

Іосифъ Мысловскій манифестацію, въ котрій, вычисляючи предківъ своихъ въ простій линіи, почавши вѣдь вѣтця и матери, выпроваджає свѣй рѣдь вѣдь прапрадѣда Филіона Загоровского. Той предокъ его мавъ колись дати до Скиту въ переховокъ скарбы, якъ всѣлякій рухомости, золото и сѣбло, клейноты, готові грошѣ и зброю, а зъ тымъ всѣмъ и свое передсмертне завѣщане, опѣся по свѣй смерти мавъ бути похованый на цмнтари Скитскѣмъ. Зажадавъ отже Мысловскій, щобы Скитъ звернувъ ему всѣ тѣ скарбы и тестаментъ своего прапрадѣда, рѣвножь, щобы монахи выдали ему вытягъ зъ своихъ метрикъ о смерти и похоронѣ тогожь. Пѣдь днемъ 4. мая т. р. выдавъ заступникъ старосты галицкого, Франць Ратиборскій, цитацію до Скиту, щобы тойже до 14 днѣвъ подавъ до суду зъ свои стороны вѣдповѣдь на тѣ претенсіѣ Мысловского. Скитъ чомусь не спѣшивъ ся и нѣчого не вѣдповѣдавъ, томуъ выславъ до него судъ 11. червня т. р. другу цитацію зъ наложенемъ кары 14. гривенъ, а 15. жовтня еще и третю цитацію зъ подвѣиною карою 28. гривенъ. Въ р. 1782. притихъ чомусь той процессъ, але 1783. вѣдновивъ ся на ново. Дня 6. вересня т. р. предложивъ Мысловскій якѣсь документи, котрі мали ствердити, що его претенсіѣ суть оправдані, а 16. т. м. подали зъ свои стороны монахи 6 документѣвъ, походячихъ зъ 17. вѣка, на доказъ, що Татаре зруйнували були въ р. 1676. обитель до тла, при чѣмъ и всѣ рѣчи, дані приватными людьми въ переховокъ, рѣвно якъ и документи, котрі тогды знаходили ся въ монастирѣ, поишли зъ дымомъ. Галицкій трибуналь, зложеный зъ судіѣ, Ив. Ольшевского, и двоухъ городскихъ субделегатѣвъ, Грасона Голыньского и Ив. Вѣржховского, рѣшивъ 10. жовтня т. р. удѣлити обомъ сторонамъ взаємно документи, предложені стороною противною, въ тѣй цѣли, щобы собѣ уложили реплики и дублики, а пока що, справу вѣдложено на пѣзнѣйше. На тѣмъ застановивъ ся цѣлый процессъ, бо Мысловскій мабуть переконавъ ся, що не дасть ся доказати, будь то тѣ рѣчи уратовали ся якимъ способомъ вѣдь руины.¹⁾

¹⁾ Дотычно того процесу см. *Castr. Hal. Prot.* 387 p. 65.; *Fasc* 315. *Cop.* 419; *Proth.* 449. p. 64; *Regest. Caus. Castr. Hal.* 463. N. 105., 230., 583.

Друга справа, введена передь аудиторіятъ черновецкій, дотыкала Скитъ лише посередно. Покривдженими були головно Чернівцѣ, бо сусѣдні села, належачі до путненьского монастиря, а именно Михальче, Кузьминъ и Кляшівцѣ, були ся вдерли, якъ утверджовали черновецкій мѣщане, по за свои границѣ и присвоили собѣ мѣйскій грунты. Скитъ бувъ въ тѣй справѣ о стѣлько заинтересованый, що побиравъ зъ доходѣвъ мѣйскихъ десятину, чимъ меншій отже бувъ маєтокъ мѣйскій, тымъ менша була и его десятина. Зъ тои причини стоявъ Скитъ въ тѣмъ процесѣ по сторонѣ мѣста, а противъ монастиря путненьского. Въ р. 1776. сходила три разы комисія на границу, о котру пѣйшла суперечка, оглядала старіи знаки и документи обохъ сторѣнь, и переслуховала старыхъ людей свѣдкѣвъ. Мѣсто доказувало черезъ заприсяженихъ свѣдкѣвъ, людей вѣковыхъ, що вѣдѣ непамятнихъ часѣвъ ишла межа посѣлостей мѣйскихъ потѣчкомъ Яблѣннимъ, де сходили ся такожъ границѣ сель Кузьмина и Кучура, входила вѣдтакъ въ потѣчокъ, званый Рудою Козою (Ruda Kozia), зъ вѣдени тягнулась до кирницѣ, званои Иванешти, дальше до „Puteum“ Студена, а зъ вѣдени выбѣгала до берега Пруту, просто до дуба, на котрѣмъ вирѣзана була голова тура, т. є. тамъ, де сходили ся границѣ сель Острицъ и Жучки. Путненьскій не зважали на тоє, але, опираючись на якѣйсь старѣй грамотѣ епископа Радовецкого, поклали граничній знаки тамъ, де имъ було користно, и скривдили тымъ не лвшъ мѣсто Чернівцѣ, але и сусѣдні два села, Росочъ и Горище. Мѣсто боялось, щобы Скитъ на власну руку не погодивъ ся на шкоду мѣста зъ монастиремъ путненьскимъ, и для того заклінало въ своѣмъ письмѣ зъ дня 20. мая 1777. р. монахѣвъ Скитскихъ, щобы такъ не чинили, и грозило имъ проклятемъ божимъ, бо, якъ кажуть въ листѣ: „*Monasterium Skitense habet jus percipiendas decimas ex fundo secundum Privilegia Principum, nos autem habemus, ut sustinemur ex fundo Civitatis.*“¹⁾ Скитъ уймивъ ся дѣйстно за по-

¹⁾ Гл. *Castr. Hal. Fasc. 309. N. 88—92.* Згадане тутъ письмо, *ibidem* N. 89. Пѣдписаніи на нѣмъ межі иншими: Теодоръ Вердешъ, діаконъ; Семень Чоботаръ; Василь Зозонть; Іонъ Зозонть; Гавріль Глушко; Дмитро Братъ; Іонъ Чулуйку; Тодоръ Дасѣй; Єремія Глушко; Тодоръ Гойнъ; Василь Воронка; Міхай Фльоре; Костошь Пѣвень; Кон-

кривдженымъ мѣстомъ, представивъ въ грудню 1777. р. аудиторіятові и зъ свои стороны несправедливѣсть, якои допустили ся монахи путненскій, и просивъ, щобы власти наказали сторонѣ противной усунути неправно уставленіи знаки граничній, если не таки заразъ, въ зимѣ, то зъ початкомъ весны, около св. Юра. Аудиторіять потвердивъ ²⁶/₁₅ грудня т. р., що Скитъ виѣсъ до него таке представленє, а той подавъ зъ свои стороны тоє письмо аудиторіяту 9. лютого 1778. р. въ галицкѣмъ судѣ до обляты.¹⁾

Зъ наказу генераль-маіора барона Сплени зѣхали були въ тѣй справѣ на комисію три капитаны: Стрижка, Митескуль и Явишь, але ихъ работа не мала успѣха, бо коли Стрижка предложивъ обомъ сторонамъ, щобы одна и друга по трохи уступила, не приставъ на тоє монастирь путненскій, и дѣло поеднаня не удалось. Комисія вѣдѣхала зъ нѣчимъ. Кѣнца того спору не знаємо; умова обохъ игуменѣвъ, Доротея, Скитекого, и Юсафата, путненского, заключена 19. липня 1777. р. зъ тымъ, що оба мають зѣхати ся въ день св. Дмитрія т. р., а поки що ажъ до порѣшеня справы має десятина зъ спѣрныхъ грунтѣвъ вѣдкладати ся на бѣкъ, каже догадуватись, що мусѣло таки прійти вкѣнци до згоды за уступствомъ обохъ сторѣнъ.²⁾

Не довго довелось Скитови проживати супокѣйно и мирно пѣдъ скиптромъ австрійскимъ. Вже въ р. 1774. виѣсъ бувъ провинціалъ Василянъ-унитѣвъ, Братковскій, прозьбу до Вѣдня о знесенє Скиту, але на тоє прійшла зъ двору резолюція зъ 23. липня 1774. р., щобы Василяне-униты старались радше ревностію въ вѣрѣ, добрымъ прикладомъ и взоровымъ непорочнымъ своимъ житємъ склонити такожъ и Скитъ до

стантинъ Воронка; Тодоръ Пляцинта; Тодоръ Пѣвень; Стефанъ Свєредь; Пантелей Головка; Василь Куптошь; Семень Козма (зъ Росоча); Грегорашъ и инші.

¹⁾ Castr. Hal. Fasc. 309. N. 88.

²⁾ Castr. Hal. Fasc. 309. N. 92. На тѣй умовѣ зъ 19. липня 1777. р. (Complanatio ex Moldavico idioma in Latinum idioma transversa.) пѣдписали ся оба игумены, Юсафатъ, путненскій, и Доротей, Скитскій.

уніѣ, а въ такѣмъ разѣ не треба буде уживати примусовыхъ средствъ.¹⁾

Хоть не зъ тыхъ мотивѣвъ, задля котрыхъ бажавъ Братковскій замкненя Скиту, рѣшивъ ся въ кѣнци, 11 лѣтъ по-зиѣйше, таки на тоє цѣсарь Іосифъ II. Пѣдъ днемъ 1. липня 1785. р. до ч. 18060 выйшло зъ надворной канцеляріѣ цѣсарской увѣдомленє до львѣвской губерніѣ, що цѣсарь наказавъ монастырь Скитскій замкнути, єго маєтки, положені въ Буковинѣ, велѣвъ передати до тамошньої краєвой касы, а доходы зъ галицкого майна монастырскаго ужити на удержанє черцѣвъ, а коли тѣ вымрутъ, або знайдуть де инде заосмотрене, казавъ прилучити цѣле тоє майно до галицкого фонду шкѣль нормальныхъ.²⁾ Въ р. 1789. змѣнивъ цѣсарь тоє рѣшенє новымъ розпорядженємъ до Ч. 23257. (даты не знаємо) о стѣлько, що цѣле майно Скитеке назначивъ до буковиньскаго фонду религіійного.

Знесенє Скиту не можна назвати актомъ несправедливимъ; коли Іосифъ II. не пропустивъ жадному монастыреви зъ самымъ тѣлько напрямомъ аскетично-контемплациійнымъ, навѣтъ жадному католицкому, положеному середъ людности католицкой, зъ чимъ остаточно и власти духовнїй згодились, то неможна тому монарєѣ закидати несправедливости, коли вѣнъ свою систему примѣнивъ и до одинокон православной обители, положеной середъ людности унитеской, для котрой бувъ зовсѣмъ непотрѣбный, бо для неї не мѣгъ, а властиво не повиненъ бувъ виконувати требъ церковныхъ. Тымчасомъ рѣчь мала ся такъ, що черезъ Скитъ унія не могла въ цѣлѣй околици успѣвати. Въ Скитѣ сновѣдались и причащались кожного праздника тысячѣ околичного народа унитескаго, мимо того, що и Левъ Шептыцкїй, и єго наслѣдникъ на львѣвскѣмъ престолѣ епископскѣмъ, Петро Бѣлянскїй, наказували своему унит-

¹⁾ Annales Ecclesiae Ruthenae, Narasiewicz-Malinowski ст. 611.

²⁾ Вѣсь иншїй вѣсти що до замкненя монастыря суть ошибочнїй. Подану нами вѣсть и дату выписали мы зъ урядоваго документу, знаходячого ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ. Рѣчь такожь ясна, що такъ само зовсѣмъ ошибочною єсть вѣсть, подана въ наведенѣмъ мѣсци книжки Annales Ecclesiae, будьто Скитъ „absque Ejus (т. є. цѣсаря) consensu et contra mentem a circulari officio Stanislao poliensis sublatum fuit, quod supremum regimen cum displicentia rati habuit“.

скому духовенству, чтобы поучувало народъ, що сповѣдь и причастіе у православныхъ есть грѣхомъ. Тымчасомъ такъ було, що церкви унитскій въ цѣлѣй окрестности стояли порожній, а духовенство унитске, постановлене при тыхъ церквахъ, немало зъ чого жити. Въ Бабчѣмъ, примѣромъ, начисливъ разъ на торжественной Службѣ Божѣй въ своей церкви въ якесь велике свято, тамошній парохъ, священникъ вельми ревный въ вѣдправляваню богослуженя, якъ каже переказъ, всего 6. людей. „Богомъ и иконами святыми клинусь“, сказавъ розжаленый слуга Божій, „що вѣдправляю правильно богослуженє и проповѣдую слово Боже, та не моя въ тѣмъ вина, и не я за тоє передъ Богомъ буду отвѣчати, що церковь наша завсѣгды порожна, а повѣрене менѣ стадо опускає єъ и горне ся до Скиту“. Унитскій парохъ манявскій, Василь Дроновичъ, бувъ зновъ такъ убогимъ, що або пересиджувавъ таки самъ въ Скитѣ, чтобы децо при черцяхъ заробити, або ишовъ по людяхъ за жебранымъ хлѣбомъ. Щобы не згинувъ зъ голоду и не робивъ сорому манявскѣй громадѣ, дала ему тая якійсь грунтъ на болотахъ на 8 днѣвъ ораня, правда що такій, котрый и громадѣ не здавъ ся на нѣщо. Дотычный скриптъ донаційный каже выразно, що громада надѣляє своего пароха Дроновича тымъ кусникомъ землѣ томѣ, бо тойже не має зъ чого жити, а сосѣдній села суть свѣдками, що ходитъ що року въ цѣлѣй околици за жебранымъ хлѣбомъ и напяркряє ся постороннымъ громадамъ“. ¹⁾

¹⁾ Цѣкавый той донаційный скриптъ находить ся въ архивѣ парохіальномъ въ Манявѣ. Подаємо его дословно, бо вѣнь кидаетъ ярке свѣтло на матеріальный станъ унитского духовенства въ минувшѣмъ вѣку, закимъ Іосифъ II. основавъ для него семинарію и назначивъ ему конгруу. Звучитъ вѣнь такъ: Anno Dni 1786. 15. Martii. My nizey podpisani dajemy nasz ten zapis Wielebnemu xiędzu Bazylemu Dronowiczowi Parochowi Maniawskiemu na Grunt nasz własny, leżący na błotach i łożiskach, którego jest orania na dni ośm, ten grunt jest w jednej pozycyi miejsca i przez czasy nie mały od nas wyczyszczany od łoż jak i smeryk i innych chaszczów a że na nic się nam przydac nie może (!) poniewaz nie dosycь na tym, ześny go przez lat kilkanascie wyczyszczali, ale trzebaby przez tyle lat sprawiac, chciawszy mieć jaki pozytek z niego. Przeto ustępujemy i oddajemy go wiecznemi czasy (panszczyznę od niego zastępując) jako własną pracę rąk naszych Wielebnemu xiędzu Bazylemu, parochowi Maniawskiemu, gdyz sami widzimy, że z nas parafianow żadnego pożytku niema, ani wspomozenia przez zubożenie nasze i upadek

Коли одного разу приїхавъ бувъ еп. Бѣляньскій до Перегѣньска, мали передъ нимъ явити ся околичній священики въ нужденыхъ, полатаныхъ сукманахъ и просити его, щобы постаравъ ся о знесенѣ Скиту, бо они не мають зъ чого жити, зъ причини, що ихъ парохіянє ходять на всѣ богослуженя и по всѣ церковнї требы въ монастирь Скитскій, а не до своихъ церковь.¹⁾

За замкненемъ монастиря промовляли еще й инші обставини и обчисленя. Чижь не мѡгъ Скитъ зъ часомъ, користаючи зъ либеральной системы іосифиньской, розпочати свою пропаганду мѣжь унітами, а тая пропаганда чижь не була бы могла удати ся въ виду того, що унітске духовенство було зовсѣмъ не образоване, темне, понижене и крайно убоге, такъ, що оденъ Нѣмецъ того часу сказавъ о сучасныхъ унітскихъ священикахъ, що то: *sunt p..ci sub tunica Christi!* Не згадуємо вже навѣтъ о тѡмъ, якїй заколотъ въ цѣлѡй околици була бы така пропаганда выкликала, яке замѣшанє було бы зъ того повстало, якї спори, инкриминаціѣ и скарги безъ числа и лѣку. Не треба и на тоє забувати, що въ Вѣднї мушѣли бути свѣдомї и того, що Скитъ побиравъ милостыню зъ російской державной касы, 300 рублѣвъ що пять лѣтъ, що отже бувъ въ зношеняхъ зъ тою державою, котра въ тыхъ часахъ учинила зъ обороны православія дуже придатну и успѣшну пѡдойму для своєи политичной акціѣ на цѣлѡмъ широкомъ просторѣ вѡдъ каспійского моря ажъ по адрійске.

Самого акту знесеня Скиту доконавъ комисарь станѣславѡвского уряду, І. Ф. Яшевскій, разомъ зъ завѣдателемъ солотвиньскихъ камеральныхъ дѡбрѣ, Штрасеромъ, дня 6. вересня 1785. р. пѡсля григор. кал. Тую дату взяли мы зъ уря-

już prawie z nami nie zrowna(?) wspomniony paroch w żebraniu chleba, . . . ale są świadkiem wsi postronne, jako co roku im się naprzykrza, szczególnie z żebraniny wsi przyległych zyje, a zatem, ażeby przynajmniej kawałek ziemi miał swojej i nie żebrał, ustępujemy mu naszej po kawałku. Druga racya, że z posagu Cerkiewnego wzięliśmy ogrod u Wielebnego xiędza Bazylego parocha Maniawskiego, na cmentarz nowy. Co dla lepszej wagi, wiary y*waloru My, iako nieumiejąc pisma kładziemy znak Krzyża Świętego. Gromada wsi Maniawy. Teodor Wirut † Petro Bohon † przysiężny. Wasyl Tymkow † Stary przysięgły.

¹⁾ Вагилевичъ, Monastyr Skit w Maniawie.

дового спису документѣвъ Скитскихъ, пѣдписаного І. Ф. Яшевскимъ, котрый то списъ має надпись: Consignation deren bey denen abolirten Disunirten Basilianern zu Skit vorgefundenen Schriften, а на кѣнци дату: Skit d. 6. Sept. 785. Того дня не иступавъ отже вже монастырь, а знесенє его не могло вѣдбути ся и скорше, бо не можна припустити, щобы комисія, доконавши акту знесеня, була документи лишила на мѣсци, але противно, забрала ихъ въ сей часъ по замкненю обители зъ собою, списавши на мѣсци лише инвентарь, що власне наступило 6. вересня 1785. р.¹⁾

Про само знесенє подає переказъ, котрый однакъ теперь зъ кождымъ рокомъ скоро загибає, такї вѣсти.

Черцѣвъ увѣдомлено о цѣсарскѣмъ постановленю, що монастырь має бути замкнений, двѣ недѣль напередъ. Небуло иншой рады, якъ лишь лагодити ся до вѣдходу. Чернець Паладій вѣздивъ черезъ тыхъ двѣ недѣль що рана селомъ Манявою вѣдъ хаты до хаты, де Скитъ мавъ довжникѣвъ, и натискавъ на нихъ, щобы вѣддавали грошѣ, котрї були виннї, бо черцѣ мусять обитель опустити.²⁾ До Скиту вожено тымчасомъ цѣлыми днями цеглы, але нѣхто не знавъ нащо, бо черцѣ таѣли ся зъ тою роботою, а на нѣчь выправляли зъ монастыря всѣхъ людей и челядь; колижь рано ворота монастырскї отвирались и заѣздили новї фѣры зъ цеглою, то не заставали вже того матерїалу, котрый везено дня попередного. Два наймиты мали пѣдглянути, що черцѣ мурували щось пѣдъ землею, въ пивницяхъ, але не хотѣли бѣльше нѣчого говорити, хоть ихъ о тоє пытано, бо черцѣ звязали ихъ присягою до

¹⁾ Жалуємо дуже, що не бачили кромѣ сего спису документѣвъ жадного инвентаря Скитского, нѣ церковного, нѣ господарского. Деякі вѣсти про будинки дзвоны и т. п., постяганї зъ рѣжныхъ сторѣнь, подаємо въ текстѣ. ²⁾ Той Паладій мавъ бути незвычайнымъ силачемъ. Коли одного разу наладовали черцѣ на своѣмъ фѣльварку марковецкѣмъ вѣзъ бураками, заѣхали волю въ якусь млаку, въ котрѣй вѣзъ застрягъ такъ, що волю не могли его зъ мѣсця рушити. Паладій надѣвгъ, пѣдсадивъ ся, вытягнувъ вѣзъ зъ бодота, а потѣмъ сказавъ, шуткуючи: нехай бы була худоба дала собѣ раду, коли я самъ ледви-не-ледви добувъ“. Въ книзѣ протоколу гал. гор. Plenipot. Ч. 88. ст. 1045. знаходить ся пѣдъ однимъ документомъ зъ р. 1783. власноручный пѣдпись якогось Паладія, може того самого черця: X. Palladius Kalinowski Prokurator konwentu Skitt.

мовчания. Остатного дня передъ замкненемъ монастыря выточили монахи зъ пивницъ своихъ бочки, наповнені всякими трунками, и гостили всѣхъ, хто лишъ явивъ ся, однихъ въ самой обители, другихъ коло каплицъ надъ Манявкою, бо ходило имъ о тоє, щобы по собѣ лишити память на довгі лѣта.

Само тогды, коли комисія зѣхала, щобы Скитъ замкнути, вѣдбувало ся въ церкви богослужене. Штрасеръ не зважавъ на тоє, сѣвъ на престоль и перервавъ молитвы. Побачивши тую зневагу святого мѣсяца, зѣбрали ся черцѣ середъ церкви, станули коло тетраподу, вѣдспѣвали пѣснь: Подъ Твою милость прибѣгаемъ^а, а потѣмъ опустили обитель зъ хрестомъ на передѣ и пѣшли горѣ дорогою, котра провадила до Бытькова. Зъ дороги вернувъ однакъ игуменъ еще разъ назадъ и передавъ комисарямъ ключъ зъ словами: якъ найдете дверѣ, котрѣ сей ключъ отвирає, то не вернемо вже нѣколи до Скиту, а якъ нѣ, то вернемо^{а.1)} Хто небудь взявъ яку рѣчь зъ Скиту, то не вышло ему тоє нѣколи въ добрѣ, бо все переплакали черцѣ, на кождѣй дробниці стоить тяжка клятва и высять слѣзы. Але черцѣ вернуть еще назадъ, обитель зацвите зновъ, а слава еи и богатства будутъ еще бѣльшій, якъ впередъ. Було у нихъ колись достаткѣвъ чи мало, въ свѣтѣ выѣздили порожными фѣрами, лише зъ батогами, а назадъ вертали возы, наладовані всякимъ добромъ и достатками, що ажъ угинались и оси ломились, але коли монастырь повстане зъ руины на ново, тогды буде всюды цвяхъ срѣбный, де колись бувъ желѣзный, а золотый, де бувъ срѣбный. Бездомні черцѣ Скитскій порозмѣщувались по монастыряхъ буковиньскихъ, якъ въ Путнѣ, Драгомирнѣ, Сучавици и иншихъ, одного мала заскочити смерть коло Тысьменицѣ, де має бути его надгробокъ. Зъ початку, заразъ въ першихъ рокахъ по знесеню вѣдвиджували досыть часто бувшій черцѣ Скитскій свою давню обитель. Одного разу появивъ ся бувъ на руинахъ якійсь сивобородый монахъ, ходивъ по всѣхъ закуткахъ, оглядавъ пусті муры и келіи и плакавъ. Лѣсничій мѣсцевый подыбавъ его и запросивъ до себе на обѣдъ,

¹⁾ Остатнімъ игуменомъ бувъ Ісаакъ Протасевичъ. ²⁾ Wagilewicz, Skit w Maniawie. Авторъ помѣстивъ въ сѣй книжцѣ много ошибочныхъ вѣстей, такъ примѣромъ, що замкнене монастыря не припадає на р. 1781, лишъ на р. 1783, мѣжь тымъ коли тѣ обѣ даты суть неправдиві.

але той вѣдмовивъ, бо казавъ, що єму не вѣльно вѣсти скѣрому. Колижь лѣсничій вѣсвнивъ єго, що скаже для него зладити обѣдъ цѣлкомъ пѣсний, и почавъ дуже налягати, щоби конечно прійшовъ, обѣцявъ дѣйстви, що єго вѣдвидить, але не додержавъ слова и зникъ. Иншимъ разомъ появили ся середь спустошѣлыхъ будынкѣвъ два черцѣ, ходили сюды и туды, молили ся, вѣдтакъ зникли на якійсь часъ въ звалищахъ, вынесли десь зъ пѣдъ землѣ сушену рыбу, посѣдали на камѣне и вѣли.

Лицитація на худобу, возы и упряжь вѣдбула ся 28. вересня т. р. и принесла суму 639 зр. 35 кр. конв. м., котрѣ призначено пѣсля першого цѣсарского розпорядженя до побѣльшеня фонду школѣ нормальныхъ, онбеля доперва, якъ сказано, до буковиньского фонду религійного. Готового гроша не знайдено въ Скитѣ анѣ шелюга. Дальше розпорядила львѣвска губернія, щоби книжки, котрыхъ загаломъ було не богато, пѣсля вартости посортувати, вѣдтакъ потрѣбнѣйшѣ зъ нихъ переслати до библіотеки ново-основаного университета у Львѣвъ, а непотрѣбнѣ спродати, за що можна. Розпорядженемъ зъ 24. вересня 1786. р. наказала таяжь губернія передати вѣсь церковнѣ ризы, по найбѣльшѣй части дары вельможѣвъ росѣйскихъ, або молдавскихъ, до ново-основаной гр. к. семинаріѣ духовной у Львѣвъ, де они и по нынѣшнѣй день переховують ся.¹⁾ Иконостась церкви Воздвиженьской, найкрасшѣй на цѣлу Галичину, передано, якъ кажуть, за цѣну

¹⁾ Деякѣ зъ нихъ мають дуже високу вартѣсть, именно, шовковыми, сѣрѣбными и золотыми нитками дуже цѣбно вышиванѣ образы, котрѣ вшивають ся на плечахъ фелонѣвъ. Суть то цѣннѣ, стариннѣ памятки, котрыхъ вартѣсть пѣдносить не такъ дорогѣй матеріалъ, зъ котрого они зробленѣ, и чистый стиль византійскѣй, якъ высокѣй артизмъ и выкѣнчена техника роботы. Ешитрахиль такой самой роботы, походячѣй безперечно такожь зъ Скиту, знайшли мы въ церкви старуньскѣй. (Село Старуна вѣддалене одну милю вѣдъ Манявы). На адамашку, понсового цвѣту, котрый вкрывае грубе, зрѣбне полотно, знаходить ся по одной сторонѣ пять, и тѣлькожь по другѣй, образѣвъ Святыхъ въ формѣ медаліонѣвъ. Образы тѣ, представляючѣ владыкѣ въ архіерейскихъ ризахъ, суть дуже гарно вышитѣ шовкомъ цвѣту бѣлого, зеленого, синього, жовтого, и такожь нитками сѣрѣбными и золотыми. Пѣдъ пятою парою Святыхъ вышитѣ золотыми нитками слѣдуючѣ слова, а то зъ одной стороны: ІЕЛЕНА Г(ос)П(о)ЖА, а въ другѣй линіѣ ПЕТРА ВОЕВОДЫ, зъ другой же стороны: СБТВОРИ СБИ а пѣдъ сподомъ: ПЕТРАХИЛЬ. Пѣдъ тыми буквами видко зъ одной стороны 12 кблецъ,

60 зол. п. до церкви въ Богородчанахъ, амвонъ и надгробный камѣнь Іова и Теодозія дано до церкви марковецкою, де той камѣнь еще и нынѣ лежитъ въ пресвитеріи на престолѣ, а много нишихъ образѣвъ дѣстало ся до церковь въ сусѣднихъ селахъ такъ, що въ кождой зъ нихъ знаходить ся якась памятка по Скитѣ.¹⁾ Срѣбный крестъ зъ мнимою частиною Животв. Креста, ваги 1. фунта и 13 лутѣвъ, а вартости металлу 14 зр. 30 кр. конв. мон., дальше мантию и жезлъ игуменьскій вѣддано на прозбу черцѣвъ сучавицкихъ до ихъ монастыря, де крестъ еще и нынѣ переходуе сл въ скарбниці монастырскѣй, а мантия и жезлъ такожь еще и нынѣ служатъ вѣдзнаками достоинства игуменьского.

Дзвоны и будынки стояли неспродані ажъ до р. 1793. Два дзвоны висѣли въ высокѣй, мурованѣй дзвѣнниці зъ широкимъ вѣздомъ, надъ котрымъ зъ середины еще нынѣ читати можна слова: „создася сія колоколя року Божія...“ — мѣсце однакъ, де стояло число року, ушкоджене зовсѣмъ. Третій, наибольшій дзвѣнъ, мавъ побѣч великои дзвѣнницѣ свою окрему, низьку, деревяну дзвѣнничку, але бувъ въ часѣ замкненя Скиту вже розбитый. На нѣмъ бувъ вытисненый образъ св. Николая; въ самѣй долинь выносила его ширѣнь 5 стѣпъ и 5 цалѣвъ, въ горѣ 2 стопы и 8 цалѣвъ, высокѣсть безъ оправы 4 стопы и 8 цалѣвъ, а грубѣсть металлу въ горѣ 7—8 цалѣвъ, не бувъ отже такъ великимъ, щобы его голосу можна було чути, якъ пише Вагилевичъ, на чотыри милѣ. Вага его выносила 24 сотнарѣвъ и 25 фунтѣвъ, а при лицитаціи одержано за металлъ 545 зр. 37 кр. конв. мон. Найменшій зъ всѣхъ трѣхъ, зъ образомъ Распятія и Пресв. Дѣвы, такожь розбитый, мавъ ширины въ долинь 2 стопы и 10 цалѣвъ, въ горѣ 1 стопу и 5 цалѣвъ, высокѣсти 3 стопы и 4 цалѣ, грубѣсти металлу въ горѣ 4 цалѣ, а ваги 6 сотна-

по три въ однімъ рядку, и такъ само зъ другою; цѣлый епитрахиль обшитый червонымъ шовкомъ, а въ долинь окрашенный золотыми тороками. Вѣдъ непамятныхъ часѣвъ бувъ вѣнъ уживаный до щоденныхъ требъ церковныхъ и тому есть сильно споневѣранный и обшарпанный, те-перь схованый до ризницѣ яко цѣнна памятка.

²⁾ Навѣтъ въ подальше вже положенѣмъ Переросли заховавъ ся переказъ, що всѣ чотыри намѣтій образы тамошней церкви мають походити зъ Скиту, рѣвножь стара хоругвь зъ образомъ Воздвиженія Ч. Креста и лавки въ крѣдѣсть.

рѣвъ и 1 фунтъ. При лицитаціи продано металъ зъ него за 123 зр. 12 кр. конв. м. Якійсь часъ носивъ ся еп. Бѣлянскій зъ гадкою, закупити найбільшій зъ Скитскихъ дзвонѣвъ для своєї катедры, вѣдступивъ однакъ потѣмъ вѣдъ того намѣреня. Металъ зъ тыхъ обохъ дзвонѣвъ купивъ станиславѣвскій Вѣрменинъ, Кастанъ Николаевичъ, а за желѣзо, ваги 5 сотнарѣвъ и 85 фунтѣвъ, котре служило оправою тыхъ двоухъ дзвонѣвъ, заплативъ богородчанскій жидъ, Вольфъ Шварцъ, 32 зр. 39 кр. конв. м. Зѣоставъ ся бувъ еще третій дзвѣнъ, зъ нихъ всѣхъ найстаршій, а величиною своєю середній. Бувъ вѣнъ окрашений двома образами, Разпятія и св. Николая; ширѣнь его выносила въ долині 3 стопы и 2 цалѣ, въ горѣ 1 стопу и 10 цалѣвъ, высокѣсть 3 стопы и 8 цалѣвъ а вага 8 сотнарѣвъ и 10 фунтѣвъ. Отаксованый бувъ вѣнъ на 162 зр., хотъ не бувъ розбитый, а желѣзо зъ оправы на 6 зр. 34 кр., — разомъ на 168 зр. 34 кр. конв. м. Що ся зъ нимъ стало, не знаемо.¹⁾

Газдѣвство черцѣвъ мусѣло бути не абы яке, ихъ оселя надъ Батерсомъ подобала на малый присѣлокъ. Кромѣ мурованого мосту на рѣцѣ и муру, котрый обводивъ обитель доокола, було въ часѣ замкненя монастыря будынкѣвъ мурованыхъ посередь того обводового муру пять, т. е. брама въѣздова зъ дзвѣнницею и двома пивницями, брама выѣздова зъ другого кѣнця майдану монастирского, дальше при тѣй, горѣшнѣй брамѣ мурованѣ келѣй пѣдъ Вознесѣнкою и такѣжь зъ другої стороны дороги, т. е. надъ стрѣмкимъ берегомъ Батерса такъ, що вѣкна ихъ стояли въ высотѣ двоухъ поверхѣвъ надъ глубокимъ яромъ, въ котрѣмъ шумить быстра рѣчка, а въ кѣнці вежа, представлена на нашѣмъ образку, котра мабуть служила за ризницю. Пѣдъ нею и пѣдъ келѣями були три пивницѣ, нынѣ поваленѣ и заросненѣ зѣлями и хашами, межи котрыми выгрѣвають ся лѣтомъ до сонця гадины, вужѣ и яцѣрки. До келѣй була примурована трапеца (рефектарѣ), довга свѣтлиця зъ трѣма выпуклыми, широкими вѣ-

¹⁾ Задержавъ ся еще въ Манявѣ переказъ, що купцѣ спускали якийсь дзвѣнъ зъ високого и дуже стрѣмкого берега коло дзвѣнницѣ въ русло Батерса, щобы его розбити. Роблено то, якъ здае ся, зъ тыми двома дзвонами, котрѣ вже були розбитѣ, щобы ихъ для легшого перевозу роздробити въ кусники.

кнами, звернеными до подвѣря, и зъ нижюю, въ котроѣ ма-
 буть стоявъ престоль. Дальше находились на подвѣрю двѣ
 церкви, зъ котрыхъ бѣльшу, Воздвиженьску, камера, яко
 власть доминіяльна, вѣдкупила въ р. 1793. за 200 зр. конв. м.
 вѣдъ бук. рел. фонду для рускои парафіѣ въ Надвѣрнѣй, и того
 самого року велѣла еѣ на мѣсце назначена перевезти, де
 она и нынѣ стоитъ яко матерна церковь мѣсточка. Друга
 церковь, Богородична, була отаксована лишъ на 40 зр., а трета,
 на далекѣмъ Скитику, вразъ зъ чернечою келѣею при нѣй,
 тѣлько на 25. зр. к. м., мѣжъ тымъ коли зъ церковцѣ на
 Скитику Вознесѣньскѣмъ стоявъ тамже лише на пѣвъ збу-
 твѣльый деревянный матеріяль. На подвѣрю середъ мурѣвъ
 було будынкѣвъ деревяныхъ, здае ся, самыхъ келѣй 11, а за
 брамою коло мосту и дальше до млынка и до саджавки, ажъ
 14, мабуть самыхъ господарскихъ забудованъ, шопъ, стаенъ,
 шпихлѣрѣвъ, возовень и т. д. По за границями манявскими
 мавъ Скитѣ селяньскіѣ хаты и загороды для пѣдданныхъ по
 однѣй въ Марковѣ, Журакахъ и Саджавцѣ. Всѣ тѣ будынки
 стояли безъ всякого ужитку ажъ до р. 1793. на мѣсци, и до-
 перва въ тѣмъ року спродано одну часть зъ нихъ, а другу
 ужила сама камера будь то до направы церковь и царканѣвъ
 въ сусѣднихъ камеральныхъ селахъ, будь обернено ихъ на
 хаты для писарѣвъ и гайдукѣвъ, якъ того камера въ окрестно-
 сти потребовала. До выше згаданого року сидѣли въ Скитѣ
 якісь посесоры, — черезъ короткіѣ часъ була тамъ навѣтъ
 горальня, — поки власти не рѣшили вѣдступити вѣдъ пер-
 вѣстной гадки, щобы всѣ посѣлости и будынки Скитскіѣ
 вразъ зъ цегольнею спродати въ дорозѣ лицитаційнѣй, а по-
 становили закупити все таки на рѣчь камеры. тымъ бѣльше,
 що тѣжъ посѣлости зъ двохъ сторѣнъ припирали до дѣбрь
 камеральныхъ. За все тое заплатила администраціѣ дѣбрь
 камеральныхъ суму 10,566 зр. к. м., въ котроѣ то сумѣ мѣ-
 стить ся вже и цѣна за Воздвиженьску церковь и за грунты
 въ Марковѣ, Журакахъ и Саджавцѣ, на котрыхъ осаджено
 пѣдъ дуже користными услѣбиями пѣдданныхъ, зъ котрыхъ при-
 мѣромъ той, котрого осаджено вѣ Саджавцѣ, плативъ рѣч-
 ного чиншу лишъ 4 зр., а марковецкимъ дано навѣтъ заличку
 на закупно худобы.

Довгъ родини Корчиньскихъ до Скиту въ сумѣ 1420 зол.

п. (355 зр. конв. м.) узнано не истнуючимъ, такъ якъ вже въ р. 1782. не жадано вѣдь той сумы фасіѣ вѣдь Скиту, а то на представленѣ тогдышнього Скитского намѣстника, Авраама, що монастирь вже вѣдь смерти самого Андрѣя Корчиньского (†. 1748. р.), записавшого ему тую суму, не побирає за ню вѣдь родини Корчиньскихъ жадной провизіѣ. (Гл. ст. 86).

Що ся стало зъ Филиповцями (Philipouz), селомъ, положенымъ въ Молдавіи а належавшомъ до Скиту ажъ до кѣнця, не знаемо. Власти мали зъ тымъ клопѣтъ, бо не було нѣгде нѣ найменшого документу що до того села, а вѣдь послѣднего игумена Скитского, Исаака Протасевича, не можна було такожъ засягнути жадной вѣдомости, бо вѣнь выѣхавъ по замкненю монастиря до Молдавіѣ. При означеню границъ того села въ присутности мѣшаной комисіѣ, австрійской и молдавеской, треба було отже зовсѣмъ спустити ся на свѣдоцтво старыхъ людей зъ того села и зъ околицѣ. Рѣвножь не находимо жадной змѣнки, що ся стало зъ посѣлостію Скитскою въ Снятынѣ. (Гл. стор. 85).

Сучавицкій монастирь на Буковинѣ оставъ ся яко самостѣйный ажъ по нынѣшній день

Звалища Скиту виглядають теперь, цѣлый вѣкъ по замкненю монастиря, дуже сумно. Зъ будынкѣвъ деревяныхъ нема жадного слѣду, муровані, о скѣлько заховались до нынѣ, потрѣскали и попукали вже такъ дуже, що леда хвиля розсыпатись можуть и замѣнитись въ куду камѣня, якъ се по части вже сталось зъ муромъ обводовымъ. На жадномъ нема нѣ даху, нѣ стелѣ, ихъ вкрыває ясне, синє небо, коли Богъ дастъ „вереме“, або бурі хмары и темный туманъ, що его на негоду нажене вѣтеръ зъ гѣръ. Жадныхъ нема вѣконъ, жадныхъ дверей, отворы въ мурахъ шкырять ся, мовъ спорохнѣлій зубы въ кѣстяку. Видъ на все бувъ бы еще страшнѣйшій, коли бы зъ каждого мѣсяца отвертого, зъ каждой ширшой щелины не выглядала якась цвѣточка, або и галузочка якогось корчика, та не пѣдносила яркого контрасту жытя и смерти.

Мы згадували вже, що въ двохъ нижахъ брамы вѣздовой, але зъ стороны внутрѣшной, находятъ ся образы, представляющій обохъ першихъ игуменѣвъ, основателя Іова и его соподвижника и наслѣдника, Теодозія. Зъ другой стороны

того будынку, т. е. зъ середины, видко надъ самую брамою въ горѣ образъ Спасителя въ облакахъ зъ розпростертыми руками, мовь бы до благословенія; низше, на лѣвѣй сторонѣ, тоже въ горѣ, образъ зъ подписомъ: с. апѣль Іѡанъ бѣссловъ, а на правѣй: стѣи апѣль Іѡковъ. Надъ самымъ склеплѣнемъ представленый символъ Провидѣннѣ; въ серединѣ тогожъ слово савлодъ, а по бокахъ двѣ головы ангелѣвъ. Побѣчь брамы, на долинь, такожь вѣдъ подвѣря, видко въ низахъ два образы, представляющіи черцѣвъ. Надъ черцемъ по лѣвѣй сторонѣ брамы стоить надпись: пребнѣи антонѣй пече., а на звитку, котрый вѣнъ держитъ въ рукахъ, читаемо: Гдѣи да вѣдетъ на мѣстѣкъ семъ бѣговнѣ стѣа горы лдонскѣа. Надъ другимъ черцемъ, по правѣй сторонѣ, надпись: пребнѣи Теодосѣи, а на звитку: братѣа моа, аще и тѣломъ отхождѣ ѡ васъ но дѣломъ съ ками есмъ. Зъ двоухъ вежъ, котрѣи еще на подвѣрю стоятъ, приперлась одна, менша, до обводового муру подъ самою Вознесѣнкою такъ, що ви зъ стрѣмкого убоча горы рукою досягнути можна, и естъ заосмотрена малымъ, низкимъ отворомъ и чотырѣма округлыми дѣрами въ горѣ, котрѣи, якъ здае ся, мали служити за вѣкна. Друга вежа, котру представляе образъ, прилученый до книжочки, вносить ся зъ стороны противной подвѣря, отже разомъ зъ муромъ обводовымъ надъ яромъ Батерса. Она вносила ся на три поверхи, межи другимъ а третымъ видко на вузкѣмъ поддашу декуды еще гонты. На стѣнѣ, зверненѣй до Батерса и до горы Канюковатой, видко въ значнѣй высотѣ образъ Распятія Христоваго, а на противнѣй сторонѣ, зверненѣй до подвѣря, видко еще образъ Успенія Пресв. Дѣвы, надъ котрымъ умѣщенѣи слова:

Живота мати како оумираетъ
снѣ еа животъ маѣрѣкъ воскршаетъ

а подъ образомъ:

Не оумре но спитъ дѣкѣ жизни мати
Хранитъ оубо ю снѣ въ благодати
Дѣкѣ въ рождествѣк, живѣ и по смѣрти
Изводивъ сею жило смѣрти стѣрти.

Зъ той самой сторонѣ, але на самѣй долинь, суть умѣщенѣи въ низахъ зновъ два образы, представляющіи черцѣвъ, здае ся, такожь Іова и Теодозія, що догадуемо ся зъ довшою,

дуже вже ушкодженою записки, котра, уложена вершами, стоить якъ разъ межи ними. Ёще можна зъ неи вѣдчати слова жити сѣи два избрани... (Б)латерскъ шкытель создали... Вежа тая була вѣдновлена въ р. 1781, отже чотыри лѣтъ передъ замкненемъ монастыря, якъ свѣдчить записка на мурѣ: **Рокъ лапа шенювса.** Передъ 30-ма роками стояли еще бельки (трамы) межи другимъ поверхомъ а третымъ. Дуже вузенькими, камѣнными сходами, такъ вузенькими, що на двоухъ людей побѣч себе мѣся не було, можна було тогды еще выйти до высокости першого поверха, нынѣ вже нема тыхъ белькѣвъ, засыпались вже и тѣ сходы. Тогды еще, будучи школярикомъ, натрафили мы були на самѣмъ заломѣ тыхъ сходовъ на красный, оловцемъ написаный вершь пок. о. Антонія Могильницкого, пароха сусѣдного села Бабчого, зъ его власноручнымъ пѣдписомъ. Пригадуемо собѣ добре, що той вершь бувъ зложеный зъ чотырѣхъ стрѣчокъ, и выражавъ тугу и жаль поета, що не устоятъ ся въ свѣтѣ нѣщо, щасте и величъ, все зникае и розсыпуе ся „въ прахъ“ (тымъ словомъ кѣнчивъ ся вершь). Зробивъ вѣнъ бувъ на насъ дуже сильне вражене, та на жаль, не здогадавъ ся школярикъ вѣдписати его и нѣхто иншій не учинивъ того. На вершку чворогранной вежѣ, рѣвно якъ и на еи низшихъ пѣддашахъ повыврастали здоровѣ смерѣчки, ялички и берѣзки, та обгорнули и сповили спорохнѣле еи чоло гарнымъ зеленымъ вѣночкомъ свѣжою зелени, мѣжъ тымъ коли корѣнчиками своими прискорюють тѣ облуднѣ еи дѣти еи цѣлковиту руину.

Зѣ тяжкою бѣдою можна еще нынѣ по купахъ камѣня, позарастаныхъ лѣсомъ, означити тѣ мѣся, де стояли Скитики зъ своими церковцями; сады позникали вже зовсѣмъ такъ, що передъ двома роками знайшли мы на колишнѣмъ Скитику Вознесеньскѣмъ лише одну яблѣню, и тая лежала вже повалена на земли. Въ околици другого Скитика, пѣдъ Ясѣнникомъ, де то колись проживавъ Ювъ, забивъ передъ кѣлькома лѣтами побережникъ манявскѣй медвидицю и кѣлькоро молодыхъ. Середъ зрубѣвъ на убочахъ Вознесѣнки и Канюковатой можна такожъ еще розпѣзнати слѣды давныхъ, старанно колись удержованыхъ плаѣвъ и стежокъ, але они заднились по причинѣ удоптаной землѣ такъ дуже малинникомъ або ожинникомъ и иншими хащами, що треба ихъ конечно

оминати, а спинатись якъ разъ иншими дебрами и стоками по бокахъ тыхъ стежокъ, хотѣвши дѣбратись, примѣромъ, до звалищъ Скитика Вознесенського. Середъ звалищъ Скитскихъ вносивъ ся еще передъ кѣльканадцятьми лѣтами високій деревяный хрестъ. Означавъ вѣнь мѣсе, де черезъ 165 роковъ приносила ся день-въ-день Богу безкровна жертва. Поставивъ бувъ его побожный парохъ мѣсцевый, упокоившій ся въ сѣмъ роцѣ о. Лука Головацкій, але коли поваливъ ся, не поставлено вже на его мѣсеци другого.

Глуху тишину, яка нынѣ залягае колишній рускій Атось, перерывае лѣтомъ гамбръ туристѣвъ, котрї часто-густо вѣдвджують руины и вписують свои имена на мурахъ, або розговоры хорыхъ, котрї зѣвздыть ся зъ подальшихъ навѣть околицъ до Манявы на жентицю, а часомъ веселї спѣвы и танцѣ бѣльшихъ товариствъ, котрї зѣвжджають ся зъ поблвзкихъ мѣсточокъ до Скиту на „маѣвки“. Вжежъ то рѣчь конечна, що зъ такимъ гулящимъ товариствомъ заѣздить на подвѣре монастирске и жидь-шинкарь зъ бочками и всякими приборами шинковыми, та розтаборюе ся въ склеплѣню вежѣ, до котрого вхѣдъ видко на нашѣмъ образку.

За глубокимъ яромъ Батерсовымъ, просто вѣконъ чернечихъ келѣй, занимавѣ цѣлу широку поляну, ажъ по пѣдъ хашѣ на Каниюковатѣй, монастирскїй цминтарь. Передъ трїйцятьма роками можна еще було розпѣзнавати на нѣмъ рядки могиль, нынѣ вырѣвнались вже гробы зовсѣмъ, а на одной половинѣ бувшого цминтаря, на земли, перемѣшанѣй зъ попеломъ великихъ подвижникѣвъ, вырѣсь буйно насѣяный смечаный лѣсъ (на образку видко его за вежою), мѣжъ тымъ коли другу половину обернено на сѣножать для лѣсничого. При копаню ямы пѣдъ оборожину добуто тутъ недавно людскїй черепа и кости. Давнѣйше стояла на тѣй полянцѣ альтанка, котра означала мѣсе, зъ котрого найвыразнѣйше вѣдшибавъ ся голосъ вѣдъ мурѣвъ. Теперъ еи вже нема.

Перебуваючи лѣтомъ поблизько Манявы, вѣдвджуємо кожного року руины колишньої обители и слѣдимо, якъ скоро поступае спустошенѣ, але хотъ вже освоились добре зъ тою пустынею, то таки нѣколи не вертали зъ вѣдтамъ рѣвнодушными и холодными. Розумѣемо цѣлкомъ добре, чому жида въ Земли Святѣй, вѣдвджуючи примѣромъ колодязъ

Авраама або гробы патріархівъ старозавѣтныхъ, не можуть тамже молитись до Єгови, не ридаючи и не заливаючись горячими слезами. Лишь що тутъ будить смутокъ не жалъ за монастиремъ, бо Скитъ не причинивъ ся нѣчимъ, подобно якъ и православный монастирь въ Сольцѣ на Буковинѣ, знесеный такожъ въ тѣмъ самѣмъ року (29. цвѣтня 1785 р.¹), до пѣднесеня, примѣромъ, науки або штуки, не основавъ жадной школы, анѣ шпиталю, не выкуплювавъ полонникѣвъ зъ бисурманьскои неволѣ, не учинивъ нѣчого до пѣднесеня управы поля, ба навѣтъ не прислуживъ ся нѣчимъ для науки богословія, — а цѣлкомъ що иншого обгортає душу смутокѣмъ. Тѣ тысячѣ людей, що въ тыхъ забытыхъ, споневѣряныхъ гробахъ спочивають, то великій героѣ, велиты духомъ, силачѣ волею а житѣмъ люде непорочнѣ. Хоть не розглянулись въ правдѣ, въ чѣмъ може вина була не лише по ихъ сторонѣ, хоть служили негѣдному Фанарови и не пѣйшли за цѣлымъ рускимъ народомъ, котрого були сынами, та не пѣддались пастыреви надѣ пастырями стада Христоваго, то все таки не були они чужими наймитами, не торгували святощами, боролись за тоє, що имъ було святымъ, а такою уважали вѣру батькѣвъ, и въ борбѣ тѣй не уживали нѣколи пѣдлыхъ средствъ. Благороднѣ лишь люде умѣють для идеѣ посвятити ся на муки и страданя, на труды и голодъ, на поруганє и надлюдскѣ подвиги.

Ось зъ якимъ отверженѣмъ и пожертвованѣмъ себе самого, зъ якимъ палающимъ жаромъ привязаня до церкви руско-православной ставали тѣ затворники до борбы зъ униєю: „Твоа родителька“, — пише оденъ такѣй ревнитель, може и якѣй чернецъ Скитскѣй, въ своѣй полемичной, а вельми пристрастно противъ униѣ написаной розправцѣ о соборѣ флорентійскѣмъ, — „Твоа родителька (т. є. руско-православна церковь) не въ роскошахъ свѣкта того, але въ гоунахъ, скѣрахъ, волосанницахъ, по горахъ, мскинахъ, пропастихъ волочащыхся шпоуцненыхъ, оутисненыхъ, порѣганїє... темници, камѣнїє, пилованїє, мечи стокротне поносачихъ, к о т о р ы хъ н е в ы л а г о д е н ь с в ѣ к т а сыновѣ сплѣжала, такихъ и вась снокъ теперешныхъ въсточныхъ мѣкти хочеть, тоє камъ на

¹) Geschichte und Urkunden des Klosters Solta, von Fr. Ad. Widenhauser. Czernowitz, 1877. стор. 96.

тѣстAMENTЪ зоставѣтъ, абысть, прошедши тѣтъ сквозъ кѣ
 угень и водѣ, впроважены были до шного кѣчного по-
 кою.⁶¹⁾ Чейже нѣхто не посмѣе заперечити идеямъ и переко-
 нанямъ, хотьбы и пережитымъ и упадающимъ, управненя до
 опоры въ имя заховавчого начала. Чи такій опѣръ назве по-
 етъ вышльвомъ свободной волѣ, чи историкъ узнать его на-
 слѣдкомъ историчной конечности, то все таки и оденъ и другій
 не заперечить, що вѣнъ есть не то що честный, але навѣтъ
 потрѣбный и хосенный. Безъ него булабъ побѣда новой идеѣ
 побѣдою безъ тріумфу, не розвинулабъ тая идея своего блеску,
 вѣлечи свои и святости и не отрясла бы ся зъ земского по-
 роху, нанесеного на ню часомъ брудными руками людскими.
 Той опѣръ Скиту вказувавъ въ сѣмъ разѣ тымъ, котрыхъ
 рѣчию було дивитись очима здоровыми, що унія була все еще
 неприятелями zagrożена, але що мимо того, оточена широю
 опѣкою и уважана цѣлею бажанъ и стремлень, мусить рости
 и крѣпитись, але ужита за средство, упаде и згине.

Скитъ сповнивъ свою ролю честно и сумлѣнно. Нѣколи,
 навѣтъ тогда, коли надѣвъ его на якій небудь успѣхъ вже зо-
 вѣсѣмъ померкли, не выйшовъ вѣнъ зъ границъ дозволеного, стра-
 дального опоры и нѣколи не допустивъ ся вѣроломства або
 зрады. Маѣстатъ недолѣ и непровиненого упадку озаривъ
 его память. Осъ чому то сумомъ переймае поглядъ на тѣ
 гробы подвижниковъ, заросеніи буйнымъ лѣсомъ, и на тѣ
 муръ, що на нихъ острый зубъ цѣлого столѣтя широкими
 щелинами, мовъ непонятными рунами, выривъ печать руины
 и погибели. А нынѣ нѣхто и не згадае, ба й нѣхто майже
 нѣчого не знае про тыхъ подвижниковъ и про монастырь,
 нѣхто навѣтъ не змовить „Отче нашъ“ за душѣ трудившихъ
 ся тамъ и спочившихъ жителѣвъ руского Атосу.

¹⁾ Тая дуже тенденційна розправка, доси не друкована, знаходитъ
 ся въ библиотицѣ Осесдиньскихъ у Львовѣ въ манускриптѣ подѣ Ч.
 2210. Надпись ея така: „Исторія о австрійскомъ, то есть о разкоѣнничскомъ
 Ферарскомъ або Флорентійскомъ синодѣ въ жоретцѣ правднѣ списана“. Уступомъ
 наведѣнымъ кончить ся розправка (стор. 59—60).

Игумены Скитскій.

Подаемо на сѣмъ мѣсци имена игуменѡвъ Скитскихъ въ хронологичнѡмъ порядку, о скѡлько дастъ ся черга тыхже уложить зъ случайныхъ вѣстей, постяганныхъ зъ всѣлякихъ документѡвъ :

А. Въ періодѣ I. (1611—1700).

Іовъ Княгиницкій, основатель и першій игумень Скиту, передавъ жезлъ еще за жита своего въ руки Теодозія; умеръ 29. грудня 1621. р.; Теодозій † 24. вересня 1629. р.; его наслѣдникъ Доротей, именованный Теодозіемъ; имя его подыбуемо въ р. 1634., 1642 и 1645.; Алексей въ р. 1657.; Теофиль въ р. 1658.; Филяретъ въ р. 1661.; Партеній въ р. 1662., и 1663; Доротей въ р. 1665, а въ р. 1666, зъ прѡзвищемъ „Блажеёвскій“; Теофиль въ р. 1667, 1668 и въ червни р. 1669.; Доротей въ жовтня р. 1669., въ р. 1671 и 1672.; Гераклій въ р. 1673.; Доротей въ р. 1674., до цвѣтня 1675.; Арсеній въ жовтня т. р. и въ першихъ трѣхъ мѣсяцяхъ р. 1676.: Доротей въ вересни т. р. и въ р. 1678.; Гераклій въ р. 1680. и 1682; Іосифъ въ р. 1686.; Софроній Бильдаковскій въ р. 1692.

Б. Въ періодѣ II. (1700—1785).

Іовъ, въ р. 1701.; Филяретъ въ р. 1709.; Варлаамъ Ступницкій въ р. 1719., Лаврентій, въ р. 1723. и 1724.; Іоанъ Завадскій въ сѣчнѣ, а Митрофанъ Березовскій въ лютѡмъ р. 1725.; Кассіянъ Комаряньскій въ р. 1729. и 1730; Гераклій Завадскій въ р. 1732.; Валеріянъ Назаркевичъ въ р. 1733.; Зиновій Бодачевскій въ р. 1734.; Кассіянъ Комаряньскій въ червни, а Зиновій Бодачевскій въ листопадѣ р. 1736. и дальше въ р. 1737. и 1738.; Кассіянъ Комаряньскій

въ липню, Теофанъ Смерчаньскій вѣдъ липня до жовтня, и зновъ Кассіянъ Комаряньскій въ листоп. и грудню р. 1738.; тойже Кассіянъ Комаряньскій въ 1739. и въ серпню 1740.; Партеній Буржиньскій въ жовтню 1740. и 9. сѣчня 1741. р.; Кассіянъ Комаряньскій (17. и 28. сѣчня) 1741. р.;¹⁾ Олимпій въ р. 1747., 1748. и 1751.; Никодемъ Назаркевичъ въ р. 1753.; Олимпій въ р. 1754.; Серафинъ въ р. 1759.; Авраамъ Юркевичъ въ р. 1765.; Теофиль Мартиновичъ въ р. 1766.; Олимпій Гриневичъ въ р. 1767.; Изаія Запайдовичъ въ р. 1768. и 1769.; Гедеонъ Корчиньскій въ р. 1770. и 1772.; Донатъ Миляновскій въ р. 1773. и 1776.; Доротей въ р. 1777.; Теоктистъ Шпачиньскій въ р. 1781.; Авраамъ Юркевичъ въ р. 1783., и Изаакъ Протасевичъ въ часѣ замкненія монастиря, въ р. 1785²⁾.

Що до числа монахѣвъ Скитскихъ, маємо лише одну, але вѣрну, бо урядову вѣсть, вѣдносячу ся до р. 1774. Тысьменецкій урядъ повѣтовый (Distrikt&amt) перевѣвъ въ другій половинѣ т. р. шконтру привилѣвъ, якій посѣдавъ монастирь, и разомъ зъ списомъ тыхже подавъ короткій описъ обители, въ котрѣмъ то мѣсци що до числа монахѣвъ такъ пише: „въ всѣхъ трѣхъ монастиряхъ Скитскихъ, т. е. въ Велико-скитскѣмъ, сучавицкѣмъ и мамаєвицкѣмъ, живе монахѣвъ, разомъ взявши, 130, зъ тыхъ перебуває въ самѣмъ Скиту 40, т. е. 30 еромонахѣвъ и 10 послушникѣвъ. Число тоє не єсть однакъ сталє и завсѣгды однаковє, бо часомъ приходить такъ много

¹⁾ Мусимо припустити, що въ тыхъ рокахъ, въ котрыхъ игумены будь то кѣлька разѣвъ мѣнялись, могла часомъ зайти ошибка по тѣй причинѣ, що якій сусептантъ въ галицкѣмъ судѣ, не розумѣючи титулѣвъ монастирской ерархїи, повеличавъ намѣстника титуломъ „Superior“ або „Ihumenus“, мѣсто „Vice-Ihumenus“ або „Procurator“, що при недостатку жерелъ нынѣ спровѣрити годѣ.

²⁾ За помѣчь въ збираню устно захованыхъ вѣстей и переказѣвъ звертаємось зъ щирою подякою до Вкопов. о. Виктора Кисѣлевского гр. кат. пароха въ Товмачику, о. П. Ленкого гр. к. катихита гимназіального въ Коломыи за значный, хоть бѣзъуспѣшний трудъ въ тѣмъ дѣлѣ, дальше до о. Михаила Годовацкого, гр. к. пароха зъ Солотвины, о. Д. Бурачиньского, гр. к. пароха зъ Переросля, о. Іосифа Могильницкого, грек. кат. пароха зъ Бабчого и до Ч. п. Василя Кравчука. пѣвца церковного зъ Бабчого, котрого отець, будучи молодымъ, пра-

черцѣвъ зъ тамтыхъ обохъ монастирѣвъ до Скиту, (мѣжь тымъ коли зновъ иншій переносять ся зъ Скиту до тамтыхъ двоохъ обителей), що число монахѣвъ, проживаючихъ въ самѣмъ Велико-скитскѣмъ монастири, взрастає часомъ навѣтъ до 70.

цювавъ въ Скитѣ яко ремѣсникъ. Нехай буде вкѣнци вѣдана честь памяти упокоившого ся въ сѣмъ року гр. к. пароха манявского. о. Луки Головацкого, котрый такъ радо гостей своихъ опроваджувавъ по руинахъ Скиту, оповѣдаючи и поясняячи все, що ся въ самѣй Манявѣ заховало въ памяти его парафіянъ про колишню обитель, а зная оповѣдати много, бо коли обнявъ парохію манявску, то жили еще въ его громадѣ старі люде, котрі зятамили Скитъ. Покѣйный о. Лука загадувавъ зразу выхлопотати позволене на выбудоване каплички въ тѣмъ мѣсци, де колись стояла Воздвиженска церковь, опѣсля перейшовъ ключъ солотвинскій черезъ продажъ зъ рукъ камеры въ руки приватній, и покѣйный парохъ занехавъ тую гадку и сооруживъ лише хрестъ тамъ, де стоявъ престоль згаданон церкви.

ЗБОРНИКЪ

**грамотъ, деякихъ важнѣйшихъ судовыхъ доку-
ментѣвъ и частныхъ листѣвъ, дотычныхъ ко-
лишняго Велико-скитского монастыря въ Манявѣ.**

ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

Всѣ грамоты и документы всякаго рода, дотычній Скиту, подѣлили мы въ нашомъ „Збѣрнику“, котрый долучаемо до нашей розправки про той монастирь, на три вѣддѣлы. Въ першомъ помѣстили мы привилеѣ и всѣлякѣ иншіе документы, котріе вѣдносятся до самого Скиту, въ другомъ зѣбрали мы листы и универсалы королѣвскѣй и поодинокіихъ магнатѣвъ на увѣльнене пѣдводѣвъ Скитскихъ зѣ солею вѣдѣ цла и мыта, а третей вѣддѣль мѣститъ въ собѣ грамоты, дотычній монастирковѣ, пѣдвластныхъ Скитови. Зѣ тыхъ всѣхъ писемныхъ памятникѣвъ, якѣ лишились по Велико-скитскѣй обители, було до теперѣ у насъ оголошенихъ друкомъ лише два, т. е. привилеѣ царгор. патріярха Пайсія зѣ 11. марта 1748. року, и универсалъ Володислава IV. зѣ 26. жовтня 1634. р., зѣ помѣщеною въ нѣй грамотою Стан. Потоцкого зѣ 12. липня 1629. р. (Наук. Сборникъ за р. 1868., выданный гал. рускою Матицею, стор. 248 и 157.). Той однакъ листъ королѣвскѣй, вѣдшуканный въ облятѣ и нами въ краевѣмъ архивѣ, узнали мы пѣдложенимъ. Въ нашомъ „Збѣрнику“ помѣстили мы его на самѣмъ кѣнци вразѣ зѣ доказами, що вѣнъ не естъ автентичнымъ. Третей документъ знаходитъ ся въ выдавництвѣ заграничѣмъ, а именно въ V. томѣ „Актѣвъ западной Россіи“, выданѣмъ въ р. 1853. въ Петербурзѣ на стор. 112—113. Мѣститъ вѣнъ въ собѣ посвѣдчене Скитского игумена Теофила зѣ дня 22. червня 1667. р. що до правѣвѣрности кандидата до опорожненого тогды львѣвского престолу владичого, Юсифа Шумлянського.

Кромѣ тыхъ документѣвъ, котріе мы помѣщаемо въ нашомъ „Збѣрнику“, подыбали мы въ краевѣмъ архивѣ еще зѣ якихъ сто, однакъ мы ихъ тутѣ не помѣщаемо, по той причинѣ, що они не подають зѣвсѣмъ, або въ дуже незначной мѣрѣ

свѣтла до поясненя стану и розвитку Велико-скитскои обители. Суть то по наибольшой части обляты скаргъ, цитацій, манифестацій, протестацій и т. д., списаніи при рѣжныхъ нагодахъ, особливо при процессахъ. До нашей розправки про Скитъ мы ихъ выкористали, але въ „Збѣрнику“ помѣщаемо лише кѣлька зъ нихъ, що найважнѣйшихъ.

Щобы оригинальной цѣхи документѣвъ не затирати, заховуемо вповнѣ правопись, въ якѣй були списаніи въ оригиналахъ, або въ облятахъ, коли оригиналы затрагивались.

Нехай намъ буде позволено на сѣмъ мѣсци сповнити милый нашъ обовязокъ и зложити прилюдну щирю подяку веѣмъ, котрыхъ жичливѣй готовности завдячуемо, що одержали позволене збирати и выдруковати залученіи тутъ документы, а именно, Выс. Выдѣлови Краевому и Высокодостойному п. проф. Др. Фр. Ксав. Лискому взглядомъ дотычныхъ актѣвъ, знайденыхъ въ архивѣ краевѣмъ, Векопов. завѣдателямъ архивѣвъ ц. к. Намѣстництва и ц. к. Прокураторіѣ Скарбу у Львовѣ за поданіи намъ до вѣдпису грамоты Скитскѣй, перехованіи въ тыхже архивахъ, подобножь Высокодост. п. проф. Др. Ис. Шараневичеви, сеніорови Института ставроп., за таке саме позволене взглядомъ листѣвъ Скитскихъ, находячихъ ся въ архивѣ ставр. Института, а вкѣнци Всечестному о. Вик. Кисѣлевскому, гр. кат. парохви зъ Товмачика за присланіи намъ вѣдписи двоухъ грамотъ, вѣдносячихъ ся до колишнього монастирка товмацкаго.

А В Т О Р Ъ.

ВѢДЪЛЪ I.

Грамоты Скитскій, мѣстачій въ собѣ даровизны, всѣлякй привилеѣ, завѣщаня, облиги, подтвержденя права ставропигіяльнаго, увольненя вѣдъ войсковыхъ тягарѣвъ и деякй иншыя документы и судовй манифестаціѣ, дотычнй будѣ то постѣлостій Скитскихъ, будѣ исповѣданя вѣры православной.

1.

Король польскій Володиславъ IV. подтверждаетъ грамоту воеводы брацлавского, Станислава Потоцкого, въ котрой тойже общую черцею Скитскихъ заговати при ихъ посылостяхъ въ Марковъ (роз. въ Манявъ) и забезпечаетъ имъ зъ своей стороны поспѣдане города въ Марковъ и вѣльнй врубъ въ лѣсахъ корольскихъ. (Листъ Стан. Потоцкого, данй въ Галичи, 12 июля 1628. р., подтвердивъ король у Львовѣ 26. жовтня 1634. р.).

Vladislaus Quartus Dei gratia Rex poloniae Magnus Dux Lithuaniae Russiae Prussiae Masouiae Samogitiae Liouoniae nec non Suecorum Gotorum Vandalorumque haereditarius Rex Electus Magnus Dux Moschoviae. Significamus praesentibus literis nostris quorum interest uniuersis et singulis Exhibitas nobis esse literas papyreas manu Mgeci Stanislai a Potok Potocki Palatini Braclaiensis subscriptas sigilloque eiusdem communitatis continentes in se conseruationem circa usum fructuum et possessionem certorum fundorum prout latius eadem literae in se continent quorum tenor est is qui sequitur. Stanisław z Potoka Potocki kasztelan Kamieniecki Halicki, Kołomycki Starosta. Wiadomo Czyinie komu o tym wiedziec nalezy a mianowicie podstarosciom moim na Zamkach Halickiego Starostwa będących Iz ia Monastyr ten w ktorym Oycowie Religiey Greckiey kałahurowie zdawna

zasiedli przy baniach do Starostwa należących na Markowey Leżący w tymże y przyległościach, iako po te czasy używali zachowuie y po wszystkim czas iako mie Pan Bog na tym Starostwie zachowac bendzie raczył zachowam. Wszaksze używanie ich ma bydz bez uymy gruntow y pozytkow tamedzney Wsi Markowy tak do Zamku iako y poddanym należących. Na co pismo daie z podpisem ręki moiey y przycisnieniem zwykley pieczęci w ktorych używaniach ich poddani tamedzni mają¹⁾ im przeszkadzac mocą tego listu odemnie danego. Dan w Haliczu na Zamku Die duodecima Julij Ao 1628. Stanisław Potocki z Potoka Castellan Kamieniecki Starosta Halicki Kołomycki. Supplicatumque nobis esse nomine Vnblis Dorotheydis Ihumeni et Georgij Kunaszowic totiusque conuentus Monasterij dicti Skith circa villam Markowa existentis ut eas literas autoritate nostra Regia approbare confirmare et ratificare dignemur. Cui supplicationi nos annuentes easdem praeinsertas Literas in quantum Juri non derogant ususque eorum habetur approbamus ratificamus et confirmamus ac praefatos Religiosos circa memoratos fundos cum eorum attinentiis et pertinentiis utilitatibus fructibus agris pratis molendinis piscatione hortis praesertim vero horto in villa Markova libera Incisione in syluis absque impedimento iuxta antiquam consuetudinem ac circa alias omnes attinentias prout nunc in eorum possessione sunt conseruamus et conseruari uolumus decernendo easdem literas perpetuae firmitatis robur obtinere debere Juribus nostris Regalibus Reipublicae Ecclesiaeque Catholicae Romanae saluis Manentibus In cuius rei fidem praesentes manu nostra subscriptas Sigillo Regni communire iussimus. Dat. Leopoli die Vigesima Sexta Mensis Octobris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Quarto Regnorum nostrorum poloniae Secundo Sueciae vero Tertio Anno. Vladislaus Rex. L. S. Thomas Petrus Bielecki.

Сей привилей облятовано въ книгахъ львовскихъ гор. вже слѣдующого року (1635): „Feria Tertia pridie Festi praesentationis Beatissimae Mariae Virginis Anno Domini Millesimo sexcentesimo trigesimo Quinto²⁾. Oblata literarum pro parte Monasterij

¹⁾ Очевиста ошибка, замѣть „nie mają“.

²⁾ т. е. 20 листопада 1635. р.

dicti Skith. Ad officium et acta praesentia Castren. Capitan. Leopoliens. personaliter veniens Vnblis pr. Georgius Kunaszowie de Monasterio dicto Skith circa villam Markowa existens suo et totius Religiosae Universitatis in Monasterio eodem degent nomine obtulit et in acta officij praesentis porrexit literas Sacr. Reg. Mttis infrascriptas ratione infracontentorum per Sacr. Reg. Mttem eidem conventui Seu monasterio concessas manu Sacr. Reg. Mttis et Generosi Thomae Petri Bielecki Subscriptas et Sigillo minori Cancellariae Regni Filo rubro sericeo appenso obsignatas petens easdem literas ab offio praesenti suscipi et actis praesentibus inseri quod obtinent harum ratione literarum quorum tenor est talis“. На кѣнци квітація: „Post Ingrossationem vero Exemplar Originale eidem offerenti ab officio praesenti est illico restitutum“ (Гл. Castr. Leop. Lib. 386. p. 2230—2232.).

Другій разъ бувъ вѣнъ облятований въ галицкихъ книгахъ гор. донерва въ р. 1760. Въ 271. книзѣ актѣвъ гор. гал. знаходиться на стор. 91—94, рѣвножъ въ Fasc. 324. тыхъ самыхъ актѣвъ на стор. 73—74. облята того привилею зъ такими близкими означеннями въ Prot. 324.: *Lectum cum originali per Hołynski m. p. Feria Quarta post Festum SSS. Trium Regum proxima A. D. 1760¹⁾. Sig. Confirmatio. Religiosus Gedeon Korczynski obtulit Ind. per Stanislaum Korowski. Зайшла тутъ однакъ вже тая похибка, що, якъ здає ся, зъ нечительности оригіналу, поставлено ошибочну дату выставленя грамоты черезъ кор. Володислава IV., а именно: A. D. 1634. *Regnorum Nostrorum Poloniae Quarto, Sueciae vero Quinto Anno*²⁾. Въ обохъ кошіяхъ той галицкой грамоты, зъ котрыхъ одна знаходиться въ архивѣ ц. к. Намѣстництва, а друга въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу у Львовѣ, направлено, чи погѣршено тую ошибку зовсѣмъ консеквентно новою ошибкою и поставлено вже таку дату: A. D. 1636. *Regnorum Nostrorum Poloniae Quarto Sueciae vero Quinto Anno*. Копія, котра переходує ся въ Намѣстництвѣ, не має навѣть городской печатки, лишъ таку записку: „*Ex Actis Castr. Capit Hal. Extrad. Legi Kornacki*“, мѣжъ тымъ коли друга копія, знаходяча ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу есть препечатана печаткою гал. гор. суду (пѣвтретя креста, т. е. гербомъ Пилявѣвъ) и має въ сподѣ примѣтку: *Ex act. Castr. Cap. Hal. extrad. Correxī Nanowski. Lect.**

¹⁾ т. е. 9. сѣчня 1760. р. ²⁾ Облята въ книзѣ 271. має дату правдиву.

p. M. Oswiecinski m. p., а на вѣдворотнѣй сторонѣ наголовокъ: Privilegij approbationis Iurium sen latifundiorum Monasterij Skitens. ad Villam Markowa diet. Rithus Graeci Disuniti a Ser. Vladislao IV o Rege Poloniarum collati Oblata. In Castro Hal. 1760 ao.

Привилей той потвердивъ опѣсла король Мих. Вишневецкій разомъ зъ другими двома документами въ Краковѣ 19. листопада 1669. р., де вже появляє ся ошибочна дата (A. D. 1636. Regnum Nostrum Pol. Quarto, Sueciae vero Quinto Anno), а цѣлу грамоту кор. Михаила затвердивъ зновъ вразъ зъ тими похибками кор. Станиславъ Августъ въ Варшавѣ, 6. липня 1765. р. такъ, що зъ тымъ привилеемъ кор. Володислава IV. подыбуемо ся въ многихъ мѣсяцхъ актѣвъ городскихъ галицкихъ, а въ однѣмъ мѣсци въ актахъ гор. львѣвскихъ.

2.

Марушна зъ Корчиньскихъ Грабовецка записує въ записанию Скитови 400 зол. пол. (Въ Журакахъ, 5. марта 1650. р.).

W Imię Oycy y Syna y Ducha Świętego Amen. Ja na Imie Maruchna z Domu Korczynska będąc za Mikołaiem Grabowieckim będąc Ja na umysle zdrową przy Starosci lat moich czynię ten Testament moy; Iz leguie Manasterowi Skitskiemu Złotyeh Polskich Monety Czteryста ktore mam u posagu legowane od Stefana Korczynskiego a Rodzica mego na Gruncie tym ktory mam puszczoney od Braci moich w złotych Polskich Pięset, którą Sumę Synowie moi powinni oddać, а iezeli da Pan Bog odyskac w Zywyczajow, powinni podzielic się y Corce moiey z tego Posagu dac а iezeliby niemieli oddac naczas tedy wolno Oycom Skitskim ten Grunt odebrac, y zazywac az do oddania Pieniędzy а ten Testament takowey Wagi iakoby Xięgami Grodzkiemi Halickiemi roborowany był, co dla lepszey wiary y pewności podpisuie się ręką swoją własną iako nieumieiąca pisac kładnę znak Krzyza Świętego. Maruchna Grabowiecka. Przy bytnosci Ichm. Panow Przyiaciоł proszonych natenczas będących. Jac Zurakowski iako nieumieiący pisac kładę krzyz Święty. Michał Zurakowski, iako nieumieiący pisac kładę krzyz przezwiskiem Hołubowicz, Jerzy Zurakowski, iako

nieumieiący pisac kładnę krzyz. Datt. w Zurakach Roku Tysiącznego Szescsetnego pięcdziesiątego die quinta Martij.

Выписано зъ обляты Castr. Hal. 218. р. 544., котра такъ звучить: Testamenti N. Grabowiecka Oblata. Feria Secunda post Deam Invocavit Quadrg. proxima (т. е. 3. марта) A. D. 1721. Ad Officium et Acta praesentia Castrensia Capitanealia Haliciensia Personaliter veniens Religiosus Hyppolitus Czaykowski Ordinis Divi Basilij Magni Presbyter obtulit et ad acticandum eidem Officio porrexit Testamentum ultimae voluntatis Nobilis Maruchnae Grabowiecka de Domo Korezynska Conscriptum manu eiusdem testatoris Signo Stae Crucis et Amicorum insignitum cuius tenor sequitur eiusmodi. Тутъ слѣдує документъ а по нѣмъ звычайна квитація.

3.

Яцко Черевко зъ Бабчого вѣдступає Скитови на вѣчній часы своій грунтъ, припираючий до грунту монастирського. (Въ Скитъ 16. червня 1652. р. (ошибочно 18. марта 1618. р.).

Никита Черевко, сынъ Яцка, потверждає запись своего вѣтця. (Въ Скитъ, 1684. р.).

Ja Jacko Czerewko z Babczoho buduczy podupadłym w nedostatku moim nabrałem w Obyteły Swiatoy Skitskoy na grunt moy nazwany Czerewkowsky roznymy Czasy Summy Zołotykh Trysta, kotory to grunt (żezaczy koło Manasterskoho) puszczaui Manastyrewy iako swoy własny wiecznymy czasy oddalaiuczy a ochoroniaiuczy aby tak od własnych Synow moich iako y od iakychzekolwek krewnych na potom znajduiuszczych sia zadnoy pereszkozy (pod zakładom druhoj takoy summy) nie ymła wyszsze minowana Obytel, ае wolno im to iest Zakonnykom Obyteły Skytskoy, iako swoy własny grunt wiecznymi Czasy uzywaty, а за мене mnohohrysznoho Hospoda Boha бѣхаты Szczo y w knyhadh Grodzkych utwerdyty y zapysaty miut а iz pysaty nie umiu, dla Lipszoi Wiry Krestyk Rukoiu własnoiu napysuii †. Działo się w Obyteły Skytskoy pry Ludedh y Pryatelach hodnych wiry z Babczoho Iwan Hłusza † Kost Pyłypowiak † Roku Bozya Tysiaczna Szyst-

sot Piatdesiat druhoho Misiacia Junia Szysnadciatoho Dnia. Lect. in Originali per Bilinski.

Ja Nykyta Czerewkow Syn Neboszczyka Jacka Czerewka z Babczoho buwszy w Obyteły Swiatoy Skytskoy wpysalem w pomennyk Rodyczow moich sebe samoho hde oraz y potverdzaui Sym pysanyem moim otcewsky zapys na grunt nazwany Czerewkowsky Manastyrewy aby iako po myni blyszzoho nemasz zaden z krewnych moich do toho gruntu ynteressowaty sia nemoh ale iako w Summi tak znacznoy Trysta Zołotykh derzyt Obytel Swiataia Skytskaia y wicne derzaty maie a Rodyczow moich y mene w Mołytwach swoich neprypomynaiet naszczo dla Lipszoy wiry iz pysaty neumiiu krestyk kładu † diało się w Obyteły Skytskoy Tysiaszcz Szysst Wisimdesiat Czetwertoho.

(Слѣдує квітація и дописано): Lect. cnm Originalibus et Condord. p. Bilinski mp. Sabbatho in Crastino Festi S. Francisci Confes. (т. є. 5. жовтня) Ao Dni 1765. Gsus Basilius Biliński obtulit etc. Sig. Jacko.

Оригиналовъ обохъ тыхъ документовъ мы не знайшли, а выписали ихъ зъ обляты Castr. Hal. Fasc. 288. N. 1291. Слова, котрі мы обняли скобками, суть въ той облятѣ додані надъ дотычнымъ мѣсцемъ зъ горы и списані чорніишимъ атраментомъ, якъ цѣлый текстъ. Тымъ самымъ атраментомъ суть перечеркнені въ датѣ першого документу: „Piatdesiat druhoho“ и „Junia“ а нато мѣсть дописано зъ горы: „Osmnacietho“ и слово „Marta“. (Гл. увагу пѣдъ грамотою Волод. IV. на кѣнци Збѣрника).

4.

Гетманъ польный коронный, Станиславъ Потоцкій, бере Скутъ въ свою охорону и убѣльяе его вѣдъ всякихъ вѣйсковыхъ оанинъ и тягаревъ, якъ кватирунковъ, нѣчляговъ и т. д. (Львѣв, 22. липня 1653. р.)

Stanisław z Potoka Potocki Woiewoda Kiiowski Hetman Polny Koronny Krasnostawski etc. Starosta.

Wszem wobec y kazdemu z osobna komu to wiedzić nalezy a Mianowicie Ich Mciom Panom Pułkownikom Obersterom Rothmistrzom Kapitanom Porucznikom y Innym offi-

cerom Polskiego y Cudzoziemskiego Narodu Konnym iako y pieszym przedtym y teraz zaciagnionym y Wszystkim Stanu Rycerskiego ludziom Oznamuiemy Ninieyszym Uniwersalem Moim Zwazywszy Iakowe iest Meritum pietatis Maiac przytym zaleconą Sobie Cnote y pobożnosc Zycia Wielebnych Oycow Manastera Skitskiego y skłaniaąc sie słusnie do prozby onychze y Monaster ich Skitski ze wszystkimi przynależnosciami do niego należącymi w Protectio y Patrocinium swoje biore a dalszą pokazuiąc łaskę uwalniam ich y Dobra Wszystkie Manasterskie od Wszelakich Stanowisk y Exactij Zołnierskich takze Statij pienieznych y innych iakimkolwiek Imieniem Nazwanych Podwod Koni Noclegow pokarmow przechodow Popasow Tuzdiez aby wolny wszędy przeiazd bez zadnego Nagabania y Turbaciey mieli surowo napominam. Co do wszystkich Wiadomosci donosząc rozkazuie y Moco y Powagą Moią Hetmanską aby sie zaden nie wazył w dobrach tychze Oycow Skitskich stawac, Stacij Wybierac zadnych albo Stanowisk odprawowac pod surowoscia Artykułow woyskowych na sprzeciwiאיących się opisanych w Prawie. Co dla lepszey Wiary ręką się moią własną podpisawszy Pieczęc Moią przycisnac rozkazałem. Dan we Lwowie dnia XXII Mca Lipca Roku Panskiego Tysiącznego szescsetnego Pięcdziesiątego trzeciego. Stanisław Potocki Woiewoda Kiiowski Hetman Polny Koronny. L. S.

Оригиналъ той грамоты затративъ ся, але облята єи знаходитъ ся въ А. Гор. Гал. 145. стор. 1272—1273. Форма обляты слѣдующа: Oblata literarum Uniuersalium a M. Palatino Kijouiae Monasterio Skit datarum. Officium prasens Cn. Cp. Halicien. literas Uniuersales Infrascriptas Illris et Magn. Stanislai a Potok Potocki Palatini Ciouiens. Exercituum Regni Ducis Campestrium Crasnostaiuens. etc. Capitanei Manu eiusdem Subscriptas et Sigillo signat. Monasterio Exaltationis Sanctae Crucis dict. Skit datas et per Religiosum Bazyanum Sawczak Ordinis Sancti Basilij Ritus Graeci eiusdem Monasterij Skit ad acticandum porrect. suscepit Actisque suis ingrossari mandauit quarum literarum tenor sequitur talis.... На конци: Post ingrossationem Originale offerenti est restitutum de quo officium praesens quietatur. Дата обляты: Actum in. Castro Haliciensi Feria sexta post festum Natiuitatis

Beatissimae Virg. Mariae (т. е. 12. вересня) Anno Domini Mille-
simo Sexagesimo Quinquagesimo Tertio.

5.

*Король польскій Янъ Казимиръ потверждае Скитови его привилей, запевляе ему свободне уживане добръ и бере его подъ своѣй покровъ въ нагороду за вѣрность въ добль внутршнихъ зако-
лотѣвъ. (У Львовъ, 28. липня 1653. р.).*

Jan Kazimierz z Bozey Łaski król Polski Wielki Xsiaże Litewskie Ruskie Pruskie Mazowieckie Zmudzkie Inflant-
skie Smolenskie Czerniechowskie a Szwedzki Godzki Wan-
dalski Dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym Listem Naszym
Wszem Wobec y kazdemu zosobua komu to wiedzieć na-
lezy to iest szczególne y Osobliwe Desiderium Nasze,
abysmy tym, którzy Swieżą teraz podczas Załosnego wtey
Rzeczypospolitey Zamieszania Stateczney y nienaruszoney
Maiestatowi Naszemu y Oyczyźnie dotrzymali Wiary Łaskie
Naszą królewską oswiadczyli y Onych Protekcyą y Obroną
Naszą zaszczytili. Zaczym maiąc Zaleconą od Niektórych
Panów Rad Naszych, iakotez od roznych Stanu Szlache-
ckiego Ludzi Cnotey zwielu miar oswiadczoną Nam y Rze-
czypospolitey Wiare Pobożnych Czercow Monasteru Skit-
skiego Reguły Świętego Bazylego Religij Greckiey a Chcąc
to Im nadgrodzić aby y drudzy przykładem Ich Wiare y
Cnote Nam y Rzeczypospolitey Zachowywali nasladuiąc
wtym Antecessorow Naszych Nayiasnieyszych Krolow Pol-
skich pomieniony Manaster Skitski pod Protekcyą Naszą
Krolewską bierzemy Wolno tedy iest y będzie pomienio-
nym Pobożnym Czercom iako y dawno tak y teraz Prero-
gatyw y Wolności w Uzywaniu Dobr Swoich do tego Mo-
nasteru należących bez Wszelakiey przeszkody y Wstrętu
spokojnie zazywac pod Winami, ktore są przeciwko gwał-
townikom Gleytow Naszych Opisanemi. Na to dla lepszey
Wiary przy podpisie Ręki Naszey Pieczęć Koronna iest
przycisniona. Dan we Lwowie dnia XXVIII Miesiąca Lipca
Roku Panskiego MDCLIII Panowania Naszego Polskiego
V a Szwedzkiego VI Roku. Protekcyą Manasterowi Skit-

skiemu Ioannes Rozycki Regiae Maiestatis Secretarius. L. S. Maioris Cancellariae Regni. Jan Kazimierz Krol.

Оригиналь грамоты не знайшовъ ся, але заховалася ея облята підъ тымъ самымъ рокомъ въ А. Hal. Castr. 145. р. 1270—1272, котрой форма така: Actum in Castro Haliciensis Feria Sexta post Festum Nativitatis Beatissimae Virg. Mariae proxima (т. е. 12. вересня) Anno Dni Millesimo sexcentesimo quinquagesimo Tertio. Officium praesens Castrense Capitaneale Haliciense literas universales Sacrae Regiae Maiestatis Infrascriptas Monasterio exaltationis Sanctae Crucis dicto Skit datas Manu Serenissimi Regis subscriptas Sigillo Maioris Cancellariae Regni Communitas ac per Religiosum Bazianum Sawczak, Ordinis Sancti Basilij Ritus Graeci eiusdem Monasterij Skit ad Acticandum porrectas suscepit Actisque suis Ingrossari mandavit quarum Literarum tenor sequitur eiusmodi. (Слѣдуюе выше наведена грамота). Post ingrossationem Originale offerenti est restitutum, de quo officium praesens quietatur.

Копія тои обляты переховуе ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ. Єсть на нѣй така записка: Ex Actis Cast. Capit. Hal. extrad. Correxij Kozminski. Legi Mierzwinski. Literarum Universalium Sacrae Regiae Maiestatis Monasterio Skitensi dat. Oblata In Co. Hal. A. D. 1653.

Король перебувавъ у Львовѣ вѣдъ 20. червня до кѣнця вересня 1653. р, почѣмъ вирушивъ до табору підъ Глиняны, а зъ вѣдси въ дальшій похѣдъ на козакобъ.

6.

Староста галицкій, Андруй Потоцкій, запевняє, що бере монастирь Скитскій підъ свою охорону, и потверждає его въ постѣданю земель, котрѣ вже впередъ въ окремої грамотѣ точно описавъ. (Галиць, 11. лютого 1659. р.).

Andrzej z Potoka Potocki. Halicki Kołomyjski Lezayski etc. starosta. Poniewaz Monaster Podniesienia Krzyza Świętego Skit nazwany przez pobożnego niegdy starca Joba Kniehynickiego Reguły Świętego Bazylego Zakonnika na Gruncie Markowskim do Starostwa Halickiego należącym między dwiema Gurami w puszczy nad Potoczkiem Batorsa

od lat kilkudziesiąt iuz ufundowany y u Antecessorow moich iako tez u Jasnie Wielmoznego IMC Pana Woiewody Krakowskiego Hetmana Wielkiego Koronnego Oyca y Dobrodzieia mego był w spokojnym zachowaniu przeto y ia pomieniony Monaster y w nim mieszkaiących zakonnikow za ich tez osobliwą zyczliwosc y wiernosc którą oswiadczali y oswiadczaią Obywatelom Szlachcie w Przytuleniu onych samych dobra ich od nieprzyacioł Krzyża Świętego biore w swoię Protekcyą y zeby w pokoiu w pomienionym Monasteru y przy gruntach do tego Monasteru należących zostawali których wszystkich specifice maia odemnie osobliwym okryslone listem moim y ograniczone według ktorego listu przy tym moim Consensie Confirmacyą u JKMC (pozwoloną) onym otrzymać. Dan w Haliczu Die Duodecima Februarij Anno Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Nono. L. S. Andrzej Potocki Star. Halicki. Colom. Lezays.

Наведеноу грамоту знаємо зъ двохъ обять, одной пѳдъ да-тою: Post felicem Electionem Seren. Michaelis Regis Poloniae Feria Sexta pridie Festi Exaltationis Sanctae Crucis A. D. 1669,¹⁾ помѣщенной въ A. Castr. Hal. 167. pag. 1333—1335, а другой внесеной до актѳвъ земскихъ гал. о цѣлый вѣкъ пѳзнѣйше, бо до-перва Feria quarta post Festā Solennia Sacri Paschatis proxima A. D. 1767²⁾. (Ter. Hal. ad 1767. N. 98. pag. 1802—1803 и та-кожъ Ter. Hal Fasc. 110. Cop. 2043—2044.). Форма обяты зъ р. 1669. слѣдуюча: Oblata Conuentus Skitensis. Officium praesens Castren. Capitan. Halicien. Introcontentum consensum super cer-tos fundos ab Illo et Mageo Andrea a Potok Potocki Halicien. Colomien. Lezaysien. etc. Capitaneo Monasterio Skitensi dat. et conces. manu eiusdem Mgei Capnei propria subscript. et sigillo communit. de Actu et Data illius Halicz die Duodecima Februarii Ao Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Nono conscript. ad Acticandum vero per Religiosum Josaphat Fastowski porrectum suscepit et Actis suis ingrossari mandavit. Tenoris sequentis. (Слѣдуе грамота). Post Ingrossationem vero Originale eidem offe-renti est restitutum de quo restituto officium praesens quietatur. — Слово, помѣщене въ скобкахъ, знаходить ся лише въ обятѣ зъ року 1767., котру спорядивъ галицкій судъ на жадане Скитского намѣст-

¹⁾ т. е. 13. вересня 1669. р. ²⁾ т. е. 22. цвѣтня 1767 р.

ника, Доната Миляновского. Знаходить ся въ нѣй однакъ ошибка, а именно день и рѣкъ наданя грамоты есть поданный на 17. лютого 1650. р., и то такъ въ самой облатѣ, якъ и въ ея копіи. Мы стоимъ однакъ при 12. лютѣмъ р. 1659., бо вжежь скорше можна було грамоту вѣдчитати въ р. 1669., коли еще була новою, нѣжь цѣле столѣте пѣзпѣйше, коли стерла ся и поломила ся, що признае и самъ писарь, заявляючи, що дечого не мѣгъ „ob conglutinationem“ вѣдчитати. Впрочемъ наде въ сей часъ въ око, що тая грамота мала служити черцямъ, выбирающимъ ся до Варшавы, де король Янъ Казимиръ вѣддержовавъ въ лѣтѣ т. р. соймъ, письмомъ рекомендаціиымъ, щобы могли выпросити собѣ вѣдъ тогожь короля подтвержене своихъ посѣлостей зъ означенемъ границъ, такъ якъ и самъ Андрѣй Потоцкій згадуе въ тойже грамотѣ, що мають вже вѣдъ него „specifice — osobliwym okryslone listem.. у ograni- czone (grunta)“. На соймѣ варшавскѣмъ одержавъ Скитъ дѣйстно таке подтвержене королѣвске зъ докладнѣйшимъ означенемъ границъ, и вѣдъ того часу мѣгъ вже себе уважати законнымъ властителемъ цѣлои области рѣки Батерса въ Манявѣ. (Гл. слѣдуючу грамоту Яна Казимира зъ дня 8 червня 1659. р.). Такъ отже обѣ тѣ грамоты зъ р. 1659. мають ся до себе такъ, якъ обѣ грамоты зъ липня р. 1653., т. е. Станислава Потоцкого и короля Яна Казимира.

7.

Король польскій Янъ Казимиръ потверждае Скитови право стаеропигіальне и власнѣсть земель, котрѣ тойже уживае, означае кѣлькама словами границъ тыхъ посѣлостей и розпоряджае, щобы тамже на мѣсце зъехала комисія и вытычила межъ якъ найточнѣйше. (Варшава, 8. червня 1659. р.)

Jan Kazimierz z Bozey Łaski Krol Polski Wielkie Xiąze Litewskie Ruskie Pruskie Mazowieckie Zmudzkie Inflantskie Smolenskie Czerniechowskie a Szwedzki Godzki Wandalski Dziedziczny Krol. Oznaymuiemy tym listem Naszym Komu to wiedziec nalezy wszem wobec y kazdemu z osobna. Iz ludzi na służbę y chwałę Bożą poświęconych iako zawsze zwykliśmy w osobliwej prótekciey naszej Krolewskiej chowac y szczodrobliwą im łaskę pokazowac tak chętnie do słuszney prozby Przewielebnego Oycy Dyonizego Bałabana

Metropolity Kiiowskiego także Wielebnych Episkopow Religiey Greckiey y wielu Panow Rad Naszych na terazniejszy Seym zgromadzonych za Zakonnikami Monasteru Skitskiego wniesionej skłoniwszy się umyśliliśmy ten Monaster przy Prawie onych Religiey Greckiey Stawropigion zachowawszy ponieważ przez ten czas słusznego opatrzenia y w grontach swych ocirklowania przy dawnym spokojnym y wolnym używaniu Gruntow Pol łąk pastwisk Rzek Sadzawek lasow na opał y wszelką potrzebę Monasteru tego Skitskiego aby im był wolny wrąb w lasach Naszych tamiecznych ku węgierskiey się Granicy przeciągających a do Starostwa Halickiego należących cale y nienaruszenie iako z dawna zazywał wiecznymi czasy zachowac Jakosz Niniejszym Przywileym Naszym zachowuiemy y zupełną moc y władzę używania podług zwyczaju dawnego daiemy. W takim tedy ograniczeniu y obrębie swoim iako teraz iest ten Monaster Wielki z Skicikiem Monasterkiem ma zostawac iako Gory w koło otoczyły y spatium między gorami w zdłuż y wszere od wierzchu góry iedney do wierzchu góry drugiey y uroczyszcze góry Jasiennikow zkąd Potok Baters az do drugiey gory wirzchu w dół potokiem za Monasterem az za krzyz y pasiekę zostaiącą za drogą do Monasteru idącą pozwalaiąc do tego wspomienionym ograniczeniu y obrębie wszelkich pozytkow tym Zakonnikom Używanie y nowych wynaydowanie iakie byc mogą. Azeby w tym od nikogo zadney przeszkody nie mieli y kto tez iest ex Collateralibus Vicinis uymy w Gruntach niemiał rozkazalismy wydac z Cancellariey Naszey Commissią, aby Comissarze tam ziechawszy te Grunta obaczyli uwazyli y według opisania ograniczyli, tak iakoby naylepiey w ograniczeniu y obrębie swym ten Monaster Skitski zostawał. Azeby w swoim ograniczeniu iuz pewny Monaster Skitski zostawał. Comissye będą powinni do Nas przysłać którą My tak potwierdziwszy aby wiecznymi czasy od Naiasniejszych Następcow Naszych królów Polskich cale nienaruszenie trwała y na przysłym da Bóg Seymie z Rady Naszemi y Izbą Poselską approbować obiecuemy. Na co dla lepszey wiary ręką się Naszą podpisawszy pieczęć Koronną przycisnąc rozkazalismy. Dan w Warszawie Dnia VIII Miesiąca Czerwca Roku Panskiego MDCLIX

Panowania Naszego Polskiego y Szwedzkiego XI Roku. Jan Kazimierz Krol. Jan Ignacy Bąkowski Podkomorzy Chełmiński m. p.

Въ архивѣ ц к. Прокураторіѣ Скарбу знаходить ся оригинальна грамота кор. Мих. Вишневецкого зъ 19. листопада 1669. р. въ котрѣй тойже король потверждае три давнѣйшія документи Скитскій, межи тыми и выше наведену грамоту кор. Яна Казимира. Зъ згаданого листу короля Вишневецкого доводимо ся, що єи оригиналь бувъ писаний на папери, а зъ обляты, зробленої на жадане Іосафата Фастовского, черця Скитского, зъ самої грамоты въ актахъ гор. галицкихъ р. 1669., видко, що на оригиналь була притиснена бѣльша печатка канцеляріѣ королѣвскої. Облята тая єсть однакъ такъ ошибочна, що бракують въ нѣї въ кѣлькохъ мѣсяцхъ цѣлї уступы, складаючї ся зъ кѣлькохъ, а навѣть зъ кѣлканадцяти слѣвъ (А. Castr. Hal. 167. р. 1335—1337.). Розумѣє ся само собою, що разомъ зъ грамотою кор. Вишневецкого ввѣйшла тая грамота черезъ обляты єще кѣлька равѣвъ до судовыхъ книгъ галицкихъ, а навѣть и теребовельскихъ.

8.

Король польскій Янъ Казимиръ потверждає Скитъ въ поспѣданю ґрунтѣвъ, дарованыхъ єму въ Снятынѣ логотетомъ Гаврилашомъ и тѣцанами Григоріємъ и Мариною Ивашкевичами, та й убѣвляє тї поспѣлости вѣдѣ всякихъ податкѣвъ и вѣйсковыхъ тягарѣвъ. (У Львовѣ, 13. серпня 1663. р.)

Jan Kazimierz z Bozey łaski Krol Polski Wielki Xiąze Litewskie Ruskie Pruskie Mazowieckie Zmudzkie Infantskie Smolenskie Czerniechowskie a Szwecki Gocki Wandaliski Dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym listem Naszym wszem w obec y kazdemu z osobna komu wiedziec należało będzie teraz y na potomne czasy osobliwie na urządach będącym wszelkiego stanu ludziom. Iz Imieniem nabożnych Zakonników Religiey Gręckiey Reguły Świętego Bazilego Wielkiego Monasteru Skickiego Cerkwi sub titulo Podniesienia Krzyza Świętego w Powiecie Halickim będących fundowanego Produkowano nam Daninę temu Monasterowi ich wiecznym prawem na Dom y Grunt pewny w Miescie Snia-tynie od Zamku idąc w Rynku podle Simiona Salika teraz

pusto leżący przez Niebosczyka Gawryłasa Logofeta Ziemi Wołoskiej od lat kilkunastu konferowaną, także zapis w Urzędzie Miejskim Sniatynskim Feria Quarta post Dominicam Resurrectionis Dni Nostri Jesu Christi Anno Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Tertio przez sławnego Hrehorego Iwaszkiewica y Marienę Małzonkow tamecznych Sniatynskich Obywatelów na Gront pusty z sadem tamże w Sniatynie na Przedmiesciu obok Mormotkowego Gruntu tymże Zakonnikom pomienionego Monasteru Skickiego wiecznym także prawem zeznany y z ksiąg authenticie wyjęty. Supplikuiąc za niemi abysmy władzą Naszą takowe daniny obiedwie na w zwyz przerzeczony grunta uczynione ztwardzili y one od wszystkich ciężarów y podatków iako też od Stacyi Żołnierskich uwolnili. My tedy mając wzgląd y osobliwe baczenie, doznawszy wszelkiewy po tamtych Zakonnikach czasów zamieszanych stateczney ku nam wiernosci y wpomnozeniu chwały Bozey nieospały czułości, aby za Nas y Sukcessory Nasze Majestat Boski błagali z łaski Naszey Krolewskiej wzwyz opisane daniny na wieczne czasy we wszystkim y najmniejszym punkcie cale approbowac y konfirmowac umyslilismy, iakoz rzetelnie tym listem Naszym approbuiemy y konfirmuiemy pozwalaiąc y moc zupełną daiąc, tymże pomienionym Zamieszkuaiącym na wzwyz przerzeczonych gruntach iako naszych własnych dziedzicznych dla wszelkiewy ich wygody y potrzeby budynki iakie będą mogli, drzewem lub murem wywodzić y wszelakich pozytków sobie w nich przysparzać y używać krom wszelkiewy od zadnego przeszkody y owszem te gronta y budynki na nich postanowione abo wymurowane tudzież mieszkaiących w nich od wszelakiewy Jurisdikciey wyimuiemy y za Cerkiewne bydź uznawaiąc, y one od Ciężarów y podatków wszelkich, także y od Stacyi żołnierskich wiecznymi czasy secundum immunitates Ecclesiasticas uwalniaiąc, iakoż y de facto wolnemi czyniemy. Obiecuaiąc po Nas y Sukcessorach Naszych Nayiasniejszych Krolach Polskich onym że przy tey wolnoci y confirmacyey nienaruszenie Wiecznymi czasy zachowac będą. Na co dla lepszey wiary y pewnoci Naszą własną ręką podpisuiemy się pieczęć Koronną przycisnąc rozkazawszy. Działo się we Lwowie Dnia XIII Miesiāca Sierpnia Roku Pan-

skiego MDCLXIII Panowania Naszego Szwedzkiego y Polskiego Roku XVI. Jan Kazimierz Krol. L. S. Stephanus Hankiewicz Secretarius Regiae Maiestatis.

Тая грамота есть одною зъ трёхъ, подтвержденныхъ на одномъ листѣ кор. Мих. Вишневецкимъ въ Краковѣ 19. листопада 1669. р. Въ дотычнѣмъ листѣ Вишневецкого читаемо, що она була списана на пергаминоу. Згадавый зновъ листъ Мих. Вишневецкого подтвердивъ кор. Станиславъ Августъ въ Варшавѣ 6. липня 1765. р. (Гл. ч. 10.).

9.

Игуменъ Скитскій Теофилъ посвящае яко сповѣдникъ Иосифа Шумлянського, що тойже придержуе ся крѣпко вѣры греко-оріентальнои, и поручае его выборцямъ на львовскій престолъ епископскій. (Въ Скитѣ, 22. червня 1667. р.)

Пресвященнымъ въ православїи сїающимъ архіепископомъ, боголюбивымъ епископомъ, превелебнымъ архимандритомъ и всѣмъ благороднымъ въ православной католической апостолы преданной и седмїю соборами (имже Дсхъ Святый дѣйствовавшє) оутвержденной вѣркъ непозыблемо пребивающимъ и шлахетнѣ оуружонымъ паномъ шлахтѣ и всѣмъ, иже въ онъ часъ, егда благоволенїемъ и благосовѣтїемъ своимъ восхотѣвшє, егоже Дсхъ Святый избиретъ на епископства санъ, всѣ овецнѣ изволатъ, извѣстно творимъ, яко его милость шлахетнѣ оуружоный въ православїи панъ Іоаннъ Шумлянскій волю си прїнде праведномъ... мѣрилоу, иже здѣ... и имже спасенїе всѣмъ есть, поклонъ сотворити. Потѣмъ и къ нашему смиренїю прїнде, проса по преданїю церковномъ очищенїа чрезъ исповѣдь: егоже прїахомъ не первѣе, дондеже извѣстно клатса на евангалїѣ, вопрошшє ми его, аще истинно въ преданїи церкви восточной, матерє нашей, окрѣтаетса? Тогоже ради сице сотворихомъ, занє блаженный нашъ старецъ, схимонахъ Іовъ, фндаторъ сватыа общежительнаа обывтели нашей, иже благодатїю Божою и сего ради, егда славной памати епископѣ Львовскій Іеремїа Тисаровскій Божїимъ совѣтомъ хотѣа придержати столъ епископїи Львовскїа... аще и въ лѣтєхъ... старостїю претрѣжденъ, точїю о жезлѣ стран-

стѣда и терпа немощь, поиде извѣщеніе твора архієпископѣ Молдавскомѣ, да истинно на евангеліѣ присягѣ сотворитъ. Еже бысть, зане въ той часъ ереси проклатый... павелостѣтель размножилъ ваши. И понеже благодатію Христовою всю совѣсть предъ нашимъ смиреніемъ изрече, кѣсно же и благое намъкреніе свое извѣсти, яко хоцетъ церквѣ святой въ православіи помоществовати и онѣю боронити: того ради азъ смиренный іеромонахъ Теофиль, игѣмень Скитскій, нарекіѣса емѣ въ дѣховнаго отца... аще Богъ восхоцетъ и ваше боголюбіе всѣхъъ обще избрати пастыра пана Іоанна Шемлянскаго на престолѣ епископїи Львовскїа, сѣдимъ достойнымъ быти на сицкое благословенное дѣло, сирѣчь, на степень епископства санъ воспрїати емѣ. Не оубо... сами на сїе избираемъ, но Божїа воля и благословеніе, отъ негоже званіе и честь... точїю восхотѣвшѣ Богъ... не токмо возстановити... но и отъ гнонца силенъ естъ зъ могъщими вчислити... оубо обѣща оучительствѣ вселеннїю... яко къ правокрїи... всакъ любай Бога... иже прїати каковъъ любо санъ и аще кто хоцетъ прїати... до конца непоколебимо и не вредно и не маетежно церковь святѣю держати, и яко стѣна нѣккаа желѣзнаа сїю боронити, ейже по словеси Христа предвѣчнаго Бога нашего и врата адова не одолѣютъ. Молимъ оубо архіереа вѣчнаго, да Дѣхъ Святый, якоже на Вселенскихъ соборахъ починалъ естъ, тако и на боголюбїи нашемъ почїетъ, дѣйствѣюще на благое произвестиса дѣла боголюбивомѣ; мы же смиреннїи въ недостойныхъ молитвахъ своихъ поспѣшествовати вѣдемъ о томъ. Архіерейской ласцѣ и любви отеческой предаемса. Къ монастырѣ общежительномъ Скитскомъ честнаго и животворящаго Креста Господна рокѣ Божїа 1667 Юліа 22 днѣ. Іеромонахъ Теофиль, игѣмень Скитскій обще со всюю о Христѣ братїю.

Гл. „Акты относящїе ся къ исторїи Западной Россїи, Т. V. Санктпетербургъ, 1853.“, стор. 112—113. Сей документъ бувъ выданъ въ вѣдѣнїю „Актовъ зап. Россїи“ доставленный зъ архива Львовской гр. кат. капитулы Д. Зубрицкимъ.

Король польскій, Мих. Вишневецкій, потверждає три документи Скитскій, а) грамоту Володислава IV. зъ 26. жовтня 1634. р., въ котрѣй мстить ся привилей Станислава Потоцкого зъ дня 12. липня 1628. р., б) привилей Яна Казимира зъ дня 8. червня 1659. р. и в) грамоту тогожь короля зъ дня 13. серпня 1663. р. (Въ Краковѣ, 19. листопада 1669. р.)

Michał z Bozey Łaski Krol Polski Wielki Xiąże Litewskie Ruskie Pruskie Mazowieckie Zmudzkie Kiyowskie Wolhynskie Podolskie Podlaskie Inflantskie Smolenskie Siewierskie Czerniechowskie. Oznaymuujemy tym listem Naszym komu to wiedzieć nalezy Iż pokładane były przed Nami trzy listy nizey wpisane. Pierwszy Pargaminowy Naiasnieyszego Władysława Czwartego Drugi Naiasnieyszego Jana Kazimierza także Pargaminowy Trzeci Papierowy także Naiasnieyszego Jana Kazimierza Antecessorow Naszych całe nienaruszone y żadnego podeyzrzenia w sobie nie mające. I supplikowano nam abysmy ie powagą Naszą ztwardzili y umocnili, ktorych to Listow tenor po sobie idący od słowa do słowa są takie. Pierwszego Tenor taki.

(Тутъ слѣдує грамота кор. Володислава IV., дана у Львовѣ 26. жовтня 1634. р., въ котрѣй тойже король потверждає листъ Станислава Потоцкого, даный въ Галичи 12. липня 1628. р. — Гл. выше подъ Ч. 1.).

Drugiego zaś listu Papierowego Naiasnieyszego Jana Kazimierza Tenor taki.

(Тутъ слѣдує привилей кор. Яна Казимира, даный въ Варшавѣ 8. червня 1659. р. — Гл. выше подъ Ч. 7.).

Trzeciego Listu Pargaminowego także Naiasnieyszego Jana Kazimierza Tenor taki.

(Тутъ помѣщена грамота того короля, дана у Львовѣ 13. серпня 1663. р. — Гл. выше подъ Ч. 8.).

My tedy do wzwyz pomieniōney Suppliki łaskawie się skłoniwszy przērzczony list we wszystkich iego punktach clawzulach y artykułach approbowac stwierdzic y umocnic umyslilismy iakoz ile prawo pospolite miec chce ztwardzamy

approbuiemy umacniamy tym listem Naszym y to wszystko aby moc y walor powinney trwałości miało, nakazuujemy y mieć chcemy. Na co dla lepszey Wiary y wagi przy podpisie własney ręki Naszey Pieczęć Koronną przycisnąc rozkazalismy. Dan w Krakowie na Seymie Walnym szczęśliwey Koronacyey. Dnia XIX Miesiąca Listopada Roku Panskiego MDCLXIX Panowania Naszego Pierwszego Roku. Michał Krol Potwierdzenie Prawa Monasteru Skitskiego Reguły Świętego Bazylego. X. Stanisław Lipski Krakowski Płocki Kanonik Regent Kancel. koronney. L. S.

Оригиналъ, списанный на пергаминахъ, находится ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіи Скарбу. Въ долині читается записку: „In Castro Trembovliensi Privilegium praesens Feria Quinta post Festum Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Vrg. Mariae proxima (т. е. 18. сернія) Anno Dni 1763-tio per Oblatam porrectum susceptum et Ingrossatum est.“ Еще низше: „In Castro Haliciensi Privilegium praesens Sabbatho post Festum Assumptionis in Coelum B. V. Mariae proximo (т. е. 20. сернія) A. D. 1763. per oblatam porrect. suscept. et Induct.“ На водворотѣ: Michał Na Seymie Koron. Dnia XIX Miesiąca Listopada MDCLXIX.

Въ краевомъ архивѣ нашли мы обѣ облаты, а то першу въ A. Cast. Tremb. Fasc. 4. pag. 465. дѣйстно подъ поданою въ горѣ датою и зъ запискою, що offerens бувъ Venerabilis Czołowski, и що бѣльша печатка канцеляріи королѣвской була вытиснена въ пушчѣ, привязаной до грамоты. Нынѣ еи нема. Галицку зновъ водшукали мы такожь подъ поданою датою въ Castr. Hal. 283. N. 1322. зъ такою запискою: Religiosus Pater Czołowski Monasterij Skiten. Monachus obtulit etc. Privilegium Confirmationis Iurium ab olim Serenissimo Michaele Rege Poloniae Monasterio Skitensi collat. Manu S. R. M. propria subscript. Sigillo pensili Maioris Cancellariae Regni communit.

Въ архивѣ ц. к. Намѣстництва есть копія галицкой облаты зъ запискою въ долині: „Michała Kro'a na ogran. y Sniatyn y na Mark.

11.

Уривокъ тестаменту Василя Загвѣздского (Zagwoyski), въ котромъ тойже кромѣ ишиихъ постановленъ водказує Скитови 1000 зол. пол. (Въ Загвѣзду, 26. сѣчня 1676. р.)

..... przez Oycow Duchownych Skitskich przy ich Mieyscu świętym gdziekolwiek smierc mie zastanie z tym światem pozeznany. Aby Działki moje odprowadzili do Obyteli Świętey Skickiey A według porządku Chrzescianskiego aby pochowano na pogrzeb odkazuie złotych Dwiescie Czymkolwiek u oyczyźnie moiey będzie się znaydowało natenczas Tymze Oycow Skitskim do Obyteli Świętey odkazuie Złotych Tysiąc To iest z tey Summy którą mam u Ich MMciow Panow Diduszyckich ktorego Czasu będzie odszukana powinna byc do rąk Skitskich nic nie mieszkając do Mieysca Świętego oddana. A iezeliby Syn moy miał odyskawszy u Ich MMPanow Diduszyckich z wysz mianowanej Summe a nie miał by z tey Summy oddac Złotych Tysiąc do Skitu, tedy powinien będzie ex nunc z oyczyzny oddac. Corce moiey Annie ktora iest niewydana Jezeli iey Pan Bog ukaze Przyziaciela tedy zostawuie Posagu Złotych Tysiąc a na ¹⁾ Złotych Pięćset y Wesele koszt z Dydyczney z obory na ten czas iezeli co będzie z miłosci braterskiey mu dac iaką krowę. Małzonce moiey Annie Strzeleckiey ktora ma na dobrach moich dziedzicznych Pasiecznym odemnie zapisane dozywocie po smierci moiey A iezeliby się od dziatek moich oddzielic chciała tedy Syn moy powinien Złotych Tysiąc oddac za dozywocie Małzonce moiey. A Małzonka moja powinna za odebraniem Quitowac Syna mego z Dozywocia a ktoby miał wole moją y ten Testament łamac niechay Anathema Przykład będzie na co dla lepszey wiary przy pieczęci Ręką moją własną podpisuję się w Zagwozdziu Die Vigesima Sexta Ianuarii Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Sexto obie strony pozwalaią Oycowie Skitey pozwalaią do Xiąg. Roborowano Bazyli Zagwoyski. Mikołay Zagwoyski. Jeromonach Dorophtey Pro Igumen Skitski. Jeromonach Jerophtey Namiesnik Skitski. Aleksander Zurakowski Jako proszony Przyziaciel L. S.

Урывокъ сего тестаментарнаго запису выписаный зъ облаты Castr. Hal. 184. на стор. 1077—1078., мѣжъ тымъ коли сторона попередна (1076) есть порожна, переписана лише словомъ „Vacu-

¹⁾ Одно слово нечительне.

um“ Книга тая вѣдносить ся до р. 1681., але день и мѣсяць, коли документъ облятований, не дасть ся означити.

12.

Янз III. Собьскій бере монастирь Скитскій въ свою особлившу охорону, потверждає ему свободне поспданє и уживанє набутой власности зарѣвно, якъ и право ставропигіальне, а именно право выбору старшины. (Въ Краковь, 3. марта 1676. р.)

Jan Trzeci z Bozey Łaski krol Polski Wielki Xiąze Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Inflantski Kijowski Wołyński Podolski Podlaski Smolenski Siewierski Czerniechowski. Oznaymuiemy teraznieyszym Listem naszym wszem wobec y kazdemu z osobna, komuby teraz y w potomne wieki wiedzieć należało, poniewaz nic większego y chwalebniejszego in hoc teatro Publico Swiata tego Christianis Principibus nie jest quam exornantissime Chwałę Bożą pomnazać Cultum Divinum promovere, aby eo piissimo opere et facto feliciora succedant nobis tempora. Tedy y my będą Wolnego Narodu Wolnemi na ten Tron obrani Głosami mieć to y obserwować vel maxime za Panowania Naszego chcemy aby sub auspiciis nostris Swiątynie Panskie Koscioły Klasztory takze Greko Ruskie Monastery przy Swoich Funduszach Stawropigion prawach Przywilegiach Prerogatywach Wolnosciach fixe i nienaruszenie zostawali, Supplicowali tedy do Nas Nabozni Zakonnicy Ritus Graeci Monasteru Skitskiego z dawnych czasów pod Tytułem Krzyza Swiętego ufundowanego y w Stawropigion zostającego, abysmy przy Funduszu Ich regularnym Prawach Protekcjach Wolnosciach łaskawie im od Nayiasniejszych Praedecessorow Naszych Konferowanych konserwowali y zatrzymali. My tedy uwazaiąc to Mieysce Swiętą Łaską prawie osobiwą Boską opatrzone w ktorым nieustaiąca chwała Boza sonat y abundantia in Suffragium życia Ich Postanowionego non diminuję. Do tego iz Ciz pomienieni Coenobithae Wiarę y Zyczliwosc ku Oyczyźnie nie tylko zachowuią, ale tez y na osobiwy sobie zarobili Respekt y ztąd nie mieyszą od roznych Stanow odbieraią rekomendacją kiedy po te wszystkie czasy

inkursyiey roznych returnuiących do siebie w ochronę akceptowali a niektórych prowidowali, Co y zawsze praestare obligati Tedy my do tak znacznych onych a słuszných Rekomendacyi za niemi wniesionych stosując się y łaskawie przychylając tenże wzwyż pomieniony Monaster Skit w osobliwą krolewską protekcyą wziewszy in toto zachować y konserwować omyslilimy, iakoż ninieyszym listem naszym przy wszystkich Ich funduszach Prawach Stawropigion protekcyach Wolnosciach także grontach Polach Rolach Łakach Pastwiskach Sianożęciach Lasach Gaiach Chrustach Stawach Sadzawkach Rzyczkach Potokach y w nich wolnyu ryb łowieniu y w lasach naszych Drew rąbaniu także Folwarkach y przyległosciami y Należytosciami teraz y w Potomny Wiek od kogokolwiek lub kupionemi lub od Świątobliwych Nadawcow danemi kupić y nadać mającemi cale y nienaruszenie wiecznemi czasy konserwujemy Zachowujemy y wszelkimi Wolnosciami podług Praw y Konstytucyi warujemy; tak dalece, zeby Ten Monaster pomieniony podług dawnego Prawa Swego y Reguły zostając ni od kogo żadney cuiuscunque Status, Dignitatis Honoris et Praeeminentiae nie ponosił uymy y uszczerbku Prawa y Wolnosci y w niczym nie był naruszony szczegulnie tylko przy wzwyż pomienionych Funduszach Prawach Zwyczajach Zakonnych wolney na Starszego y Rządcow Cierkiewnych elekcyey bez wszelkicy tak Metropolitow Archiepiscopow Episcopow teraz y na potym będących prepedityey ktorzy im w tym Świątobliwym Ich zyciu y zakonnym zwyczajaiu iako przedtym nie przeszkadzali tak y na ten Czas y w Potomne czasy przeszkadzac niemają y niepowinni będą mieć chcemy pod winami contra convulsos Privilegiorum opisanemi. Na co dla lepszey Wiary y Wagi rękosmy Naszy podpisali y Pieczęcią koronną stwierdzić roskazalismy. Dan w Krakowie na Szczęśliwey Koronacyi Dnia trzeciego Miesiąca Marca Roku Panskiego MDCLXXVI. Jan krol. L. S. Konserwacya Praw Protekcyi y wolnosci Monasteru Skitskiego Stanislaus Buzenski Gniesn. Varmien. Varsavien. Canonicus. Regens Cancellariae Regni Majoris.

Сей привилей подавъ до обляты на галицкомъ замку чернець Гедeonъ Корчиньскій доперва Feria Quarta post Festum

Trium Regum proxima (т. е. 9. сѣчня) A. D. 1760. A. Castr. Hal. Lib. 271. pag. 94—97; такожъ Lib. 324. p. 71—72. Копія обляты знаходить ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ. На долинѣ того документу читаемо: „Ex Act. C. Capit. Hal. extrad. Correxii Rodkiewicz. Legi cum Łukaszewicz“, а на вѣдворотной сторонѣ: „Privilegia Monasterio Skitensi a Sacra Regia Majestate collata. Oblata in Castro Hal. 1760“. Низше дописано: „Jana III. na wolne uzywanie gruntow y Stawropigion“. Цѣлый текстъ привилею знаходить ся еще разъ въ грамотѣ, наданой Скитови кор. Августомъ II. въ Варшавѣ 30. серпня 1699. р. Зъ згаданой грамоты Августа II., облятованой въ р. 1734., доведуюмо ся, що оригиналь бувъ „pergaminyowy, . . . у pieczęcią Kancellaryey więkzsey koronney utwierdzony.“ (Гл. I. 19.). Поданный нами текстъ выписали мы зъ обляты згаданой грамоты Августа II., а не зъ ея власной обляты, бо въ грамоту Августа II. ввійшла она въ вѣрнѣмъ вѣдписѣ вже въ р. 1699., а зъ нею разомъ поданою була до обляты въ р. 1734., мѣжь тымъ коли сѣ саму облятовано, якъ мы се выше сказали, доперва въ р. 1760. Архаистичной формы языка и правописъ заховались томѣ лучше въ тамтѣй, якъ въ облятѣ зъ р. 1760.

13.

Янъ III. Собскій дає черцямъ Скитскимъ, выбирающимъ ся по милостыню до Москвы, обезпечающей листъ. (У Львовѣ, 21. грудня 1676. р)

Jan Trzeci z Bozey Łaski Król Polski Wielki Xiążę Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Inflantski Kiiowski Wołyński Podolski Podlaski Smolenski Siewier (sic!) y Czerniechowski. Wszem wobec y kazdemu zosobna, komuby o tem wiedziec należało, Wszelkiey Conditiey Stanu Godnosci y Praeinentiey tak tu w Panstwach Naszych, iako tez y extra Limites Dignitarijs et Officialibus Osobliwie Urodzonym Comendantom na Praesidiach y Passach, tudziez y Urodzonym Zostaiącym Wiadomo Czyniemy. Iz Nabozni Zakonnicy Ritus Graeci Monastera Strarozytneho Skitskiego będąc tak znacznie od Nieprzyiaciela Krzyza Świętego Zruinowani, mieczem y ogniem zniesieni, tak ze ledwie kilka osob zo-

stało; y ciz bolesni będąc tego Mieysca Świętego W którym Chwała Boza zawsze brzmiała chcąc Onę iakimkolwiek Sposobem, a osobliwie Jałmuzną S. dzwignąc, puscilisie po Eleemozyną S. Panstwem Naszym, az ku Moskiewskim Kraiom: Za ktoremi My iako zdawna y teraz w Protekcyey Naszey osobliwey zostaiącemi Interponimus Powagę Naszą Krolewską; y pilnie tego żądamy aby wszędzie na Praesidiach y Passach, takze na Cłach w Miastach Miasteczkach Nietylko byli wolno przepuszczani, ale tez osobliwą (uti omni suspicione carentes) acceptowani byli miłością y Jałmuzną S. Nadarzeni pilnie zalecamy: Na co dla Lepszey wiary Rękąsmy Naszą podpisawszy, Pieczęcią stwierdzic rozkazalismy. Dan we Lwowie, Dnia XXI Mca Grudnia Roku Panskiego MDCLXXVI-o Panowania Naszego Trzeciego ROKU. Jan Krol L. S. X. Adam Sarnowski IKM Scrs m. p.

Paszport do Moskwy Czernc. Skitskim.

Оригиналъ, еписаний на папери, знаходить ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу у Львовѣ. Слова „omni suspicione carentes“ суть обнятіи скобками, а попередне слово „uti“ дописано зъ горы.

14.

Король польскій, Янъ III. Собьскій, поручає гетм. Стан. Яблоковскому, воеводу Андр. Потоцкому и иншимъ, чтобы взяли Скитъ въ оборону передъ свиволю опрышківъ, котрѣ ему (Скитови) після руины тапарскои не дають вѣдбувати ся. (У Львовѣ, 21. грудня 1676. р.)

Jan Trzeci z Bozey Łaski Krol Polski Wielki Xiąze Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Inflantski Kiowski Wołyński Podolski Podlaski Smolenski Siewierski Czerniechowski. Oznaymuiemy ninieyszym Listem naszym Wszem wobec y kazdemu z osqbną, Komuby otym wiedziec należało, osobliwie iednak Wielmoznemu Stanisławowi Jabłonowskiemu Woiewodzie y Generałowi Ziem Ruskich Hetmanowi Polnemu Koronnemu, Wielmoznemu Andrzejowi Potockiemu Woiewodzie Kiowskiemu, tudziez Urodzonym Do-

minikowi Potockiemu Staroscie Chmielnickiemu, Piotrowi Stanisławowi Kuropatwom y Innym poblizu tamze sąsiadom. Supplikowali do Nas Nabozni Zakonnicy Skitcy, iz nietylko będąc od Nieprzyziaciela Krzyza Świętego mieczem y ogniem zniesieni, tak ze tylko onych osob kilka zostało aletez y od przygranicznych Swawolnikow Zboyow są przesładowani ze y co było ostatkow Monasterskich zabrali, zagarnęli y daley onym krzewic się y osiadać niedopuszczaia. Więc iako my zdawna Onych mając w osobliwym Respekcie y teraz condolendo Ruiny tey, Bierzemy Ich ninieyszym Listem Naszym w Protekcyą Naszą Krolewską Pilnie y po Uprzeymie y Wiernie Nam Wierni tegoz żadaiać, abyscie uprzejmie y Wiernie Nam Wierni iako bliżsi tamtych krajow Ich Protektorowie takowey Sweywoli y Zboystwom occurere chcieli, Co uczynicie Uprzejmiej wiernie dla Łaski Naszey. Naco dla lepszey wiary Ręką się naszą podpisawszy Pieczęcią stwierdzić rozkazalismy. Dan we Lwowie Dnia XXI Mca Grudnia Roku Panskiego MDCLXXVI Panowania Naszego III Roku. Jan Krol. X. Adam Sarnowski I. K. M. Scrs. m. p. L. S. Majoris Cancellariae Regni insignit. Protekcyą Czercom Skitskim.

Сей документъ бувъ облятований въ галицкомъ судѣ въ р. 1773. (Castr. Hal. Fasc. 300. N. 1259.). Подъ копією документу знаходить ся дотычна примѣтка: *Feria Tertia in Crastino Festi Sanctae Annae Matris Deiparae V. M., videlicet Die 27. Mens. Julij A. D. 1773. Sig. Privilegium. G. Dominicus Pawłowski obtulit etc.* Зъ другої замѣтки, находячой ся на той самой облятѣ, доводимо ся, що той документъ вже въ р. 1677. бувъ облятований въ книгахъ гор. перемыскихъ. Дотычна замѣтка звучить: *Oblatae vero Tenor sequitur ejusmodi: Feria Tertia in Crastino Festi Sanctae Priscae Virginis et Martyris A. D. 1677¹⁾ ad Personalem oblationem Nblis Joannis Smereczanski Literas Sacrae Regiae Mjsttis Protectionales introcontentas Conuentui seu Monasterio Rithus Graeci Skit dicto seruientes officium praesens Castr. Capit. Premisl. suscepit et. induxit.* На концї звычайна квітація.

¹⁾ т. е. 19, сѣчня 1677. р.

Иванъ Корчинскій дає Скитови въ заставѣ за пожичиныхъ 200 зол. п. положену въ Журакахъ спмозать звану „Стацьвске“.
(Жураки, 12. липня 1678. р.)

Ja nizey podpisany zeznam tym scriptem Moim Iz Zostaie Winien Ich Msciom Oycom Skitskim do obyteły Świętey Złotyeh polskich Dwiescie ktorem odebrał z Rąk IEg. Msci Oyca Dorofteia na potrzebe swą Własną W ktorey to Sumie z wyz mianowany puszczam Sianożęc Moie Staciowsko (?) na Zuraky w Lęgach którą to powinni Odemnie spokojnie trzy-mac rok po roku Az do wykupna która to karta powinna byc takowego Waloru Jakoby Czyniona przed Xięgami Ha-lickimi Na co dla lepszey Wiary y pewnosci Renką Moią Własną podpisuie się. W Zurakach Dnia 12 Julii A. D. 1678 Jan Korczynski. Jan Zurakowski. Irzy Berezowski.

Сей довжничій скрипть знаходить ся въ облять Terr. Hal. Lib. 90. p. 1083. підъ датою: Feria Secunda post Dominicam Invocavit Quadragesimalem (т. 4. марта) A. D. 1686. Наголо-вокъ: Oblata scripti a Nli Korczynski in rem Monasterii Ski-tensis servientis.

Воевода кївскій, Андрій Потоцкій, посвѣдчає, що Скитъ мавъ вѣдъ корольвѣ надані привилей, але тѣ погорьли, дальше просить воевода, чтобы черцямъ въ ихъ подорожи на соборъ лю-блинскій нѣкто не чинивъ нѣякою пакости. (Въ Станиславовѣ, 26. вересня 1679. р.)

Andrzej z Potoka na Stanisławowie Potocki Woiewoda Generał Ziem Kijowskich, Halicki, Lezayski Wyzgrodzki etc. Starosta. Czynie wiadomo tym moim pisaniem na Rekwizy-cyą Oycow Skitskich Monasteru Ruskiego Ritus Graeci, ktorzy e medio suo wyprawiają do Soboru a Sede Aposto-lica et Superioribus w Lublinie* złożonego za Uniwersałem Jego Krolewskiej Mosci obezpieczeni. Poniewaz per infeli-citatem temporum padła ta Calamitas na tuteysze kraie zgoła wszystkie, że inkursya nieprzyziacielska przed kilku lat sae-

viens przestronne Miasta, obronne Zamki w nich Koscióły Monastery in favillam obrociwszy solo adaequavit, Co ze się y Oycom mianowanym dostało, gdy przy zniesieniu funditus samego Monasteru wszystkie Prawa Privilegia Confirmationes od Krolow Panow y Rzeczypospolitey statibus pogorzały y poginęły ze tedy vacuis manibus przychodzi im na tamte miejsce stawic się nie mogąc Documenta dare authentica na lch Expostulacją moie praesentibus testimoniales iako do moiey Jurisdikcyi należącym ze pomienione Prawa Privilegia Krolow Panow Confirmationes a Republica iako mi się lch ante incursionem dostawało czytac y ieszcze exstant po części in Volumina Legum przy zniesieniu samego Monasteru poginęły y popalone zostały. Rozumiem tedy ze za tą pospolitą nieszczęśliwością wszelkie na sie in omni subsellio znaydą Respekt, czego by Im in quibus brakowało poniewaz ten Monaster antiquitus fundowany gaudet suis Immunitatibus decenti obchodząc się in Officijs debitis Religione. Co tedy wydawszy ad affectationem Oycow Skitskich Ręka moią przy zwykłej Pieczęci podpisuię w Stanisławowie Die Vigesima Sexta Septembris Anno Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Nono. Andrzej Potocki Woiewoda Kijowski. L. S. Ejus expressi.

Сю грамоту подавъ до актѡвъ гор. теребовельскихъ чернець Іосифъ Чоловскій Feria Quinta post Fest. Assumpt. in Coelum Glor. Virg. Mariae (т. с. 18. сернія) А. D. 1763. (Castr. Tremb. Fasc. N. 4. pag. 467.) Кошію той обляты зновъ подавъ до актѡвъ земскихъ галицкихъ намѣстникъ Скитскій Донатъ Милянвскій, и тутъ находимо еѣ въ новѡй облятѣ зъ датою Feria Quarta post Festa Solennia Sacri Paschatis proxima (т. с. 22 цвѣтня) Ao Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Septimo (Гл. Ind. Relationum Terr. Hal. ad 1767. N. 98. pag. 1801—1802.; Terr. Hal. Fasc. 110. Cop. 2045—2046.

Кошія галицкои обляты находить ся въ архивѣ ц к. Намѣстництва у Львовѣ. Суть на нѣй двѣ печатки и наголовокъ: Ex Act. Terrestr. Halic Extraditum. Correxі Rossowiecki. Lectum cum Actis per Pawłowski m. p.

Гос. Шумлянскій, епископъ лѣвобскій, Инок. Винницкій, епископъ перемыскій, Анд. Журакѣвскій и Галецкій, высланіи королямъ до Скиту яко комисарь до полагодженя рѣшнхъ справъ, рѣшають судомъ полюбовнымъ спѣръ межи монахомъ Пафнютіємъ Журакѣвскимъ и Семигиновскимъ о саджавку и наслѣдцину по Анастазіи Журакѣвскій. (Скитъ, 10. жовтня 1681. р.)

My nizey napisani kommissarze od JK. Msci naszego Miłosciwego do Skitu dla uspokoienia roznych spraw Deputowani ziechawszy na Mieysce naznaczone przypadaiąca na ten czas między Urodzonemi Panem Pawłem Siemiginowskim y Anną Zurakowską Małzonkami z iedney a Naboznym Pawnotym Zurakowskim Monasteru Skitskiego Zakonnikiem o Decyzyą Sądu naszego proszącym et Iudicatum iakiekolwiek padnie sine quavis appellatione przyimuiącym z drugiey strony sprawę o pewną Sadzawkę w Zurakach zostaiącą ktorey sobie Urodzeni P. P. Siemiginowscy Małzonkowie Haereditatém uzurpuia także o pewną Sukcessyą po Niebozce Pani Anastazyi Zurakowskiej Ciotce Im. Pani Siemiginowskiej którą sobie u Oyca Pafnotego pretendunt. O co wszystko częstokroc Monaster Skitski Prawem był turbowany przy obecności oboich Stron z sobą kontrowertuiących po wysłuchaniu onych Pretensyi y dedukcyi tak decyduiemy.

Ponieważ urodzeni Ichm. Panowie Siemiginowscy Małzonkowie uzurpuiać sobie Haereditatem pewney Sadzawki w Zurakach zadnych Dokumentow y Oczewistych Swiadkow własności swojej przed Nami niepokazali, ale tylko słownie iuxta placitum suum tę sadzawkę in vicinitate Grontow swoich będącą przywłaszczaią. Nabozny zaś Pafnotij Zurakowski Testimonijs wiary godnych Ludzi y Zakonnikow mianowicie Naboznego Ananiasza Zurakowskiego Rodzonego swego y Brata także rodzonego Im. Pani Siemiginowskiej ktorego Haereditas mere concernit przed nami deduxit ze ta Sadzawka o literą rei iest właśnie z Podziału między Bracią rodzoną mianowanemu naboznemu Pafnotemiu Zurakowskiemu in usum Haeredit. dostała się do ktorey zaden z Braci y krewnych Interessowac się zadnym Sposobem niepowinien. Przeto my kommissarze Naboznego Pafnotego Zurakowskiego ab Impe-

titione Ichm. Panow Siemiginowskich Małzonkow o tę Sadržawkę niesłusznie onego turbuiących praesenti Decisione Nostra cale uwalniamy y przy Prawie Iego dowieczystym y wolnym uzywaniu mianowaney Sadržawki tegoz mianowanego Naboznego Zurakowskiego zostawuiemy. Quantum zas attinet Sukcessyi po zeszęley niegdys Szlachetney Anastazyi Zurakowskiej Małżonce quondam terazniejszego Pafnotego Zurakowskiego a Ciotce Im. Pani Siemiginowskiej którą sobie przerzeczeni Urodzeni Ichm. Panowie Siemiginowscy Małżonkowie u mianowanego Naboznego Pafnotego Zurakowskiego pretendunt. Ta ze podczas ruiny y Spalenia Skickiego przez Ogien zginęła Bydło zas powietrzem zeszło (iako nam tenze Pafnoty Zurakowski opowiedział) y ze na swoy Pozytek tey Sukcessyi przerzeczony Nabozny Zurakowski nieobracał okrom dwoch krow pozostałych które sobie na Odzież Zakonną po zruinowaniu Manasteru obrocił ma Corporaliter in duabus Septimanis ab lectu tey Decyzji przy Przytomności Zakonnego Oyca Humena y całego Soboru Monasteru Skitskiego attentantibus Partibus Nabozny Pafnoty Zurakowski przysiądz super eum (?) Rithum Iz te wszystkie rzeczy pozostałe po Nieboszce Anastazyi Zurakowskiej slub. Małżonce swoiey a Ciotce Pani Siemiginowskiej podczas zburzenia Skitu zginęły a Bydło Powietrzem odeszło y ze z tych rzeczy na swoy pozytek własny nic nie obrocił okrom dwoch krow. A po wykonaniu takową Przyięgi naboznego Pafnotego Zurakowskiego ab Impetitione wolnym czyniemy, którą to Decyzją przy Pieczęciach zwyyczajnych Rękami Naszemi własnemi dla lepszey wiary y pewności podpisalismy. Działo się w Monasterze Skitskim Dnia Dziesiątego Oktobra Roku Panskiego Tysiąc Szescset Osmdziesiąt Pierwszego. Jozef Szumlanski Episcopus Lwows. Halicki y Kyiow. Adm. Met. Kiiowskiej kommissarz I. K. M. . . .¹⁾ Gałęcki kommissarz IKmsci. Andrzej Zurakowski m. p. Innocenty Winnicki Episcopus Przemyski kommissarz JKmsci m. p. Locus Sigillorum Trinorum in cera rubra expressorum.

Выписано зъ обляты, котра находится ся въ А. Hal. Castr.

¹⁾ Слово нечительне.

Fasc. 287. N. 653. По квитаціи слѣдує дата и имя оферента. Sabbatho post Dom. Cantate proximo (т. е. 11. мая) A. D. 1765. Reverendus in Xto Pater Donatus Milanowski Monasterij Skiten-sis Causarum Procurator obtulit Decisionem certam infrascriptam Inter Monasterium Skitense Ordinis Divi Basilij Magni ab una atque Gsos Siemiginowskie parte ab altera per Commissarios S. R. Mttis peract. manibusque Eorum subscript. Sigillisque commu-nit. Tenoris sequentis.

18.

Илія Журакѳвскій дає Скитови въ заставѣ за пожизненныхъ 75 зол. п. часть своего грuntu въ Журакахъ. (Жураки 4. марта 1686. р.)

Ja EliasZ Zurakowski syn Michała Zurakowskiego Dmi-trowicza y Heleny Berezowską spłodzony Daie tę Moię karte na się Ichmosciom Oycom Skitskim poniewaz Nieboszczyk Stry Moy Uczynił Oblig Monasterowi Skitskiemu na Dobra Swoie Mnie w tey osadzie gdzie Nieboszczyk Stry Miesz-kał przychodzi trzecia Częsc Tedy ia na moię gwałtowną potrzebę w Niedostatku moim biore o Oycow Skitskich za te Trzecią Częsc tey Osady Jako płotami obwiedziona Zło-tych Polskich Siedmdziesiąt i pięć Wykupno powinno бє-dzie isc o Pannie Maryey Gromnickiey (sic) od Roku do Roku y powinien бєдє задney czynic Ich Msciom przeszkody ani Ja przez siłę ani przez Ordynowane Osoby pod zakładem takowey Drugiey Summy y nie składaiać się Zadną Con-stitutcyą Lubo by to prawo warowało bo mi była tego pilna potrzeba W niedostatku Moim Na co iz pisac nie umiem przytomności Ich Msciow Panow Przyziaciół podpisanych ręką Moią Własną krzyzyk napisałem działo się W zura-kach die 4-ta Martii Anno 1686 † krzyzyk JEg. Msci Pana Eliasza Zurakowskiego. Przy bytnosci Moiey to się Działo Stanisław Swatek Manu propria; † krzyzyk JEgo Msci Pana Michała Zurakowskiego bo to się przy bytnosci Jego Działo.

Сей довжиницій скриптъ-знаходить ся въ Terr. Hal. Lib. 90. pag. 1083., де бувъ втягнений Feria Secunda post Dominicam Invocavit Quadragesimalem (т. е. 4 марта) A. D. 1686 ad per-

sonalem Oblationem Venerabilis Pachnutii Zurakowski. Sig. Pachunius (такъ!). Наголовокъ: Oblata scripti a Nli Zurakowski in Rem Monasterij Skitensis servientis.

19.

Король польскій, Августъ II., потверждае привилей, даденыи Скитови королемъ Яномъ III. въ Краковѣ 3. марта 1676. р., забезпечуе черцямъ того монастыря всѣ права и свободы, якихъ зъ давна уживають, и перестерігае владикъ, такъ латинскихъ и унитскихъ, якъ и православныхъ, щобы имъ не чинили жаднои кривды. (Въ Варшавѣ, 30. септія 1699. р.)

August Wtory z Bozey Łaski Krol Polski Wielki Xiąże Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Infantiski Kijowski Wołyński Podolski Podlaski Smolenski Siewierski Czerniechowski Dziedziczny Xiąże Saski y Elektor oznaymuie my teraznieyszym Listem Przywilejem Naszym wszemwobec y kazdemu zosobna komuby teraz y w potomne wieki wiedziec należało, Iz pokładany był przed nami Przywilej pewny Pargaminowy Ręką Świętey Pamięci Nayiasniejszego Antecessora naszego Jana Trzeciego Krola Polskiego podpisany y pieczęcią Kancellaryey więkzsey koronney utwierdzony Cały nienaruszony y zadney Wątpliwosci niepodległy Konserwacją przy dawnych Prawach y Prywilegiach ab antiquo nadanych w sobie zamikający a Naboznym Zakonnikom Ritus Graeci Monasteru Skitskiego służący supplikowano nam przez Panow Konsyliarzow naszych Imieniem tychze naboznych Zakonnikow prosząc abysmy pomieniony Przywilej Konfirmacyalny y wszystkie insze Prawa ktore tylko od Świętobliwych Praedecessorów Naszych Monasterowi temu przy Erekcyi y fundacyi iego są nadane y łaskawie Konfirmowane approbowali y ratyfikowali ktorego Prywileju Tenor Słowo w Słowo od początku iego az do kąca (sic) znajduie się taki y brzmi w ten sposoь.

(Тутъ слѣдуе поданыи по́дъ Ч. 12. привилей короля Яна III. Собѣского зъ датою въ Краковѣ 3. марта 1676. р.).

My tedy August Krol do pomienioney suppliky Ich łaskawie się przychyłając a oraz sprawiedliwą y słuszną rzecz

uznawiając pomienione Prawa Przywileje Swobody y wolności od Świątobliwych Antecessorow naszych nadane potwierdzić y approbowac umyslilismy iakoz potwierdzamy, konfirmuiemy y approbuiemy niniejszym Przywilejem naszym Zachowuiąc pomieniony Manaster Skitski wiecznemi Czasy przy tychze wszystkich Prawach Swobodach, wolnościach Zwyczajach y Praerogatywach ktoremi się do tych Czas cieszyli rządźili y sprawowali a to we wszystkich ogulnie Punktach Klauzulach y Artykułach w Protekcyą y obronę naszą królewską biorąc zasłaniając y ochraniając co wszystkim, komu to wiedzieć należy a osobliwie wielebnym Archipresulibus et Presulibus Rithus Latini et Graeci Unitorum et Disunitorum tudziez urzędem Duchownym y Świeckim Ziemijskim y Grodzkim Staroscinskim do wiadomości podając miec chcemy aby pomieniony Monaster Skitski jako w protekcyey będąc y przy wyżey wyrazonych wszystkich Ich Zwyczajach y Swobodach zawsze wcale y nienaruszenie zachowali y onemu zadnego bez prawia y Sami nieczynili y od drugich bronili y zastępowali dla łaski naszej Królewskiej naco dla lepszej wiary ten Przywilej Ręką własną naszą podpisawszy Pieczęcią koronną stwierdzić rozkazalismy. Dan w Warszawie XXX Miesiąca Sierpnia Roku Panskiego MDCXCVIII (sic) Panowania Naszego II. Roku. August Rex. L. S. Majoris Cancellariae Regni. Konfirmacya Praw y Swobod Monasteru Skitskiego. Woyciech Franciszek Pazynski Jego K. Mci Sekretarz m. p.

Документъ сей выписали мы зъ обляты, втягнуенои до книгъ замку галицкого Sub interregno Feria Quinta pridie Festi S. Hedvigis Electae Virg. Dei (т. е. 14. жовтня) A. D. 1734. (Гл. Ind. Relat. Capturalium Terrae Hal. 95. p. 957—960). Форма еи така: Privilegij S. R. M. Monasterio Skitensi dati oblata. Ad Iudicium et Acta praesentia Castr. Capit. Haliciensia Laudo Publico per Proceres Regni Terrae Haliciensis ordinat. et constitut. personaliter veniens Reverendus ac Religiosus in Xto Pater Zenobius Bodaczewski Monasterij Skiten. Ritus Graeci Regulae Sancti Basilij magni Ihumenus obtulit et ad Acticandum Eidem Iudicio porrexit Confirmationem Privilegiorum et omnium Iurium Monasterio Eidem Skiten. servien. per Serenissimum et Divae Memoriae Augustum Secundum Regem Poloniae Eidem Monasterio be-

nigniter dat. Manuque sua subscript. et Sigillo Majoris Cancellariae Regni Communit. de Tenore sequenti. На кѣнци звычайна квітація. Копія той обляты знаходить ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ, лишъ що на нѣй стоить передъ пѣдписомъ королѣвскимъ инша дата, а именно: Dnia XXX Miesiąca Sierpnia Roku Panskiego MDCXCVIII, але такожъ зъ додаткомъ „Panowania naszego II Roku. Цѣлый серпень 1698. р. перебувавъ однакъ король не въ Варшавѣ, але у Львовѣ, зъ вѣдки выбравъ ся до табору вѣйскового пѣдъ Бережаны, щобы выправити ся на Каменецъ Подѣльскій, до чого однакъ по причинѣ покою карловицкого не прийшло. Въ р. 1699. перебувавъ вѣнъ справдѣ цѣлый серпень въ Варшавѣ, о чѣмъ переконати ся можна зъ X. Тому Актѣвъ Гор. Зем., выданого у Львовѣ въ р. 1884. на стор. 378. и сл. День 30. серпня 1699. р. бувъ дѣйстно днемъ другого року панования кор. Августа, числячи вѣдъ коронаціѣ его, котра вѣдбула ся 15. вересня 1697. р, и тому уважаемо дату выставлена грамоты 30. серпня 1699. р. (а не 1698.) за правдиву.

Король Станиславъ Августъ потвердивъ сей привилей, кор. Августа II. въ Варшавѣ 11. грудня 1767. р. (Гл. низше, I. 35.). Оригіналу, здає ся, не було вже тогды, бо королеви подано до потвердження лишъ копію зъ еи обляты.

20.

Чернецъ Скитскій, Атаназій Грабовецкій, записує тестаментомъ певну квоту обители Скитскої на сорокоусты за свою душу (Въ Грабѣвци, 2. жовтня 1716 р.)

W Imie Oycy u Syna u Duchy Świętego Amen. Znając się bydz Słabego bardzo Zdrowia Zdrowego iednak przy Łasce Bozey Rozsądku kawałka fortunki moiey która haeret w rękach częścią Oycowskich częścią u Pana Jana Rodzonego mego takowe czynię Dyspozycyą. A naprzod Panu Bogu Dziękuję Za wszystkie łaski w Życiu Świadczone doczesnym prosząc przez Przyczynę Matki Bozey u Świętych Jego aby w Przyszłej wieczności Miłosciw był Duszy moiey którą w ręce nieprzybranego Miłosierdzia Jego porzucam. Ciało w Manastyrze Skitskim gdzie się regularnie Służyc Panu Bogu dedykował, pogrzebione aby było

upraszam tamze corocznie na Sorokousty alias Anniversarz za Duszę moią wnosic ma po Złotyeh Polskich 40 dico Czterdziesci o Święcie Podniesienia Krzyza Świętego według kalendarza Starodawnego a to od Summy iedney Winney mie przez rodzonego Złotyeh Nro 200 Szescdziesiąt za sprzęty potrzebne onemu w Swiatowosci targiem odemnie przy odmiennosci Stanu Zycia wzięte takze drugiey Summy Talerow in specie Osmdziesiąt dico Osmdziesiąt przez Rodzica mego zaciagnionych y na Dwoch Chłopach pociężnych w Grabowcu Skryptem ręcznym assekurowanych od tey tedy Summy Dwoistej przez Miłosc Boską i Chrzescianską upraszam Sukcessorow aby podług woli moiey ostatniey zadosc się w wypłaceniu corocznego Wyderkaffu Stawało. Ostatek długow ktore mam podług kart na Monastyr leguie za Duszę moię prosząc Panow Kredytorow o łatwosc w wypłaceniu iakoby oni znak maia w wygodzeniu a ze ieszcze in Paratis przy Pani Matce Talerow bitych kilka zostaią, te między Duchownych Swieckich na Sorokousty w Poblizszych Parafiach rozdac iako to do Tysminiczian Cucyłowa ostatek na Pogrzeb obrocie y do Rąk Oycow przewielebnego Ihumenow oddac tak ze wszystkie moje Ruchomosci Monastyrowi ordynuię prosząc o Modlitwę. Exekucyą Testamentu nie inszemu tylko Przewielebnemu Oycu Ihumenowi zespuł z Bracią polecam naprzod a po tym Rodzicom moim y Panu Janowi Rodzonemu memu Sam się dla Wiary Wagi y pewnosci podpisuię. Athanazy Grabowiecki Zakonnik Obyteły Skitskiey. Działo się w Grabowcu Die 2-da 8-bris Millesimo Septingentesimo Decimo Sexto Anno przytem będąc nieumieiętny Pisma Jan Kniehinicki. Elias Grabowiecki krzyz Swą Ręką.

Сей testamentъ выписанный зъ обляты Castr. Hal. 237. p. 2094—2096. Feria Quarta ipso die Festi praesent. B.V. Mar. (т. е. 21. листоп.) A. D. 1736. Testamenti p. R. Grabowiecki Editi Oblata. Ad. Officium et Acta praesentia Castr. Cap. Hal. personaliter veniens Admodum Religiosus Zenobius Bодaczewski Monasterij Skitensis Ord. Divi Basilij Magni Ihumenus obtulit et ad acticandum eidem officio porrexit Testamentum infrascriptum per olim R. Athanasium Grabowiecki editum manu eiusdem propria et Te-

statorum subscriptum Tenoris sequentis. Тутъ слѣдуетъ тестаментъ, а на концѣ квітація.

21.

Теодоръ Журакѣвскій Загѣрній записує Скитови 400 зол. н. и забезпечує тую суму на Федиковичевѣй частѣ (въ р. 1720.)

Ja będąc mianowany na Podpisie Theodor Zurakowski Zahurnij daię te pisanie moie Ichmosciom Oycom Skitskim przy Ludziach zacnych Szlachty powazney przy Ichmosci Panu Władysławie Podbilskim y przy Panu Łukaszu Grabowieckim i przy Panu Janie Korczynskim y przy Panu Jendrzeju Korczynskim y przy Panu Adamie Drudzkim Co się działo po Pogrzebie Sławney Pamięci Nieboszczyka Pana Jana Popiela. Ja tez Theodor Zurakowski Spomniawszy sobie na Smierc będąc przy koncu Zycia Mego w Starosci moiey ieszcze za Zycia mego leguię Oycom Skitskim Zło. Cztery-sta na Dobrach Dziedzicznych na Fedenkowiczowey Części co leguiąc za Zonę moię Złotyich Sto y za Oycę mego Złotyich Sto y za Matkę moią Złotyich Sto takze y za mnie Theodora Zurakowskiego Zagornego Zło. Sto aby tak za mnie iako y za Rodzicow moich była Pamięc wieczna iako tez y Inszym Pobożnym Ludziom a do tego aby nie mieli Synowie moi Jan y Łukasz po Tytule Zurakowscy zadnego interessu bronie ktore są odwinowane Tedy ia z dobrej woli moiey y Rekolekciey daię tę kartę moię Monasterowi Skitskiemu w Roku Tysiącnym Siedmsetnym Dwudziestym Aby mnie Oycowie po Smierci Moiey iak iest położoną w tey assekuracyi po odebraniu legacyey pochowali po chrzesciansku Na co dla lepszey Wiary podpisuię Theodor Zurakowski iako nieumieiętny pisac Ręką moią kładnę krzyz. iako będący Przyziaciel uproszony podpisuię się Jan Grabowiecki. Jako będący przytem Jan Korczynski. Jako przytym będący Andrzej Korczynski. iako będący przytym Władysław Podbilski. iako będący przytym Franciszek Korycki.

До обляты, зъ котрой мы сей тестаментъ выписали, (Castr. Hal. 237. p. 2096—2098), виѣсь его Feria Quarta ipso die Festi praesentationis V. Mar. 1736. (т. е. 21. листопада 1736. р.) Admodum Religiosus Zenobius Bodaczewski Monasterij Skitensis Ordinis Divi Basilij M. Ihumenus.

Мечникъ жидацтвскій, Павло Шумлянскій, вѣдказуе передсмертнымъ завѣщанемъ 10.000 зол. польскихъ на лат. костелы, рѣвножь на унитскій и православнй церкви, межи иншими 800 зол. п. монастиреви Скитскому, а 400 зол. п. монастиреви въ Товмачику. (Въ Божовъ, 4. сѣчня 1721. р.)

Nizey na podpisie wyrazony, pamietaiac zawsze, ze kazdy czlowiek zyjacy na swiecie umierac musi, przeto uwarzaiac bardziej wiecznosć a nizeli doczesne czasy, chcac za zywota mego, tak za Antecessorow moich iako teź i swiętey pamieci Imci Pani Marianny Dymideckiey zmarley małżonki moiey za dusze dobrze uczynić, maiac w reflexyi łaski y Dobroci Naywyższego Boga w Troycy Swiętey Jedynego, który Swiat cały stworzył sublunaria protegit, Darami swemi oswiecił Łaską fortuną y Dobrocią kazdego utalentował, więc Ja z osoby moiey nadgradzaiac i Jego niezliczoney Dobroci z teyze samey fortuny moiey bez żadnego Sukcessorow moich uszczerbu Summy Dziesięć Tysięcy Złotyeh polskich z oryginalney Summy którą mam na Dobrach nazwanych Podliski, Nowosielce y Mołodyncze w Woiewodztwie Ruskim a powiecie Zydaczowskim leżących, przez Imci Wgo Pana Franciszka z Czertwie Cetnera Woiewody Smolenskiego kontraktem zastawnym trzyletnym de actu et data onego, Dnia Dziewiętego Miesiąca Lipca Roku Tysięcznego Siedemsetnego Dziewietnastego w Ostrowie spisanyh rękami własnymi zobopólnemi podpisanym y pieczęciami stwierdzonym Aktami Grodzkimi Zydaczowskimi Sabbatho post festum Sanctae Annae Matris Deiparae Virginis Mariae Proximo 1719 Anno roborowanym zaciągnionej takową czynię i postanawiam Dyspozycją naprzód Oycom Dominikanom konwentu Tysmienickiego, gdzie ciało Niebozki Małżonki moiey lezy Złotyeh Tysiąc, aby msza iedna w tydzień odprawowała się, y lampa lub swieca do Ołtarza była, Oycom Dominikanom konwentu Halickiego takze Złotyeh polskich Tysiąc na takowyze oblig; do którego sprawiłem pozytek do Choru na Złotyeh polskich Szescset kilkadziesiąt na odpuszczenie Grzechow moich y krewnych y kollegatów Domu mego, Oycom Dominikanom konwentu Kołemyjskiego, Złotyeh pięćset według

proporcji prowizji od tej Summy pochodzącej aby Msze S. odprawiane corocznie były, Oycom Trynitarzom konwentu Stanisławowskiego de redemptione captivorum Złotych pięćset na takowyże oblig, Oycom Jezuitom kollegium Stanisławowskiego także Złotych pięćset na takowyże Oblig, Oycom Franciszkanom konwentu Halickiego Złotych Dwiescie, na Swiece i Lampy do Ołtarzow koscielnych, do Manastyru w Skicie Oycom Reguły S. Bazylego wielkiego Złotych osmset, aby Służba Boża w tydzień iedna odprawowała się y Swieca do Ołtarza była. Do katedry Lwowskiej R. Graeci ad Aedes S. Jura Złotych pięćset, aby według proporcji prowizji od tej Summy pochodzącej corocznie służby Boże odprawowane były. Do Cerkwi Brackiej także w Lwowie także Złotych pięćset na takowyże oblig, do Manastyru w Pohoni Złotych Czteryśta na takowyże oblig, do Manastyru Krechowskiego Złotych pięćset na takowyże oblig, do Manastyru w Ładzkiem Złotych pięćset na takowyże oblig, do Manastyru w Tłumaczku Złotych Czteryśta na takowyże oblig, do Manastyru w Uhernikach Złotych Czteryśta na takowyże oblig, do Cerkwi w Ładzkiem Dóbr moich dziedzicznych Złotych Dwiescie na Obrządki i potrzeby Cerkiewne, aby prowizja corocznie dochodziła, do Cerkwi w Borkowie także Dóbr moich dziedzicznych Złotych Dwiescie na takoweż potrzeby cerkiewne albo na reparacye potrzebujące, do Cerkwi w Dzurkowie także Dóbr moich dziedzicznych Złotych Dwiescie na takoweż potrzeby cerkiewne, do Cerkwi w Szumlanach Złotych Sto na takoweż potrzeby cerkiewne, do Cerkwi na przedmiesciu Halickim S. Mikołaja także Złotych Sto na takoweż potrzeby Cerkiewne, na trzy Szpitale, ieden w Lwowie do Bractwa należący, drugi w Tymienicy. a trzeci w Stanisławowie Złotych pięćset, aby zarówno prowizya co rocznie dochodziła, na Modlitwy przy świętych Mszach y wystawieniu Sakramentow do tego miejsca, gdzie ciało moje grzeszne leżyć będzie Złotych tysiąc aby Służba Boża iedna w tydzień odprawowała się, y Swieca lub lampa do Ołtarza była, też samą summe Dziesięć Tysięcy Złotych polskich sposobem wyżey wyrazonym wiecznemi czasy leguię i na Dobrach Summie moiey podległych wyżey wyrażonych naznaczam a to za dusze zmarłych tak

domu mego, Szumlańskich, iako i Małżonki moiey Dymideckich Antecessorow y Sukcessorow, i inszych dusz Chrześciańskich na uwolnienie w czyscu zostaiących ratunku i Chrześciańskiego uczynku potrzebuujących, tudziez i zyiących za odpuszczenie Grzechow dysponię ktore to Summy legowany lub wraz lub kazdemu z osobna aż da Pan Bóg po smierci moiey aplikowane bydz maia, y corocznie koscielne prowizye według zwyczaiu Rąk starszych mieysca S. Przełożonych za kwitami onychże lub spomienionych Dóbr, gdzie Summa oryginalna leży, lub tez gdzie Summa Dziesięc tysięcy Złotyich polskich legowana za Ewikyą na Dobra dziedziczne y niezawiedzione w Woiewodztwie Ruskim albo wraz albo kazdemu z osobna lokowana będzie dochodzić powinny, wczym Imciow Przełożonych mieysc Świętych uniżenie upraszam, Miłością Boską obowiązując, aby przy Mszach S. y wystawieniu Sakramentow modlitwy byli y wszystkim satsyfakcyą była, a kochanych Synow i Sukcessorow moich obliguie, aby w niczym Dyspozycyi tey moiey przeciwni nie byli, i owszem tego wszystkiego doyrzeli, y lub sami z Dóbr wypłacili, lub też Ewiktorów należytych te Summy powypłacali, aby należyta dochodziła prowizya i te moią dobrowolną legacyą dla lepszego waloru y pewnosci Ręką moią własną podpisuie i pieczęcią stwierdzoną Aktami Grodzkiemi lub Ziemskimi koronnemi, Autentycznymi, roborowac y per Oblatam podac deklaruię. Działo się w Bokowie. Die quarta mensis Januarii 1721 Anno. Paweł Szumlanski Miecznik Zydzaczewski m. p. Locus Sigilli illius usitati, cera rubra insigniti. Post cujus ingrossationem Originale eidem recognoscenti est restitutum, de quo restituto Officium praesens quietatum est. In omnibus dispositionis contentis punctis clausulis, articulis nexibus (?) roboratum approbatum confirmatum et ratificatum hac sua personali recognitione ad praemissa omnia et singula accedente. Ex actis Castrensibus Haliciensibus Inscriptionum Nro consignat. Inductae 68. pag. 895 extraditum. — Actum Leopoli die 28. Martii 1816. Anno. Ig. Wybranowski C. R. T. Angros. ad Nro 69891/828.

Выписано зъ актѡвъ парохіальныхъ въ Товмачику. На початку находить ся допись канцелярїйна: Extractus Copia ad Nro 429. ex 1829. Consist.

Царгородскій патріархъ, Пайсій, потверждає (11. марта 1748. р.) Скитови привилей ставропигіальный, даный тому же передъ 127 роками патріархомъ Тимотеемъ.

Пансїй, милостію Божією архієпископъ Константина града новаго Рима и всеа вселенныа патріархъ. Издавна въ преждныхъ временахъ за благословными причинами отъ церкви писанїа, послѣжде обавляемьса, поразсѣженію возобновлати, и новими потвержденными писанїами оукрѣплати, и содержимаа въ нихъ оутверждати естъ обикновеніе къ Христовой церкви, дабы со времени истѣкши, или нѣкако забвенію предавшиса не могло оунничтожитиса тоє, что въ преждныхъ временахъ израднo и полезно оучреждене естъ. Ежели же сіе во всакихъ дѣлахъ тако быти долженствуетъ, много паче во церковныхъ и божественныхъ, идѣже спасеніе дшвное, и польза дшвовнаа и воздааніе небесное предлежитъ, и раченіе къ Богу показветса. Извѣстно бо естъ, что чрезъ таковое писанїемъ возобновленіе и новотвержденіе, не толко преждныхъ людїй, добраго дѣла первыхъ начинателей доброє оусердіе познаетса, и воспоминаніе о благомъ дѣлѣ бываетъ, но и потомнымъ людемъ ревность и охота ко благодворенію приходитъ, и тоє что единожди полезно оучрежденно естъ, непремѣняетса: или лбчше взаимно преемнымъ таковымъ возобновленїемъ оутверждаемое превываетъ непремѣнно къ безсмертныа вѣки. Понеже оубо принесенна и обавленна естъ мѣрности нашей древнаа на паргаменкѣ прежде состоавшася патріаршескаа при печати Граммата, прежде ста двадесати седми лѣтѣ написаннаа за патріаршества бывшаго во оное время приснопамятнаго патріарха господина Тимодея, содержащаа въ себѣ, что жившаа во онаа времена, блаженнаа памяти госпожа Постелникова Марїа именемъ, боголюбивымъ налкренїемъ подвигшиса, соорбжила и воздвигшла собственными иждевнїями священный и честный монастырь, почитаемый во има честнаго и животворящого Креста, празднѣмый въ четыринадесатый день мѣсца Септемврїа, лежащїй въ епархїи Львовской, на мѣстѣ нарицаемомъ Покста, неда-

лече Галича, который священныи монастырь воздвигши отъ
 самого основанiа, въ вѣчнсю память себѣ, и предкомъ, и
 потомкомъ своимъ, по благословенiю, въ блаженномъ оуспѣ-
 нiи преставшагоса патрiарха господина Тимодея, оучинила
 патрiаршескимъ Ставропигiальнымъ монастыремъ, чрезъ вы-
 шереченiю древнюю патрiаршескiю граммоту при печатаннiю
 такъ, чтобъ былъ поманiтый монастырь свокодный, нико-
 мѣже подлежащiй, ни отъ когоже сѣдимый или озлобле-
 мый, яко патрiаршескимъ Ставропигiи достоинствомъ по-
 чтенный, и скитающiи сѣ въ немъ отцы жили бы киновiат-
 ско, въ мирѣ и братолюбiи, ни отъ когоже наказуемыи или
 низлагаемыи или отлучимыи или сѣдимыи, кромѣ единаго
 (которiи въ какое время есть) вселенскаго патрiарха. По-
 манiвшаго оубо монастыря отцы желающе, дабы возно-
 вленно было монастырови ихъ сiе Ставропигiальное до-
 стоннство и самовластiе, прiйшли смиренно къ высочайшемъ,
 пресвѣтлѣйшемъ, благочестивѣйшемъ, христiаннѣйшемъ го-
 сподинѣ и господарю великолѣпнѣйшемъ всеа Оугровлахiи го-
 сподинѣ господинѣ Іѡ Григорiю Гикѣ, сынѣ по дѣсѣк возлюб-
 ленномъ и вождѣлѣнномъ нашеа мѣрности, къ тое время
 пресвѣтлѣйшимъ господарствомъ Молдовлахiйскимъ прави-
 тельствовавшимъ, просаще оусердно его высочества, дабы
 согласилъ на боголюбивое сiе ихъ намѣрнiе, которыхъ
 оусердное прошенiе и моленiе благопрiятное сiи высочайшiй
 господинъ прiемъ, яко ревности божественныха исполненный,
 и христiаннѣйшаго оусердiа свѣщiй, и великiй богочтецъ,
 боголюбецъ Христоподражатель, прислалъ ко мѣрности на-
 шей, ходатайствѣа, и дрѣжеско проса, дабы тое реченыхъ
 отцевъ прошенiе оуслышано было отъ насъ, и ставропигiаль-
 ное самовластiе и свокода дана была поманiтомъ священ-
 номъ монастырю, и при нашей патрiаршеской оутвердитель-
 ной при печати граммотѣ. Почему мѣрность наша сѣмъ бо-
 голюбивомъ намѣрнiю, и когодгодной воли, благолюбивомъ
 его высочества оусердiю оудивившисѣ, и по достоанiю
 оублаживши, достодолжно быти сѣдлан искреннимъ тѣа-
 нiемъ и охотою всякою Ставропигiальное достоинство сва-
 щенного того монастыря, якоже достентъ со всѣмъ его
 самовластiемъ оутвердити, оукрѣпити и монастырь тотъ
 со всѣмъ свокодный, никомѣже подлежащiй обавити, и

чрезъ сѣе писаніе во Дсѣхъ святѣхъ мѣрность наша опредѣ-
 лаетъ: да реченный въ епархіи Львовской на оуручиши По-
 вѣтѣ; недалеко Галича лежащій, священный и честный мона-
 стырь Воздвиженіа честнаго и животворящаго Креста, со
 всѣми имѣніями приватными и церковными, движимыми
 и недвижимыми теперь общими, и въ предѣхъ притяжатиса
 имѣщими, вѣдетъ правильно по всемъ, и нарицается, и отъ
 всѣхъ признается всегда патріаршескій Ставропигіальный,
 свободный, непорабощаемый, незлоблемый, самовластный,
 самоначальный, отъ всакихъ дачъ вольный, ни отъ когоже
 на сѣдѣ позываемый или смѣщаемый или оутѣсненемый,
 ктобы онъ былъ, никомъ ничего дати не долженствующій,
 ниже самой нашей великой Христовой церкви, но одномъ
 нашемъ патріаршескомъ вселенскомъ престолѣ подлежащій,
 отъ него владѣемый и оуправляемый, сѣдимый и разсѣ-
 ждаемый и правимый. Скитающіеся же въ немъ преподоб-
 нѣйшіи отцы должныствуютъ жити киновіатско, и обхо-
 дитиса мирно, братолюбиво цѣломудренно, благочинно, и по
 обѣщанію монашескаго житія, и колико возможно старати
 ся всегда о благосостояніи, и распространеніи, и добромъ
 стояніи священнаго ихъ монастыря того, и поминати при-
 снозаконное наше патріаршеское имѣ, и по насъ во свое
 время патріаршествовати имѣющихъ, во всѣхъ священно-
 служеніяхъ и послѣдованіяхъ, якоже оузаконнено есть. Къ
 немѣнѣи же игѣмена, имѣютъ власть избирати изъ братій
 своеа, мѣжа благочестиваго и благоговѣннаго, честнаго и до-
 стойнаго, и поставлати его игѣменомъ, общимъ ихъ согла-
 сѣемъ и сонзволеніемъ, въ случаящихъ же надобныхъ имъ
 хиротоніяхъ, да имѣтъ власть призывати въ монастырь свой
 егоже хотятъ архіереа, которійбы совершилъ хиротоніи ихъ,
 сохраняя притомъ оузаконненное правильное обереженіе. Я
 цю же кто, и каковый либо отъ Христіанъ, каковымъ ни
 есть образомъ презрѣти и оуничтожити, что отъ всеахъ
 писаній опредѣляемыхъ и оучреждаемыхъ, таковый каковаго
 онъ чина, состоянія и степени не былъ бы: ежели оубо изъ
 числа іереевъ или архіереевъ есть, лишенъ вѣди всакаго
 архіерейскаго или іерейскаго дѣйствованія и чина, ежели же
 мірскихъ, отлученъ да вѣдетъ отъ святыхъ единосѣрныхъ
 животворящихъ и неразѣланыхъ Троицы, единаго по есте-

ствѣ Бога, и проклятѣ, и не прощенѣ, и по смерти не разрѣшенѣ, и по образѣ тимпана надменѣ, и всѣмѣ отческимѣ и синодскимѣ проклатїямѣ подверженѣ, и повиненѣ огню геенскому, и внѣ Христовой и христїанского сословїа: такожде и презирающїй отчужденїе, да вѣдетѣ выше реченымѣ клатвамѣ подверженѣ, чего рады во оукрєненїе о семѣ, и во всегдашнюю и вѣчнѣю твердость отпѣщенна сїа наша патрїаршеская подтвердительная, пергаминная при печати грамота вѣведена и во священнѣю запись нашея великїа Христовы церкви. Акта спасительнаго 14-мї мѣсяца Марта 11 днѣ.

Пансїй милостїю Божїею Архїєпископѣ Константи́на града новаго Рима и всея вселенныа Патрїархѣ.

Оригиналь сей грамоты має знаходитись вѣ архивѣ ц. к. Прокураторїѣ Скарбу у Львовѣ, але мы его не мали вѣ рукахъ и не бачили. Мы передруковали єѣ зъ Наук. Сборника за р. 1868. ст. 348—352. Ч. XXIII, де єѣ помѣстивъ о. А. Петрушевичъ посли копїѣ, котра знаходить ся вѣ библиотекѣ монастыря крехѣвского. Оригиналъ бувъ припечатаный патрїаршою оловяною печаткою, привѣшеною до грамоты на шовковѣмъ шнурку.

24.

Михайло Кадзиськїй записує тестаментомъ Скитови 1000 зол. п. и забезпечує тую суму на своємъ ґрунтѣ вѣ Переросли. (Вѣ Грабѣвци, 20. червня 1750. р.)

Działo się w Grabowcu w Rezydencyi Imc. Pana Batowskiego Dnia Dwudziestego Miesiąca Junij 1750 Roku. W Imię Ojca y Syna y Duchy Świętego Amen. Ponieważ nie miałem takowey sposobności y Szczęścia azebym był będący osobą moją z Jejm. Panią Grabowiecką a Siostrą moją Rodzoną w Monasterze Skicie Wielkim według dawney obligacyi Dyspozycyą Fortunki własney moiey uczynił iednakze za przybyciem zakonników Dwoch tu do Grabowca a zwłaszcza znaiąc się bydz tych czasow bardzo słabego zdrowia zdrowego iednak przy Łasce Boskiej Umysłu y Rozsądku. A naprzód Panu Bogu Dziękuję za wszystkie Łaski w zyciu moim Swiadczone doczesnym prosząc przez przy-

czynę Matki Boskiej y wszystkich Świętych Jego aby w przyszłej Wieczności miłosierdziu był Duszy moiej którą w Ręce nieprzebranego miłosierdzia Jego porzucam. Więc za wyrazną Wolą y Dyspozycyą Moią iako będąc Possessorem prawdziwym y Naybliższym Dziedzicem części Dziedziczey we wsi Przerosli leżącey Kadzinszczyzna nazwana na ktorej części Dziedziczey Fortunki moiej po sławney Pamięci Rodzicach y Braci moich pozostałey którym Bog niech da Niebo według Intencyi nieprzymuszoney y Dobrowolney Obligacyi moiej y ku Chwale Boskiej Dewocyi do Monasteru Skitu Wielkiego Żółtych Polskiej Monety Tysiąc dico 1000 zapisuję y Leguję y Nayprzewielebniejszego w Chrystusie Imc. Oycy starszego natenczas y Humena (sic!) będącego y wszystkich zakonników upraszam skitskich y powinni będą Anniwersarz to iest sorokousty według zwyczaju Ruskiego za Duszy Sławney Pamięci Ichmscw Rodziców y Braci moich tudzież y Duszy moiej iak mię Bog z tego swiata zbierze iako też y akafest Nayswiętszey Matki Boskiej co Soboty za żywych Ichmciov Panow Sukcessorow pozostałych po mnie mają Ichmsci Oycowie Zakonnicy Skitu wielkiego y obligują się corocznie odprawiać i Modły swoje do Maiestatu Boskiego wnosic y według opisanja Dusz zmarłych y żywych na Regestrze powinni będą przy Służbie Bozey wspominać Ichmsciow zas Sukcessorow po mnie pozostałych Części Dziedziczey moiej zazywających y trzymających przez Mękę Chrystusa Pana obliguję y powtornie upraszam aby od tego Tysiąca Zło: Prowizya Zło: Sto dico Sto Monasterowi Skitowi Wielkiemu corocznie płacona była bez wszelkiej Exkuzy aby po Zeysciu z tego Swiata Duszy moiej ciężko nie czynili Ich Msci Panowie Sukcessorowie tey Fortunki moiej zazywac zwłaszcza na Im Pana Piotra Grabowieckiego Bułata iako Szwagra mego y Jey Mć Panią Maryannę Grabowiecką iako Siostrę moią Rodzoną obliguję y wielce upraszam, aby na Duszę moią y Sławney Pamięci Ich Msciow Rodziców Braci y Siostr moich pamiętała y od tego Tysiąca Zło. na Dwie Raty na Rok Prowizya płacona była wszak ia na tamten Swiat odchodzący z Sobą nie wezmę y iako bliższy do tey Fortuny Sukcessorce y Im. Panu Piotrowi Grabowieckiemu Szwagrowi moiemu polecam y w ca-

łosci do Rąk oddaie Ich Mciom Oboygū A in quantum bym
zas za Boską Pomocą też Samą Fortunę za Zywota mego z Imcią
Panem Grabowieckim a Szwagrem moim mógł przedac ktoby
chciał Dziedzictwem nabyć tedy iak prętko odebrawszy do
Rąk moich Summę tak Żaraz do Rąk Nayprzewielebniey-
szego Imc. Oyca Humena w Całosci Tysiąc Złotyeh Dico
Tysiąc Złotyeh wyliczyć deklaruję się aby chwała Boska
y za mnie y Świętey Pamięci Rodzicow y Braci moich nie
ustawała a iezelibym Ja sam Osobą moią temu wyliczeniu
Tysiąca Złło. dla Jakiego Kazusu to iest przypadkowej
Smierci nagłej y niespodziewaney (czego bron Boze) zado-
syc nie uczynił tedy Ichmc Panowie Sukcessorowie po moiey
Smierci na tey Fortunie zostawiający y zazywiający tey moiey
ostatniey prawie Dyspozycyi denegowac Annibilowac nie
maią y Owszem dla Chwały Boskiey przymnozenia za Duszę
tak Świętey Pamięci Ichmc Rodzicow y Braci moich iako
y za Duszę (?) Ichmc Panowie Sukcessorowie Konwentowi Skit-
skiemu lub Summę Tysiąc Złło Dico Tysiąc Złło lub też
Prowizyą Złło Sto corocznie na Dwie Rathy powinni będą
w całosci Konwentowi Skitskiemu oddawac y wypłacac y na
Sąd Panski powołuię Imc Panow Sukcessorow Inquantumby
mieli krzywde iakową Konwentowi czynic Skitskiemu którą
to kartę a bardziey Testament Rękodayny takiego waloru
mieć chcę iakoby Aktami Grodzkimi Ziemskimi Halickimi
był Roborowany Co dla lepszego Waloru Wagi y pewnosc
przy roznych Ichm. Panow Szlachty na to zaproszonych iako
wiary Godnych Ręką moią własną y z Ichm. Podpisuię się
Michał Kadzinski krzyz Święty kładnę. Michał Skulski iako
będący przytym zapisie Ręką moią własną. Ręką moią własną
podpisuię się Mychayło Skulski. Michał Płazinski krzyz
Święty kładnie. Jan Batowski Krzyz Święty kładnie. Xiądz
Stefan Hoszowski Paroch Grabowiecki iako będący przytym
Xiądz Jan Grabowiecki Paroch Gromadzki iako przytym
będący. Maryanna -Grabowiecka z Domu Kadzinska Krzyz
Święty kładnie. Michał Batowski iako nie umiejący Pisma
przytym alicie będący krzyz Święty kładnie.

Сей тестаментарный записъ Мих. Кадзиньскаго выписали мы
зъ обляты Castr. Hal. Lib. 260. p. 1044—1050, де находятъ ся

пѣдъ наголовкомъ : Kadzińskiego Testamenti in Rem Monasterij Skitensis servientis Oblata. Судъ втягнувъ той тестаментъ до своихъ книгъ Sabbatho post Dominicam Cantate proximo (т. е. 15. мая) А. D. 1751. на прозьбу Гова Юшиньского, намѣстника Великоскитской обители.

25.

Мартинъ Лехновичъ Журакѣвскій вѣдстунас Скитови одну половину Кубаевьского городу въ Журакахъ, записаного обители его вѣтцемъ, а за другу вѣдстунас иишій городъ въ лугахъ межю рѣками. (Въ Журакахъ, 1. марта 1753. р.)

Między Nayprzewielebniejszym Oycem Nikodemem Nazarkiewiczem Igumenem natenczas Skitu Wielkiego będącym Tudziez y Całem Zgromadzeniem Soboru Skitskiego Przewielebnemi w Chrystusie Oycami y Braciami tegoz Monasteru Zakonnikami z Jedney a Imc Panem Marcinem Lechnowiczem Zurakowskim z drugiey strony takowa nastompiła zgoda w nizey opisany sposób Iz Przewielebni w Chrystusie Imc Oycowie Zakonnicy mając pewny Ogród przezwiskiem Kubajowski koło Cerkwi Zurackiey stante ieszcze vita od Imci Pana Stefana Zurakowskiego y Apollonij Małżanki sobie nadany y dobrowolnie ten Ogród we Stu złotych specifikowany y puszczoney ktory Ogród natenczas był zastawiony u Imci Pana Daniela Hołynskiego za złotych Trzydziesci aze Przewielebni Imci Oycowie nie odebrawszy ten ogród w Swoią Possessię od Imci Pana Daniela Hołynskiego wykupili y te złotych Trzydziesci w całosci oddali specyfikując ten Ogród cały Złotych Polskich Sto Trzydziesci w generalney Summie zostaiący ktoren Ogród przez rozne transakcye niegodziwe y nienależyte zarzuty Sławney Pamięci Imc Pana Samuela Lechnowicza stante vita sua roznym Ichm Panom Szlachcie y Ludziom tamecznym Zurackim prez Arędę bywał puszczaany y zazywany. Więc tedy teraznieyszymi Czasy Imc Pan Marcin Lechnowicz Zurakowski iako Possessor spenitrowawszy y obaczywszy wielką krzywde konwenską przez kilkanascie Lat poniesioną y przypomniawszy sobie wieczną karę Boską niechcąc tedy krzywdy

Ludzkiej iako y Duszy Swoiey y Antecessorom zmarłym Swoim ciężko czynic ulitował się y uzalił y iako Possessor y Dziedzic tego Gruntu połowe Ogrodu zapisał na Cerkiew Zuracką in perpetua Saecula w Grodzie Halickim a Drugą połowę tego Ogrodu do Monasteru Skitu Wielkiego w zwyz specyfikowaney Summie dobrowolnie puszcza y wiecznymi Czasy daie zapisuie. Położenie tego Ogrodu między z iedney Strony pułnocney z Popem Zurakowskim a od zachodniey strony bokiem do miedzy Imc. Pana Pasterskiego przyłączona a od południowey Strony po gosciniac co idzie koło Cerkwi. Item tenze Pan Marcin Lechnowicz widząc ieszcze y w tym krzywdę Monastyrską ze połowe tego Ogrodu odciął y od Oycow Zakonnikow odebrał y na Cerkiew Zuracką zapisał. Więc tedy nadgradzaiąc za tę połowę Ogrodu nadaie Imc. Ogród pewny między rzekami z iedney strony od wschodu słońca z Imc Panem Piotrem Swatkiem o miedze; o miedze z drugiey strony od zachodu słońca o miedze z Imc Panem Jakubem Krzemienskim Leżący. Te tedy Grunta to iest: Ogrody, iako ten koło Cerkwi tak tez y między Rzekami w położeniu na porzyczu zostaiąc excepto Łoziny w Summie Złotyeh Polskich Sto Trzydziesci Nayprzewielebnieyszemu w Chrystusie Imci Oycu Nikodymowi Nazarkiewiczowi Igumenowi na ten czas będącemu y Jego nastempcom y całemu Konwentowi Przewielebnym i Wielebnym Oycom Zakonnikom Monasteru Skitu Wielkiego, Ja iako Possessor y Dziedzic będący do tego Gruntu przyrodzony y z Imc Małżanką moią dobrowolnie, z zadnego nie przymuszenia daiemy, daruiemy y wiecznemi Czasy puszczaemy y zapisuiemy, nic a nic tego Gruntu pomienionego sobie ani Sukcessorom moim nie zostawuię, ale iak iest ten Grunt sam w sobie opisany, takowym Dokumentem resygnuię y ten zapis Ręką dany Przewielebnym w Chrystusie Imci Oycom Zakonnikom Skitskim obliguię y do Rąk Ichmc daię. Co wszystko według opisania tey karty Rękodayney obie Strony maią y powinne będą dotrzymac pod Zakładem Grzywien Pięcdziesiat. In Casu Contraventionis do Grodu Halickiego Cavet Imc Pan Marcin Lechnowicz y to aby w przyszłe y nadchodzące Lata, iaka karta lub zapis Rękodayny na ten Ogród miał się znachodzie gdzie lub w Grodzie Halickim u Patrona lub

tez w Monasterze między Papierami, tedy te karty annihi-
lujemy y kassujemy aby waloru zadnego nie mieli tudziez
y z Terminu to iest Processu Grodu Halickiego tegoz Imci
Pana Marcina Lechnowicza Zurakowskiego wypuszczamy
y uwalniamy, y ten zapis alias kartę rękodayną dla lepszey
wiary, wagi y pewności Rękami swemi własnymi podpisu-
jemy. Datum w Zurakach w Rezydencyi na Folwarku Mo-
nasterskim Skitskim przy Obecności Ichmce Panow Szlachty
na tę Ugodę zaproszonych; ktorzy Ichmce także Rękami
Swoimi stwierdzaią y dla lepszego waloru podpisuią się.
Tysiąc Siedmsetnego Pięcdziesiątego Trzeciego Roku Mie-
siąca Marca Dnia pierwszego. Marcin Lechnowicz Zurakow-
ski manu propria. Theophila Zurakowska m. propria. A. Cy-
kowski mpp. Piotr Swatek†. Bazyli Oszowski †. Jakub Krze-
miński †. Mikołaj Pasternski mpp.

Сей документъ выписали мы зъ Castr. Hal. 262. p. 788 —
793, де его облятовавъ Feria Secunda post Dominicam Oculi Qua-
dragesimalem (т. е. 26. марта) A. D. 1753 „Pater Job Juszynski
Monasterij Skitensis... Procurator.“

26. и 27.

*Два документи, дотичний спору монастиря Скитского зъ
сосѣдами о запустѣ коло Скитика на горѣ Вознесенскій и о па-
стѣвникъ надъ рѣкою Манявкою. (Въ Станиславовѣ, 2. лютого
1727. р. и въ Молодьковѣ, 15. цвѣтня 1759. р.)*

Maiąc osobliwy wzgląd na Często Wielebnych Oycow
Skitskich Suppliki y Skargi na Ludzi markowskich Babec-
kich y Maniawskich o wrywanie się y pustoszenie Zapustów
należących do Skitczyka Małego Założenia Świętego Woz-
nesenia; Przeto Zabiegaiąc dalszym w tey mierze kwery-
moniom y przeszkodom Oycom Ponawiam Ninieyszym Listem
dawną Dyzpozycyą moią waruiąc azeby zaden odtąd z pod-
danych Pańskich niewazył się do wspomnionych zapustów
interessowac, albo na iakową kolwiek potrzebe Drzewo sci-
nac w nim y one wywozic. Na co ma miec animadwersyą
pilną Pan Kałonski na Urzędzie Bannych Wsiow zostaiący,
azeby Ludziom ogłosić ten Interdykt pod karą nieodpustną

ieseliby ktory Zuchwałością narabiaiać ważył się do wspomnionych Zapustow iezdzic po Drzewo naymnieysze. Datt. w Stanisławowie die 2. Februarij Anno 1727. Stanisław Pokutynski m. p. Locus Sigilli Illius Usitati in Cera rubra expressi. Literarum vero Missalium Tenor Sequitur Talis.

Wielebnemu w Bogu Ici Xiędzu Seraffinowi Superiorowi Skitu Wielkiego Dobrodziejowi, Mojemu nateczy (? na ten czas?) w Skicie. Wielebny w Bogu Mci Dobrodzieju. Zaszła mnie Rekwizycia od Wn. Pana Dobrodzieja przez Ichmsciow Xięzy Zakonnikow posłanych do mnie, abym Pastewnik po przy Wsi Maniawy nie kazał Grodzic, ktoren iest wkatrowersyi Czyli Prawu podległy klasztorowi Wn. Panów Dobrodziejów Skitowi. Zaczyn Ja przy zasłaniu Unizonosci moiey Upraszam W Pana Dobrodzieja, abys mi niemiał zażte, ze kaze zagrodzic bo się wcale nie mam gdzie podziec z konmi karetnymi dla paszy przynaymniey w tym Czasie poki te Dobra będą w moiey Possessyi, o ktore Łaskie Unizenie upraszam a Ja znac się będę do zawdzięczenia W. Panom Dobrodziejom w przysłuzeniu się Solą na potrzebe Ich y Sam będę kłaniał Memu Dobrodziejowi Dnia Jutrzeyszego y Lepiey Ustnie rozmowimy sie. Co wyraziwszy zostaię W.W. Panow Dobrodziejow Szczerze Zyczliwym y Naynizszym Sługą A. Karbowski m. p. W Mołodkowy die 15. Aprilis 1759.

Сїѣ оба документи облятованї разомъ въ Castr. Hal. Fasc. 306. N. 688 (Proth. 384 p. 118.) подъ датою Feria Sexta in Crastino Festi Smi Corporis Xti Dni, videlicet Die 7. Mens. Junij Ejusdem 1776. Sig. Disposuit. Admodum Rndus Arethan Slubarewicz Monasterij Skitensis Vicevicarius Obtulit. etc. По квитаціи дописано: Legi cum Originali et Concord. Rożanski.

Николай Потоцкій, воеводиць белзкій, наказує завѣдателямъ Печеньжина, щобы видѣлили черціямъ Скитскимъ въ Саджавъ мѣсце и матерїялъ на хату для попасовъ и почляговъ и убѣлняе ихъ вѣдъ всякихъ повинностей. (Въ Бучачу, 9. лютого 1764. р.)

Wiadomo czynnie komu o tym wiedziec będzie należało,

osobliwie Panu Administratorowi Memu Peczynizkiemu iz WW. XX. Bazylianom Manasteru Skitu Wielkiego pozwalam we wsi moiey Sadzawce postawic chałupę z zagrodzeniem zagrody dla Wołów ktore to Mieysce Pan Administrator Peczynizki z Przysięznemi bez niczyiey przeszkody wydzielic ma Drzewa na tę Chałupę przecia y koła z Sadzawskiego lasu pozwalam. W tey chałupie kto będzie osadzony dla popasow i noclegow Podwod tychze Xięzy przechodzących ma byc wolny od wszelkiey powinności Dworskiey y gromadzkiey iakotez y te same Podwody od Myta Arendarskiego. Tym Dokumentem przykazuie. Datt w Buczaczu D. 9-ma Februarij 1764 anno. Mikołay Potocki Woiewodzie Bełski m. p.

Сей документъ выписали мы зъ обляты, котра знаходить ся въ Rel. Castr. Hal. Fasc. 285. N. 632. подъ днемъ: Feria Secunda in Vig. Festi Nativitatis Xti Dni (т. е. 24. грудня) Anno Ejusdem 1764. Religiosus Cyrillus Bilikiewicz obtulit. Sig. Monasterium.

29.

Николайъ Потоцкій, воеводиць белзкій, надає Скитови въ Саджаєвъ подъ хату и загороду грунтъ на три дни орания и убоління его вобъ всякихъ податковъ. (Въ Бучачу, 19. вересня 1764. р.)

Mikołay na Potoku, Buczaczu y Horodence Potocki Woiewodzie Bełski. Wiadomo czynię komu o tym teraz y napotym wiedziec będzie należało. Iż Ichmosciom Xięzy Bazylianom Konwentu Skitu Wielkiego nadaię we Wsi moiey Dziedzicney Sadzawce Grunt na Dni trzy Orania na koncu wsie od Łanczyna przypieraiaący do miedzy Stefana Kuzminego z iedney a Nikoły Turowego z drugiey Strony, Ciągnaący się do Potoka, gdzie Chałupę postawic z Zagrodą dla wygody przeiezdzaiaących po kwescie Zakonnikow pozwalam. Wczym aby od nikogo przeszkody niemieli y do żadnych Podatkow Skarbowych y Gromadzkich pociągani niebyli Zalecam. O co y Successorow moich obliguie a dla lepszego Waloru Prawa tą Ręką moią przy zwykłej podpisuie Pieczęci. Dattm w Buczaczu D. 19 7bris 1764 Ao. N. Potocki Woiewodzie Bełzki L. S.

Печатка вытиснена на ляку. In Castro Haliciensī Trans-
actio praesens Feria Secunda in Vigilia Festi Nativitatis Xti Dni
(т. є. 24. грудня) Anno Ejusdem 1764 per Oblatam porrecta sus-
cepta et inducta. На водворотной сторонѣ оригиналу, котрый пе-
реховує ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу, знаходить ся
записка: „Potockiego на сажавскій“. Облята знаходить ся въ Relat.
Castr. Hal. Fasc. 285. N. 633 и звучить: Feria Secunda in Vig.
Festi Nativitatis Xti Dni Anno Ejusdem 1764. Religiosus Cyrillus
Bilikiewicz obtulit etc.

30.

*Король польскій, Станиславъ Августъ, потверждає грамоту
кор. Мих. Вишневецкого, надану Скитови въ Краковѣ 19. листо-
пада 1669. р., и всѣ дневныйи свободы, набути тымъ монасти-
ремъ, о скѣлько тѣ не противлять ся правамъ короны, державы
и церкви католицкою. (Въ Варшавѣ, 6. липня 1765. р.)*

STANISŁAW AUGUST z Bozey Łaski Król Polski
Wielki Xiążę Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki
Kijowski Wołyński Podolski Podlaski Inflantski Smolenski
Siewierski y Czerniechowski. Oznaymuiemy ninieyszym Li-
stem Przywilejem naszym wszem wobec y kazdemu z osobna
komu o tym wiedzieć należy Iż pokładany był przed Nami
List na Pargaminie pisany, Ręką Nayiasnieyszego sp. Mi-
chała Króla Antecessora Naszego podpisany y pieczęcią
mnieyszą koronną stwierdzony cały nienaruszony y zadnego
w sobie podeirzenia niemaiący zawieraiący w sobie potwier-
dzenie Prawa Monasterowi Skitskiemu Reguły S. Bazylego
służących y supplikowano Nam abyśmy tenże List Powagą
Naszą Królewską zmocnić y ztwierdzić raczyli, którego Listu
tenor iest takowy

(Тутъ слѣдує подана выше, потвердительна грамота короля
Мих. Вишневецкого, зъ датою въ Краковѣ, 19. листопада 1669. р.,
вразѣ зъ заключеными въ нѣй трема документами.)

My tedy Stanisław August Król¹⁾ do wzwyz pomienio-
ney supliki łaskawie skłoniwszy się przerzeczony List we

¹⁾ Слова Stanisław August Król были въ текстѣ выписаніи, але оцѣ-
сля перечеркненіи и инымъ атраментомъ зъ горы другой разъ выписаніи.

wszystkich Jego punktach klauzulach, Artikułach; iako tez y wszystkie Prawa dawne Temuz Monasterowi Skitskiemu, Religij Greckiey Reguły S. Bazylego służące approbować ztwierdzić y umocnić umyslilimy iakoz (ileze z Prawem popspolitym y zwyczajem zgodzaią się)¹⁾ ninieyszym Listem Przywileiem Naszym approbuujemy, ztwierdzamy y umacniamy y aby tez Prawa moc y wagę powinny trwałosci miały, nakazuiemy y miec chcemy; Prawa nasze Królewskie, Rzeczpospolitey, kosciola S. Rzymkiego katolickiego zupełnie zachowuiąc. Na co dla lepszey wiary ten list Przywiley nasz Ręką Naszą podpisawszy, pieczęć koronną przycisnąc rozkazalimy. Dan w Warszawie Dnia VI²⁾ Miesiaca Lipca³⁾ Roku Pańskiego MDCCLXV Panowania Naszego Pierwszego Roku. Stanisław August Król. L. S. Potwierdzenie Praw y Przywileiow dawnych Monasterowi Skitskiemu Religij Greckiey Reguły S. Bazylego W-o służących. Antoni Sikorski Jo Kr. Mei y Pieczęci kor. Sekretarz m. p.

In Castro Haliciensis Privilegium praesens Feria Quinta ante Festum Nativitatis B. V. Mariae proxima A. Domini 1765⁴⁾ per Oblatam porrect. suscept. et Induct.

Оригиналъ, списанный на двохъ аркушахъ наперу, зшитыхъ черезъ середину синюю шовковою ниткою, переходуе ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу. На верхній, незанисаной сторонѣ находится ся така записка: „1765. Года Юлія 6. отъ Станіслава Августа“. Облята, о котрой примѣчено на оригиналѣ, находится ся въ Rel. Castr. Hal. Fasc. 287. p. 1195. и сл. Ея форма звучитъ: *Feria Quinta ante Festum Nativitatis B. V. Mar. proxima A. D. 1765. Religiosus in Chto Pater Donatus Milanowski obtulit etc. Privilegium Confirmationis antiquorum Privilegiorum Monasterio Skitensi Ord. Divi Bas. M. serv. a Smo Stanislao Augusto Rege Poloniae begniter Eidem. Monasterio collat. manu S. R. Mtis propria subscript. sigillo majoris Cancell. Rni commun.* При концѣ звычайна квитація зъ додаткомъ: *Legi cum originali Kossowski.*

¹⁾ Цѣле реченє, обняте скобками, естє вписане надъ текстомъ такожъ иншимъ атраментомъ. ²⁾ Число въ датѣ VI и ³⁾ слово Lipca суть такъ само, якъ здає ся, доперва пѣзнійше вписані иншимъ атраментомъ. ⁴⁾ т. е. 5. вересня 1765. р.

Текстъ и дата въ облятѣ зовемъ такі, якъ подано въ горѣ, зъ чого видко, що корректура вже була тогды переведена, правдоподѣбно навѣть, еще закимъ подано документъ королеви до підпису.

31.

Скарбникъ троцькій, Анд. Карбовскій, и гор. гал. регентъ, Матвѣй Урускій, выслані яко комисарь до Манявы старостою галицкимъ, Фр. Ксав. Браницкимъ, въ цѣли точного вытыченя границъ посполстіѣ Скитскихъ, сповняють поручену собѣ задачу. (Въ Скитѣ, 12. жовтня, 1765. р.)

Na Grunt wsi Markowey do Starostwa Halickiego należącej a w niey Monasteru Skitskiego Reguły Świętego Bazylego Zakonnikow lokowanego z kommissu IW. IMc. Pana Franciszka Xawerego Branickiego Podstolego koronnego Halickiego Starosty dla rozeznania Dyfferencyi Grontow, Łak Lasow Pastwisk między Wsiami Markową Baczka¹⁾ y Maniawą królewskimi do Starostwa Halickiego należącemi a zaś Wsią Bytkowem Ziemską kallateralnemi y do Tegoz Monasteru Skitskiego wraz z Monasterem mniejszym Skityk nazwanym w Okolicy przypiraiącemi na dniu dzisiejszym uczyniony iest obiazd Gruntow y Przyległości temuz Monasterowi podług Praw y Przywilejow do Uzywania nadanych, iako to naypierwszego od niegdys Stanisława Potockiego kasztelana Braclawskiego, Halickiego Kołomyjskiego na ow Czas Starosty Roku 1628 Die 12 Lipca na Zamku Halickim datowanego zachowuiąc Tychze Zakonnikow przy nienaruszonym Uzywaniu wszelkich Przyległości Temuz monasterowi na Gruntach wsi Markowey sytuowanemu zdawna służących z Potwierdzeniem Tego Listu w Roku 1636 Die Vigesima Sexta Pazdziernika we Lwowie przez niegdy sławney Pamięci Nayiasniejszego Władysława Czwartego króla Polskiego konserwuiąc przy Gruntach podług Oryginalnych Praw y Przywilejow Tymze Zakonnikom tak co do Monasteru Skit-

¹⁾ Замѣсть „Baczka“ має бути „Babczem“, бо село зве ся Бабче.

skiego iako y Ogrodu we wsi Markowey nadanego a potym przez Nayiasnieyszego Jana Kazimierza Roku 1659 Die Octava Czerwca w Warszawie rowna approbata często wspomnionego Manasteru Wielkiego Skitskiego z Mnieyszym Skitek nazwanym z zwmiankowaniem Gor Tez Klasztory do koła otaczających oznaczając rozległość w szerz y wzdłuż od wierzchu Gory iedney az do wirzchu Gory drugiey y Uroczyska Gory Jasiennikow nazwaney z kąd się Rzeczka Baterz poczyna wpadając w duł Potokiem za Monastyr y krzyż ciągnąc się ktorych zmiankowanych Przywilejow y Praw Oryginalnie Monastyrowi służących rownie approbaty następnie od Nayiasnieyszych Michała, Jana az do Augusta Wtorego krolow Polskich we wszelkich Punktach y Artykułach aprobowane y umocnione, Ciz Oycowie Skitcy produkowali y podług Tych wspomnionych Dokumentow pokazując Mieysca Znaki y rozległość dawnego Uzywania oprowadzili Do uznania którego obiazdu Gromadom Wsiom wyz pomienionych Markową y Babczego y Maniawy stanąc rozkazalismy zacięty iest Dukt od wierzchołka Gury Kaniukowata nazwaney nad Rzeką Maniawką leżącey prowadząc tąz Gurą, a raczey samym Wierzchołkiem po prawey Ręce po nad Wies Maniawę dokąd zbiegi chaszczce y sianiożęci zdawna do tey Wsi nalezeli y należą po lewey Ręce po nad Monaster Skitski, dokąd rownie Chaszcz po pod Górę Temuz Monasterowi podług Oryginalnych Praw ku Uzywaniu nadany y dotąd w Onych zostaje dzierzeniu Ciągając tąz Gurą Kaniukowatą w tey samey, co y Manaster Ręce po nad Manastyrek Skitek nazwany naokoło Wierzchołkami bez Pagorek nad drogę od Przygora idącą leżącey do Wierzchu Gory Kliwia nazwaney gdzie iuz po prawey Ręce zostaną zbiegi do Wsi Bytkowa spadające, po lewey do Skityku uzywane az do uroczyszczza Gory Jasiennikow nazwaney z kąd się Rzeczka Beters¹⁾ poczyna w ktorym to Mieyscu Łazy y Sianiożęci Ludzie Babczanscy w Lasach podobywali, a za pokazaniem Praw Monasteru Skitskiego iuz od Lat dwoch Tymze Zakonnikom przywroczone prowadząc daley Wierzchołkami Tey Gory Jasiennikow

¹⁾ повинно бути Baters.

az na Wierzch Gory od wsi Babczego leżącey, ktorey po lewey Ręce Schyłki nazwane koszarki do Monasteru a zas po prawey zbiegi nazwane Medweze do Wsi Babczego należą z wierzchołka tey Gory Ciągiem iak nayprosciey idąc az do Gory Woznesenska nazwaney nad Monaster Skitski po lewey Ręce w dole leżącey az do Rzeki Maniawki przypieraiąc Duktem około Gur otaczaiących doprowadzili pokazuiąc po lewey Ręce Chaszcz y Zapusty na Schyłkach do Manasteru, po prawey do Wsiow Babczego y Markowey z Przyznaniem Gromad tamecznych nalezyc powinne, od Wierzchu Gury iednak Woznesenki spadaiące ku Wsi Markowey zbiegi az do Potoka Zmedweze nazwanego Sianozęcią Siedzierzyczka¹⁾ przezwaną od dawnych Lat bez Dukumentow przez Manaster Skitski wraz z Sadem y Polaną tamze znaydującemi się uzywane tera przez J. Wiel. Starostę Halickiego w Rekompesę Gruntow na dole Tey Gury za Rzeką Maniawką rozciągaiących się ustapione, którego to Mieysca Dukt ciągnąc od Wierzchołka Gury Woznesenki spadkiem na Doł ku Rzecze Maniawce przez nią przestapiwszy na Mieysce gdzie Pasieczyska bywało prowadząc za drogę dawną od Markowey idącą terminuiąc obiadz niniejszy staneli niemaiąc iednak zmiankowanego w Prawach Oryginalnych o rozległosci tego Gruntu w Szerz y wzdłuż opisania zawsze na wspólnym z Gromadami Maniawską y Markowską a Naypryncypalniefy przeiezdziących do Zupy Maniawskiej kupcow uzywaniu na tym Placu wspólnego Pastwiska przestawali, Jakoz y wiecznemi Czasy swoiemi teraz y na potym następcami, Teraznieyszemi y przyszłymi wspomnionych Wsiow Markowey y Maniawy tudziez całego Starostwa Halickiego Dzierzawcom podług obowiązkow osobney assekuracyi przy wymienionym sobie dla Manasteru wolnym tylko dla Bydła Pastwisku zostawac y trwac zawsze przyrzekli y teraz z objazdem niniejszym Gruntow Lasow z Znakami w Dukcie wyrazonemi. Te przyrzeczenia do Approbaty IK. Mci podac na siebie wzieli staranie. Dat w Monasterze Skitskim Die Decima Se-

¹⁾ Має бути „Озерско“, бо такъ называє ся тая сѣножать еще й нынѣ.

cunda Octobris 1765 Anno. Andrzej Karbowski, Skarbnik Trocki m. p. Maciey Uruski, Regent Grodzki Halicki m. p.

Сей документъ выписанный зъ обляты потвердительнои грамоты кор. Станислава Августа, выданон въ Варшавѣ, 28. грудня 1765. р. (Гл. слѣдуючу грамоту.)

32.

Король польскій, Станиславъ Августъ, потверждає вытисненій комисією 12. жовтня 1765. р. границь посольствей Скитскихъ, въ Манявѣ. (Въ Варшавѣ, 28. грудня 1765. р.)

Stanisław August z Bozey Łaski Król Polski Wielki Xiąże Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Kijowski Wołhynski Podolski Podlaski Inflantski Smolenski Siewierski Czerniechowski. Oznaymuiemy ninieyszym Listem Przywilejem Naszym Wszem w obec y kazdemu z Osobna, komu o tym wiedziec nalezy. Iz pokładany przed nami był List na Papierze pisany Ręką Urodzonych Andrzeja Karbowskiego Skarbnika Trockiego y Macieja Uruskiego Regenta Grodzkiego Halickiego podpisany zdrowy nienaruszony y zadney wątpliwosci nie podlegaiący zamykaiący w sobie Obiazd Gruntow y Przyległosci do Monasteru Skickiego Świętego Bazylego Zakonnikow nie w Unij zostaiących nalezających y supplikowano nam iest abysmy Powagą naszą Krolewską pomieniony List approbowac stwierdzic y konfirmowac raczyli, którego to Listu słowo w słowo brzmienie iest takowe.

(Тутъ слѣдує елаборать комисіѣ, помещенный подъ Ч. 31.)

Do ktorey to suppliki My Stanisław August Krol łaskawie skłoniwszy się y wyzey wyrazony List we wszystkich Punktach Klawzulach y Opisaniach approbowac y konfirmowac umyslilismy, Jakoz approbuiemy y konfirmuiemy (ile ze Prawu koronnemu nie iest przeciwny). Na co dla lepszey Wiary przy podpisie Ręki naszej Pieczęć koronną przycisnąc rozkazalismy. Dan w Warszawie Dnia XXVIII Miesiąca Grudnia Roku Panskiego MDCCLXV Panowania naszego drugiego Roku. Stanisław August Krol. L. S. Approbacya Obiazdu Gruntow y Przyległosci do Manasteru Skit-

skiego S. Bazylego Zakonników nie w Unij zostających należących. Antoni Sikorski Jego Krolewskiej Mosci y Pe-
częci koronney sekretarz m. p.

Облыта сѣи грамоты знаходить ся въ А. Castr. Hal. Fasc. 289. N. 57. и звучить: Feria Sexta pridie Festi S. Priscaе Virg. et. Mart. (т. е. 17. сѣчня 1766. р.) A.D. 1766. Religiosus in Chto Pater Josephus Czołowski Monasterij Skitensis Procurator obtulit etc. Sig. Obiazd. Legi cum orig. Łukaszewicz. Зъ облыты до-
вѣдуемось тожь, що оригинальна грамота була принечатана меншою кор. печаткою.

33.

Актъ угоды межѣ Скитомъ а мѣстомъ Снятыномъ, дотычно замѣны грунтобъ въ тѣмъ мѣстѣ, зъ дня 30. сѣрпня 1766. р.

Akt w Sniatynie Dnia trzydziestego Sierpnia Tysiąc-
nego Siedmsetnego Szeszedziesiątego Szostego Roku za Bur-
mistrzowstwa y kadencyi Ichm. P.P. Zacharyasza Kozielkie-
wicza y Raycow P. Konstantego Romanowicza, Aleksandra
Derpakowicza, Stefana Mardaryowicza y Ławnych Przysię-
głych Jana Kurawskiego, Stefana Płytnego Między Mona-
sterem Skitskim Ojcow Bazyljanow vigore Plenipotencyi da-
ney de die Decima Quinta Julij Millesimo Septingentesimo Se-
xagesimo Quinto od Jegomoscia Xiędza Abramiusza Jurkie-
wicza Swoim y Braci Swoich Imieniem Superiora Skitskiego
Jegomosci Xiędzu Józefowi Czołowskiemu Manasteru tegoz
Prokuratorowi cum omnibus facultatibus daną z iedney a Mia-
stem Jego Krolewskiej Mosci Sniatynem Imieniem Całego
Urzędu z drugiey Strony takowy staje kontrakt w nizey
opisany sposob iz Manaster Skitski mając do swego Prawa
należące w Miescie Sniatynie y na Przedmiesciu Grunta
Jako to: na Przedmiesciu Chomentowka nazwanym zapisany
Grunt od Pana Hrehorego Iwaskiewicza de Actu Ejus Feria
Quarta post Dominicam Resurrectionis Anno Dni Millesimo
Sexcentesimo Sexagesimo Tertio w Urzędzie Sniatyńskim tu-
dziez Domu w Rynku podle Siemiona Salika od Zamku idąc
darowanego temuz Manasterowi przez Nieboszczyka Gawry-
łusza Logofeta Ziemi Wołoskiej a Obywatela Sniatyńskiego

zapisanego w Urzędzie miejskim Sniatynskim w tymże samym Roku jako wyzey oraz według Tranzakcyi de Actu Ejus Feria Tertia post Festum Sti Adalberti Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Tertio mając tenże Monaster Prawo od Pana Jana Senkowicza kupca y Mieszczanina Sniatynskiego w poł z Siostrą Swoją Rodzoną Anną Prociową na Sadek z ogrodem na Przedmiesciu Sniatynskim Chomentowka nazwanym kturen to Grunt y Sadek lezy obok gruntow wyzey wyrazonych a darowanych przez Hrehorego Iwaskiewicza nie zajmując Gruntu od Maryanny Roszkowskiej na Przedmiesciu Wołoskim za Bramą Zamku leżącego de Actu Ejus Feria Prima post Festum Sti Antonij proxima Anno Dni Millesimo Septingentesimo Decimo temuz Monasterowi przez wyżey wyrażoną Maryannę Roszkowską darowanego owo zgoła nizey opisanym sposobem tych wszystkich Gruntow wyzey specyfikowanych Monaster Skitski Imieniem ktorego Vigore Plenipotencyi swojej daney sobie Jegomości Xiądz Jozef Czołowski Miastu Jego królewskiej Mosci Sniatynowi tych Praw ustępuie y zrzeczenie od tych Gruntów coram Actis Sniatynensibus temuz Miastu czyni y z Swego Prawa Imieniem Monasteru wyzuwa się, zadney pretensyi Monasterowi Skitskiemu do pomienionych Gruntow nie zostawuiąc owszem Evictionem onych super Bonis Monasterij Skitensis warując w rekompensę zas tych Gruntów superius wyrazonych Urząd Sniatynski na Przedmiesciu Chomentowka za Bramą Halicką wyznacza na folwarek Monasterowi Skitskiemu y wiecznemi czasy daruje Grunt nazwany Tłoka od drogi Horodenskiej idąc z miasta po prawej ręce mający szerokosci Łokci 120 a długości Łokci 160 pozwalając Monasterowi Skitskiemu wolnego budowania na tym gruncie Folwarku to zas sobie waruie miasto aby ullo titulo atque praetextu do ustąpiionych miastu Gruntow nie ważył się Monaster Skitski powracać a to sub amissione Gruntu tego et sine regressu do ustąpiionych Gruntow przez siebie tylko ten grunt alias Folwark powinien mieć dla wygody przyjezdziącym swym Podwodom z Wołoszczyzny, oraz waruie sobie Skit u Miasta Jego królewskiej Mosci Sniatyna, aby sprawy pochodzące z gruntu tego, nie należały do Juryzdykcyi Mieiskiej z którego Gruntu nigdzie to jest nie tylko w Zamku lecz i w Miescie odpo-

wiadać non tenebitur a zaś Miasto Jego królewskiej Mosci Sniatyn ten Grunt wiecznymi czasy uwalnia od Podatków Mieyskich y deklaruie in pacifica zawsze utrzymywać possessione Manaster Skitski Imieniem którego wyz wyrazony Plenipotenciaryusz wyżej wyrazoną zamianę Swoim y Całego Manasteru czyniący Imieniem perpetuis Temporibus dotrzymać Deklaruje a tak odtąd żadney a żadney pretensyi do Miasta czynic niema tylko szczególnie tą zamianą od Miasta kontentować się powinien będzie. Intromissyi wzięcia do Gruntów tych Strony obydwie ab invicem sobie pozwalaią, ktoren to kontrakt Resignationis vel Commutationis do Akt Mieyskich Sniatynskich strony obydwie zobopolnie podaią i na to się rękami własnymi podpisuią. Datum ut supra I. M. X. I. C. Z Imienia Miasta Jego królewskiej Mosci Sniatyna podpisuiemy się. Zachary Kosilkiewicz (?) Burmistrz, Konstanty Romanowicz Rayca, Alexander Derpakowicz Rayca, Stefan Mardary Rayca. Miejsce Pieczęci Mieyskiej. Jan Romanowicz Notarius M. S.

Сей документъ находится ся разомъ зъ двома иншими въ грамотѣ кор. Станислава Августа, выданой для Скиту въ Варшавѣ 3. грудня 1766. р. (Гл. слѣдуючу грамоту подѣ Ч. 34.)

34.

Король польскій, Станиславъ Августъ, потверждае а) донатиїну грамоту кор. Володислава IV. зъ датою у Львовѣ, 26 жовтня 1634. р. зъ заключенымъ въ нѣй листомъ Стан. Потоцкого, данымъ въ Галичи 12. липня 1629. р., б) привилей кор. Яна Казимира зъ датою въ Варшавѣ, 26. мая 1659. р. и в) актъ замѣны грунтобъ въ Снятынѣ зъ дня 30. серпня 1766. р. (Въ Варшавѣ, 3. грудня 1766. р.)

Stanislaus Augustus Dei Gratia Rex Poloniae Magnus Dux Lithuaniae Russiae Prussiae Masoviae Samogitiae Kiicoviae Volhyniae Podoliae Podlachiae Livoniae Smolensciae Severiae et Czernichoviae. Significamus praesentibus Literis Nostris quorum interest universis et Singulis Productas esse coram Nobis Trinas Literas, Primas quidem pergameneas manu Serenissimi olim Vladislaj Quarti Regis Praedecessoris Nostri Subscriptas et Sigillo pensili Regni communitas,

continentes in se Confirmationem Conservationis circa usum fructuum et Possessionem fundorum Monasterio Skitensi Ordinis Divi Basilij Magni in Palatinatu Russiae, Terra vero Haliciensi sito et jacente servientium, Secundas autem papireas manu Serenissimi Joannis Casimiri Regis Antecessoris Nostri subscriptas, Sigilloque Regni communitas, continentes in se libertatem a Thelonio, Tertias denique ibidem Papireas, Extractum ex Actis oppidi Sniatyn dicti Contractus inter oppidanos Sniatynenses et Religiosos Skitenses Ordinis Divi Basilij Magni Rithus Graeci intuitu Commutationis Fundorum instituti authentice depromptum Sigilloque Ejusdem oppidi communitum, Easdemque tam Pergameneas quam binas Papireas Sanas salvas et illaesas omnisque suspicionis nota carentes, Supplicatumque Nobis esse per certos Consiliarios Nostros Nomine et pro parte Religiosorum Skitensium ut Easdem Literas autoritate Nostra Regia approbare confirmare et ratificare dignemur. Quarum quidem literarum et quidem primarum Tenor est sequiturque Ejusmodi.

(Тутъ слѣдуе по́дложена грамота кор. Володислава IV. зъ датою у Львовѣ, дня 26. жовтня 1634. р., зъ заключенымъ въ нѣй, тожь по́дложенымъ донаційнымъ листомъ Станислава Потоцкого зъ датою въ Галичи, 12. липня 1629. р. (Гл. на кѣнци Збѣорника).

Secundarum vero Literarum Tenor est qui sequitur.

(Тутъ слѣдуе привилей кор. Яна Казимира зъ датою: Варшава, 26. мая 1659. р. Гл. II. I.)

Tertiarum vero literarum Tenor est qui sequitur.

(Тутъ наведеный актъ замѣны грунто́въ въ Снятынѣ зъ 30. серпня 1766. р., поданный нами въ сѣмъ Вѣдѣлѣ по́дъ Ч. 33).

Nos itaque Stanislaus Augustus Rex supplicationi praedicta benigne annuentes praecinsertas trinas Literas in omnibus Earum punctis, Clausulis Articulis Conditionibus et Ligamentis approbandas, confirmandas et ratificandas esse duximus, prout approbamus, confirmamus et ratificamus praesentibus Literis nostris decernentes Easdem, in quantum Juris est ususque Earum habetur vim et robur perpetuae firmitatis obtinere debere in Cujus rei fidem praesentes manu nostra subscriptas Sigillo Regni communire jussimus. Datum Var-

saviae Die Tertia Mensis Decembris Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Sexto, Regni vero Nostri Tertio Anno. Confirmatio Jurium et Privilegiorum Monasterio Skitensi Ordinis Divi Basilij Magni Rithus Graeci non Uniti servientium. Stanislaus Augustus, Rex Poloniae. Clemens Kozłowski Sigilli Majoris Regni Secretarius m. p. L. S. pensilis Majoris Cancellariae Regni.

Оригиналу мы не нашли; обьята находится ся въ Rel. Castr. Hal. Fasc. 296. N. 300. зъ такою запискою: Feria Quarta intra Octavas Festi Sacratissimi Corporis Xti Dni. (т. е. 20. червня) A. Ejusdem 1770 Religiosus in Chto Pater Donatus Milanowski Obtulit. На концѣ звычайна кватиця, а дальше: Legi cum Originali et concor. Michael Olszewski. Копія обьяты находится ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ. По кватиці слѣдуютъ въ той копіи слова: „Ex Act. Castr. Cap. Hal. Extr. Correxii Nanowski m. p. Legi Zajączkowski m. p.“, а на вѣдворотной сторонѣ: Privileg. approbationis Jurium a Serenissimo Stanislao Augusto Rege Poloniarum Monasterio Skitensi collat. Oblata. 1770. Ao.

35.

Король польскій, Станиславъ Августъ, подтверждаетъ Скитскій привилей кор. Августа II. зъ датою въ Варшавѣ, 30. септя 1699. р., въ котромъ мститъ ся листъ кор. Яна III., данный Скитови въ Краковѣ 3. марта 1686. р (Въ Варшавѣ, 11. грудня 1767. р.)

Stanisław August z Bozey Łaski Król Polski Wielki Xiążę Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Kijowski Wołyński Podolski Podlaski Inflantski Smolenski Siewierski Czerniechowski. Oznaymuiemy ninieyszym Listem Przywilejem naszym wszem w obec y kazdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy. Iz pokładany przed nami był Extrakct z Grodu Halickiego Wyięty Ręką Urodzonego Berzowskiego Susceptanta podpisany y Pieczęcią Grodu tegoz stwierdzony zdrowy Cały nienaruszony y zadney suspicyi niepodlegaiący zamykaiący w sobie oblatę konfirmacyi Przywilejow y Praw Świętey Pamięci Najjasnieyszego Augusta Drugiego krola Poprzednika naszego Monasterowi Skitskiemu

Religij Gredzkiey (sic!) nieunickiey zdawien nadanych. Y supplikowano nam iest, abysmy pomienoną confirmacyą powagą naszą krolewską approbować y potwierdzić raczyli, ktorego to Extraktu słowo w słowo brzmienie iest takowe. Actum Haliciae in Iudiciis Capturalibus sub Interregno post Felicem Electionem Serenissimi Stanisłaj Primi Regis Poloniae. Feria Quinta pridie Festi Sanctae Hedvigis Electae Viduae Dei Anno Domini Millesimo Septingentesimo Trigesimo Quarto. Ad Iudicium et Acta praesentia Capitanealia Haliciensia Laudo publico per Proceres Regni Terrae Haliciensis ordinata et constituta Personaliter veniens Reverendus ac Religiosus in Christo Pater Zenobius Bodaczewski Manasterij Skitensis Rithus Graeci Regulae Sancti Basilij Magni Ihumenus obtulit et ad acticandum Eidem Iudicio porrexit Confirmationem Privilegiorum et omnium Iurium Monasterio Eodem Skitensi Servientium per Serenissimum olim Divae Memoriae Augustum Secundum Regem Poloniae Eidem Monasterio Skitensi Rithus Graeci regulae Sancti Basilij Magni benigniter datam de tenore sequenti.

(Тутъ слѣдує поданный въ горѣ привилей Августа II зъ да-
тою въ Варшавѣ, 30. сернія 1699. р. [гл. I. 19.], въ котрѣмъ
мѣститъ ся листъ кор. Яна III., наданный Скитови въ Краковѣ, 3.
марта 1676. р. [гл. I. 12.]

Do ktorey to Suppliki my Stanisław August król łaskawie przychyliwszy się pomieniony Extrakt y w nim znajdujące się Przywileje we wszystkich Punktach klauzulach y kondycyach approbowac y potwierdzić umysłiliśmy, iakoz ninieyszym Listem naszym approbujemy y potwierdzamy (ieżeli Prawu pospolitemu nie iest przeciwny y ieżeli w używaniu Jego tenze Monaster zostaie) chcąc mieć aby w niwczym ni odkogo nie był naruszony, na co dla lepszey wiary Ręką naszą Podpisawszy Pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie Dnia XI Miesiąca Grudnia Roku Panskiego MDCCLXVII Panowania naszego IV Roku. Stanisław August. Król L. S. Approbacya approbowanych Praw y Przywilejów Monasterowi Skitskiemu Religij Greckiej nie unickiey zdawna nadanych. Antoni Sikorski Jego

krolewskiej Mosci y Pieczęci Większej Koronnej Sekretarz m. p.

Оригиналу той грамоты мы не вѣдшукали, а выписали еѣ зъ книгъ галицкого суду, а именно зъ Castr. Hal. Fasc. 296. N. 301., де знаходить ся еи облята въ такой формѣ: FERIA Quarta intra Octavas Festi SMI Corporis Chti Dni (т. е. 20. червня) Anno Ejusdem 1770. Sig. Similis. Religiosus in Xto Pater Donatus Milanowski obtulit. — Оригиналъ бувъ припечатаный бѣльшою коронною печаткою, вытисненою на ляку. Понизше квитиціѣ дописано: Legi cum Originali concord. Michael Olszynski m. p.

36.

Скитъ заявляє именемъ певныхъ людей околичныхъ, котрыѣ до теперъ були тайными исповѣдниками вѣры греко-оріентальнои, що они вѣдзъ теперъ на пѣдставѣ трактату, заключеного между Польщею а Россією. хотять користати зъ свободы въ справахъ вѣры и явно будуть исповѣдувати греко-оріентальну вѣру. (Въ Галичи, 6. лютого 1768. р.)

Do Urzędu y Akt Niniejszych Grodzkich Halickich Osobiscie przyszedłszy Wielebny Imc Xiądz Jan Juszyński Konwentu Skitskiego Nieunitow Reguły Świętego Bazylego Wielkiego pod Tytułem Krzyża Świętego Założonego Zakonnik y tegoż Manasteru Wikaryusz Swym y Przewielebnego Oyca Izaiasza Zapaydowicza Superiora tegoż Konwentu y Całego Zgromadzenia Imieniem w ten nizey opisany Sposob przed temiz Aktami y Urzędem Zanosi Oswiadczenie Czyli Manifest y oto Iz Monaster Skitski Maiący sobie uczynioną Submissyą wyznania od Ludzi Cujuscunque Status et Conditionis a osobliwie tych ktorzy przedtym do tegoż Manasteru Skitskiego Juryzdykcyi Duchowney nalezeli Imieniem onych wszystkich Czyni ten Manifest w okolicznosci takowey, ze pomienieni Ludzie Cujuscunque Status et Conditionis ktorzy kolwiek na tą uczynili Manasterowi Submissyą wyznania przez tenze Manaster Jak tylko dowiedzieli się Iz Nayiasnieyszy Krol Imsc y Nayiasnieysza Rzeczpospolita za powaznym wstawieniem się Nayiasnieyszey Im-

peratorowey Imci Całey Rosseyi teraznieyszym Traktatem Religyi Greckiey Orientalney Nieunickiey Prawami opisaną Wolność przywracaia y Oną Ubezpieczaia tudzież przesładowania za Oney wyznanie zakaznia, natychmiast Publicznym oświadczeniem tę Prawosławną Wiarę Świętą dotychczas w Sercu Dzierzaną teraz Sercem y Usty przed Niebem y Swiatem wyznaia y w Niey y Za Nią Oraz y za Oyczyznę Swoią przy zachowaniu wiernego Poddanstwa Nayiasnieyszemu Krolowi Imci y Całey Rzpltey Panom Swoim Miłosciwym Zyc y Umierac pragna. Qua propter Wielebny Manifestant Imieniem Całego Konwentu iako maiący na to od Manasteru Skitskiego specjalną uczynioną Plenipotencyą Imieniem tych wszystkich wyz pomienionych Ludzi Cujuscunque Conditionis ktorzykolwiek uczynili Manasterowi Skitskiemu za siebie Samych y Innych Submissyą o dobrowolnym uzywaniu Wiary Świętey Prawosławney Greckiey Orientalney Usty y Sercem, ktorzy dotąd dla Strachu przesładowania Iawnie w Sercu tylko trzymaiąc wyznawac nie mogli, powtorną do tychże Akt zanosi Manifestacyą. Zachowuiąc Sobie Salwę Oneyze podług Prawa Meliorowania, przyczynienia y Umnieyszenia, o ile tego potrzebaw yciagac będzie.

Выписано зъ обляты Castr. Hal. Fasc. 293. N. 1067. котрой дата: Sabbatho ipso die Festi S. Dorotheae Virg. et Mart. (т. е. 6. лютого) А. D. 1768. Sig. Scissio. Тое заявлено Скиту есть записано такожъ въ книзѣ протоколѣвъ (Castr. Hal. Proth. 380. p. 209.) яко „Manifestatio Religiosi Ioannis Juszynski Monasterij Skitensis.... Vicarij suo et Religiosi Isaiæ Zapaydowicz ejusdem Conventus Superioris totiusque universitatis Patrum Fratrum... nomine in Eo. Quod Homines Religionis Disunitae ad hucusque eandem Fidem animo manutinentes per submissiones sui in Rem praedicti Monasterij Skitensis datam Confessionem Religionis suae palpabiliter profiteant Eandemque ad vitae exitum manutenerere spondeant..“

Чернь Скитскій выступаютъ въ отвертой манифестаціи противъ клеветъ, розсыванныхъ людьми злои воли, будь то бы они были въ порозумльнѣю зъ бунтовщиками (т. е. гайдамаками). (Въ Галичи, 30. марта 1769. р.)

Personaliter veniens admodum Reverendus ac Religiosus in Christo Pater Donatus Milanowski Conventus Skitensis Ordinis Sancti Basilij Magni Procurator suo et Religiosissimi in Xto Patris Isaiae Zapaydowicz Eiusdem Conventus Superioris ac totius Religiosae Universitatis praedicti Conventus Patrum ac Fratrum Nomine prospiciendo omnimodae integritati et totalitati Eiusdem Conventus idque de Diligentia et promptitudine memorati Conventus inhaerendo Legibus Regni hoc in passu sancitis Manifestatus est in Eo: Quia Personae Certae suo tractu Causae specificandae, praconcepto quodam Maleroso animo et odio, Conventui sui Manifestantis Cointelligentiam quandam cum quibusdam Personis acsi rebellibus Conventui sui Manifestantis ignotis non verendo poenas Legum, laesive objicere Eundemque Conventum sui Manifestantis propria mente in tali Materia et Circumstantia per praefatas Personas excogitata teste ipso Deo peccantes (?) coram variae Conditionis hominibus in merum Probrum Conventus sui Manifestantis peragendo per excogitatas per se Fabulas prostituere ausi sunt temereque praesumpserunt. Quare contra Leges Divinas, charitatemque proximorum et Constitutiones Regni processerunt poenasque Respectu praemissorum succubuerunt et in se traxerunt Intuitu Quorum praemissorum Idem Manifestans suo et quorum supra nomine praecavendo ut supra omnimodae indemnitati, ne in post similia fiant et ne aliquid ex inde mali emergat et memorato Conventui noceat, iterum atque iterum de Diligentia Conventus Sui Manifestantis offerendo se et Eosdem, Quorum nomine Manifestatur, de praemissis mediante Lege cum praenominatis Personis ibi, ubi de Jure venerit; Jure actum (?) et ab obiectis illicitis omni tempore emendaturos fore, salvis salvandis, praecustoditis praecustodiendis.

Выписано зъ манифестаціѣ, втягнуеной до А. Hal. Castr. Fasc. 295. N. 222. зъ датою: Feria Quinta post. Festa Solen. Sacri Paschatis proxima (т. е. 30. марта) A. D. 1769. Sig. Emundat.

Губернія львѣска запевняє обитель Скитску на підставѣ надворного декрету зъ 28. череня 1776. р., що всѣ єи (Скитскій) посплости и права будуть вѣдѣ австрійского правительства заховані. (У Львовѣ, 16. липня 1776. р.)

Ex parte Caesareo Regii Regnorum Galiciae et Lodomerae Gubernii Admodum Reverendo P. Priori Monasterii Basilianorum disunitorum Skitt hisce significandum ad petitam ab Eodem totoque Monasterio Privilegiorum Confirmationem Sacratissimam Majestatem mediante Decreto Aulico vigesima Octava Junii a. c. dato clementissime resolvere dignatam fuisse, Idem Monasterium in virtute Tractatus inter altefactam Majestatem et Rempublicam Polonam respectu Dissidentium et Graecorum non unitorum initi omnino in tranquilla Possessione omnium et singulorum Fundorum Mense Septembri Septingentesimo Septuagesimo Secundo tamquam Mense Decretario Possessionum sub Eodem Jure et modo, quo Eosdem hactenus possidebat et fruebatur in posterum etiam conservandum et manutenendum fore, neque illud quidpiam in Conformitate Ejusdem supracitati Tractatus contra Iustum et aequum passurum aut Injuriam quandam illi inferendam esse; Caeterum autem rem per se manifestam esse nec ulteriori declaratione indigere Idem supplicans Monasterium, siquidem ab Illius actuali Possessione nihil fuerit ademptum, omnibus intuitu regularis aequae ac saecularis Cleri generatim emanatis et in posterum emanaturis Universalibus, Quatenus Ea supplicantes Tanquam Incolas aut Fundorum Possessores Concernunt, omnino submittere se oportere. Quamobrem supplicans Monasterium hisce certum totumque redditur: illud juxta Tenorem praefati Tractatus et juxta moderni Regiminis formam in omnibus Juribus suis recte constitutis sicuti reliquos Fundorum Possessores conservandum et manutenendum fore. Leopoli

Die 16. Julii 776. In Absentia Excellentissimi ac Illustrissimi Domini Gubernatoris, Sigismundus Comes in Gallemberg m. p. Ex Canc. Caes. Reg. Mttis Gubernii Regn. Gal. et Lodom. Mathias Ertl.

Ся резолюція єсть облятована въ Rel. Castr. Hal. Fasc. 309. N. 210. по́дъ такою датою: Feria Quinta post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima, videlicet die 19. mens. Martij A. D. 1778. G. Dominicus Pawłowski obtulit etc. Sig. approbatio. На кѡнци квитація а потѡмъ: Legi cum Originali Bahrynowski m. p. Копія той обляты знаходить ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу у Львовѣ; по квитаціи побѡчь городскои печати дописано на нѣй: Ex Act. C. C. Hal. Extrad. Correxі Nanowski Legi cum Orgli Sobolewski m p. а на вѡлворотнѡй сторонѣ: Literarum Confirmationis Jurium Monasterio Skitensi Ord. D. Basilij Magni serv. a Supremo Gubernio eman. Oblata. In Castro Hal. 1778. ao. Fer. 5. pt. Dom. Reminiscere.

ВѢДЪЛЬ II.

Грамоты Скитскій, котрї въ собѣ мѣстятъ право побирати въ баняхъ краснопѣльскихѣ, сыровицю, въ цѣли выроблюваня зъ неи соли на власну потребу, рѣвножъ привилеѣ на свободне розвожуванє тои соли и збиранє милостынѣ зъ увѣльненємъ вѣдъ всякихъ мытъ и ца на гостинцяхъ, бродахъ, коморахъ и рогаткахъ.

1.

Король польскій, Янъ Казимиръ, увѣльняє Скитъ зъ вѣчно-сти за оказану имъ вѣрность вѣдъ всякихъ мытъ и данинъ и по-зваляє имъ свободно збирати собѣ милостыню. (Варшава, 26. мая 1659. р.)

Jan Kazimierz z Bozey Łaski Krol Polski Wielki Xiąże Litewskie Ruskie Pruskie Mazowieckie Zmudzkie Inflantskie Smolenskie Czernichowskie a Szwecki Gocki Wandalski Dziedziczny Krol. Oznaymuiemy tem listem naszym wszem wobec y kazdemu z osobna komu to wiedziec nalezy teraz y na wieczne czasy. Iz my zalecone maiąc pobozne zycie Zakonnikow Monasteru Skitskiego w Woiewodztwie Ruskim ziemi zas Halickiey leżącego tudziez oswiadczoną stateczną Antecessorom naszym Świętey pamięci y nam samym podczas inkursiey w panstwie naszym roznych nieprzytaciół od techze nieprzytaciół stałość i wiareę nam i Rzeczypospolitey Poddanych Naszych dotrzymuiących pracą rąk swoich żadney niemaiąc od Antecessorow naszych uczynienia daniny sustentowali y od ręki techze nieprzytaciół rozniemi sposobami całość y zywot zachowali iako nam od tychze status Nobilitatis Poddanych naszych iest doniesiono y zalecono. Przeto my kazdemu wiareę y cnotę Panu Swemu dochowuiącemu tak wdzięcznością chcąc nagrodzić iako tez na ubo-

stwo ich reflektuiąc in loco Elemosinae cobysmy im z Skarbu Naszego y Całey Rpst. pokazać y uyać mieli w nagrodę nieuymuiąc Skarbu to telko Samo aby nabyta zewsząd Elemozina temu Monasterowi wyzey mianowanemu Zakonnikom na wszystkich miescach Cłach y Mytach tak prywatnych iako y publicznych wolno bez zadnego uciążenia y Turbacyeey przepuszczona była iakoz ninieyszym pismem naszym od wyż wzmiankowanych Ceł Myt Grobelnych Pastwisk y wszelakich Exaktiey pomienieni Zakonnicy Skiccy wolnemi wprzechodzeniu być maią a za Nas y Sukcessorow naszych Pana Boga prosić maią. Kazdego zaś sprzeciwiającego się temu Uniwersałowi naszemu y wyrazney woli naszej in poenis według Statutu y Constituciey o Exactorach Myt y Ceł iako to de personis Nobilis Status skazanego quocunque Foro seu Officio mieć chcemy. Co dla lepszey wiary Ręką Naszą ztwierdzamy Pieczęć koronną przycisnąc rozkazalismy. Dan w Warszawie dnia XXVI Mca Maia Roku Panskiego MDCLIX Panowania krolestw naszych Polskiego XI szweckiego zas XXI (sic) Roku. Jan Kazimierz Krol. L. S. Jan Bąkowski S. R. M. S.

Оригинальный листъ находится ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіи Скарбу у Львовѣ. Не бувъ вошъ нѣколи облятованный, але король Станиславъ Августъ подтвердивъ его въ цѣлѣй основѣ разомъ зъ другими двома грамотами 3. грудня 1766. р. (Гл. I. 34.) — Зъ вини писаря зайшла ошибка въ датѣ, бо мѣсто „Panowania... szweckiego XXI“, має бути „Roku XII“.

2.

Король польскій, Мих. Вишневецкій, уболяяє пѣвады Скитскій въ добрахъ коронныхъ, въ мѣстахъ и мѣсточкахъ вѣдз всякого цла и мыта. (Въ Краковѣ, 7. листоп. 1669. р.)

Michał z Bozey Łaski Król Polski Wielki Xiąże Litewskie Ruskie Pruskie Mazowieckie Zmudzkie Inflantskie Kyowskie Wołyńskie Podolskie Podlaskie Smolenskie Siewierskie y Czerniechowskie. Wszem wobec y kazdemu z osobna komu to wiedzieć należy a mianowicie Wielmożnym Urodzonym Szlachetnym Dignitarzom Urzędnikom y wszyst-

kim Obywatelom Dóbr Naszych Królewskich y Duchownych Dzierzawcom więc y Dziedzicznym Possessorom iako tez y Exactorom ceł y myt tudziesz w Miastach y Miasteczkach Burmistrzom Woytom y innym wszelkiego Stanu Condyciey y Praeeminencyey Ludziom wiadomo czyniemy iz My zalecone mając Zakonników Monasteru Skitskiego w Woiewodztwie Ruskim w Ziemi Halickiey leżącego vitae institutum przy tym oswiadczoną pod Czas Inkursyey Nieprzyjacielskiey zyczliwosc y stateczną wiare, którą zawsze dextre et grauitur wstret y odpor Nieprzyjaciołom daiąc wyswiadczeni, za którą onych in fidelitate persewerancią Obywatele tameczni Status equestris cum supellectili sua tam się garnąc y schraniać przed Nieprzyjacielem zwykli, Więc iz nam przełożono że niemając zadney Daniny od Nayiasniejszych Antecessorów Naszych tylko z pracy rąk swoich sustentamentum vitae szukaia y po roznych Mieyscach Zakonników Bracią swoię dla Nabycia iałmuzny z prosbą wysyłaia ktorey cokolwiek u Benefactorów dostąpiwszy gdy powracia do Monasteru niektorzy z Obywatelów tamecznych nie respectuiać na Prawo Pospolite y Ubostwo ich tudziesz na Stan Duchowny w przeiezdzie, od tey Jałmuzny Myto y Cło rigorose wyciągaia y onych opprimuia Umyslilismy Onym łaskę naszą Krolewską oswiadczyć y pod zaszczyt protektyey Naszey wziąc iakosz wyswiadczamy y pod protekcią Naszę za intercessią przez P. P. Rad Naszych za niemi do Nas wniesioną bierzemy: chcąc mieć z osobliwego Naszego na ich Wiernosc y Ubostwo respektu y surowo rozkazuiąc wszelkiego stanu Condityey y Praeeminencyey Ludziom osobliwie Ceł y Myt Administratorom, żeby tego koniecznie przestrzegali aby nabyta Jałmuzna przez pomienionych Pobożnych Zakonników do Monasteru Przerzeczonego prowadzona na kazdem Mieyscu takze na Przeprawach rzecznych y Wodnych od Ceł Myt publicznych y Priuatnych in genere exactyi wszystkich bez zadnego Uciążenia y turbacyi wolnie y bezpiecznie była przepuszczona y niezatrzymywana iuxta immunitates Stanu Duchownego przy ktorzych Monasteru tego Zakonników inhaerendo legi publica cale y nienaruszenie powagą Naszą Krolewską zachowuiemy toz y po Nayiasniejszych Successorach Naszych

obicuiąc, Kazdy zas występny y wyrazney woli Naszey się sprzeciwiiający ma subesse Poenis w Statucie y Constituciach Koronnych de exactoribus ceł y Myt sancitis y o to się sprawić powinien in Foro competenti sine quibusvis Dilationibus iuxta legem publicam. Na co dla lepszey wiary przy podpisie Ręki Naszey Pieczęć Koronną przycisnąc rozkazalismy. Dan w Krakowie na Seymie Walnym szczęśliwey Coronatyiey Naszey Dnia VII-o Miesiąca Listopada Roku Panskiego MDCLXIX Panowania Naszego Pirszego Roku. Michał Krol. Hieronym Pinocci. Io. Kro' M' Sekretarz. (Печатка).

Оригинална грамота знаходить ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу у Львовѣ. Цѣлый документъ писанный иншимъ атраментомъ, а слова „VII-o Listopada“ и „Michał Krol“ т. е. власноручный подпісь короля, зновъ иншимъ. Низше выписана дата обляты: In Castro Haliciensis sub Tempus Expeditionis Generalis Bellicae Feria Quarta in Crastino Festi Sancti Aegidij Abbatis (т. е. 2. вересня) A. Dni 1671. Introcontinens Literas S. R. Mttis ad acticandum obtulit Rndus Pater Dorotheus Monasterij Skitensis Ihumenus и т. д. Числа року 1671. не можна вправдѣ задля ушкодження вѣдчитати, але мы знайшли тую обляту въ Castr. Hal. 171. pag. 1803—1806. дѣйстно подѣ тымъ рокомъ: Officium praesens Castr. et Capit. Hal. introcontinentes Literas a S. R. Mte Patribus Monasterij Skitensis de Actu et Dt. Cracoviae die septima Octobris (ошибочно замѣсть Nouembris) A. D. Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Nono benigniter collatas manu eiusdem S. Regiae Mttis propria subscriptas et sigillo Minoris Cancellariae Regni communitas per Reuerendum vero Patrem Dorotheaidem eiusdem Monasterij Ihumenum ad acticandum porrectas suscepit Actisque suis ingrossari mandauit ex Verborum serie quae sequitur (слѣдує грамота). Post ingrossationem vero Originale offerenti est restitutum, de quo restituto officium praesens quietatur. Записка о томъ знаходить ся въ Prot. Lib. 342. стор. 316., але дуже ушкоджена.

На оригинальномъ документѣ читаемо на самой долині: Paszport dla (печительно) от Monasteru Skitskiego 646.

3.

Воєвода любельскій, Володиславъ Рей, pozwalaє черцямъ Скитскимъ побирати зъ краснопольскою (солотвинскою) бань два черины сыровиць и вырабляти собь зъ неи бочкову сѣль. (Въ Варшавь, 13. серпня 1673. р.)

Władysław z Nagłowic Rey Woiewoda Lubelski, Lybuski Sołotwinski etc. etc. Starosta. Wiadomo czynię komu o tym wiedziec należy a osobliwie Panom Podstarosciom odemnie do tamtego Starostwa ordinowanym y tym ktorzyby kiedy z ramienia Mego na iaką reuzią, albo administratią zesłani byli Pisarzom Prowentowym tudzież Obywatelom, y całemu in Gre pospolstwu do starostwa Sołotwinskiego należącemu. Iz ia mając zwyczajnie wzgląd na ludzi Bogu służących y Jałmuzny od fortunnieyszych potrzebujących, do tego mając pewną Relatią, że Oycowie Świętego Bazylego Reguły Monasteru Skitskiego od Antecessorow moich Starostwa Sołotwinskiego cieszyli się pozwoleniem na dwa Czeryny w Baniach Krasnopolskich y beczkowey soli robieniem więc abym y ia dał dowod po sobie Chrzescianskiego ku Ubogim pobożności przykładowi, pomienionym Oycom tę Surowicę w Baniach Krasnopolskich pozwalam, tak aby tylko tego zazywali, czego od Antecessorow moich pozwolono im było nic sobie więcey nie extenduiąc Ja tą moią benevolentią W czym aby ni odkogo nie mieli przeszkody y powtore komu na tem zalezyc będzie do wiadomości donosze. A dla Wagi większey przy przycisnieniu pieczęci swoiey ręko się własną podpisuie. Diało się w Warszawie d. 13. Augusti 1673. Władysław Rey Woiewoda Lubelski Lybuski Sołotwinski starosta m. p. (Приватна печатка). Oycom Skitskim.

Оригиналъ, списанный на папери, находится ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіи Скарбу у Львовѣ. На вѣдворотной сторонѣ читаемо: Jego Msc. P. Woiewoda lubelskiego. Na два czeriny Prawo. Prawo.

4.

Якъ Рей, солотвинскій (краснопольскій) староста, позволяє черцямъ Скитскимъ побирати два черины сыровиць и вырабляти собь зъ неи сѣль. (17. жовтня 1683. р.)

Jan z Nagłowic Rey Starosta Lybuski y Krasnopolski. Wiadomo Czynie Wszystkim a Osobliwie Tym ktorym otym wiedziec należy yz Ja przykładem y torem idąc Antecessorow moich Starostwa Sołotwinskigo, y niechcąc od nich wniczym wykrocic na ieden się z niemi Sentyment zgadzam. Widząc wtym mianowicie Singularem pietatem ich przeciwo Bogu y Ludziom Jałmużny S. od fortunniejszych petrzebuiącym maiąc w tym nieomylny dowod iz Autecessorowie Moij Starostwa Krasnopolskiego Oycom S. Bazylego Reguły Monasteru Skickiego pozwolili surowicy na dwa Czeryny y soli beczkowej robienia. Ja tedy uestigia ich pietatis sequendo w tym bynamniey non dissentio y owszem unanimiter pozwalam. W tym iednak praecauendo zeby ciz wysz pomienieni Oycowie S. B. R. Monasteru Skickiego sobie nic więcey Nieusurpowali tylko to co im własnie od Antecessoruw moich nadano było W tym aby od nikogo przeszkody niemieli komu otym wiedziec należy iterato donosząc. Co dla lepszey wagi przy przycisnieniu pieczęci moiey ręką swą własną się podpisuię. Działo się Die 17 Octobris Anno 1683. Jan z Nagłowic Rey Starosta Libuski y Krasnopolski. (Приватна печатка).

Оригиналъ; списанный на поперекъ аркуша, зложеного въ двое, находится ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ. Слово unanimiter дописано зъ горы а въ датѣ пропущено мѣсцевость, де грамота выдана. Примѣтити тутъ належитъ, що нынѣшне мѣсточки Солотвина, положене въ горахъ станиславѣвскихъ, называло ся еще въ першій половинѣ вѣка XVII. Красноподемъ, а конецъ того вѣка бувъ власне тымъ часомъ, коли старе имя губилось а нове входило въ уживане, такъ якъ и на той грамотѣ находимо оба имена побѣчъ себе. Въ рукахъ частныхъ находится ся еще стара печатка краснопольска зъ тымъ именемъ доокола а зъ солѣвкою (бочкою водъ соли) въ серединѣ. Въ Солотвинѣ були колісь, такъ якъ и въ Манявѣ, солѣный банѣ.

Король польскій, Янъ III. Собьскій, увольняє мажъ (пѣдводы) зъ солюю, розсыланиъ Скитомъ на все стороны, водъ всякихъ митъ и

*данинъ на вѣсъ гостиницъ и рогаткахъ. (Въ шатрахъ за Тысь-
меницею 12. липня 1686. р.)*

Jan Trzeci z Bozey Łaski Krol Polski Wielki Xiąż Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Inflantski Kiiowski Wołyński Podolski Podlaski Smolenski Siewierski Czernichowski. Wszem wobec y kazdemu zosobna komu wie dziec nalezy osobliwie iednak urodzonym Administratorom Superintendentom Pisarzom y Wszystkim innym Osobom na Cłach y komorach Naszych będącym do Wiadomosci podaiemy Iz my chcąc Ubogim Zakonnikom Reguły Świętego Bazylego Manasteru Skitskiego Łaskę naszą pokazać Tndziej zabiegaiąc Wszelkim po Rogatkach Goscincach Niebezpieczeństwom Onych od wszelkich Myty Danin na Cłach y komorach naszych będących Wolnemi czyniemy chcąc miec aby Maże ich własne które z Solą dla pozywienia onychze na rozne mieysca Rozsyłane będą bez Wszelakich Aggruacyi Trudnosi y prepedicyey przepuszczane były, a dla lepszey y wiary y pewnosi ten Uniwersał Nasz Rękami Własnymi podpisalismy y Pieczęc nasze przycisnąć rozkazalismy. Dan w Namiotach za Tysmienicą Dnia XII-o Miesiāca Julij Roku Panskiego MDCLXXXVI-o Panowania Naszego XIII-o Roku Jan Krol. L. S. Cubicularii Xiąż Adam Sarnowski P. L. P. P.

Сей документъ выписали ми зъ обляты, котра знаходить ся въ Castr. Hal. 187. pag. 727. ad 1686. Форма еи така: Actum in Castro Haliciensis Feria Sexta ante Festum Nativitatis B. Virg. Mariae proxima (т. є 6. вересня) A. D. Millesimo Sexcentesimo Octogesimo Sexto. Literarum S. R. M. Conuentui Skitensi beniguitur datarum Oblata. Ad personalem Oblationem Religiosi iu Christo Patris Pachnotij Zurakowski Monasterij Skitensis Rithus Graeci Presbiteri Officiose factam et postulatam Officium praesens Castrense Capitaneale Haliciense Literas Sacrae Regiae Mttis infrascriptas praefato Monasterio Skitensi Seruientes suscepit et Actis suis inscribi permisit de tenore sequenti. (Слѣдує самъ документъ). Post Inductionem vero Originale Offerenti ab Officio praesenti est extraditum de Quo extradito sibique restituto Officium praesens Quietavit. Копія той обляты знаходить ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу. На нѣй дописано еще: Ex Actis Cast.

Cap. Hal. Edit. Correxit Kozłowski m. p. Legit Gorecki. На вѣдворотѣ читаемо: Literarum S. R. Mttis Monasterio Skitensi Ser-vient. Oblata. Universał krola Jana III. na wolne przewozenie wi-ktuału M. Skitskiemu z mażami. (Ся польска дописка походить, якъ здае ся, зъ рукъ якогось черця, котрый єѣ поклавъ для ско-рого перегляду.) На долині дописано: In Castro Hal. 1686to. Копія тая рѣзнитъ ся вѣдъ самоп обляты деякими змѣнами вѣ правописи, а мѣсто „Rogatkach Goscineach“ знаходимо вѣ нѣй: „Drogach Goscineach“.

6.

Гетманъ польный, Андр. Потоцкій, увѣльняе пѣдводители Скит-скій зъ солею вѣдѣ ц. к. (Въ Станиславовѣ, 15. липня 1689. р.)

Andrzej z Potoka na Stanisławowie Potocki Kasztelan Krakowski Hetman Polny, Halicki, Kołomyjski Sniatynski etc. Starosta. Wiadomo czynię komu o tym wiedziec nalezy osobl-wie iednak IchmCiom Panom Administratorom Ceł I. K. Mci y Rzeptej tudziesz Panom Superintendentom na Komorach Celnych iako tesz Arendarzom po Miastach Miasteczkach y po moich Maietnosciach do wiadomosci donoszę. Iz Wie-lebnni Oycowie z Manasteru Skickiego posyłaią Soli swoiey własney Wozow kilkanascie gdzie ie będą mogli przedac. Aby tedy wszędzie na komorach celnych na Ubostwo ich był respekt iako na tych ktorzy z samey tylko iałmuzny zyią pilno zalicam na co dla lepszej wiary przy pieczęci ręką moią własną podpisuię się. Datt. w Stanisławowie d. 15 Julij 1689. Andrzej Potocki m. p. Jozef Potocki m. p. J. H. (Печатка).

Оригиналъ, списанный на поперекъ аркушевого паперу, зна-ходить ся вѣ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ. На вѣдворот-ной сторонѣ дописано: воеводы кievского старого Гетмана... (не-чительне) довозовѣ.

7.

Вел. гетманъ кор., Станиславъ Яблоновскій, увѣльняе вѣ вѣстхъ добрахъ и духовныхъ и свѣтскыхъ мажъ Скитскій зъ солею вѣдѣ мита. (Въ Солотвинѣ, 29. мая 1693. р.)

Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski kasztelan krakowski Hetman Wielki koronny, Sołtwiniski etc. Starosta. Wiadomo czynie komuby o tym wiedziec należało wszelkiey condiciey y stanu ludziom po miastach miasteczkach y Wsiach Ichmsci Duchownych y swieckich będącym. Osobliwie Ichmciom Panom Pisarzom skarbowym y straznikom na Cłach Ichm. Rzeplitey zostaiącym. Posyłaia maże z solą z tąd tylko pozywienie swoje maiąc Oycowie Reguły Świętego Bazylego Manasteru Skitckiego. Jako tedy ex ui operis charitatis nalezy im wszelki respekt tak aby nigdzie na cłach pomienionych do Mytt y opłacania się wolne wszędzie przescie maiąc pociągani nie byli pilno proszę y polecam Działo się w Sołotwinie 29 Maj 1793° S. Jabłonowski K. K. H. W. K. m. p. (Печатка).

Оригиналъ, списанный на поперекъ зложеного аркуша, и значно ушкоджений, переховуе ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу.

8.

Король польскій, Август II., уволюяе мажъ (пѣдводы зъ солю), розсылайъ Скитомъ на всѣ стороны, вѣдъ всякихъ мытъ и данинъ по всѣхъ гостиницяхъ и коморахъ. (У Львовѣ, 24. жовтня 1698. р.)

August Wtory z Bozey Łaski Krol Polski Wielki Xiąze Litewski Ruski Pruski Mazowiecki Zmudzki Infant-ski Kiiowski Wołyński Podolski Podlaski Smolenski Siewierski Czernihowski Dziedziczny Xiąze Saski y Elektor. Wszem wobec y kazdemu z osobna komu to wiedziec nalezy osobliwie iednak urodzonym Administratorom Superintendentom Pisarzom Straznikom y wszystkim innym osobom na Cłach Komorach y przykomerkach naszych y Rzeczypospolitey będącym do wiadomosci podaiemy. Iz my z łaski y Clementey naszej krolewskiey Ubogim Zakonnikom Reguły Świętego Bazylego Wielkiego Monastera Skitskiego chcąc ich egestati subvenire tudziej zabiegaiać wszelkim po drogach y goscincach niebezpieczeństwom Onych od wszelakich Cełł Myt y Danin na Cłach y komorach Przykomorkach naszych będących Wolnemi czyniemy Chcąc cale

miec aby Maże ich własne ktore z solą dla pozywienia y Sustentamentu onychze na rozne Mieysca Rozsyłane będą bez wszelkich agravathey Trudności tamowania y bez płacenia Ceł y Myt Wolnie przepuszczone wszędzie były a Dla lepszey Wiary y Pewności Uniwersał nasz ręką Naszą Własną podpisałismy Pieczęć Naszą przycisnąc rozkazalismy. Dan we Lwowie Dnia XXIV Miesiąca Pazdziernika Roku Panskiego MDCXCVIII Panowania Naszego II. Augustus Rex L. S. Sacrae Regiae Mttis. Piotr na Jezewie Jezewski, Chorąży Woiewodztwa Malborskiego Pisarz Jego krolewskiej Msci Pokoiowy. Uniwersał Libertacyey od Ceł y Myt płacenia Zakonnikom Reguły Świętego Bazylego w Monasterze Skicie dany.

Сей королѣвскій универсалъ выписали мы зъ обляты, находячои ся въ А. Castr. Hal. 196. p. 1866—1868. Она втягнена „Feria Quarta post Dominicam Conductus Paschae proxima (т. е. 29. цвѣтня) А. D. 1699. Libertatis per Sacram Regiam Mtem Datae ad Ducendum salem Monasterio Rithus Graeci Skiten. Oblata. Ad personalem oblationem Religiosi Jerothei Janowski officiose factam et postulatam officium praesens Castren. Capitan. Halicien. Literas Universales Sacrae Regiae Maiestatis Ratione infrascriptorum editas subscriptas infrascriptas pro munere et debito officij sui suscepit et Actis praesent. inscribi permisit de Tenore sequenti“. На кѣнци звычайна кватиція.

Въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу знаходить ся копія той обляты; побѣчь печатки суду галицкого читаемо на нѣй: Ex Actis Castr. Capit. Hal. Extrad. Correxit Kozłowski mp. Lect. cum actis per Bilinski. А на вѣдворотнѣй сторонѣ написано; Literarum Universalium a Sacra Regia Mte Monasterio Skitensi datarum Oblata. In Castro Haliciensi 1699. На самѣй долниѣ додано, здае ся, рукою черця: Augustus na myto.

9.

Александръ и Константинъ Собскій увѣлляють пѣдводи Скитскій въ своихъ добрахъ и староствахъ вѣдъ всякого мыта и цла. (Въ Жовквѣ, 18. червня 1699. р.)

Alexander y Konstantyn Krolewiczowie Polscy Na Zło-

czowie y Zołkwi Panowie Dziedziczni. Wiadomo czyniemy komu o tym wiedziec należy mianowicie urodzonym Administratorom y Dzierzawcom Dobr Naszych Dziedzicznych Klucza Złoczowskiego y Zołkiewskiego Iz czyniąc dosyc samey słusznosci y prozbie Wielebnego Oyca Ihumena z Bracią ie^o (iego) Monasterza Skitskiego Reliey Graeco Ruskiey pilno miec chcemy aby Podwoły wszelakie pomienionego Monasterza z Solą z Zbozem gdziekolwiek idące y nazad powracaiące w Dobrach Dziedzicznych y Starostwach Naszych wolno przepuszczone bez zadney turbacyey y zatrzymania były zeby od nich Cła myta Przemyty y Exakciey wszelkich nigdzie niebrano pod Łaską Naszą miec chcemy. Co dla lepszey Wiary y pewnoscі przy zwykłej Pieczęci naszej Rękami własnymi podpisałimy się. Dan w Zołkwi Dnia 18 Mca Junia Roku 1699-o. Aleksander krolewicz m. p. Konstantyn krolewicz m. p.

Оригиналъ, списанный на папери, а скрѣпленный приватною печаткою королевичѣвъ, вытисненою на ляку, находится въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ. На водворотной сторонѣ, въ мѣсци uszkodженомъ, дописано: „Королевичовъ право на... мажи... (проче нечительне).

10.

Янз Алекс. Конецпольскій, брацлавскій воєвода, уволює въ добрахъ своихъ Скитскій подводи вѣдъ цла и мыта (Въ Рожнятовѣ, 7. грудня 1708. р.)

Jan Alexander na Konieczpolu, Brodach Jazłowcu y Dunaygradzie Konieczpolski Woiewoda Braclawski, Balinski etc. Starosta. Na Xięstwie Rozynskim Szarogrodzie Mohilowie (?) Sawraniu alias pogranicznym Konieczpolu Krasnym Raszkwie y Innych Dobrach Dziedziczny Pan, Pułkownik Woysk Rzptej. Wiadomo czynię komu o tym wiedziec należy osobliwie Ichmciom Panom Administratorom Dobr moich y wszystkim Dozorcom Myt y Arendarzom w Dobrach moich. Iz wygadziąc prozbie Wielebnego Oyca Humena Monasteru Skickiego Religiey Greckiey miec chcę aby zadnych Myt Cęł y Przemyt nie wazono się nigdzie w Dobrach moich

brac gdzieby kolwiek pomienionego Monasteru przechodziły Podwody, ale zeby wszędzie wolno przepuszczone były surowo pod łaską moją przykazuie. Gdziekolwiekby zas nie obserwuiąc tego Uniwersału aggrawowano w Dobrach moich pomienione Podwody restitucją y z Winami na Zamek deklaruię. Co dla lepszey Wiary y wagi przy zwykłej Pieczęci podpisem Ręki moiey Stwierdzam. Datt. Na Zamku Rozniatowskim Die Septima Decembris Ao 1708-uo. Jan Koniecpolski. (Приватна печатка).

Оригинал, списанный на поперекъ зложеного аркушевого листу, находится ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ.

11.

Alexanderz Jan Jablonowski, хоружій вєл. коронний, увольняє вг добрахъ своихъ подводы Скитскій водг мита и цла. (Въ Заваловѣ, 15. вересня 1709. р.)

Alexander Jan na Jabłonowie y Lachowcach Jabłonowski Chorąży Wielki koronny, Ruski, Korsunski etc. Starosta Pułkownik Woyskowy. Wiadomo czynię I. Pn. Administratorem Dobr moich tudziesz Dozorcem Myt y Arędarzom Moim Iz na prozbę Wielebnego Oycza Humena Manasteru Skitckiego Religiy Greckiey miec chce, aby zadnych Myt Ceł y Przemyt nie wazono się nigdzie w Dobrach moich brac, gdziebykolwiek pomienionego Manasteru przechodziły podwody, ale zeby wszędzie wolno przepuszczone były surowo pod łaską moją przykazuie. Gdziekolwiek by zas nie obserwuiąc się do Uniwersału aggrawowano w Dobrach moich pomienione Podwody restytucją y Z wagami na Zamek deklaruię. Co dla lepszey wagi y wiary przy przycisnieniu Pieczęci Ręki moiey podpisem stwierdzam. Datt w Zawałowie Dnia 15. Wrzesnia Roku 1709-no. Alex. Jan Jabłonowski Ch. W. Koronny m. p. Libertacya na przepuszczenie Maz N. trzynastu. (Приватна печатка).

Оригинал, списанный на аржунши паперу, находится ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ. На водворотной сторонѣ читаемо: „Сей листъ Пана Яна Яблоновского хоружого коронного для мита заваловѣ Потребний“.

12.

Вел. коронный гетманъ, Адамъ Снявскій, убо́лляе по́дводи Скитскій на вьспъхъ гостинцялхъ въ своихъ добрахъ и староствахъ вѣдъ всякого мыта и цла. (У Львовъ, 2. цвѣтня 1711. р.)

Adam z Granowa Sieniawski Hrabia na Szklowie y Myszy Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny, Lwowski Generalny (?) Rohatynski Lubaczowski etc. Starosta. Wiadomo czynie komu otym wiedziec nalezy, mianowicie Panom Ekonomom Administratorom takze Arendarzom y iakimkolwiek Zawiadowcom Dobr moich. Iz czyniac dosyc samey slusznosci y prosbie Wielebnego Oycy Ihumena y całego Zgromadzenia Manasteru Skitskiego Religiey Grecko Ruskiey pilno miec chce, aby Podwody wszelakie pomienionego Manastera z Solą y Zbozem gdziekolwiek idące y nazad powracaiące w Dobrach Dziedzicznych Starostwach moich wolno przepuszczone były bez zadney turbacyi y zatrzymania zeby od nich Cełł Myt Przemyt y exakcyi wszelakich nigdy niebrano pod łaską moią przykazuie. Co dla lepszey wiary y pewnosci przy zwykłej moiey Pieczęci ręką własną podpisuie. Działo się we Lwowie d. 2-a Aprilis 1711 Anno. A^{dm} Sieniawski H. W. K. (Приватна печатка).

Оригиналъ знаходить ся въ архивѣ ц. к. Прокураторіѣ Скарбу у Львовѣ¹⁾. На вѣдворотной сторони аркуша написано: Пана Гетмана Снявского.

13.

Пенатій Сапѣга, воеводиць литовско-берестейскій, збороняе побирати въ своихъ добрахъ вѣдъ Скитскихъ по́дводѣвъ мыта. (Въ Пилью, 6. марта 1735. р.)

Ignacy Hrabia na Kodniu y Wisznicach Sapieha Wojewodzie Brzyski Litewski. Wiadomo czynię komu otym wiedziec nalezy osobliwie Ekonomom y Podstarosciom w Dobrach moich będącym iz Wielebnym Oycom Duchownym

¹⁾ Адамъ Николай Снявскій бувъ остатнимъ потомкомъ своего роду; умеръ р. 1736.

Zakonu Świętego Bazylego Manasteru Skickiego kiedy by kolwiek bez Dobra Moie osobliwie Podkamien na przerzeczzonego klasztoru prozbę pro usu commertiorum prowadzili lubo sol... (мѣсце ушкоджене) Towar pozwalam bez myta wolne przejście, Na co dla lepszej wiary Ręką się własną przy zwykłej podpisuję pieczęci. Datt. w Pniowie D. 6. Martij 1735. Ignacy Sapięha. (Приватна печатка).

Оригиналъ, списанный черезъ поперекъ на зложенѣмъ въ двое аркушевѣмъ листѣ, нынѣ вже значно ушкодженный, находить ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ. На вѣдворотной сторонѣ дописано: „Листъ пана Сапѣги до возвъ.“

14.

Вел. кор. гетманъ, Іосифъ Потоцкій, увѣляе обитель Скитску при перевозѣ 12-ти мажь соли зъ Скиту до Олыки вѣдъ всякого цла и мыта. (Въ Станиславовѣ, дня 28. мая 1736. р.)

Jozeф z Potoka na Stanisławowie, Brodach, Xięstwie Zbarazkim y Niemierowskim Potocki Woiewoda y Generał Ziem Kyowskich Hetman Wielki koronny, Warszawski Lezayski Sniatynski etc. Starosta. Poniewaz Wielebni Oycowie Skitey Reguły S. Bazylego zwykli corocznie za Paszportem Hetmanskim dwanasie Masz Soli wyprawować na zprzedaz do Ołyki Więc Opere pietatis swiadczącъ podobnozъ Protekcyą Daie ten Paszport Moय y upraszam J W J W W W Ich Mc. Panow Dziedzicow Possessorow kommissarzow Okonomow y Administratorow tudziesz Ichmc. P. P. Superintendenta Pisarzow Rewizorow y innych quocunque titulo nazwanych Officialistow Skarbu Jo K. Mc y Rzpey, ażeby pomienione dwanasie Masz Soli do Ołyki na przedasz idące przytym paszporcie Moim dwa razy w Rok libere bez extorsyi Ceł y Myt były przepuszczone Na co dla większej Wiary y Wagi Ręką Moią Własną przy zwykłej Pieczęci podpisuję się Dat. w Stanisławowie d. 28 Maj 1736. J. Potocki W K H W K m. p. (Приватна печатка).

Оригиналъ, списанный черезъ поперекъ одной стороны аркуша, переховує ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу. Въ датѣ (1736)

есть число 7 зовсѣмъ стерте. На вѣдворотной сторонѣ находится ся наголовокъ: Гетманскій.

15.

Комисія Скарбу коронного уболяе пѣдводи Скитскій при звожуваню поживльня, призначеного на власну потребу монастиря, вѣдъ всякого ц.л. (Въ Варшавѣ, 10. грудня 1767. р.)

Działo się w Warszawie w Pałacu Rzeczypospolitey Krasinskiх zwanym na kommissyi Rzeczypospolitey Skarbu Koronnego w Interessach Ekonomicznych Dnia Dziesiątego Miesiąca Grudnia Roku Panskiego Tysiącznego Siedmsetnego Szescdziesiątego Siódmego. Kommissya Rzeczypospolitey Skarbu Koronnego na Memoryał od Monasteru Skitskiego Oyców Bazylianów Nieunitów do kommissyi swojej Dnia dzisiejszego podany daie się rezolucyą. Iz co do cła od Wiktuałów, od tego Ich i prawo same i Uniwersały kommissyi niniejszey na fundamencie Tegoz Prawa wydane, zupełnie do dalszey Rzeczypospolitey ustawy uwalniają Salva jednak jako te wiktuały są na własną Konwentu potrzebę rotą w Instruktarzu y Uniwersałach opisaną comprobatione. Co się zaś tyczy partykularnego iakiego ukrzywdzenia, od kogo się czują bydz przez wymaganie niesłuszne pokrzywdzonemi, z tym prawnie w sądzie kommissyi swojej czynić mają. Z Protokołu Ekonomicznego Kommissyi Rzeczypospolitey Skarbu koronnego wyjęto i wypisano. L. S. Fabian Sebastian Gozdawa Godlewski Rejent koron. Rzeczypospolitey Skarbu koronnego m. p. Jan Ostaszewski R. Sk. Rzecz.

Сей универсалъ комисіѣ Скарбу кор. находится ся въ облятѣ въ A. Castr. Trembovl. Lib. 224. p. 458., де читаемо: Actum in Castro Trembovliensi Feria Tertia post Dominicam Jubilate proxima A. Dni 1768. (т. е. 26. цвѣтня). Extractus Authentici Liberationis in Rem Reverendi Mustafij Procuratoris Ordinis Divi Basilij Magni Oblatio. Ad officium et Acta praesentia Castr. Cap. Trembovliensia personaliter veniens Pater Musty (?) obtulit et ad acticandum porrexit и т. д.

Копія тои обляты находится ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ. При концѣ того документу есть звычайна квитанція

и печатка городека, а опісля: Ex Act. Castr. Cap. Tremb. extract. Correxі Rozwadowski m. p. Legi Podwysocki m. p.

16.

Ц. к. львівска губернія увільняє до дальшого ршення Скитъ вѣдъ мита при спроваджуваню живности зъ Молдавіи, а що до иншихъ привилеязъ, заявляє, що ршене наступить доперва по зложеню голду черезъ мешканцѣвъ краю. (У Львовъ, 17. вересня 1773. р.)

Religiosae Communitati Monasterii Skitt Magnum vocitati Rithus Graeci non uniti hisce significantum Sacram Caesaream Regio Apostolicam Mattem Clementissime resolvisse, ut usque ad ultiores Dispositiones subsequendamque Tricesimarum Telonii usque Regulationem Monasterium Skitense Rithus Graeci non uniti in pristino et consueto usu Libertationis a Telonio ratione victualium ex Moldavia inducendorum permaneat. quocirca necessariae ad officium Tricesimale Dispositiones de non exigendo Telonio jam emanatae. In Ordine vero ad reliqua Privilegia et Jura Conventui Skitensi servientia resolutionem eatenus finalem non nisi praestitò ab omnibus Regnorum Galiciae et Lodomeriae Incolis homagio ab Augustissimo Trono post factas elevationes subsequendam fore. Datum Leopoli die 17-a Septembris 773. Ad mandatum Excellentissimi Domini Gubernatoris Mathias Feeder (?) m. p.

Сей декретъ губерніяльний облятовано якъ слѣдує: Feria Quinta post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima, videlicet die 19. mens. Martij A. D. 1778. G. Dominicus Pawłowski obtulit etc. Sig. approbatio. По квитиці дописано: Legi cum originali Bahrynowski m. p. (Гл. Rel. Castr. Hal. Fasc. 309. N. 210).

ВѢДЬЛЪ III.

Грамоты донаціи, привилеѣ и инші документы, дотычній
пѣдвластныхъ Скитови монастирѣвъ въ Сучавици, Угорникахъ,
Товмачику, Коломыи и Погони.

1.

*Господарѣ молдавскій, Василь, дае на прозьбу Маріѣ, дочки
Бремѣи Могилы, монастирѣ сучавицкій зъ весьма доходами и цѣ-
лымъ его майномъ въ заступательство Скитови. (Въ Яссахъ, 31.
марта 1648. р.)*

Kopia Listu czyli Przywileiu Hospodara Bazylego Woiewody approbuiacego poddanie suchawickiego Monasteru Skitskiemu od Maryi Mohylanki Fundatorki Skitskiey pochodzące.

W Imie Oyca y Syna y Duchy S: Amen, Tróycy S: Iedynoistotney y nierozdzielney. Oto ia sługa Rządcy moiemu Panu Bogu y Zbawicielowi naszemu Jezusowi Chrystusowi Troycy S. Pokłonnik I. O. Bazyli Woiewoda z Łaski Boskiey Hospodar Ziemi Mołdawskiey. Poniewaz z dawnych czasów Hospodarstwo My słyzielismy od wielu y różnych osob o pobożnych oycach w Monasterze Skitskim ziemi Ruskiey iz Bogumiłego zycia swego Zakonnego nieodmienili, ktore z dawna przyieli od pierwszych oycow swoich Błogosławionego Oyca Ioba y Oyca Theodozego, dla tego istotnie całym sercem y Duszą pożadalismy aby y w naszej Ziemi mołdawskiey od teyze Bogiem naszczepioney winnicy latorosl wyrastała y kwitnęła przynosząca Owocy czynności zbawiennych na pozytek wszystkim Chrystusowym Imieniem mianuiącym się ludziom do tegoz nie małą w nas wzbudziła gorliwosc Pani Maria Corka Hieremiasza Mogiły woiewody, kiedy Monaster nazwany Suczewica, który iest pod

Tytułem Zmartwychwstania Chrystusowego był iuz blisko spustoszenia dla przyczyny roznych nieporządkow, usilnie nas prosząc, abysmy zezwolili onym Oycom Skitskim Monaster Suczewicki oddac w dzierzawę, który to monaster od samego Rodzica Iey Ieremiasza woiewody z fundamentu iest wystawiony. My tedy poradziwszy się z arcybiskupem y metropolitą Suczawskim Panem Barlaamem y z innemi Biskupami ziemi naszej y ze wszystkimi Pany Rad Naszych mołdawskimi, osądzilismy rzecz tę bydz duszy zbawienną y tak listem naszym przyzwalismy wyzey mianowanych Oy-cow, którym Monaster Suczawicy w dzierzawę oddac rozkazalismy z majątnosciami y poddanemi ze wszystkimi rzeczami należącemi do Monastera Suczawicy, gdyz iuz się piąty rok skonczył do tego czasu, od ktorego wyz rzeczeni kałagerowie w tym Monasterze zostaią, wiodąc zycie swoje nasladuiące Chrystusowe przykazanie nienaruszaiąc dobrego rządzenia się swego y posłuszenstwa iako się nauczyli pierwey w zyciu swoim. Więc tedy ze wszystkieu Duszy naszej radzi będąc prawdziwym doswiadczeniem zaufani, nadzieię tę mając ze y u nas Hospodarstwie naszym w modłach swoich Boga w Tróycy Sw. Sławionego błagac będą y o dobrym rządzeniu y spokojnym zostawaniu Całey Ziemi naszej a naybardziej o zbawieniu dusz wszystkich Chrystusa lubiących ludzi. A tak radę uczyniwszy w obec z Arcybiskupem Metropolitą Soczawskim Panem Barlaamem y drugimi Biskupami ziemi naszej y ze wszystkimi Pany Rad Naszych mołdawskimi iednostaynię my Hospodarstwo nasze Dobrym zezwoleniem zezwolilismy dac onym kaługerom Skickim list nasz czyli Prywiley, aby nikt nie miał władzy ich od tego Monasteru oddalac lub tez w czym kolwiek onym krzywde czynic nikt się nie wazył czasu terazniejszego y przyszłego, ale aby byli umocowani y utwierdzeni na wieki wiekow, zbawienne zycie wiodąc y o naszym zbawieniu Boga modłac, dla tego ten wyz mianowany Monaster Suczawica ze wszystkimi wsiami winnicami y z Cyganami y ze wszystkimi dochodami, ktore byc mogą ze wszystkich Maiętnosci monasterskich, aby był wyz pisanych kaługerow Skickich nienaruszenie nigdy na wieki. A na to iest wiara nasza my zwyż pisany Hospodarstwo Nasze Io Bazyli Woiewoda

y wiara nayukochanszych Synow Hospodarstwa naszego Jo Stefan Woiewoda, Jan Woiewoda Jo Alexander woiewoda y wiara bolarow naszych wiara Gika Wielkiego Dwornika dolney ziemi, y wiara Pana Tomy wielkiego Dwornika Gorney Ziemi y wiara Pana Gawryła Hetmana y Parkałaba Suczawskiego y wiara Pana Petryczyeyka Parkałaba Chocimskiego y wiara Panow Sztefana Boul y Damaskyna Parkałabow Niameckych y wiara Pana Georgia y . . .¹⁾ Parkałabow Romianskich y wiara Pana Jurka Postelnika y wiara Pana Gergia Czasznika y wiara Pana Jordakia Wisternika y wiara Pana Jeremiasza Wenkuleca Stolnika y wiara Pana Kostia Komissa y wiara wszystkich bolar naszych wielkich y małych. A po naszym zyciu y Panowaniu komu Bog da byc Hospodarem Ziemi naszej Mołdawskiey, ten aby nie miał kasować y łamać te powszechne ustanowienie y utwierdzenie nasze, iezeli zechce błogosławienstwo boskie odziedziczyć y wieczne otrzymać zbawienie, A iesliby kto uwiedziony lekkomyślnością odwazył się łamać albo kassować te dobre postanowienie nasze, ten aby nie był błogosławiony od Pana Boga, który stworzył Niebo y Ziemię y od Nayswiętszey Jego Matki y od 12 SS. wyzszych apostołów y wszystkich Świętych y aby miał uczestnictwo z Judaszem Bogoprzedawcą w nieskonczone wieki y męki, od których niech nas uchroni Ludzkiego Rodzaiu Miłosnik Bog ale raczej niech nas do tego Duszyzbawiennego dzieła Łaską swą nakłoni, abysmy nie tylko sług Chrystusowych nieprzesladowali, ale łaskę onym y czesc wyrządzali. Jako posrednikom zbawienia naszego. A na lepszą pewnosc y utwierdzenie tego wszystkiego wyzey pisanego rozkazalismy wierzemu y uczciwemu Bolarowi naszemu Panu Todoroszkowi Wielkiemu logofetowi pisać y pieczęć naszą do tego Prawdziwego Listu naszego przywiesić.

Pisany w Jasach Roku od stworzenia Swiata 7156 od Narodzenia 1648 miesiąca marca D. 31.

Pisał Dymytraszko L. S. — J. O. Bazyli woiewoda.

Оригиналѡвъ сего и слѣдующихъ молдавскихъ донаційныхъ документѡвъ мы не могли добути, може бути, що знаходять ся

¹⁾ Мѣсце не заповнене въ копїи, зъ котрой сей листъ выписуемо.

въ котромъ архивѣ на Буковинѣ. Мы выписали ихъ зъ копій, переведеныхъ на языкъ польскій, бо лишь такі знайшли ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ, де ихъ по занятю Галичины черезъ Австрію потребовано мабутъ до цѣлей урядовыхъ.

2.

Яковъ Потоцкій здає заповідательство надъ монастиремъ Погоньскимъ Скитови, Катаринѣ Угорницькій и еи потомкамъ и братству тысьменецкому, зъ тымъ, що до нихъ має належати право принимати до тогожъ монастиря черцьвъ и черницъ. (Въ Тысьменци, 22. листопада 1658. р.)

Jakub z Potoka na Tysmienice Potocki, Kasztelan Krakowski Pułkownik Jego K. msci wszem w obec y kazdemu z osobna wiadomo czynię, komu wiedziec o tym będzie należało Iz ia w Ukrainę wychodząc z wszystkim za rozkazaniem Jego K. mosci Pana mego miłosciwego, a chcąc Zostawic w porządku Dziedziczne Dobra moje, daię to pisanie Jey msci Pani Katarzynie Uhernickiey Skarbnikowey Czerniechowskiey Słudze niegdy Świętey pamięci Rodzicielki moiey, aby Oycowie Czerci Skitcy y ona sama takze y Potomkowie iey zawiadowali Monasterem Pohonskim y wszystkimi iego należytosciami popołu z Bractwem Tysmienickim, Mieszczany y Poddanemi moiemi, a wedla Zdania Swego rządziła tam Ludzi godnych do chwały Bozey lub tez Panny Zakonne, zeby chwała Boza na tym mieyscu nie ustawała, tak aby wewszelakim porządku mieysce to zostawało, co Ja obiecuę y stwierdzam tym moim skryptem przy wszelakiey całosci Manaster ten w Dziedzictwie moim Tysmienickim zachowac iako y Antecessorowie moi, dla pewnieyszey wiary y pamięci lepszey ręką moią podpisuę się y pieczęc przycisnąc kazałem. Działo się w Tysmienicy vigesima secunda 9bris anno Millmo sexcentesimo Quinquagesimo octavo. Jakub Potocki kasztelan Krakowski Pułkownik Jego K. msci manu ppa. Konstancya Potocka. Jakub Potocki Starosta Chmielnicki manu ppa. L. S.

Сей документъ выписали мы зъ обляты, котра знаходить ся въ Castr. Hal. Lib. 196. p. 2274. и такъ звучить: Feria Sexta

pridie Festi Decollationis S. Joan. Bapt. 1699. (т. е. 28. серпня т. р.) In rem Uhernickiey Literar. Oblata. Ad personalem oblationem Gnosi Joannis Zagwoyski offose factam et postulata Officium praesens Castren. Capit. Haliciense Literas infrascriptas ad instar facultatis gubernandi monasterium Skitense Pohonia dictum per mgeos Potockie Gnosae Catherinae Uhernicka The-saurissae Czerniechow. datas manibusque illorum proprijs sub-scriptas et sigillo illorum communitas suscepit et Actis inscribi mandavit de tenore sequenti. При кѣнци кватиця. Не Скитѣ отже облятувавѣ тую грамоту и не єму на нѣй залежало, але комусь иншому, т. е. Ів. Загвѣздскому.

3.

Молдавскійъ Господарь, Евстратійъ Дабиза, дарує Скитови село Мамаяцьє вразѣ зъ пѣддаными и доходами. (18. марта 1665. р.)

Kopia Przywileju na wieś Mamajowce od Ewstratia Dabizy Woiewody danego oraz y na cerkiew czyli monasterek w mamajowcach leżący.

W Imie Oyca y Syna y Ducha S. Amen. Troycy S. Jedynostotney y nierozdzielney. Oto ia sługa Rządcy mego Pana Boga y Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa Troycy S. Pokłonnik J. O. Ewstratij Dabiza Woiewoda z Bozey Łaski Hospodar ziemi Mołdawskiey. Poniewaz z dawnych czasow Hospodarstwo nasze my słyższelismy od wielu i roznych osob o pobożnych Oycach w Monasterze Skickim ziemi Ruskiey, iz Bogu miłego zycia Swego Zakonnego nieodmieni, ktore z dawna przyieli od pierwszych Oycow swoich Błogosławionego Oyca Joba y Oyca Theodozego, dla tego istotnie całym Sercem y Duszą poządalismy aby y w naszej ziemi Mołdawskiey o teyze Bogiem naszczepioney Winnicy Latorosl wyrastała y kwitnęła przynosząca Owoce czynnosci zbawiennych na pozytek wszystkich Chrystusowym Imieniem mianuiących się Ludzi. Toć y My z dobrej woli naszej y za zezwoleniem czterech Jerarchow Biskupów Ziemi naszej Pana Gedeona Arcybiskupa Metropolity Suczawickiego y Pana Dosytheusza Biskupa Romanskiego y Pana Theofana Biskupa Huskiego y wszystkich Bolarow Rad Naszych

Mołdawskich osądziwszy za rzecz Duszy zbawienną przyzwaliśmy Listami naszemi wyż mianowanych Oycow u których ta Cerkiew na wsi Mamajowcach w powiecie czernowieckim y w Dzierzawę roskazaliśmy onym oddać aby była na folwark świętemu Manasterowi Skitskiemu w Ziemi Polskiej, gdzie iest Tytuł Podniesienia Krzyża S. z dwudziestu chałupami Poddanych, która to wies mamajowce iest prawdziwe nadanie Sw. Monasterowi Suczawickiemu z Młynami na rzece Prucie y z czterma Pasiekami z pszczołami y ze wszystkiemi dochodami y aby stanowili odtąd naprzód Bogomodley naszy kaługery Skitey swoich mnichow na tym folwarku y nad tymi poddanemi, a oni poddani aby słuchali wszyscy Monasteru Skitskiego od Hospodarstwa Naszego aby był ten folwark z Poddanemi y z Pasiekami wolny od danin za złoty, za Haracz za Ugi za Kamień, za bezmien (?) y za Talerzy za Arak za dziesięciny Pszczelney y Dziesięciny owiec y za swinie y od daniny za sol y od daniny za młyny y za konie na pocztę y za podwody, A staroscie Czernowskiemu y innym Sługom naszego Hospodarstwa y Globnikom y Deszugubinarom nie interesować się do tey wsi tylko iezeliby się kiedy znaleźli między temi poddanemi iakowi złodzieje, takowych powinni Bogomodley naszy wydać do rąk sądownych w inszych zaś okolicznosciach y powinnościach aby nie mieli żadney potrzeby do tych Poddanych ani Huzarow aby z onych nie wybierali ale od wszystkich powinności aby byli wolni ponieważ są ludzie cudzy z ziemi Polskiej szczególnie powinni oni robyć S. Monasterowi Skitskiemu a naszemu Hospodarstwu niemają oni żadney powinności robić takim sposobem aby był Folwark y pomoc S. Monasteru Skitskiemu nienaruszenie nigdy na wieki wieczne.

Bogomodley zas kaługery od tego S. Monasteru aby napisali nas przy S. ołtarzu y w wielki pomiennik y aby czynili pamięć o nas od roku do roku iak iest obyczaj chrześcianski póki będzie zostawać ten S. Monaster. A na to iest wiara Naszego Hospodarstwa wyzypisanego My Jo Ewstraty Dabija woiewoda z Bozey łaski Hospodar Ziemi Mołdawskiej y Wiara Bolar naszych, wiara Pana Tomy Kantakuzyna Wielkiego Dwornika Ziemi dolney y wiara Pana Sołomona Barładiana Wielkiego Dwornika gorney

ziemi y Wiara Pana Mikołaja Rakowycy Hetmana y Parkałaby Soczawskiego y wiara Pana Kostasza y Kontiasz Parkałabow Chocimskich y wiara Pana Damaskyna y Bantosza Parkałabow Niamieckich y wiara Pana Michała Parkałaba Romanskiego y wiara Stamatia Kyzy postelnika y wiara P. Duky wisternika, y wiara Bolar naszych wielkich y małych. A po naszymu zyciu y panowaniu kogo Bog wybierze byc Hospodarem Ziemi naszej Mołdawskiej z Dziełek naszych albo krewnych naszych lub kogo Bog obierze, ten aby nie miał łamać y kassować te powszechne ustanowienie y utwierdzenie nasze, iezeli chce błogosławienstwo Boskie odziedziczyć y wieczne otrzymać zbawienie. Jezeliby zaś kto uwiedziony lekkomyślnością swoją odważył się kassować albo kazić te dobre postanowienie nasze, ten aby był niebłogosławiony od P. Boga, który stworzył Niebo y Ziemię y Nayswiętszey Jego Matki y 12 S. S. wyższych Apostołów y od wszystkich Świętych y od czterech Ewangelistow y od trzysta osmnastu Oycow którzy w Nicenskim S. miescie byli zebrani y od wszystkich S. S. y aby miał uczestnictwo z Judaszem y Przeklętym Aryuszem w nieskonczone wieki y męki Amen.

A dla więksey wagi y utwierdzenia rozkazalismy naszemu wiernemu y uczciwemu Bolarowi Panu Mikołajowi Bohuszowi Wielmożnemu logofetowi Pisać y naszą pieczęć przywiesić do tego prawdziwego Listu naszego. Pisał Stratyłat Ruzynosa Roku 7173 od Narodz. P. Jez. 1665. marca 18.

Гл. увагу, залучену до грамоты III. 1.

4.

Воевода и Господарь земель молдавской, Илия Александеръ, подтверждаетъ Скитскій монастырь въ Сучавици въ поспяданю села Мамасвици, увольняетъ монаховъ и подданныхъ въ томъ селѣ вѣдѣ великихъ даникъ и тягарьвъ, а въ концѣ подтверждаетъ обитель Скитску такожь въ поспяданю урочища Ревне, дарованого пѣ вел. логотетомъ Соломономъ Барладіянуломъ. (1. вересня 1667. р.)

Kopia Przywileju Eliasza Alexandra Woiewody na wieś Mamajowce y Urocyszczce Rewne.

W Imie Oyca y Syna y Ducha S. Amen. Troycy Sw. Jedynostotney y nierozdzielney. Oto ja sługa Rządcy moiego Pana Boga y Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa Troycy S. Pokłonnik Jo Elias Alexander Woiewoda z Bozey łaski Gospodar Ziemi Mołdawskiey oto My Gospodarstwo nasze z dobrej woli naszej y za Błogosławienstwem czterech Jerarchow Biskupow naszych ziemi mołdawskiey y ze wszystkiemi Bolary Rad naszych Mołdawskiemu dali y potwierdzilismy S. Monasterowi Skitskiemu co iest w Polskiey ziemi gdzie iest Tytuł Podniesienia Sławnego y Zywotworzącego krzyza Panskiego iedną wieś na Imie Mamajowce we włości czernowskiey z dwadziescia Chałup Poddanemi, ktora to wieś iest prawdziwe danie Monasterowi Suczawickiemu z Młynami na Rzece Prucie y z stawami y z młynami na stawach y z czterema Pasiiekami Pszczół y ze wszystkiemi dochodami y odtąd y naprzod aby Bogomodley nasi kaługery od Skitu mnichow swoich na ten folwark y nad temi poddanemi mnichow swoich postanawiali a ci poddani im byli posłuszni y S. Monasterowi Skitskiemu y od Gospodarstwa naszego aby z poddanemi y z Pasiiekami był wolny od Podatkow za złote Haracza y za ugi y za kamień y bezkamień y za talery y za wozy y za woysko y za dziesięcine Pszczelną y za dziesięcinę owiec y za swinie od daniny za sól y za młyny y za konie na poczte y za podwody starosta tez czerniowski aby nie miał żadney potrzeby do tey wsi y do tych Poddanych y inni sładzy Gospodarstwa naszego y Głobnicy y Doszugibinary niemają wchodzić do tey wsi, tylko iezeliby między temi poddanemi znalezi niejaey ludzie złoczyńce, takowych mają oddac Bogomodley nasi kaługurowie do rąk sądow ich od inszych zaś powinności aby byli wolni jako ludzie Cudzy z ziemi Ładzkiey y dla tego aby nie miał nikt zadney potrzeby do tych Poddanych, ani Huzarow z nich aby nie brano, lecz od wszystkich Powinności aby byli wolni, a szczególnie aby robili S. Monasterowi Skitskiemu a Gospodarstwu naszemu aby żadney powinności nie odbywali y takim sposobem S. Monasterowi Skitskiemu od Gospodarstwa naszego ta wieś Mamajowce z poddanemi aby była na folwark y pomoc nieporuszenie nigdy na wieki wieków jakoz oni mają Przy-

wileie y Potwierdzenia y od Inszych Gospodarow Predecessorow naszych, Bogomodlcy zas nasi kaługerowie od tego S. Monasteru aby nas napisali przy S: ołtarzu y w wielki pomiennik pamięć o nas czynili podług obyczaju Chzescianskiego od Roku do Roku póki ten S. Monaster trwać będzie, Tudziez Gospodarstwo nasze My daiemy y potwierdzamy S. Monasterowi Skitskiemu wyzey wspomnionemu Siedliszcze albo uroczyszczce na Imie Rewno ktore jest blisko granicy wsi Mamajowiec, a te siedliszczce iest prawdziwe nadanie S. Monasterowi Skitskiemu od Wielkiego y uczciwego Bolaryna naszego Pana Sołomona Barładianuła Wielkiego Logofeta tak tez niech będzie y od nas Gospodarstwa naszego S. Monasterowi Skitskiemu Prawdziwe nadanie y majątność y potwierdzenie ze wszystkimi dochodami nieporuszenie nigdy na wieki wieczne aby nikt temu Listowi naszemu Prawdziwemu niebył przeciwnym temu, Piszemy Gospodarstwo nasze inaczey aby niebyło. Sam Pan Przykazał Roku 7176 od Narod. Chrystusowego 1667 miesiąca wrzesnia 1-o Elias Alexander Woiewoda.

Гл. увагу до листу III. 1.

5.

Воєвода и Господарь земля молдавской, Дука, подтверждает Скитску обитель въ Суравици въ поспядию села Мамавици и урочища „Ревне“. (Въ Ясахъ, 8. лютого, 1669. р.)

Kopia Przywileju y Potwierdzenia Hospodara Duki Woiewody na wieś Mamajowce y uroczyszczce Rewne.

W Imie Oyca y Syna y S. Ducha Troycy S: Jedynostotney y nierozdzielney. Oto Ja Sługa Rządcy moiego Pana Boga y Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa Troycy S: Pokłonnik. JO: Duka woiewoda z Bozey Łaski Hospodar ziemi Mołdawskiej oto Gospodarstwo nasze My z dobrej woli naszej zezwolilimy y z błogosławienstwem czterech Jerarchów Biskupów naszych y ze wszystkimi Bolarami Rad naszych Mołdawskimi dali y potwierdzilimy S. Monasterowi Skitskiemu, Co iest w ziemi Ladzkiej, gdzie

iest tytuł Podniesienia Krzyża S: iedną wieś na Imie Mamajowce w Czerniowskiej włosci z dwudziestu Chałupami Poddanych, ktora to wieś prawdziwa maiętnosc S-o Monasteru Soczawickiego z Młynami na Rzece Prut y z Stawami y z młynami y czterma Pasiekami Pszczół y zewszystkiemi Dochodami a odtąd y naprzód aby Bogomodley nasi kaługerowie ze Skitu nastanawiali Mnichów Swoich na tym folwarku y nad temi poddanemi, Ci zaś poddani wszyscy aby byli posłuszni S: Monasterowi Skickiemu a od Gospodarstwa naszego ta wieś y poddani aby byli wolni od Podatków za sól y od danin za Haracz y za Ugi y za kamień y za bezkamień y za talery y za wozy y za woysko y za dziesięcinę pszczelną y za dziesięcinę owiec y za swinie y za podatek za Młyny y za konie na pocztę y za podwody. A wy Starostowie Czernowieckie y inni służy Hospodarstwa naszego y Globnicy y Deszugubinarzy nie macie interesować się do tey wsi tylko ieżeliby się znaleźli między temi poddanemi jakowi złoczyńce, takowych mają oddać Bogomodley nasi kaługerowie do Rąk sądów ich a w innych okolicznosciach y powinnościach abyscie nie mieli żadney potrzeby do tych poddanych ani Huzarów niebrać od nich, lecz od wszystkich Powinności aby byli wolni, ponieważ są Ludzie cudzy z Polskiej ziemi, szczególnie tylko powinni oni robić S. Monasterowi Skitskiemu. Nam zaś Hospodarstwu naszemu nie powinni robić takim sposobem aby była ta wieś z poddanemi y ze wszystkiemi dochodami na folwark y pomoc nienaruszenie nigdy na wieki wieczne.

A Bogomodley nasi od tego S: Monasteru niech nas napiszą przy S: Ołtarzu y w wielki Pomiennik aby czynili Pamięć od Roku do Roku jako iest obyczaj chrzescianski póki stać będzie ten S: Monaster. Jak tez My Hospodarstwo nasze dalismy y potwierdzili S. Monasterowi Skitskiemu iedne Siedliscze na Imie Rewne ktore iest blisko granicy Mamajowiec a te iest prawdziwe nadanie S. Monasterowi Skitskiemu od Bolaryna naszego Sołomona Barładianuła Wielkiego Logofeta dla tego y od Hospodarstwa naszego aby było prawdziwe nadanie nienaruszenie na wieki wieczne podług tego Prawdziwego Listu Hospodarstwa naszego pisan w Jasach Roku 7177 od Narod. Chrystusowego

1669. d. 9. Februarii. Jo Duka Woiewoda L. S. Stratylat Ruzynos.

Гл. увагу, залучену до листу III. 1.

6.

Мих. Дымьдецкий потверждае Скитский монастырь въ Товмачику въ поспданю всѣхъ земель, наданныхъ ему основателемъ его, своимъ вѣтцемъ, Станиславомъ Дымьдецкимъ. (Въ Джурковѣ, 13. червня 1686. р.)

Daię to swiadectwo moie Przewielebnym Oycom Zakonu Świętego Bazylego Wielkiego Religij Greckiey w Skicie rezyduiącym, y tam konwent swój alias Manasterz maiającym. Isz według Ordinacij y dispozycij Oyca mego Stanisława Dymideckiego w Tłumaczyku Dziedziczney Części moiey naznaczony Grunt y postawiony Manasterz dla wysz pomienionych Oycow, Więc ze teraz dla ruiny y Spustoszenia Włosci roznych nietylko Manasterow podczas ZuraWienskiey Woyny są dezelowane Maiętnosci y na chwałę Bozką fundowane Manastery. Teraz daię ten Skrypt moy Przewiel. Oycom Iz potwierdzaiąc Ordinacyą Oyca mego tez Grunta do Manasteru należące Iako to Pola Sianożęci, Lasy Sady Sadzawki ze wszystkiemi przyległosciami wydzielonemi y Ograniczonymi zwyż Manastyra od Potoku drogi Zaleskiey do Potoku drugiego Granicy Iwanowieckiey Na dole za rzeczką do dalszey Młaki pochodzącey od granicy Iwanowieckiey y Inszemi nalezytosciami puszczam y niebronię y aby Zaden z Ichmosciow Interessuiących się do tey Wioski Wszelkiego Impedimentu nie czynił Ani się do tych Interessował Gruntow, nic nie szkodził ani Umnieyszaiąc Zapisaney dispozicij Oyca mego Wielce proszę ale iako im należy tak Sobie trzymac powinni Ichmc Oycowie. Co powturnie y powture Confirmuię y podpisem ręki moiey potwierdzam. Działł. w Dziurkowie Dnia Trzynastego Czerwca w Roku 1686. Michał Dymidecki. (Приватна печатка). Feria Quarta Intra Octavas Festi Ssmi Corporis Chti Dni Anno Ejudsem 1765 (т. є. 5. червня т. р.). Erectio prae-

sens ad Acta Castren. Capit. Leopoliens. per oblatam porrecta suscepta et Ingrossata est.

На вѣдворотной сторонѣ грубого, теперь дуже uszkodженого и поклиенного паперу, на котромъ списана ся грамота, стоитъ наголовокъ: „тлумачкіе“. Львовску обляту, о котрой згадуе ся въ примѣтцѣ на оригинальной грамотѣ, нашли мы дѣйстно въ *Castr. Leop. Continuatio I. ad 1765. pag. 3075.* подъ поданою въ горѣ датою: *Ad officium et acta praesentia Castr. Capit. Leopoliensia veniens personaliter Religiosus Josephus Czołowski obtulit eidem Officio et ad acticandum porrexit Confirmationem Ereccionis Ecclesiae seu Monasterio Ordinis Basilij M. in Skit sito servientem per Generosum Dimidecki datam manu eiusdemque propria subscriptam Tenoris talis.* Тутъ слѣдуетъ грамота а на концѣ звычайна кватиця. Заразъ по той облятѣ слѣдуетъ на стор. 3076. той самой книги облята подтверженія того фундаційного документу черезъ кѣлькохъ членѣвъ родины Шумлянскихъ, котры по Дымѣдецкихъ наслѣдили ихъ добра. Оригиналъ переходуе ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу. (Гл. документъ подъ Ч. 8.)

7.

Вел. гетманъ кор., Станиславъ Яблоновскій, увѣщяе монастирь сучавицкій едѣз всякихъ кватирунокѣвъ и тляръвъ войсковыхъ. (Въ Снятынѣ, 4. листопада 1691. р.)

Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski Wda y Generał Ziem Ruskich Hetman Wielki Koronny. Wiadomo czynię komu o tym wiedziec należy osobliwie Ichm. Panom Rothmistrzom Wołoskim Tudziesz innym wszelkim wsłuzbie JKM y Rzpthey woienney zostaiącym Iz iako Oycowie Manasteru Suczawickiego zostaią wprotektiey JKM y Rzpthey tak y Dobra ich osobliwą znajduią ochronę Dla czego od wszelkich Stanowisk Zołnierskich przechodu Cieżarow y naymniejszych aggrawatiey uwalniam Dobra pomienione y terazniejszym Uniwersałem moim surowo przykazuję aby się zaden z Ludzi Woyskowych do nichze ullo nie interessował titulo. Nic sobie w nichze nie przywłaszczaiąc ale cale i wolnie czyniąc od naymniejszych exactiey y aggrawatiey pod ostrością Sądu mego y Surowością Artykułow Woy-

skowych. Działo się w Sniatynie 4-ta Nouembris 1691. S. Jabłonowski m. p. W. Z. R. H. W. K. (Приватна печатка).

Оригинал, списанный на папери а стверженный печаткою, вытисненою на оплату, переходуе ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ.

8.

Пасло Шумлянскій и ишии члены той родины потверждаютъ монастырски въ Товмачику всѣ посплости, якѣ тойже монастырь одержавъ колись вѣдъ Дымидецкихъ. (Въ Лядскѣмъ, 20. марта 1715. р., и въ Бокѣвъ, 20. версия 1732. р.)

Paweł z Szumlan Szumlanski Miecznik Zydaczewski. Wiadomo Czynie komu o tym wiedziec będzie należało iz Manastyr w Tłumaczyku Zakonu Świętego Bazylego od Antecessorow moich S: Pamięci IchMcow Panow Dymideckich fundowany y prawem dobrze obwarowany na dziedzicznych ich gruntach erigowany po ktorych S. Pamięci te Dobra moie per Successionem I Dzieciom moim spadły. Przeto tedy ciz Oycowie Zakonu Świętego Bazylego do tego obligantur azeby Codziennie za Antecessorow moich y za mnie Pana Boga chwalili a Ja te prawa et omnes actus wiecznemi Czasy Zapisane od przodkow moich temu Manastyrowi służące iak przed tym bywało tak y teraz bydz powinno ręko moio przy zwykłej pieczęci podpisuie y approbuie Działo się w Ladzkim 20. Marca Roku 1715. Paweł Szumlanski. m. p. (Приватна печатка).

Stosuie sie do praw antecessorow moich stwierdzam ręką moją własną. D. Szumlanski m. p. (Приватна печатка).

Stosuiąc się do Praw Antecessorow moich y S. p. Oycy mego y ia we wszystkim Manastyru tego prawo stwierdzam y approbuie onym to, na co się ręką moją własną podpisuie. Dan w Bokowie 20. 7bris 1732. A. Szumlanski J. Szumlanski. (Приватна печатка).

Оригинал, списанный на папери, а заосмотренный трѣма печатками, вытисненными на ляку, переходуе ся въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ. Бувъ вѣнъ и облятованный, якъ свѣдчить помѣ-

цена на нѣмъ записка: „Feria Quarta Intra Octavas Festi Smi Corporis Xti Dni Ao Eiusdem 1765. (т. е. 5. червня т. р.) Confirmatio praesens ad Acta Castren. Capit. Leopold. per oblatam porrecta suscepta et ingrossata est.“

На вѣдворотной сторонѣ оригинальной грамоты дописано, здає ся, рукою якогось черця: „Prawo Nalezonce Monasterowi Tłumackiemu. тлум. шумлян.“ Подъ листомъ Павла Шумлянського стоять оба пѣзиѣйшія подтвержденія, не одно подъ другимъ, але побѣч себе, такъ що подтвержене Д. Шумлянського занимає праву половину спѣдной части листу, а подтвержене обохъ другихъ Шумлянськихъ лѣву половину тогожь.

Есть въ архивѣ ц. к. Прок. Скарбу у Львовѣ такожь и копія згаданой львовской обляты. (Castr. Leop. Cont. I. p. 3076.) Оригиналъ подавъ (5. червня 1765. р.) до обляты въ львовскомъ судѣ Religiosus Josephus Czołowski, однакъ еусцентанты починили вже въ копіи деякі, хоть незначній змѣны. При кѣнци копіѣ, побѣч печати читаемо: Ex Actis Cast. Cap. Leop. extrad. Correxii Pulkowski. Legi Bielecki. Confirmationis Erectionis Monasterij Skit siti a Magnif. Szumlanski eman. Oblata 1765. Ao.

9.

Офиціалъ епархіѣ галицкой, Антоній Седлевичъ, заявляє, що поручивъ Антонію Тузляковскому, щоби стрѣвъ монастиръ въ Товмачику и Коломыи и щоби зъ нихъ прогнавъ завѣдателя, высланого Скитомъ. (Въ Крылосѣ, 8. червня 1732. р.)

Prewelebnomu Hospodynu Otcu Ihumenowi Skytskomu y komuby o tom widaty nadleżalo oznaymuu. Iz ia maiuczy od trzech lit Instrument Jasne Preoswiaszczennoho Imci Metropolity Pana Archipastyra y Dobrodija naszoho, zebym odobraw w swoje stroienyie y dozor Monastyr Tołmackiy y Kołomyiskiy, zeby należały do Kryłosa, katedry Hałycкой; y nemohłem do seho czasu ot sebe zasląty pewnuju osobu. A teraz dowidałemsia ze prewelebnny otec Humin Skytsky zaslął nijakohos zakonnyka ze Skytu zeby zostawał na strojenyi; ktoroho ia newidaiu czy sut poswiaszczenny albo wołoskyi. Preto z włascij Jgms. Metropolytanskoy na swoim miscu zlicaju Welebnomu Hospodynu Otcu Antonyju

Tuziakoskomu Proihumenowy Skytskomu jako fundatorowi Monastyru Tołmackoho Stroienye tych Monastyrey Tołmackoho y Kołomyiskoho: daby onymy radył y dozyrał żeby w zapustinyie neposzły. A toho zesłanoho od Skytu żeby otohnał nazad iako soprotywnyka własty Naszeho Jasne Weł. JE msci Pana y Archypastyra. Wełebny Otec Antonyj miwszy w swoim dozori tyie monastyрки powynen spysaty wsi riczy Monastyрskiji na registr y ieden odosłaty do Kryłosa, a druhy pry sobi derżaty Imenem Archiepyskopskim zalicaiem y Peresterihaiem. Dan w Kryłosi katedri Hałyckoy Dnia 8 Junia Misiacia 1732 Roku. Jeromonach Antonyj Siedlewicz O. K. Hałyckoy Ihum. Pohonskij. P. S. Tyie zaś sełcia zdawna należaczyie iako do Parafyi należaczyie Powynny budut po drewnomu obyknowenyiu JEmci Otcu Namisnykowi Kołomyiskomu oznaymuu. L. Sigilli Metropolitani Leopold. in Cera expressi.

Сей документъ выписали мы зъ обляты, помѣщенои въ Castr. Hal. Fasc. 287. N. 1196. Feria Quinta ante Festum Nativitatis B. Vrg. Mariae A. D. 1765. p. (т. е. 5. вересня т. р.) До суду при нѣсь оригиналь Religiosus in Xto Pater Donatus Milanowski, a самъ листъ называе ся тутъ: Transactio certa Monasterio Skitensi Ordinis Divi Basilij M. serv. Graeco Idiomate conscripta manu Admodum Reverendi Antonij Siedlewicz Officialis Hal. Ritus Graeci subscripta...“ При кѣнци квитація и записка: Legi cum Orgli Kossowski.

10.

Епископъ перемыскій, Онуфрій Шумлянскій, потверждае парохіальну церковь въ Товмачику въ поспядию всѣхъ посплостій, котрѣ его предки надали були „св. мѣсцю“ т. е. колишньому монастиреви, зависимому вѣдѣ Скиту. (Въ Буковѣ, 16. лютого 1748. р.)

Bogu Jedynemu w Trójcy Przenayswiętszey, na wieczną chwałę i na Nayswiętszą Czesc a wiekuistą pamięć.

Tym Listem niniejszym Naszym, komu o tem wiedzié będzie należało, a bardziey po Nas Samych swego wieku, naszym Possessorom następującym wiadomo czyniemy. Po-

niewaz nasze S. P. Antecessorowie, alias Pradziady, Dziady, Dziedzicy części Wsi Tłumaczyka S. Pobożności będące, na własnych Gróntach swoich Dziedzicznych Plac, na którym Cerkiew pod Tytułem Zasnienia Najswiętszej Maryi Panny i Rezydencya teraz zostaje, i inne Pola, Sianożęcy etc: wydzielili, ograniczyli znacznie, i wiekuisie nadali Smu Mieyscu: przeto My nic nieumniejszając, ale tez same Grónta: alias Pola sianożęce, Sadzawki i lasek około Rezydencyi, Sady wydzielone, i ograniczone ze wszystkimi przyległościami. Zwyz Rezydencyi od Potoka Drogi Zaleskiej, w górę ciągnąca się Sianożęc do Wierzchowiny Potoku Monastyrskiego; od Wierzchowiny zaś, wprost idąc do Potoku drugiego nazwanego Koczerzyn, przypirająca do Granicy Iwanowieckiej; na dole za Rzeczką Tłumaczyk nazwaną, do dalszey Młaki od Granicy Iwanowieckiej ciągnąca się, az ku przereczoney Drogi Zaleskiej, i Potoka od Latowiszca Tłumaczyckiego. Temuż Smu mieyscu nadaiemy; a ztwierdzając uznaiemy przy wszelkich nalezytosciah tym Scryptem naszym, tudziez przy wszelkich Wolnosciach, w Possessią actualną, W. X. Mikołajowi Osławskiemu Parochowi actualnemu, wyz rzeczoney Cerkwi Tłumaczyckiej puszczamy. Warując od wszelkiej Impetycyi: tak pobożnych Imc. Interessantów iako i naszych, i owszem uznać W. X. przereczonego, za actualnego tych Gróntów Possessora; zalecamy i miec upraszamy. A dla lepszey wiary i wagi, te Nasze Pisanie, przy zwykłej Pieczęci naszey, ieden za Konsensem, Ich Mosci Braciow rodzonych moich ręką własną podpisują się. Datt. w Bukowie ie 16. Febr. 1748. Roku. O. Szumlański. B. P. S. Pant. L. S.

Копія сего документа знаходиться въ актахъ парохіальныхъ села Товмачика въ книзѣ „Autentica requisita Parochiae in Tłumaczyk“ на стор. 1, Ч. 2. подъ написею: Copia Erekecyi Cerkwi Tłumaczycki. Lit. A. Pag. 103. Понизше документу знаходиться ся потверджене вѣрности той копіѣ: Ninieysza Copia zgadza się z swoim oryginałem co do słowa Praes: zaswiadczam etc. in fid. ie 14. Junii 1785 Anno. S. Lewicki¹⁾ Dziekan Foraneus Zukowski

¹⁾ Отець митрополита и кардинала Мих. Левицкаго, гр. кат. парохъ ланцинецкій.

m. p. — 1776, Die 27. Xbris Praesens Instrumentum Actis Curiae Eppalis Leepol. est insertum. — Ingrossatum de verbo ad verbum Tomo Imo Pag. 97. Test. Peczeniżyn ie 15. Febr. 1799. L. S. (Пóдшись нечительный) praefectus.

11.

Намѣстникъ Скитскій, Донатъ Милановскій, вноситъ до галицкаго суду манифестацію именемъ цѣлои обители, що черкуниты вѣдобрали Скитови насильнымъ способомъ три колись підчиненій ему монастирки, въ Угорникахъ, Товмачику и Коломыи, и заявляє, що Скитъ доходить буде своихъ правъ. (Въ Галичи, 26. вересня 1767. р.)

Ad officium et Acta praesentia Capitanealia Haliciensia Przyszedszy osobiscie Wielebny Xiądz Donat Milanowski Reguły Świętego Bazylego Wielkiego Zakonnik Manasteru Skit Wielkij nazwanego Nieunitow tu w Woiewodztwie Ruskim w Ziemi Halickiey w Dobrach Krolewskich Markowa nazwanych pod Gurami, niedaleko Granicy Węgierskiey Leżącego Generalny Prokurator niemogąc podtenczas Swieżą do Akt Publicznych Koronnych Awtentycznych przez gwałtowny Ucisk na tenze Manaster Skitskij z przyległosciami Jego od Przełożenstwa tak Duchownego iako y Swieckiego Unija z Religią Rzymską przyjmującego wybuchaiący y na zniesienie roznemi Sposobami osobliwie naiazardami na klasztor wspomniany po drogach publicznych przesladowaniem, biciem, rabowaniem y Smiertelnemi na zycie przegrozbami czuwaiącego doysc y dla uzalenia się o nieznosne Krzywdy y Opressye rozne a Osobliwie nizey Specyfikowane, więcey na Wołoszczyźnie z zyciem y zdrowiem tułaiąc się dostapic nie mógł, Teraz zas iak tylko zwyrokow Boskich wolnego Akt doyscia nastąpionego doczekał się Tak natychmiast Swym y w Bogu Nayprzewielebniejszego Oycy Olimpiusza Hryniewiczza tegoz wyz wspomnionego Monasteru Skitskiego przy Stauropigion zostaiącego ad praesens Igumena y Całego Zgromadzenia Oycow Braci Graeco Nieunitow tego Konwentu będących imieniem, przed Urzędem y Aktami niniejszymi Zapobiegaiąc Całosci tegoz Monasteru żalił i manifestował

się w ten nizey opisany sposob y oto: iz Luboc Przełożeni Duchowienstwa Graeco Unickiego w Ziemi tuteyszey Halickiey znajdujące się dobrze wiedzieli y Widocznie mieli ze Manasterki Uhornicki, Tłumacki y Kołomyjski przez Pobożnych Panow Obywatelow Przeswietney Ziemi Halickiey et quidem Uhornickij pod Tytułem Świętego Michała Archanioła założony przez Wiel. Adama Bałabana Trembowelskiego y Rohatynskiego Starostę Dobr Wsi Uhorniki y Innych Dziedzica Fundowany y Niegdy Pobożnemu Jobowi Kniehinickiemu Manasteru Fundatorowi z Polami y Poddanemi nadany y Erekcją czyli Funduszem potwierdzony y Wiecznymi Czasy pod Zwierzchnosc Skitu poddany o którym obszerniey podania Cerkiewne tegoz Monasteru Skitkiego od wyz rzezonego Joba Kniehinickiego Fundatora opisane a zmiankuiący Przywileje krolewskie specyfikuią. Tłumaczyk zas Manasterek przez Niegdy Urodzonego Stanisława Dymideckiego, Części pewney w Dobrach Wsi Tłumaczyku w Powiecie Kołomyjskim Leżących Dziedzica na Gruncie Swym Dziedzicznym Fundowany, Potym po Rewolucyi i Woynie Zurawiejskiej zdezolowany y spustoszony powtornym Funduszem od Urodzonego Michała Dymideckiego w Roku Tysiącnym Szescsetnym Osmdziesiątym Szóstym Dnia Trzynastego czerwca w Dzurkowie datowanym stwierdzony y Skitowi wiecznymi czasy nadany ktorego in Castro inferiori Leopoliensi Feria Quarta intra Octavas Festi Sacratissimi Corporis Chti Dni Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto Anno Oblata. Potym tenze Fundusz przez Niegdy Wielm. Pawła Szumlanskiego Miecznika Zydaczowskiego urodzonych Dymideckich sukcessora w Roku Tysiącnym Siedmsetnym Pietnastym Dnia Dwudziestego Marca approbowany y in appendice teyze Konfirmacyi po Smierci tegoz Wielmoznego Pawła Szumlanskiego przez Synow tegoz Wielmożnych Andrzeja Starosty Bucniowskiego, Jana y Dymitrego Szumlanskich Braci między sobą rodzonych y podpisem rąk Ich własnych w Roku Tysiącnym Siedmsetnym Trzydziestym Drugim Dnia Dwudziestego Septembra podobniez stwierdzony y approbowany do Akt Grodzkich Lwowskich Feria Quarta Intra Octavas Festi Sacratissimi Corporis Chti Dni Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto

per Oblatam podany. Tudzież Kołomyiski Manastyrek za Instrumentem Niegdy JWiel. Stanisława Potockiego Starosty natenczas Kołomyiskiego na Restawracją Onegoz z przydaniem Obszernych Gruntow Pol Lasow y Sianożęci własnym Sumptem y kooperacją Monasteru Skickiego erygowany y te Wszystkie Manasterki Skitowi wyraznie przydane y podległe a w spokojney bez zadney prepedycyi y kwestyi przez Lat kilkadziesiąt Possessyi tegoz Monasteru Skitskiego zostawały. Potym gdy Rewolucye Tatarskie y Tureckie Kray Pokucki zgrassowały nie mniej zaraza Powietrza z dopuszczenia Boskiego na rozne Oyczynny Horyzonta, tudzież y do Ziemi Halickiey grassująca Ludzi iednych o Smierc przyprawiła drugich zas po roznych postronnych kraiach rozproszyła. Pod tenże czas wszystkie Włosci, Dobra, Miasta, Fortece y Klasztory w Pokuciu puste przez Czas nie miały zostawały. I gdy Bóg wszechmogący na Horyzont tuteyszy gniew Swoy wyz wspomniony smiertelney zarazy zesłany oddalił y Wszyscy przed tymże gniewem Boskim zbiegłe do swoich powróciły się Własności, gdzie y Zakonnicy tak do przerzeczonego Monasteru Skitu iakotez y wyz wzmiankowanych Manastyrków bardzo w małej kwocie powruciwszy się w tychze osiedli y do szczętu opustoszałe Bazyliki reparowac poczęły, Oto Wielebni Oycowie Bazylianie Unici Maiąc Władzę natenczas nad Swieckim Duchowienstwem nie tylko na Własnych Osobach iak się wyz nadmieniło, w tychze Manastyrkach mieszkaiących zakonników gwałty, wiolencye y Rozne Prawu przeciwnie wyrządziąc Inkonweniencye. Lecz przez Potencję tez Manasterki gwałtownym Sposobem Zakonników Skitskich w tychze Manastyrkach iako swoich Własnych rezyduiących zdarłszy złupiwszy, Zbitych Zdręczonych wygnawszy Obiąc (?) wszystko tak appařtamenta Cerkiewne iakotez Ekonomiczne Rzeczy w tychze klasztorach natenczas znajduiące się. Tudzież y Rozne Prawu Dokumenta Erekeye, Fundusze tym Manastyrkom od wyrzeczonych Fundatorow nadane tamze Leżące (które Rzeczy osobliwszemi rejestrami z podpisem rąk Ludzi Swiadkow wiary godnych O tym wszystkim dobrze wiadomych wyraznie opisanych w Czasie należącym remonstrowac się będą) zabrac smieli y wazyli się y to wszystko dotychczas u siebie za-

trzymali y na wielokrotną Przyacielską Manifestantow Rekwizycyą ani z Manasterkow ustąpic ani tez Rzeczy przywrocic y Dokumenta zabrane oddac niechcieli y dotychczas niechcą, owszem przy Sobie to wszystko zatrzymali. Potym ciz Wielebni Oycowie Bazylianie Unici Manasterki rzeczone w Tłumaczyku y Kołomyi Leżące sobie tylko Uhornicki dostateczniey w Poddanstwo y wszelkie Latifundia obfituiący zostawiwszy do katedry Halickiey Inkorporowali ktorych własność ze własne są do Skitu należące nietylko wyz wzmiankowane Dokumenta, lecz niektore z przeciwney ad praesens Strony wydane Swiadectwa et quidem List JWielmoznego Barlaama Szeptyckiego Biskupa Halickiego Lwowskiego y Kamienieckiego na Rekwizycyą Manasteru Skitskiego do Mieszczan Kołomyiskich y całego Urzędu tamiecznego, azeby ciz Mieszczanie temuz Manasterowi w Kołomyi Leżącemu iako z dawna do Skitu należącemu zadnych krzywd y Poddanym na Juryzdykecyi Manasterskiey Mieszkaiącym Exorbitancyi nieczynili, w Monasterze Uniowskim Dnia Pierwszego Februara Tysiącznego Siedmsetnego Jedynastego roku datowany y ręką tegoz Jasnie Wielmoznego Biskupa podpisany pod pieczęcią z kancelaryi konsystorza Swego zwykłą wydaney a potym przez J. Wielmoznego Athanazego Szeptyckiego tegoz Biskupstwa Sukcedaneusza approbowany swiadczy i dobitnie dowodzi. Drugi Dokument w Roku Tysiącznym Siedmsetnym Trzydziestym Drugim Dnia Osmego Julij w Kryłosie katedrze Halickiey datowany przez Wielebnego Jeromonacha Antoniego Siedlewicza Unita Igumena Pohonskiego Officyała katedry Halickiey na odjęcie y odebranie Manasterkow wyz specyfikowanych Tłumackiego y Kołomyiskiego wraz z Parochiami zdawna do nich należącemi a do katedry Halickiey przyłączenie Zakonnikowi Swemu Unitowi dany a do Akt Grodzkich Halickich Feria Quinta ante Festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae Tysiącznego Siedmsetnego Szescdziesiątego Piątego Roku sposobem oblaty zaingrossowany twierdzi y przyznaie. Dla czego tenze Wielebny Manifestant Swym et quorum supra Imieniem zapobiegaiąc ut supra totalitati konwentu Swęgo: azeby wyz wspomniane Manasterki przez wyz wzmiankowanych. nienależyty Sposobem przywłaszczono-

ne in Antiquitatem nieposzły et per Eiusmodi pro avulsis Modo Quovis reputowane niebyli, Iteratis queritur manifestaturque vicibus. Offerendo se suosque principales praemissa vi et violenter adempta Monasteria in quovis subsello vindicatuos, damnaque sui Quaevis ac Injurias exinde Sibi illatas repetituos fore Salva eiusdem manifestantis melioratione aut auctione aut diminutione.

Тая манифестація знаходить ся въ Castr. Hal. Fasc. 292. N. 575 підъ днемъ: Sabbatho ante Festum S. Michaelis Archangeli A. D. 1797. Sig. Skit. Гл. Castr. Hal. Proth. 380. p. 108. Копія зъ неи переходує ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ; при кѣнци той копіѣ читаемо: Ex Act Cast. Cap. Hal. Extr. cor-rexi Kałski m. p. Legi Adamowicz mp. Wielebny Xiądz Donat Milanowski Prokurator Generalny Monasteru Skiekiego Swym y Całego Monasteru Tegoz Imieniem Ratione odięcia Manaster-ków. Introcont. Manifestuie się. In Castro Hal. Sabbatho ante Fm S. Michaelis Arch. A. D. 1767., т. є. 26. вересня т. р.

ВѢДѢЛЬ IV.

Пять документѡвъ Скитскихъ, перехованныхъ въ архивѣ ставропигійскаго Института у Львовѣ.

1.

Игуменъ Скитскій, Теофилъ, проситъ львовске стаер. братство листомъ, писанымъ 20. сѣчня 1658. р., о запомогу на руки соборнаго старца Ионы, котораго обитель выслала до Львова на ярмарокъ.

Пресвѣтлое братство Львовское а намъ вѣще Милостивыи Панове Ктиторове и Добродѣеве.

Поклонъ нашъ оу Бога (?) Млѣстамъ Вашимъ яко добродѣемъ своимъ шгдавши за всякъю добротинность, которей смо единаколикъ дознавали покорне джкъемъ повинне зостаючи за благоденствие и спасение дѣшевное Милостей вашихъ Гдѣ Бѣга оуставне просити якоже и просимъ, а то всяко исполнитъ прошение во просащемъ господскимъ словомъ шѣцалъ сѣ дати. Въ которю надѣю воздавши и теперъ ш млстыню Сѣтю шю Гдѣ Богъ на сердце положилъ черезъ врата нашего Соборнаго старца Іоанн Млстей вашихъ оупрашаемъ. Которого то нѣжденныхъ ради Монастирскихъ на ярмарокъ выправилисмо а бардзо нѣждни зостаемъ за шобы кѣпити. Шѣцѣемъ зѣсь тое добродѣйство и повтѣрне оуставичными молитвами нашими Млѣстамъ Вашимъ завдачати. Которыхъ и на той часъ зостаемъ богомолцами и слѣгами. Зъ Сватоѣ общежителноѣ шитѣли Скитскоѣ. Іансар. кѣ хахни. Іеромонахъ Теофилъ, Ігуменъ шитѣли Скитскоѣ зъ братнею шѣще.

На вѣдворотнѡй сторонѣ листу :

Прескѣтломѣ братствѣ Львовскомѣ нашимѣ велице Мѣстны-
вымѣ Паномѣ Ктиторомѣ и Добродѣлемѣ къ штданю пишно.

Побѣчь адресы дописаво зѣ боку: Skitskich do Konfraternii.
Листъ бувъ припечатаный меншою печаткою.

2.

*Василь Леоновичъ Красовскій, членъ львовскаго ставр. брат-
ства, повѣдчас, що обывателька мѣста Львова Василева Терна-
ска зложила въ его руки 340 зол. п. зѣ тымъ, щобы по еи смерти
давѣ зѣ той сумы 100 зол. п. до Скиту. (Въ Скитскѣмъ мона-
стири, 20. мая 1662. р.) Игуменъ Скитскій, Доротей, квитуе
львовске ставр. братство за тую суму. (У Львовъ, 16. лютого
1672. р.)*

Рокѣ 1662. Ии Василии Леоновичъ Красовскій вые-
ши вшеи(тѣ)ли Скитскои змалжонкою своею Найма Янною
Евстафѣвною вывши на добромѣ здровію Іцкломѣ смѣслѣ
Намѣ здоброн волѣ своеи, нѣкимѣ невывши понѣжъденѣ,
рачилѣ намѣ шповыдѣти тою речѣ. ижѣ една Базилеева
Тернаскаа шецера: къма моя Я шевивателка Града великаго
Ільвова. Котораа дала мнѣ до сѣваніа золотыхъ триста
полскои личбы, вывши вдовою Гды положила: Я послѣ того
пошла замѣжъ за єдного Скраньскаго человека. Я штиж-
джаючи єще принесла до тыхъ: мѣ (40) золотыхъ тые
слова мовачи, прошѣ тебе кѣме жевысь тоен Євмы мови
нѣкомѣ иншомѣ не штдалаѣ, тылко кромѣ мене самои
І потрикротѣ тоє мовачи, ко Гдижѣ смо всѣкѣ подлежаи
Ємерты, ежекѣкѣ мене Гды Богѣ зокралаѣ, тѣю євмѣ мою
Єамою Богѣ и тоєкѣ которѣю врсчаю Я а Ємосцѣ прошѣ
яко добродѣка своего жевысь ю Єшмосцѣ задѣшѣ мою цер-
квалѣ Єтѣмѣ роздалѣ, вопервыхъ до Скитѣ золотыхъ
сто: за шѣца Парденіа, игѣмена; дѣкалоєа вмастирирѣ (sic)
Скитскѣмѣ, маа кѣ дна при старцахъ соборныхъ: при шѣсѣ
пафнотію. шѣсѣ есафѣ намѣкенієс, шѣсѣ Євѣфѣкаѣ, шѣсѣ ємысен.
шѣсѣ євтыхїи, шѣсѣ манонаѣ. Ии Василии леоновичаго красов-
скаго на то поминноно вышь признаю и рѣкою своею дѣпи-
сѣю. (Приватна печатка).

На вѣдворотной сторони:

Ja nizey podpisany Dorotheus Ihumen Monasteru Skit-
skiego zeznawam, iż będąc we Lwowie Dnia Szesnastego
Februarij Roku 1672 imieniem Braciey moiey obiteli po-
mienionego Monasteru wedle tey Karthy odebrałem y od-
liczył Legatией Зіот, Сто przez Nieboszczyka Pana Wasilia
Leonowicza Monasterowi pomienionemu naznaczoney z rąk
J. W. P. P. Braci Bractwa Cerkwie Lwowskiej **Спеніа**
Przenayswiętszey Panny z ktorego odebrania pomienioney
Legatией tez Bractwo quitowałem y quituie ręką naszą
własną podpisuiąc Dnia y Roku ut supra.

**Іеромонахъ Доротеѣ Ігъменъ Скитскій ѡбще зъ бра-
тїєю всею нашею-**

Зъ боку дописано „п. Красовского“.

3.

*Ігуменъ Скитскій, Доротеѣ, просить львівске ставр. брат-
ство листомъ, писанымъ 2. мая 1665. р., щобы для обители
спродало церковній книжки.*

Намъ велеце Милостивымъ и Благороднымъ нхъ Ми-
лостемъ Паншмъ Христолюбивомъ Братствѣ **Спеніа** Пре-
Стыа Бїци нашеа Бїца и Прсно Дѣи Мариа, Долгоден-
ственнаго здравна и Сїнна штъ Хѣа Спасителя Нашего.
Бо Многа лѣта полѣчити желаемъ, Поклонъ нашъ Ни-
жайший Сотвораемъ вашимъ Млѣтемъ яко Ктиторшмъ
и благодѣтелемъ нашимъ, Покорне дякѣючи завсакѣю шва-
емсїю намъ С. млѣтнїю. Єажь ради да возприй(ми)те Сто-
рицею штъ Богатодавца Многомластиваго Б҃га во насто-
щомъ вѣкѣ. во всѣдшомже вѣчный животъ во царствїи
небесномъ наслѣдите, шцо вѣ повседневныхъ молитвахъ
нашихъ, Гдѣ Б҃га всѣдемо молити, якъ вѣ церковныхъ
такъ вѣ келейныхъ. Собориѣ послахомъ Честнаго Іеромо-
наха штца Намѣстника Нашего штца Теофила, оумыслне
до Млѣтїи Башнїхъ: Рачте Баша Млѣсть зъ покожности
Своеѣк яко добродѣи намъ лажкае продати книгъ церков-
ныхъ вѣ Свѣтдахъ для нѣжнои потреби обители Нашои
Гдѣ Б҃гъ на похвалѣ и пречеткїи Свѣ Бгѣмтри и вѣсмъ Свѣ-
тымъ а Башимъ млѣтемъ на Спснїе прїсей нештмѣкннїи

Ласцѣ ктиторской Милостей вашихъ штдаемса и на сей часѣ зостаючи временныхъ и вѣчныхъ благъ всегдашнѣ Рачители и Молитвенници. Зѣ Стыва шещежительныа шентели Скитския маа в: дхѣе (1665). Шмиранный іеромонахъ Дородей и҃шменъ Скитскій Со всюю ш Христѣ братнею.

Зѣ другой стороны зложеного листу:

Намѣ велеце Млстивымъ Благороднымъ нхъ Млстемъ Паншмъ Ктиторшмъ и Благодѣтелемъ Нашимъ, Благочестивымъ и христіолоубивымъ Братствѣш Успеніа Пре Стыва Блдщци Нашеа и Присно Двы Мриа, во Левовѣ дврѣчитса честнш.

Поббѣщ адресы дописано: „За книги . . . отецъ въ скитѣ скихъ на золотыхъ 82“, а на иншомъ мѣеци: List Zakonników Skitskich do Konfraternii. Листъ бувъ припечатанный бѣольшою печаткою. (гл. стор. 71.)

4.

Игуменъ Скитскій, Арсеній, проситъ листомъ зѣ дня 21. жовтля 1675. р. лѣвовске братство ставр. о милостыню и о майстрѣвѣ до якоиш розпочатои будовы, и сожалѣе, що два члены того братства, Стефанъ Лаврисевичъ и Петро Афендыкъ, еще не повернули зѣ неволь.

Благороднын и Благочестивын восточныа Церкви Сынове и Панове Братство Успеніа Прстыа Бца, Богоспасеамаго Града Левова, Я наши велеце Млстивын Панове Ктиторове и блгодѣтеле;

О Гѣдѣ радоватиса и здравствовати Млстамъ Башимъ Многаа лѣкта шсердно желаемъ: Есакое дѣло влгое и богобгодное, многимъ трѣдомъ и працею звыкло бывати, іакоже и сѣ наше, на которое штъ многихъ лѣктъ зенралисмоса на похвалѣ Гспдѣш Бога и на шздѣвѣш Шентели нашей Скитской соврѣжити: лѣчь за всегдашними трѣвогами а барзѣиш недостатками, Швоимъ Шласнымъ коштомъ немоглисмо того доказати; еднакже и тѣразъ, любо не зѣвсѣкмъ часѣш спосовный и спокойный, такъ тежъ и при оубозствѣш штважилисмоса; Поневажъ Богъ промыслитель всакаго блага побѣдилъ натѣе люднш зацннхъ и побожныхъ,

же своимъ власнымъ коштомъ и докладомъ спасенїа ради свое пострадали справити, единакъ до такого поважного и значного дѣла, яко СГО Мл. Сѹтца Сїспѹа шсоблївѣ такъ и Млстѣй вашнхъ дла порадѹ и ежели вѣдетъ ласка и любовь къ Сѹбителї нашѣй чимколвекъ дотогочеса офѣрѣнкѣ приложити, покорне оупрошаемъ гдыжъ Мл: вашї знаючи добре шнаго ремесника, жебы Матерїа и коштъ небылъ зъ оутратою, можете злюбови своеї быти порадю и притомностью. Я мы оузнаннїю втомъ любовь и ласкѣ, яко и дознавалисмо нѣчимъ иншимъ, толко негодными Молвами нашими до все мастиваго Бога Мл. ваш: завдачати завше готовы; Сѹ Благодарїтелехъ нашихъ, а братїахъ вашихъ, Сѹюзомъ люкве Хсѣвы избраны, нхъ Млстѣй Панѣ Стефанѣ Лавришевнчѣ, и П: Петрѣ Яфендикѣ свщнхъ внеколи зѣло Сѹболѣзнемъ и Сердечне жалѣемъ: и Гдѣ Бога при безкровной шѣрѣкѣ всегдашними Млтвами нашими благаемъ, надѣючись, да сподобитъ васъ и насъ ш нхъ во здравїи Лицемъ ко лицѣ шгладати. Я на сей часъ яко найпокорнѣй взываю ласкѣ и любовь Млстѣй вашихъ врѣчаемъ. Зъ Сѹбителї Стѹа Сѹктскїа шещежит. д. ка шктов. рокѣ шхуб. (1675) Млтамъ вашимъ Паномъ Ктиторомъ и Добродѣемъ, всѣхъ благъ временныхъ и вѣчныхъ первїе рачителе и всегдашнїи когомолци, Іеромонахъ Ярсенїй Ігѣменъ Сѹктскїй Сѹ всюю ш Хтѣк братїєю шеще.

На вѣдворотнѣй сторонѣ адресъ:

Благороднымъ и благочестивымъ восточнаа Церкви Істиннымъ Сынѣмъ, Нашимъ велце Млстивымъ П. Паномъ Ктиторомъ и Добродѣемъ Хрестоноснаго жителства Братствѣ Сѹспнїа Прстѹа Блдчци нашеа Брїци и Прїсно Дѣвы Марїи, Богоспасаемаго Града Лвока, Снѣ на Четанїѣ Смирннѣк да врѣчитъса.

Листъ бувъ припечатаный бѣольшою печаткою.

5.

Изъменъ Сѹктскїй. Кассїяль, проситъ любовьке стаер. братство листомъ зъ дня 6. сернїя 1736. р. о яку запомогу, чи то въ грошахъ, чи въ книжкахъ церковныхъ.

Бѣлкоможныи, и Благороднїи Ктуторы и Братство Храма Оуспенїа Матеры Божой, Богомъ Спасемаго Града Льова Намъ изащинкїишїи Господїе и Благодѣтелїе.

Окщезителнаа Скита Великаго швытелъ штъ дренныхъ временъ имѣаше Предецесоровъ Млстемъ Вашихъ, нашихъ особливыхъ Добродѣвкъ, лекгаціаннмы оукрѣпленное достовѣрствїамы благодѣтелство. Самымъ же Млстемъ Башимъ, мню ненекѣдомое; коегождо года оубожество наше, штъ книгъ, или денежнымъ дарствовати Сщплементомъ. Мыже всдѣше вдячннмы и памятннмы того добродѣйства въ обытелскихъ моленїяхъ Добродѣвкъ нашихъ всегда тримса непрестаннѣ воспоминати; Тѣмъ и нннѣ всдѣчи надеждннмъ и о ласцѣ благородствїи вашихъ, яко Богомольческаго Раковъ своихъ не благоволате презрѣти чело-выствїа; Найпокорнѣйшю презъ Честнаго шкителїи Нашои велико Скитскои Іеромонаха Зѣновїа, сихъ штдателя; Млстемъ Башимъ, нашимъ пренадеждннмъ Благодѣтелемъ преславши Ссплѣкс смиренно Молимъ; оубогшю швытелъ нашъ, практикованннмъ штъ Братства Млстемъ Вашихъ оударствовати, Найпачеже штъ книгъ благохотствомъ; Бѣренѣже на небеси возмездникъ благнмъ ко благаа БОГЪ Шторичннмы добродѣйство сїе воздасть благодатьмы; и наше засвѣдчаншю ласкс, швременныхъ и вѣчныхъ Млстемъ вашимъ благополѣчїахъ, никогдаже престанетъ Богомолье. Благородствїи Вашихъ и нашихъ благонадеждныхъ Добродѣвкъ Приснїи Богомолецъ и савга нижайшїи. Іеромонахъ Кассїанъ Ігѣменъ Скита великаго со всею ш Христѣ Братїею шеще. Данъ въ велико-скитскои обытели 1736. года Днѣ 5го Мїа Явгста.

На вѣдворотнїої сторонѣ:

Благороднымъ Ихъ Млстемъ Госодамъ Ктуторамъ, и Братствѣ Храма Оуспенїа Матери Божїи Богомъ Спасемаго Града Льова; нашимъ изащинкїишнмъ благодѣтелемъ Богомольчѣско да врѣчитса.

Листъ бувъ припечатаный печаткою меншою. Зъ актѣвъ галлицкого суду знаемо, що игуменъ Кассїанъ звавъ ся на прозвище Комаряньскимъ, а высланный ннмъ до Льова старецъ Зиновїи не буде хто нншїи якъ Зиновїи Бодачевскїи, котрый вже въ листопадѣ т. р. бувъ игуменомъ Скитскимъ.

Д О Д А Т О К Ъ.

Межи грамотами, дотычными посѣлостій Скитскихъ, находить ся, вправдѣ не въ оригиналѣ, бо той затративъ ся, але въ облятахъ и кѣлькахъ копяхъ, еще одна, а именно потвердительна грамота кор. Володислава IV. зъ 26. жовтня 1634. р., въ котрѣй мѣститъ ся листъ галицкаго старосты, Стан. Потоцкого, зъ 12. липня 1629. р., зъ докладно означеными границями земель Скитскихъ въ Манявѣ. Мы не подали того документу въ „Збѣрнику грамотъ Скитскихъ“ на тѣмъ мѣсци, де бы ся було его належако пѣсля его рода и хронологичного порядку помѣстити, то єсть въ Вѣддѣлѣ I. ч. 2., а то тому, що узнали его зъ важныхъ и, якъ думаемо, переконуючихъ причинъ пѣдложенымъ. Текстъ той грамоты слѣдуючій :

Vladislaus Quartus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae nec non Suevorum Gotorum Vandalorum Haereditarius Rex, Magnus Dux Moschoviae. Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis, exhibitas nobis esse Literas papyreas manu Magnifici Stanislai a Potok Potocki Palatini Braclaviensis subscriptas sigilloque Ejusdem communitas continentes in se Conservationem circa usum fructuum et possessionem certorum fundorum atque eorundem metarum descriptionem prout eadem literae in se continent, quorum tenor est talis qui sequitur : Stanislaw z Potoka Potocki, Kasztelan Kamieniecki, Halicki, Kołomyjski Starosta. Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy, iż skłaniaiąc się do usilney a słuźney prozby naboźnych Oyców religii Greckiey Skitskich, umyśliłem wszystkie gronta y przyległości onych w prawach wzmiankowane z wyrażeniem iako naylepszym Met y Uroczysk opisać, ponieważ ten ich Manaster antiquitus na Markowskim

gruncie ufundowany suis Immunitatibus gaudet. Inne też pod swoją dyspozycją nadane trzymający Manasterki iako to: Uhernicki, Tłumacki y Kołomyiski y dla przykładnego w swych powinnościach obchodzenia, nie mniej dla oświadczenia życzliwej zawsze ku Oyczyźnie wiernosci w przytuleniu do siebie obywatelów, Szlachty, podczas zamieszania nieprzyjacielskiego w tych tu krajach na osobliwszą u wszelkiego stanu ludzi zasłużył sobie miłość. A że nie których przyległości w prawach swych niedostateczne ma wyrażenie Met y uroczysk, tym listem iako naydoskonalwsze otrzymał odemnie opisanie, aby na potym oni y Poddani tameczni w gruntach swych iakiego nie mieli uszczerbku, które takowe iest: iako góry około Manaster ten Wielki Skit z małym Skicikiem otoczyły y spatium między gorami w zdłuż y wszerz, od wierzchu góry jedney do wierzchu góry drugiey y uroczyszczą góry Jasienniki. z kąd potok Baterz, za którą y po tamtey stronie, schyłek góry Czerewko nazwany, z teyże góry wynikającymi otaczający się potoczkami na dół do potoka przypiera, z dawna Manasterowi nadany. Znowu powróciwszy z teyże góry wierzchu aż do trzeciey góry wierzchu, iak potok w dół wierzchami góry, pod którą Manaster, gdzie także schyłek od Markowey, Moysiowski nazwany z polanką Jezierzyska mianowaną około potoczka Medweżego rozciągającą się, do tegoż mający swoje rozległości w Manasterskim iest używaniu. Za Manasterem zaś po za Krzyż y pasiekę leżącą za drogą Manasterską po pod samą górę w około obręb tego dukt terminuie się. W takim tedy ocyrkłowaniu podług praw opiewania, z przereczonemi schyłkami y ogrodem w Markowie osobliwszym listem w miedzach swych opisanym należycie, iako od Antecessorów moich, tak y odemnie przy wolnym zawsze używaniu był y być ma ten Manaster zachowany.

Na co mu te opisanie podług praw dawnych y używania przy zeznaniu Gromad tamecznych uczynione wydawszy z przycisnieniem zwykłej pieczęci ręki moiey podpisem stwierdzam. Datum w Haliczu na zamku die 12. Julii 1629. Stanisław Potocki z Potoka Kasztelan Kamieniecki, Starosta Halicki, Kołomyiski. Supplicatumque nobis esse, no-

mine venerabilis Dorotheidis Humeni et Georgii Kunasiewicz, totiusque Conventus Monasterij dicti Skit circa villam Markowa existentis, ut eas literas autoritate nostra Regia approbare confirmare et ratificare dignemur.

Cui supplicationi Nos annuentes easdem praeinsertas literas, in quantum juri non derogant, approbamus, confirmamus et ratificamus, decernentes easdem literas perpetuae firmitatis robur obtinere debere. In cuius rei fidem praesentes manu nostra subscriptas sigillo Regni communiri iussimus. Datum Leopoli die XXVI. mensis Octobris Anno Domini MDCXXXIV Regnorum nostrorum Poloniae II., Sveciae vero III. anno. Vladislaus Rex. Thomas Petrus Bielecki. Locus Sigilli regni pensilis in cera rubra expressi.

Першій ужитокъ зъ той грамоты учинили черцѣ Скитскій доперва въ р. 1766., предкладаючи еѣ кор. Стан. Августови вразѣ зъ двома иншими грамотами въ Варшавѣ 3. грудня т. р. до потвердження, що и наступило. (Гл. I. 34.). Доперва опѣсля, т. е. 23. цвѣтня 1767. р, облятовали они еѣ першій разъ, и то въ А. Terr. Hal. Lib. 98. р. 1825., де еѣ знаходимо подъ такою датою и въ такої формѣ: FERIA Quinta post Festa Solennia Sacri Paschatis A. D. 1767. (т. е. 23. цвѣтня т. р.). Ad Judicium et Acta praesentia Terrestria Haliciensia personaliter veniens Admodum Religiosus in Christo Pater Donatus Milanowski Procurator Conventus Skitensis obtulit et ad Acticandum Eidem iudicio porrexit Privilegium Confirmativum Literarum per Illustrem Magnificum olim Stanislaum a Potok Potocki Castellatum Camenecensem, Haliciensem Colomiensem etc. Capitaneum Conventui datarum manu Ejusdem propria subscriptarum et Sigillo communitarum, per vero Serenissimum Vladislaum Quartum Regem Poloniae benigniter collatum. Слѣдуе грамота, а за нею квитация. Другій разъ була она того самого дня, мовъ бы яко копія обляты, втигнена въ А. Terr. Hal Fasc. 110. pag. 2059—2060. зъ запискою на початку: Sig. Vladislaus. Inductum per Mich. Olszewski, а на кѣнци: Legi cum Originali Kozminski. Окремыхъ копій зрѣдено бѣльше, одна зъ нихъ знаходить ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва у Львовѣ, друга есть въ посѣданю о. А. Пѣтрушевича.

Мусѣла дая грамота въ р. 1766. и 1767. бути сильно стертою и нечительною, бо и въ тыхъ облятахъ и въ копіяхъ, такъ въ

текстѣ, якъ и въ близшомъ означено дня подтвержденя черезъ кор. Володислава IV. заходить рѣжницѣ, а навѣтъ ошибки. День 26. жовтня 1634. р., яко день подтверженя черезъ Володислава IV., есть всюды поданый, але ближе означене той даты звучить вже въ подтвердительной грамотѣ кор. Стан. Августа: *Regnorum Nostrorum* (роз. Володислава) *Poloniae III. Sueciae vero IV.*, мѣж тымъ коли въ згаданой облятѣ *Terr. Hal. Lib. 98.* стоить: *Poloniae Secundo, Sueciae vero Quinto Anno*; дальше въ еи копїи *Terr. Hal. Fasc. 110. : Pol III.* — але одна лѣсочка перечеркнена, — *Sueciae vero IV.*, а въ копїи, котра знаходить ся въ Намѣстництвѣ зновъ иначе, бо: *Poloniae II. Sueciae vero IV. Anno.* Дѣйстно повинно бути: *Poloniae II. Sueciae vero III. Anno*, бо Володиславъ бувъ выбраный королемъ польскимъ доперва 8. листопада 1632. р., а фикційне пановане его шведске, на слѣджене по вѣтцю, починае ся того самого дня, въ котромъ умеръ его отецъ, отже вже 23. цвѣтня 1632. р.

Въ текстѣ грамоты, поданомъ о. А. Петрушевичомъ въ Наук. Сборнику Матицѣ за р. 1868., зайшла на ст. 158. тая ошибка, що тамже замѣтъ слѣвъ: „*schyłek goły Czerewko nazwany*“ подано: „*Skitek goły Czerewko nazwany*“. Въ обохъ облятахъ, помѣщенныхъ въ книгахъ земскихъ, читаемо *schyłek* а не *Skitek*, и такъ стоить въ копїи, знаходячой ся въ архивѣ ц. к. Намѣстництва, до котрой додано перекладъ латиньскій, де тоє мѣсце есть выразно переведене черезъ „*declivium Goły Czerewko dietum*“. (Переводчикъ зновъ ошибнувъ ся, думаячи що „*goły*“ належить до сѣножати Черевко, мѣж тымъ коли той приложникъ есть доданный до слова *schyłek*, т. е. убоче, не вкрыте хащами, або лѣсомъ, такъ якъ иншій стоки докола монастиря. Впрочѣмъ есть рѣчь певна, що анѣ на Черевковской сѣножати, анѣ навѣтъ поблизько неи, не було жадного Скитика, а загаломъ кромѣ згаданныхъ въ нашой розправцѣ двохъ Скитиковъ, не було нѣколи третого. Впрочѣмъ и тоє, що кѣлька стрѣчокъ дальше читаемо: „*także schyłek od Markowy*“, вказує, що выше була вже бесѣда о одномъ *schyłk-y*, и то власне на згаданомъ мѣсци.

Цѣлой той грамотѣ кор. Володислава IV. вразъ зъ помѣщенымъ въ нѣй листомъ Ст. Потоцкого не можна признати автентичности зъ слѣдующихъ причинъ:

1. Чому не подали сѣ черцѣ заразь до обляты, коли она мѣстила въ собѣ дуже точно ограничене посѣлостій Скитскихъ

въ цѣломъ ихъ широкѣмъ об'ємѣ, отже рѣчь такъ дуже важну для нихъ? чому не забезпечили собѣ такъ важнаго наданя черезъ облятоване въ книгахъ тои грамоты, що имъ на власнѣсть вѣддвала грунтъ, на котрѣмъ стоявъ монастирь? Рѣчь тымъ дивнѣйша, що другій привилей того самого короля, зъ того самого дня и року, облятували они вже въ слѣдуючѣмъ року, т. е. 1635., (гл. I. 1.), хоть листъ Ст. Потоцкого зъ 12. линия 1628. р., помѣщенный въ нѣй, згадує лише о захованю „*przyległości, iako po te czasy używali*“, — дбали отже о привилей маловажный, а не малижь бы були дбати о грамоту найбільшой для нихъ ваги, выдану того самого дня, що и тамтая?

2. Згадує ся въ той грамотѣ о грунтѣ Черевкѣвскѣмъ яко належацѣмъ до Скиту, зъ тымъ, що есть „*z dawna Manasterowi nadany*“, а тоє бути не може, бо Яцко Черевко вѣдступивъ его обители доперва письмомъ зъ 16. червня 1652. р. (Гл. I. 3.) Правда, що въ облятѣ того письма (Castr. Hal. Fasc. 288. N. 1291), котрого оригиналь затративъ ся, перечеркнено иншимъ чорниломъ тую дату, а дописано зъ горы „16. марта 1618. р.“, але то зроблено очевидячки пѣзнѣйше, коли тая грамота Володислава IV. появилась, щобы усунути противорѣчїє, мѣжь тымъ коли сусецитантъ въ судѣ выписавъ бувъ зразу дату таку, яка була на оригиналѣ, т. е. 16. червня 1652. р. Сама вѣдстань часу межи записомъ Яцка Черевка, если бы мы хотѣли принять рѣкъ 1618, а подтверженемъ того запису черезъ его сына, Никиту, въ р. 1684., т. е. цѣлыхъ 66 лѣтъ, отже періодъ не одной генераціѣ, але ажъ двоухъ, будить вже пѣдозрѣне, що тутъ мусить бути якійсь фальсификатъ, а то тымъ бѣльше, що Яцко въ часѣ, коли робивъ записъ, не мусѣвъ же бути молодымъ. Нагадуємо и тоє, що Скитъ въ р. 1618. еще и самъ не бувъ зовсѣмъ выбудувавъ ся, задумувавъ доперва ставити велику церковь, але не мавъ на тоє грошей, такъ що Теодозій, высланный до Кїева, збиравъ на будову вѣдъ добродѣѣвъ по „*нѣколикось златницъ*“. Звѣдкижь мавъ Скитъ розжичувати околничнымъ селянамъ вже передъ р. 1618. такї сумы, якъ 300 зол. п.?

3. Довго мусѣли еще черцѣ по р. 1634. ждати на точнѣйше ограничене своихъ посѣлостей зъ стороны старостѣвъ и королѣвъ. Пощожь старались о такї загальнїй потверженя посѣлостей своихъ, якъ н. пр. въ грамотѣ Яна Казимира зъ 28. линия 1653. р., де лише згадує ся о *Wolności w Uzywaniu Dobr Swoich*, або въ листахъ Андрѣя Потоцкого зъ дня 11. лютого 1659. и Яна Казимира

зъ 8. червня 1659. р., де все еще неточно межѣ означенї, — пощо дводовлялись такими недокладными грамотами, коли мали въ рукахъ сей, такъ важный листъ? Чому не просили Яна Казимира, щобы его потвердивъ, такъ якъ завеѣгды робили зъ важнѣйшими грамотами? Если говорено, що бувъ вывезеный до Молдавіѣ (до Сучавицѣ), то застанавляе, якъ то могло статись, що 20 лѣтъ пѣзнѣйше, около р. 1653. и 1659., нѣхто въ монастирѣ не знавъ вже нѣчого о нѣмъ, хоть вѣтъ такъ дуже бувъ важный? Чомужь не бувъ вывезеный и не закинувъ ся другїй листъ кор. Володислава IV. зъ того самого дня, хоть бувъ малои ваги?

4. Не можна припустити, щобы Скитъ вже въ роцѣ 1629. державъ въ своѣмъ зарядѣ монастирки товмацкїй и коломыйскїй, и щобы загаломъ въ тѣмъ року тѣ монастирки вже испунали. (Гл. Ист. Скиту стор. 51.). Монастирь товмацкїй основавъ Станиславъ Дымѣдецкїй; если его сынъ, Мих. Дымѣдецкїй, потвердивъ фундацію своего вѣтца 13. червня 1686. р., (гл. III. 6.), а мы бы хотѣли признати, що его отецъ основавъ его передъ р. 1629., то выйшла бы вѣдстанъ мѣжъ одною датою а другою такъ велика, що рѣвнала бы ся двомъ генераціямъ, а не однѣй, подобно, якъ въ такѣмъ самѣмъ случаю рѣчь мае ся зъ грунтомъ Черевкѣвскимъ.

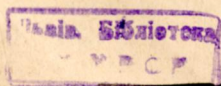
5. Беть въ кѣнци неимѣрнымъ, щобы Скитъ мѣгъ бувъ передъ днемъ 12. линия 1629. р. дати якїй небудь доказъ: *z uczliwey z a w s z e k u oyczyznie wiernosci w przytuleniu do siebie obywatelow, szlachty, podczas zamieszania nieprzyjacielskiego w tych tu krajach*, бо анѣ не знаходимо слѣду, щобы Скитъ вже тогда мавъ обводовый муръ доокола монастиря, анѣ не чуемо нѣчого про якїй бунтъ, анѣ про жаденъ набѣгъ татарскїй, котрый бы бувъ дѣткнувъ передъ 1629. р. околицю Скиту. И чомужь не натякнувъ Стан. Потоцкїй про такї заслуги Скиту въ своѣй грамотѣ зъ року попередного? Щожь такѣ мало ся стати въ часѣ межи днемъ 12. линия 1628., а 12. линия 1629. р., що въ тѣмъ староста добачивъ доказы *uczliwey z a w s z e k u oyczyznie wiernosci*?

Грамоту тую будь то вѣдшукали черцѣ въ монастири сучавицкѣмъ, де мовъ бы то лежала закинена и забута ажъ до р. 1766., а выйшла она на свѣтъ якъ разъ пѣсля того, коли Скитъ по кѣлькалѣтнѣмъ процесѣ зъ сусѣдными громадами о межѣ носѣлостїй своихъ въ Манявѣ спровадивъ за волею галицкогo старосты ко-

мисію на мѣсце (12. жовтня 1765. р.)¹⁾, а тая не вдоволила претенсій Скиту що до границь на просторони вѣдъ Манявки ажъ по за дорогу марковецку, а не вдоволила томѣ, бо Скитъ не мѡгъ свого дотычного жаданя поперти документами. Такій доказъ мала подати згадана грамота, пѡдложена въ часѣ межи днемъ 16. жовтня 1765. р., т. є. днемъ, на котрѡмъ була комисія въ Скитѣ, а днемъ 3. грудня 1766. р., на котрѡмъ тую грамоту подано королеви Станиславови Августови до потвердження, що тойже и учинивъ. (Гл. I. 31., 34.) Запобѣгливый чернець и тогдышній намѣстникъ Скитскій, Донатъ Милянвскій, ознакомлений добре зъ поступованемъ процесовымъ, скориставъ въ сей часъ зъ нового набутку и виѣсь до актѡвъ земскихъ галицкихъ *Feria Quinta post Festa Solennia Sacri Paschatis proxima A. D. 1767.* (т. є. 23. цвѣтня т. р.) дуже довгу манифестацію, въ котрѡй заявляє именемъ Скиту, що не приймає реферату комисіѣ, яко кривдячого монастирь, а покликуєсь вже на сей, мовъ бы то на ново вѡдшуканый листъ Володислава IV., „*on acceptuiac y zachowuiac meliorandoque defectum Rewizyi czy obiazdki Graniczney w wuz wyrazonych Punktach, krzywde temuz Manasterowi czyniacych y przynoszacych*“. (A. Terr. Hal. 98. pag. 1805). Милянвскій бувъ однакъ, якъ видимо зъ деякихъ мѣсьць той манифестаціѣ, несвѣдомый, що має въ рукахъ грамоту пѡдложену, бо мѣсьцями не добре єѣ навѣтъ вѡдчитувавъ.

Кому вѣдомо, яке велике число фальзификатѡвъ знаходить ся межи грамотами зъ вѣкѡвъ XVII. и XVIII., особливо межи документами монастирскими, той не подивує ся, що знайшла ся одна така и въ архивѣ Скитскѡмъ.

¹⁾ Гл. Ист. Скиту, стор 103; Збѡрникъ грамотъ Ск. I. 31. 32.

- Воддѣлъ II. Грамоты, дотычній побираня сыровицѣ и вы-
роблюваня соли, рѣвножь на увольнене по̀дводѣвъ Скит-
скихъ при розвожуваню соли або звожуваню милостыиѣ
вѣдѣ всякого мыта и цла LXX
- Воддѣлъ III. Грамоты, дотычній по̀двластныхъ Скитови
монастирѣвъ въ Сучавици, Мамаѣвцяхъ, Угорникахъ,
Товмачику, Коломыи и Погони LXXXV
- Воддѣлъ IV. Пять документѣвъ Скитскихъ, перехова-
ныхъ въ архивѣ львѣвского ставронигійского Инсти-
тута у Львовѣ CVI
- Додатокъ. По̀дложена грамота кор. Володислава IV. зѣ
дня 26. жовтня 1634. р., мѣстяча въ собѣ тожь по̀д-
ложена грамоту галицкого старосты, Станислава По-
тоцкого зѣ дня 12. липня 1629. р. CXII

I
I
I

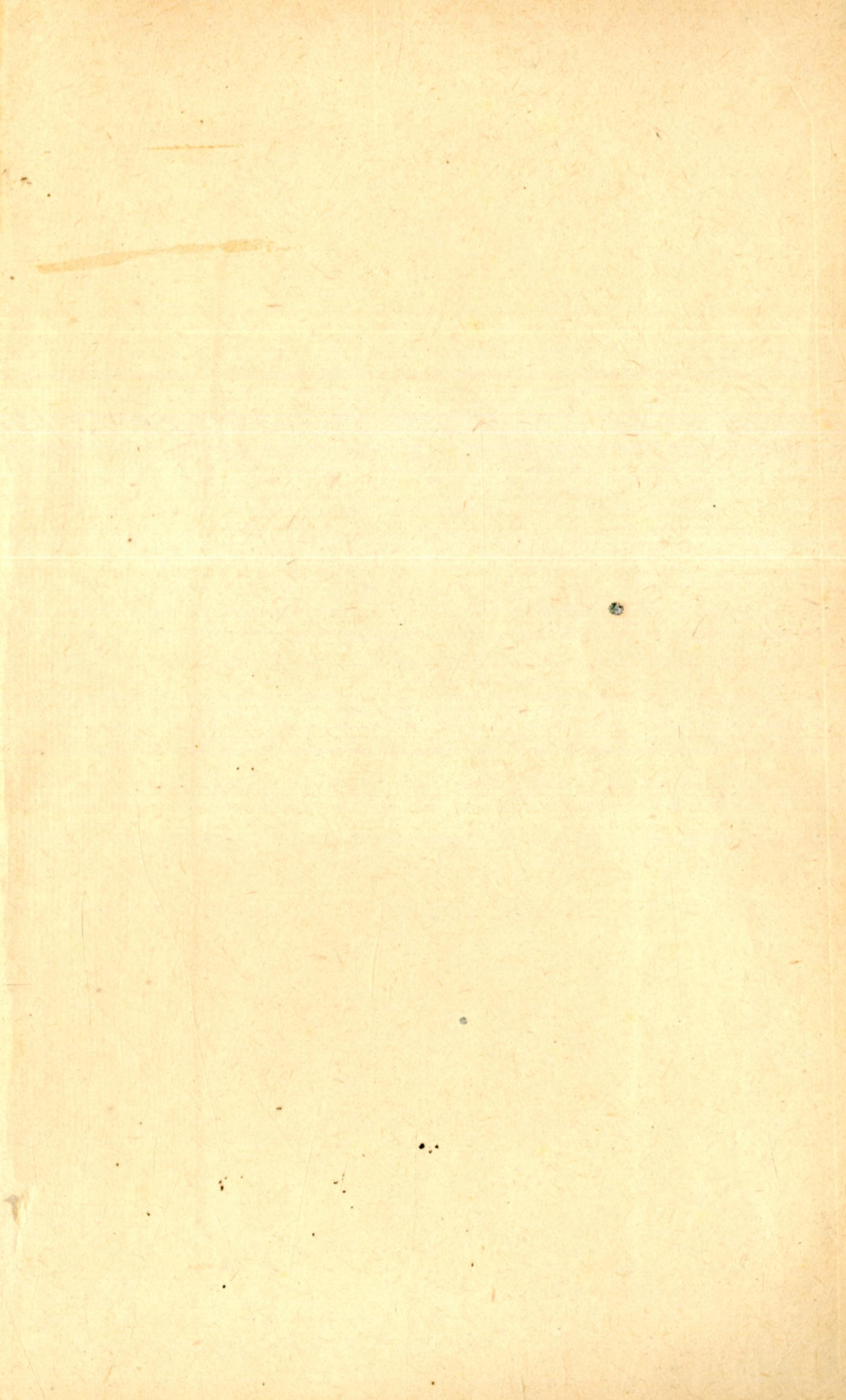
И-98426/2

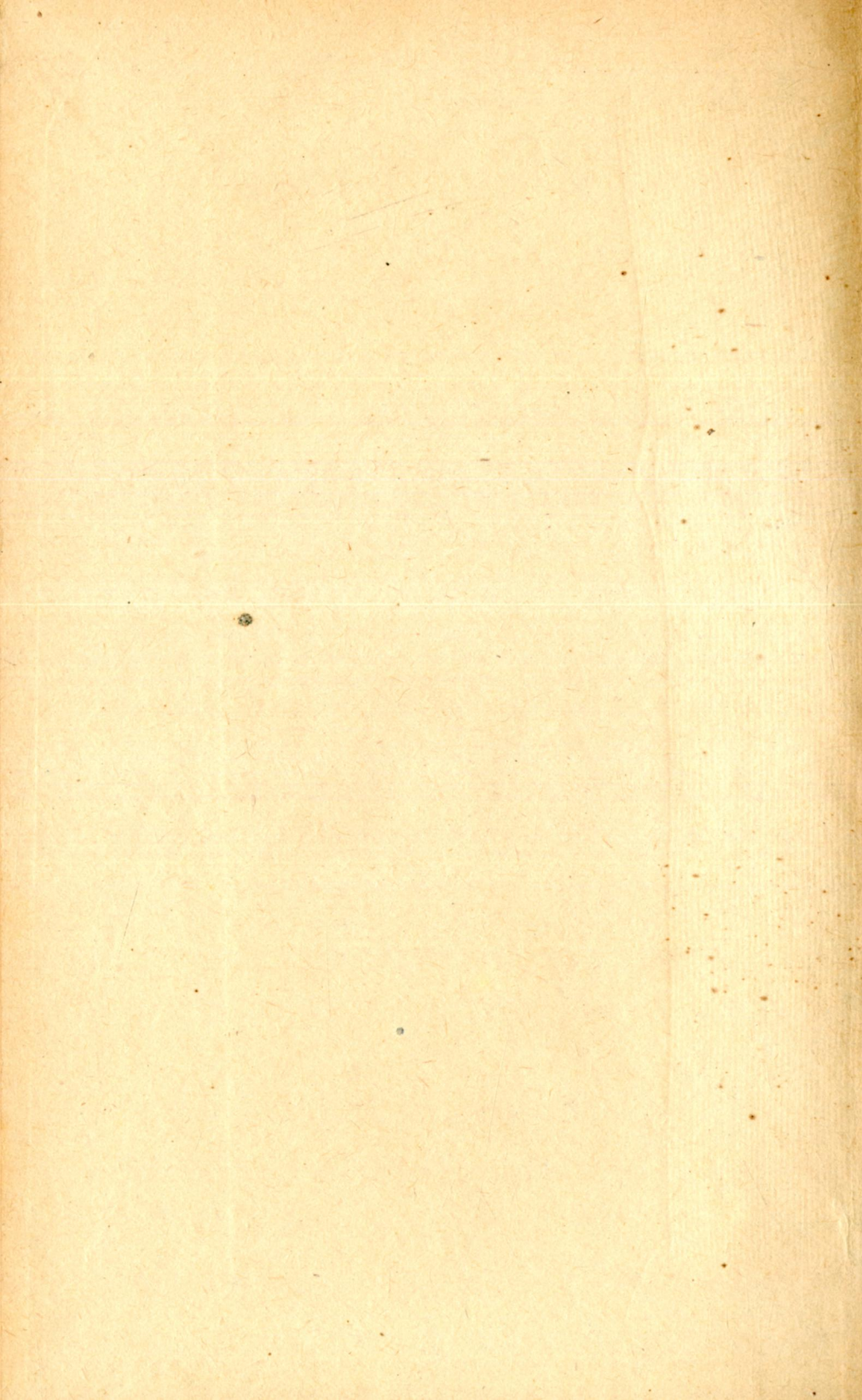
Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка
подоъ зарядомъ К. Беднарского.

2551

2551

2551

363819

B.

III
И 98.426 / 2np.

III

И-98426

/ 2np